JAAR 44 1932 AFL. 1 JANUARI 1932



ST CLAVERBOND

UITGAVE DER P.P. JEZUÏETEN
TEN BATE HUNNER MISSIE OP JAVA

VERSCHIJNT IEDERE MAAND BEHALVE APRIL EN AUGUSTUS

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK NIJMEGEN
230000 1035 7070

JAARGANG 44 AFL. 2 FEBRUARI 1932



ST CLAVERBOND

UITGAVE DER
TEN BATE HUNNER

P.P. JEZUÏETEN
MISSIE OP JAVA

VERSCHIJNT IEDERE MAAND BEHALVE APRIL EN AUGUSTUS

ST. CLAVERBOND

GRAAFSCHEWEG 7 — NIJMEGEN

TELEFOON Nr. 3340 — POSTGIRO Nr. 28228

Doel. Deze bond beoogt de Missie der Paters Jezuïeten op Java te steunen door **gebeden en aalmoezen.**

Inrichting. De St. Claverbond heeft **leden en donateurs:**
Men wordt lid door het betalen eener bijdrage van minstens
1 cent per week.

Elk 3-tal leden ontvangt maandelijks één exemplaar van het missietijdschrift de „St. Claverbond".

Men wordt **donateur** door een jaarlijksche bijdrage van minstens f 2.50, of door een gift in eens van minstens f 100.—. Een donateur deelt in alle voordeelen der leden en ontvangt maandelijks een afzonderlijk exemplaar van het tijdschrift de „St. Claverbond".

Op den „St. Claverbond" kan men zich ook **abonneeren** en wordt daardoor van zelf lid van den Bond.

Een **abonnement bij een zelateur of zelatrice** kost **3 cent** per week of **f 1.56** per jaar.

Een **abonnement franco per post** kost voor Nederland en Indonesië per jaar **f 1.70.** (Voor het buitenland f 2.55).

N.B. Abonnementen franco per post worden **vooruit betaald.**

Geestelijke voordeelen. De aflaten door den H. Stoel aan de leden van den St. Claverbond verleend, zijn de volgende:

a. volle aflaat onder de gewone voorwaarden op het feest van den H. Petrus Claver (9 Sept.) of op een dag onder het octaaf.
b. insgelijks op den dag, dat men lid wordt van den St. Claverbond.
c. insgelijks in het uur des doods, zoo men slechts met rouwmoedig hart den Heiligen Naam van Jezus aanroept.
d. een aflaat van driehonderd dagen, zoo dikwijls de leden eenig werk van godsvrucht of liefde ten gunste der Missie verrichten.
e. een volle aflaat onder de gewone voorwaarden op den eersten Zondag van iedere maand.

Eenmaal 's jaars zal op den feestdag van den H. Petrus Claver of daaromtrent, in elke plaats, waar minstens 100 leden zijn, eene H. Mis worden opgedragen voor de levende en overleden leden van den Bond. Iedere week wordt eene H. Mis opgedragen voor de levende en overleden leden van den Bond.

Voor alles wat redactie en administratie van den „St. Claverbond" betreft, wende men zich tot den algemeenen directeur, Pater W. KELLER S.J., Graafscheweg 7, Nijmegen.

Inlichtingen worden ook verstrekt door de Paters Jezuïeten te Amsterdam, Singel 448; of Rozengracht 150; of Ignatius-College, Hobbemakade 51. — 's-Gravenhage, Da Constastraat 44; of Laan 27; of Aloysius-College, Oostduinlaan 50; of „Huize Katwijk", Raamweg 47. — Groningen, Gelkingestraat 17. — Mariëndaal bij Grave. — Maastricht, Tongerschestraat 53. — Nijmegen, Molenstraat 39; of Stijn Buijsstraat 11; of Canisius-College, Berg en Dalscheweg; of Berchmanianum, Houtlaan 4. — Utrecht, v. Ostadelaan 4. — Rotterdam, Van Vollenhovenstraat 1. — Spaubeek, Retraitehuis St. Ignatius. — Venlo, Retraitehuis Manresa. — Vucht, Retraitehuis Loyola.

ST. CLAVERBOND

UITGAVE DER P. P. JEZUÏETEN

TEN BATE HUNNER

MISSIE OP JAVA

VIER EN VEERTIGSTE JAARGANG

N.V. CENTRALE DRUKKERIJ - NIJMEGEN

Tc
1560

EX LIBRIS
UNIVERSITATIS
NOVIOMAGENSIS
122458

AFBEELDINGEN VAN JEZUS' H. HART EN DER ONBEVLEKTE ONTVANGENIS IN DE JAVAANSCHE WONINGEN

Gelijk ieder onzer lezers en lezeressen begrijpt, is het zeer wenschelijk, dat overal in de woningen der katholieke Javanen afbeeldingen zijn van het H. Hart en der Onbevlekte Ontvangenis.

Het plaatsen nu van gipsen beeldjes in de reeds talrijke woningen van katholieke Javanen brengt niet alleen groote kosten mede, doch ook nog een ander bezwaar; de eigenaardige wanden immers der Javaansche bamboe-woningen bieden geen geschikte, of slechts zeer moeilijke gelegenheid ter bevestiging van een schapje of muurplankje, waar men de beeldjes op kan plaatsen. Een onzer missie-vrienden kwam op de gedachte, dat gekleurde kartonnen schilden, voorstellend het H. Hart en de Onbevlekte Ontvangenis, voor de Javaansche woningen hoogst waarschijnlijk wel geschikt zouden wezen, daar zij ten 1ste veel goedkooper zijn dan beeldjes en vervolgens overal uiterst gemakkelijk tegen de bamboe-wanden kunnen bevestigd worden.

Ten einde zekerheid te krijgen, dat het idee van onzen missievriend werkelijk juist was, zonden wij aan een zestal Missionarissen eene partij schilden, met het verzoek, hun gevoelen omtrent die schilden onomwonden mee te deelen. Hoezeer de proef-zendingen werden gewaardeerd, moge blijken uit de volgende letterlijk weergegeven beoordeelingen, welke, naar wij vertrouwen, de edelmoedigheid van velen zullen prikkelen.

Djocjakarta, 20-10-1931.

Dezen morgen ontving ik de 2 pakjes met schilden; van harte mijn dank daarvoor. Ze zijn mijns inziens zeer geschikt voor onze katholieke Javanen, en zullen zeker aftrek vinden.

.....

Klaten, 20-10-1931.

Zoo juist ontvang ik Uw bezending schilden van Maria en 't H. Hart. Hartelijk dank. Zeer geschikt voor Inlandsche woningen; een gelukkige keuze.

.....



Gekleurd H. Hartschild,
in werkelijkheid ongeveer dubbel zoo groot als bovenstaande afbeelding.

Welke vereerder van Jezus' H. Hart helpt ons dergelijke schilden verspreiden onder de Javanen?

Mendoet, 22-10-1931.

U vraagt me mijne meening over de schilden? Ik kan U van ganscher harte zeggen, dat ik ze èn zeer mooi, èn zeer practisch vind, en dat ik er dus zeer blij mee ben en U er zeer hartelijk voor bedank.

.....

Moentilan, 24-10-1931.

In grooten dank heb ik Uwe schilden ontvangen; de menschen zullen er gelukkig mee zijn.

.....

Bårå, 25-10-1931.

Ik zeg U voor de schilden hartelijk dank en geef U de verzekering, dat zulke platen buitengewoon welkom zijn; een echt mooie, practische versiering voor de arme hutten onzer katholieke Javanen. Heel, heel graag had ik een 300 à 400 van zulke schilden. Hé! Wat zegt U van zoo'n manier van danken? Ik krijg 50 stuks en zeg bij wijze van dank: Als 't U belieft nog eens 300 à 400!

.....

Solo, 17-11-1931.

De muurcartons droegen onmiddellijk de goedkeuring weg aller Pastoors en iedereen wil ze heel graag hebben. Ze zijn mooi en lijken duurzaam. Besten dank.

.....

Aan iederen weldoener of weldoenster, die door een gift, klein of groot, ons helpt schilden van het H. Hart of der Onbevlekte Ontvangenis naar onze Missionarissen op Java te zenden, sturen wij een exemplaar, met de opgave van het aantal schilden, dat wij voor de ontvangen gift konden verzenden.



Gekleurd schild der Onbevlekte Ontvangenis,
in werkelijkheid ongeveer dubbel zoo groot als bovenstaande afbeelding.

Welk Mariakind helpt ons de afbeelding der Onbevlekte verspreiden onder de Javanen?



Bårå, 15 October 1931.

Aan de leerlingen
der Z.Z. Franciscanessen van Heijthuijsen
in Nederland.

Geachte Vriendinnen der Kalibawang-missie,

Van wie ook het initiatief is uitgegaan om U aan te sporen onze missiekerk te Bårå met eene monstrans te verrijken, ik noem 't in ieder geval een gelukkig idee. Want vooreerst had onze nieuwe kerk er een noodig, maar ten tweede is een monstrans een mooi symbool van de samenvloeiing van Uw aller liefde.

De leerlingen van de Z.Z. Franciscanessen van Heijthuijsen in Holland! Ja, hoeveel zijn er dat wel? Meer dan twee duizend maal twee, denk ik; hebben groote en kleine offers bij elkaar gebracht, alle liefdeblijken van haar reine harten, om voor het Allerheiligste Sacrament een passenden troon te laten vervaardigen in het kleine bergdorpje Bårå der Kalibawang-missie. Moge Uwe in 't Goddelijk Hart vereenigde liefde Zijn Godmenschelijke Liefde bewegen zich uit te gieten over de harten der Kalibawangers, voor wier kerkje de monstrans gemaakt is!

Op het oogenblik hebben de Kalibawangers Uw geschenk nog niet gezien. Maar zoodra wij een behoorlijk koor hebben gevormd, zullen zij gelegenheid genoeg vinden om 't in een Mis met uitstelling of bij een plechtig Lof te bewonderen. Dan zal hun dank zich ook vereenigen rondom de monstrans, de dank voor Uwe vrijgevigheid! Daar we nu zoover nog niet zijn, zult ge mij wel



Foto C. v. d. Maat, 's Hertogenbosch.

Geschenk der leerlingen van de Zusters Franciscanessen van Heijthuijsen voor het eerste missie-kerkje in Kalibawang.
De monstrans werd vervaardigd in het atelier van den Edelsmid Jos. Lax te 's Hertogenbosch.

veroorloven U alvast uit hun naam, mede uit naam van R.P. Prennthaler S.J., den Hoofdpastoor van Bårå, van harte te bedanken voor Uw prachtige gave.

God loone U allen daarvoor, rijkelijk!

En mocht een Uwer als.... Zuster Franciscanes, dan wel anderszins, ooit op Java komen, dan noodig ik haar bij dezen allervriendelijkst uit, ook een kijkje te nemen in Bårå, en wel liefst op een 2den Zondag in Juli, waarop wij gewoon zijn door de dalen en langs de bergen van Kalibawang eene Sacramentsprocessie te houden.

Met een beleefd verzoek onze statie steeds in Uw aller gebeden te gedenken, noem ik mij Uw aller dankbare dienaar in Christus,

F. X. SATIMAN, S.J.

Onderpastoor van Bårå.





PROCESSIE TE MEDARIE

DOOR FR. STRÄTER S.J.

Reeds sinds eenige jaren was er van uit de kerk van den H. Jozef te Medarie, 13 K.M. ten Noorden van Djocjakarta, in de open lucht eens per jaar een Sacramentsprocessie gehouden. Tot nog toe echter had dit slechts plaats op het ruime erf, dat bij de kerk gelegen is.

Dit jaar besloot men evenwel om de processie te doen plaats hebben langs de openbare wegen in het dorp Medarie, waar de kerk gelegen is. Nadat bij de bevoegde autoriteiten vergunning was aangevraagd en verkregen, werden de toebereidselen gemaakt. De Javaansche bestuursambtenaren, waaronder de plaats ressorteert, ofschoon zelf niet-katholiek, beloofden hun volle medewerking, opdat de processie goed zou slagen. De onderwijzers en leerlingen der naburige missiescholen, alsook katholieke en niet-katholieke dorpsbewoners zorgden voor eerepoorten en voor verdere versiering; de wegen werden netjes opgemaakt en een soort afdak, of kapelletje met een rustaltaar er onder werd opgetrokken, zie bladzijde 11. Blijkbaar hadden, zooals uit de foto blijkt, de menschen nog geen goede voorstelling van de passende afmetingen van zulk een kapelletje, zoodat het veel te laag en te klein werd. Doch de bedoeling was goed geweest; en toen op den vooravond der processie bleek, dat de afmetingen van dit kapelletje niet voldeden aan de passende eischen, werd er toch vrede mee genomen, om de goede menschen niet te leur te stellen.

Om 5 uur 's morgens werd er eerst een stille H. Mis opgedragen, die reeds door veel personen werd bijgewoond; daarna

werd om half-acht de Hoogmis gecelebreerd door Prof. Dr. Th. Paaimans, S.J., lector aan het Philosophicum te Djocjakarta. De kerk was eivol, zóó vol zelfs, dat er bijna geen ruimte meer overbleef voor de ruim 280 katholieken, die de H. Communie wilden ontvangen, om de Communiebank te bereiken.

Ongeveer kwart-over-acht begon de processie uit te trekken. Van de St. Antonius-kerk en het Seminarie te Djocjakarta waren alle processievaantjes geleend, die door kleinere en grootere



Foto Che Lan, Djocjakarta.

Het St. Jozefkerkje te Medarie, 23 M. lang, 10 M. breed en 10½ hoog. (Blz. 9.)

leerlingen aan 2 meter lange bamboestokken werden gedragen. De leerlingen zelf hadden deze stokken verzameld en zorgvuldig met witte en gele papierlinten omwikkeld, en boven van een kruisbalkje voorzien.

De bonte kleuren der vaantjes en de op het H. Sacrament toepasselijke voorstellingen en spreuken gaven aan de processie een echt frisch, devoot aanzien.

Verschillende dezer vaantjes zijn geschenken van naaikringen

uit Holland: de edelmoedige geefsters zien dus hoeveel goed zij kunnen doen met het zenden van zulke vaantjes!

In het begin kostte het nog al wat moeite voordat de honderden dessa-kinderen, drie aan drie en afgewisseld door twee vaantjes, ordelijk waren opgesteld.

Medarie heeft nog geen Zusters of Broeders, die met zooveel tact en zoo smaakvol processies en optochten weten te ordenen. Alles moest geschieden door de Javaansche onderwijzers, die



Foto Che Lan, Djocjakarta.

.... een kapelletje met een rustaltaar er onder werd opgetrokken. (Blz. 9.)

zulke lange optochten misschien ook nog niet hadden gezien.

Doch tenslotte trok de lange stoet keurig ordelijk en biddend voorwaarts. Door de ijverige onderwijzers en catechisten werden op verschillende afstanden het rozenkransgebed en andere gebeden voorgebeden. Zoo trok men voort langs de openbare dessa-wegen tot een viersprong midden in het dorp, waar het rustaltaar was opgeslagen, zie de foto hierboven.

Prof. Dr. J. J. van Rijckevorsel S.J., eveneens lector aan het



Foto Che Lan, Djocjakarta.

De bruidjes met eenige onderwijzers, die zich voor het slagen der processie zeer verdienstelijk maakten. (Blz. 13.)

Philosophicum te Djocjakarta, droeg in het begin der processie het H. Sacrament, onder een baldakijn, gedragen door vier Hoofden van missiescholen. Leerlingen van het Canisius-seminarie van Djocjakarta zorgden voor de kerkelijke gezangen, terwijl uit de misssiescholen nog twee koren waren gevormd.

De niet-katholieke dorpsbestuurders zagen met allen ijver toe, dat de processie zoo eerbiedig mogelijk kon voortgaan. Wanneer er van de niet-katholieke toeschouwers langs den weg iemand onwillekeurig begon te spreken, werd hij door hen verzocht te zwijgen.

Ook de bruidjes ontbraken niet, zooals blijkt uit de foto op blz. 12. Door de vrouwen der onderwijzers waren zij als engeltjes met kroontjes gekleed; zeker een vrucht van het onderwijs en het voorbeeld der Zusters Franciscanessen te Mendoet!

Eerbied afdwingend klonken door de stille dessa de altaarbellen bij het geven van den zegen, en dit maakte niet weinig indruk op de honderden neerknielende katholieken en catechumenen.

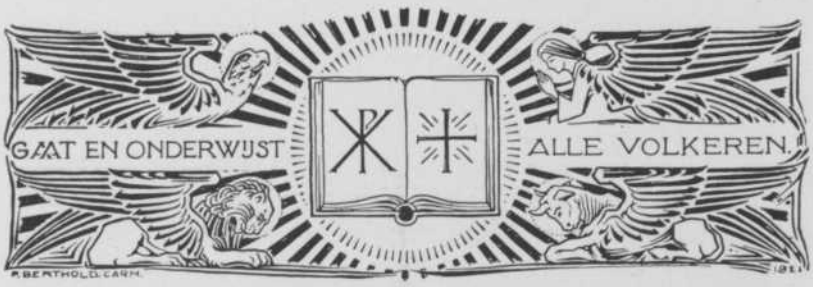
Gedurende het tweede gedeelte der processie droeg Prof. Dr. Paaimans het Allerheiligste over de kronkelpaden der dessa weer naar de kerk terug.

Was de kerkruimte al overvol onder de H. Mis, zoodat velen zich buiten het gebouw met een staanplaats hadden moeten tevreden stellen, na de processie trokken allen de kerk binnen, met het gevolg, dat de heele menigte eenvoudig opgepropt tegen elkander aangedrongen zat.

Feestelijk klonk nu het „Te Deum" omhoog tot God in het H. Sacrament; na den zegen werd het „Aan U, o Koning der eeuwen", natuurlijk in het Javaansch gezongen en daarmede was de indrukwekkende plechtigheid om half-tien uur afgeloopen.

Toen perste de menigte menschen en kinderen zich uit de drie deuren naar buiten. Het vroolijk gesnater op het „kerkplein" gaf duidelijk te kennen, dat allen uiterst voldaan waren over hetgeen zij gezien en medegemaakt hadden, al wachtte nu ook nog aan velen hunner een warme tocht door de zon naar huis terug!

Moge deze processie, die plaats had op het feest van Christus' Koningschap, aan velen de oogen des geloofs geopend hebben, opdat zij Christus erkennen als den Koning aller volkeren.



MISSIONARISSEN DER H. FAMILIE NAAR JAVA!

Voor allen, die belangstellen in de ontwikkeling der katholieke levensgedachte onder Java's millioenenbevolking, is het zeker een verblijdend bericht, dat ook de Missionarissen der H. Familie zich aldaar gaan vestigen. De Congregatie der Missionarissen der H. Familie werd den 24sten September 1895 door den Hoogeerwaarden Pater J. Berthier gesticht te Grave bij Nijmegen, waar thans nog het generalaat gevestigd is.

Zich zeer spoedig ontwikkelend, nam deze Congregatie, wier hoofddoel is: missie-werk, reeds in 1910 eene missie aan in Noord-Brazilië, in 1923 gevolgd door eene tweede in Zuid-Brazilië. In 1926 ging zij vervolgens de Paters Capucijnen vervangen in de Missie van Oost- en Zuid-Borneo, in welke missie thans 6 harer Paters en 5 Broeders werkzaam zijn, en begon aldus haar zegenrijken arbeid in Nederlandsch Oost-Indië. Den 5den Februari a.s. vertrekken van uit Marseille per „Baloeran" wederom 3 Missionarissen der H. Familie naar een nieuw missie-veld, namelijk naar Midden-Java, om zich te belasten met de zorg der parochie Bangkong te Semarang en der dienstreizen in de residentie Koedoes en het regentschap Pati.

Moge het aan de nieuwe Missionarissen gegeven zijn onder Gods zegen veel tot stand te brengen voor de kerstening van Java en moge dit eerste drietal gevolgd worden door vele andere leden dezer jeugdig-krachtige Congregatie.

Voor belangstellende lezers laten wij hier volgen een tabel der op Java werkende Orden en Congregaties, met het jaartal hunner aankomst aldaar.



Foto Atelier v. d. Schoot, Tilburg.

P. J. v. d. Steegt. R.P. M. X. Wilkens. P. N. Havenman.

MISSIONARISSEN DER H. FAMILIE, BESTEMD VOOR JAVA.

Paters Jezuieten	1859
Paters Carmelieten	1923
Heeren Lazaristen	1923
Paters Kruisheeren	1927
Missionarissen van het H. Hart	1927
Paters Franciscanen	1929
Missionarissen der H. Familie	1932

STATISTIEK VAN DE MISSIEGEBIEDEN EN MISSIONARISSEN DER P.P. JEZUIETEN 1930—1931

Bron: H. v. O., S.J.

I. Eigenlijke Missies

A. *In gebieden staande onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs.*

MISSIEGEBIEDEN		MISSIONARISSEN			
		Paters	Scholastieken	Broeders	Totaal aantal
Europa:					
Albanië		19	4	22	45
Azië:					
Syrië		86	18	42	146
Ceylon:	Galle	28	13	7	48
	Kandy	11	0	3	14
	Trincomali	19	2	6	27
Voor-Indië:	Bombay	53	51	21	125
	Poena	22	1	6	29
	Mangalore	30	4	11	45
	Calicut	23	25	8	56
	Trichinopoli	157	69	42	268
	Madras	8	0	0	8
	Calcutta	90	71	14	175
	Ranchi	88	10	7	105
	Patna	20	20	6	46
China:	Hongkong	9	4	0	13
	Woehoe	28	9	6	43
	Anking	24	7	7	38
	Nanking	130	34	36	200
	Pengpu	16	5	2	23
	Sienhsien	56	37	21	114
	Tientsin	11	3	3	17
Japan:	Hirosjima	13	2	0	15
	Tokio	14	0	4	18
Java:	Vic. Batavia	72	38	10	120
Afrika:					
Egypte		28	4	9	41
Belg. Kongo: Kwango		68	23	17	108
Kaapland en Zuid-Rhodesia		64	0	33	97
Noord-Rhodesia		13	0	16	29
Madagascar: Fianarantsoa		47	5	11	63
	Tananarive	60	13	15	88

MISSIEGEBIEDEN	MISSIONARISSEN			
	Paters	Scholastieken	Broeders	Totaal aantal
Amerika:				
Alaska	24	1	9	34
Britsch-Honduras	27	6	5	38
Jamaica	21	3	3	27
Columbia: Magdalena rivier	7	0	4	11
Britsch-Guyana	24	0	0	24
Australië:				
Carolinen, Marianen, Marshal-eilanden	17	1	21	39

B. *In gebieden niet staande onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs.*

Azië:				
Voor-Indië: Belgaum, Cochin	19	11	5	35
China: Shiuhing, Macao	16	5	4	25
Philippijnen: Zamboanga	46	1	23	70
Amerika:				
Canada (Indianen-missie)	20	2	13	35
Ver. Staten „ Dakota	16	4	22	42
„ Rotsgebergte	17	0	12	29
Mexico „ Tarahaumara	5	0	8	13
Ecuador „ Manabi	10	0	2	12
Brazilië: Diamantino	2	0	1	3

II. Oneigenlijke Missies

A. *In gebieden staande onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs.*

Europa:				
Zweden	7	1	4	12
Denemarken	15	4	12	31
Joego-Slavië	29	10	21	60
Griekenland	11	0	7	18
Azië:				
Palestina: Jerusalem	4	0	2	6
Australië:				
Australische Statenbond	87	31	18	136

B. *In gebieden niet staande onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs.*

MISSIEGEBIEDEN	MISSIONARISSEN			
	Paters	Scholastieken	Broeders	Totaal aantal
Europa:				
Estland, Litauen	11	18	31	60
Polen (oostersche ritus)	8	18	8	34
Roemenië	16	12	10	38
Azië:				
Philippijnen: Manila	36	42	12	90
Amerika:				
Cuba	56	16	44	116
San Salvador	21	2	6	29
Nicaragua	18	7	9	34
Panama	7	0	4	11
Ecuador	45	32	37	114
Peru	63	3	48	114
Bolivia	19	1	14	34
Uruguay	16	2	12	30
Paraguay	3	2	3	8
Brazilië	56	5	44	105
Venezuela	29	11	26	66

RECAPITULATIE

I. Eigenlijke Missies				
A. Onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs	1427	483	427	2337
B. Niet onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs	151	23	90	264
Totaal	1578	506	517	2601
II. Oneigenlijke Missies				
A. Onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs	153	46	64	263
B. Niet onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs	404	171	308	883
Totaal	557	217	372	1146

Neemt men **I** en **II** tezamen dan krijgt men de volgende eindcijfers:

In de missiën totaal aantal:

Paters . . . . . 1578 + 557 = **2135**
Scholastieken . . . . . 506 + 217 = **723**
Broeders . . . . . 517 + 372 = **889**

Algeheel totaal der Jezuieten-missionarissen 3747



DE KERSTWACHT UIT DE BERGEN

DOOR H. BASTIAANSE S.J.

De kribbe stond klaar, in blije verwachting van den komenden Kerstnacht.

Een ruime kerkzaal was de school geworden, nu de houten tusschenschotten waren weggelicht, en een eenvoudig houten altaar vóórin stond, met bloemen en groen rond het hoog-geheven kruisbeeld. De witte kalkmuren waren levend-feestelijk met groene guirlandes van waringin. Teer groen van tamarinden lag dicht gespreid tot een glooiend grasland, waarin miniatuur-schaapjes graasden, of opzagen naar de kribbe op de hoogte: een arm bamboehutje, met papieren beeldjes van de Heilige Familie, en de herders. 't Was alles zoo klein en primitief, dat het onwillekeurig aan speelgoed deed denken. Doch de Javaansche jongens en meisjes zagen met groote voldoening naar hun „land van Bethlehem", dat ze onder leiding van hun onderwijzer met zooveel toewijding daar hadden uitgebeeld. Kerstkaarsjes kleurden in grillige grenslijn er omheen, en trokken in een lange stoet rond de vier wanden van de zaal. Straks, bij het middernachtelijk uur, als de Råmå uit de stad er was, om de plechtige Nachtmis op te dragen, zouden die kaarsjes feestelijk omlijnen een eerbiedige drom van gelukkigen, devoot neergezeten op de matten, in stille bewondering voor de lichtende Kerstkribbe.

„Tot vannacht," zeiden de jongens elkaar.

We verlieten de school en de dessa. 't Was twaalf uur 's middags op den dag voor Kerstmis, en we waren van plan,

de menschen in de bergen dichtbij, te gaan bezoeken. We hadden daar al meerdere malen catechismus gegeven, en we wilden ze ook gaan uitnoodigen, voor de Nachtmis in de school.

Langs een smal paadje, over brokken steen, waartusschendoor kristal-helder water kronkelde, ging het steil omhoog. Toen we even rustten van den vermoeienden klim, lagen vèr en breed voor ons uit de velden tabak, onderbroken door groote tabaksbruine droogloodsen; en heel vèr de hooge schoorsteenen van de fabriek, als witte zuilen, waarboven een rookpluim hing. Daar vervaagde het uitzicht in blauw-grijze bergruggen als horizon. De groote weg trok een lichte, rechte strook door het landschap, waarover de grobags traag voortkropen, terwijl een auto, in een stofwolk gehuld, er glad en kwiek langsheen zwenkte.

We trokken weer verder, de spaarzaam-begroeide bergwand op, totdat we kwamen aan een zijpad, dat onder de laaghangende takken van een eenzamen boom door, afboog langs een inzinking van den bergrug. Verder-op verbreedde zich het pad tot een klein plateau. De begroeiing werd hier dichter, en het gras stond hoog en donker-groen in de schaduw van enkele arèn-palmen, en wild geboomte.

Korte klapperboomen en hoog bamboe, waar een frissche bergwind doorheen woei, stonden rond een ruim erf, en een ruwhouten bordje tegen één der kokospalmen getimmerd, vertelde ons in zwarte, Javaansche letters, dat hier de „loerah" [1]) woonde.

De loerah zelf kwam ons spoedig in blije verrassing tegemoet, en trakteerde ons op een koelen dronk klapperwater. Z'n oudste jongen was één van de ijverigen, die er dagelijks een lange vermoeiende kloutering voor over had, om bij ons op school te komen. Zijn herhaalde uitnoodiging had ons doen besluiten, bij z'n vader catechismus-les te komen geven, ondanks het groote tijdverlies, dat de weg erheen opeischte.

Zoodra hij ons zag aankomen, was hij weg, om de verspreidwonende bewoners van dit bergdorpje bijeen te roepen. Opgewekte, eenvoudige menschen, die de bergwind frisch en levendig houdt; taaie kerels, die met zware lasten hout of cassave-wortels langs de steile bergpaden klouteren met gespierden, vasten stap;

---

[1]) loerah = dorpshoofd.

sterke vrouwen, die in den drogen tijd, gebogen onder groote pakken vochtig gras, uren-vèr naar de stad trekken, om het daar als paardenvoer te verkoopen. Er is zoo'n groot verschil tusschen deze bergmenschen en de menschen van de vlakte, in de dessa's tusschen de tabaksvelden. Loom en lusteloos gaan daar velen door het leven, dat loodzwaar op hen schijnt te drukken, terwijl er, helaas! voor de meesten geen gouden achtergrond van hemel-beloften licht en kleur aan geeft.

Toen een groepje bijeen was, in de woning van den loerah, konden we onze Blijde Boodschap vertellen, ingeleid door de geschiedenis van de Herders van Bethlehem, en de bergbewoners daar rondom. Dezelfde Jezus zou dien nacht komen, in het schoolkerkje aan den voet van de bergen. Het groepje, dat rond onze plaat van de Geboorte zat gehurkt, moet veel overeenkomst hebben gehad met de eenvoudigen, die dien eersten Kerstnacht naar de Kribbe kwamen. In gespannen aandacht volgden ze het simpele verhaal van armoede en Goddelijke Grootheid, en ze besloten, dien nacht de herders van Bethlehem na te volgen, en op te gaan naar de Kribbe.

Toen we heengingen, hing er achter ons een zwarte lucht van dreigende wolken, die altijd nader kwamen, en waartegen van tijd tot tijd felle bliksemstralen oplichtten. We moesten ons haasten, om vòòr de bui beneden te zijn: want de slagregen zou ons pad weldra omscheppen in een stortbeek. Doch we bereikten veilig den grooten weg, waar de regen ons achterop kwam, neerplassend in tropischen stortvloed.

Heel dien avond bleef het doorregenen.

Maar om twaalf uur was het Nachtmis in het schoolkerkje. De kaarsenvlammetjes wiegelden zacht rond een dichten drom van mannen en vrouwen, klein en groot, die stil in aanbidding zaten vòòr Jezus op het altaar, waarvan de verlichte kribbe vertelde.

Achterin zaten in een groepje bijeen de menschen uit het bergdorp, met den loerah aan het hoofd. Zijn ambtspet lag naast hem, en op z'n rug had hij z'n mooiste kris gestoken. Ook de anderen waren in hun beste kleeding: want ze wisten, dat ze wacht kwamen houden bij een Koningskind, den Zaligmaker, die Christus de Heer is.

Ze zaten achterin, ietwat schuchter en verlegen in het vele nieuwe rondom hen. En ze voelden zich maar „wong goenoeng": bergmenschen, waarop de Javanen nogal eens neerzien, zooals een stadsmensch dat kan op een plattelandsbewoner.

Maar het Kerstkind moet hen bemoedigend hebben toegelachen, als eenmaal de herders van Bethlehem....





HUIZE „MATER DOLOROSA"

HET NIEUWE GEBOUW DER ZUSTERS VAN DEN GOEDEN HERDER TE MEESTER CORNELIS

DOOR J. VAN DRIEL S.J.

Het is nu ruim 4½ jaar geleden, dat de eerste 6 Zusters van den Goeden Herder, aangezocht door Zijne Hoogwaardige Excellentie, Mgr. A. van Velsen, in Indië voet aan wal zetten, om zich te wijden aan die arme meisjes, wier opvoeding gevaar liep, of die reeds van den goeden weg waren afgedwaald.

Van 17 April tot 27 Juni 1927 genoten ze, in het Groot Klooster te Noordwijk, de gastvrijheid der Zusters Ursulinen der Romeinsche Unie. Dien tijd benutten ze om een geschikt huis te zoeken voor een voorloopig gesticht; om bij deze Zusters met haar honderden externe en interne schoolkinderen wat kennis op te doen omtrent het Indische kind, en om, ofschoon niet bedoeld, haar gastvrouwen grootelijks te stichten.

Den 27sten Juni 1927 werd op Molenvliet-Oost de ruime Chineesche woning, die ze intusschen hadden ingehuurd, betrokken en ingezegend. Op 1 Juli volgden de eerste meisjes: twee!

't Is wonder, ofschoon over heel Java en Sumatra de stichting bij de Katholieken was bekend gemaakt, ofschoon men in een land als Indië zou verwachten, dat de aanvragen om opname zouden binnenkomen als een tropische regenbui, konden de Zusters de eerste twee, drie maanden met het aantal meisjes maar niet boven de zeven komen. Toen de Voogdijraden, in-

gesteld in 1927, begonnen te werken, kwam er schot in. De 6 Zuster werden in 1928 met 3 versterkt, en in de laatste jaren moesten aanvragen om meisjes op te nemen voortdurend worden afgewezen of uitgesteld, omdat met 28 meisjes het huis stampvol was; de goede Zusters zelf behielpen zich met een overdekte gang en de bijgebouwen. 't Was behelpen overal. Men viel met de voordeur in de kapel, en door de kapel in de slaapzaal en de spreekkamer. De achterwarande diende voor leszaal, werkkamer,



Foto M. Kaptijn, Weltevreden.

„'t Is slechts allemaal voor de kinderen, de Zusters behelpen zich nu weer met een oude regentswoning." (Blz. 25.)

recreatie, en eetzaal en al het overige. Voor de Zusters was de ruimte nog krapper uitgemeten. Die hadden recreatie tusschen vier muren met daklicht, en de slaapgelegenheid zag daarop uit, en dat bij de Indische warmte van de benedenstad! Geen wonder dan ook dat de religieuse armoede op heete dagen weldra gevoeld werd in gebrek aan droge kleeren en dat de dunne Hollandsche door nog dunnere Indische moesten vervangen worden.

Een nieuw en ruimer huis was dan ook werkelijk geen weelde.

Voor een nieuwen bouw op Meester Cornelis handhaafde het Gouvernement in den persoon van den Heer De Haas, Hoofd van Tucht- en Opvoedingswezen, een ruime subsidie, ondanks de moeilijke tijdsomstandigheden; een bewijs dat het werk ook door het Gouvernement gekend en gewaardeerd werd.

De firma Fermont-Cuypers bouwde het eerste deel van het groote complex, dat nu op papier staat. 't Is slechts allemaal voor de kinderen, en de Zusters behelpen zich nu weer met een oude



Foto M. Kaptijn, Weltevreden.

Huize „Mater Dolorosa":
de achterzijde en een zijkant hebben twee verdiepingen. (Blz. 24.)

regentswoning, zie foto blz. 24, die voor dit doel wat opgeknapt is. Maar ze kennen haar weelde niet, noch de Zusters, noch de meisjes, als ze terug denken aan haar bekrompen verblijf in de Chineesche woning aan den Molenvliet.

Wat afgebouwd is vormt een langwerpig vierkant, met het nog voorloopige Zustershuis in het midden der voorzijde. Daar het terrein achter plotseling afhelt naar de rivier, hebben de achterzijde en één zijkant twee verdiepingen, zie foto hierboven.

de rest van wat reeds is en van wat nog komen moet, slechts ééne. In die benedenverdieping zijn vanzelfsprekend ondergebracht de recreatiezaal der meisjes aan den grooten binnentuin, zie foto hieronder; de badkamers, de wasscherij, de strijkerij en de weefkamer. Boven en dus gelijkvloers met de straat en het Zusterhuis bevinden zich de voorloopige kapel, de linnenkamer, de slaapzalen, de ziekenkamer, de leszaal, de eetzaal en de keuken. Dit ter oriëntatie over de gebouwen.



Foto M. Kaptijn, Weltevreden.

De recreatiezaal der meisjes aan den grooten binnentuin. (Blz. 26.)

En nu de kinderen. Die zou men in twee klassen kunnen verdeelen: zij, wier ouders een blijvend gevaar zijn voor haar opvoeding, en zij, die zelf al het verkeerde pad gevonden hebben.

Maar ook voor de laatste soort laten zich verontschuldigingen aanvoeren. Wat 'n omgeving, waarin velen dier kinderen groot geworden zijn!

Dat we hier die twee klassen van kinderen bijeen vinden, waarvan de eerste klasse eigenlijk meer in een weeshuis thuis

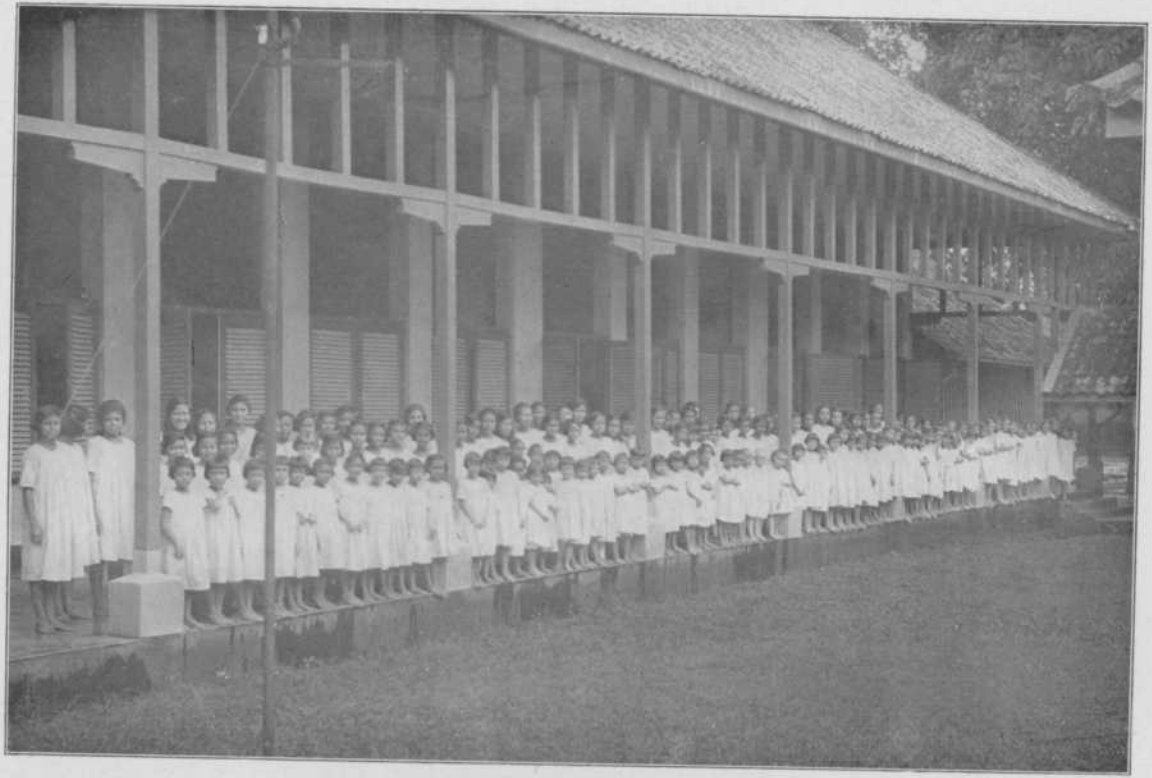


Foto M. Kaptijn, Weltevreden.

De afdeeling meisjes van het St. Vincentius-Gesticht te Kramat, één der propvolle weeshuizen. (Blz. 28.)

behoort, ligt voornamelijk hieraan, dat de weeshuizen toch al volgepropt zijn met kinderen, zie b.v. de foto op blz. 27.

't Is dan ook een uitkomst voor menig Pastoor en voor 't Leo-Comité tot opvoeding van verwaarloosde kinderen, dat er nu een plaats is, waarheen ze tenminste de meisjes, die in den kritieken leeftijd gevaar loopen, met een gerust hart kunnen heenzenden.

En of de kinderen in Huize „Mater Dolorosa" goed thuis en op hun gemak zijn en of ze goed te spreken zijn over de „moeders", gelijk de Zusters heeten?

U moet dat van nabij hebben meegemaakt, zooals ik. Dan leert men het werk, het ontzettende geduldswerk der Zusters waardeeren. Dan leert men óók waardeeren de groote, maar al te dikwerf vergeten genade, van een paar goede, plichtsgetrouwe ouders gehad te hebben, al zijn deze ook al lang ter ziele en in den hemel. — „God giv' hun den himmel," zou onze oudste metselaar zeggen. En op den hemel mogen zeker wel allen rekenen, die zelf de opvoeding hunner kinderen goed behartigen, zoodat de schade van verzuim niet met heel veel moeite en eindeloos geduld behoeft te worden ingehaald door liefdevolle Zusters van den Goeden Herder.



NOG EENS, WIE HELPT MIJ EEN KERK BOUWEN VOOR MIJN JAVANEN? [1])

DOOR B. HAGDORN, S.J., HOOFDPASTOOR VAN DJOCJAKARTA

Nauwelijks was mijn beroep op de edelmoedigheid der lezers: „Wie helpt mij een Kerk bouwen voor mijne Javanen" in dit tijdschrift geplaatst, of ik vernam, dat reeds een mooi bedrag was binnengekomen.
Ik wil het eerlijk bekennen, met een zekeren schroom deed ik een beroep op Nederlands' milddadigheid, want er wordt zooveel gevraagd, men geeft al zooveel en de tijden zijn zoo slecht, ook voor Nederland.

Maar nu, hoorend, dat reeds ruim f 500.— was binnengekomen, ging het hart weer open en heb ik hoop, dat „de bouw van een kerk voor mijn Javanen" de sympathie zal winnen van nog meerderen onder de lezers. De namen van hen, die reeds edelmoedig steunden, zijn mij niet bekend, maar langs dezen weg dank ik hen van harte voor hunne milde gaven.

En des te meer voel ik mij gedrongen hen dank te brengen, omdat hunne mildheid zoo onbaatzuchtig is! Prijzenswaardig, zeker, is de hulp, die gij, katholieken, aan uwe eigen herders biedt bij het bouwen van bedehuizen in de stad uwer inwoning. En toch, als gij voor het bouwen eener kerk in eigen parochie aalmoezen geeft, dan wordt gij, behalve door ijver voor de glorie Gods, allicht ook gedreven door eenig eigenbelang.

---

[1]) Dit artikel verzonden per „Ooievaar", die te Bangkok verongelukte, bereikte ons met aanmerkelijke vertraging, zoodat het niet meer in het Januari-nummer kon worden geplaatst. (Redactie.)

Immers, edelmoedige missie-vrienden, de kerk gebouwd in eigen woonplaats is natuurlijk wel op de eerste plaats het huis Gods, maar op de tweede plaats toch ook Uw huis, het huis Uwer kinderen, het huis dat Uwe stad, of Uw dorp zeker tot sieraad strekt, kortom het bedehuis waar ge zelf van profiteert.

Maar de kerk van Djocjakarta komt te staan in een U vreemd land, heel ver van U, zij wordt gebouwd ter eere Gods en ten gerieve van een andere natie, van ander ras. Ja, hoogstwaarschijnlijk zult gij haar zelf nimmer zien. Wat dus Uw hart bewegen kon, om daarvoor bij te dragen is alleen de liefde tot Jezus Christus en het heil van den evenmensch.

Moge deze onbaatzuchtige, zuivere liefde tot O.L. Heer en tot de zielen nog meer weldoeners werven voor de nieuwe Javanenkerk van Djocjakarta. Ja, edelmoedige lezers, helpt mij ter liefde Gods met Uwe giften, groot of klein.

Gedurende mijn verloftijd trof het mij telkens, hoe in stad en land van Europa overal fraaie kerken staan. Zij getuigen luide, hoe het Christenvolk in het verleden en in het heden veel voelt en vooral veel over heeft voor het huis des Heeren. En ik werd met droefheid vervuld, als ik in Europa dacht aan Djocja, met zijne „schuur-kerk" voor de katholieke Javanen, waarvan er ruim 3000 in mijne parochie wonen, behalve nog een goede 4000 catechumenen, die dus op weg zijn katholiek te worden. Wij willen geen kathedraal of domkerk bouwen met grootsche torens, wij willen slechts in eene zoo groote en voorname stad als Djocjakarta, die een der oudste centra is onzer Javanen-missie, een waardige kerk optrekken; eene kerk, waarin alles stemt tot godsvrucht, waarin onze schoone en liturgische plechtigheden zich naar behooren ontplooien tot voeding der godsvrucht en tot verrijking van het zieleleven der pas-bekeerden.

Voor den bouw van zulk eene kerk kunnen onze, over het algemeen arme, katholieke Javanen wel iets doen, doch zonder hulp van katholiek Nederland komt de kerk er nooit. Daarom van harte dankend voor de reeds geschonken giften, doe ik nogmaals met allen aandrang een beroep op de edelmoedige vrienden der Java-Missie en vraag: Ter liefde van Christus, ter wille der zielen, helpt mij eene kerk bouwen voor mijne Javanen!



HUN KLEINE ENGEL

DOOR D. HARDJÅSOEWÅNDÅ, S.J.

Soepar en Sidik waren twee dikke vrienden; allebei op een Missie-school. Soepar wilde katholiek worden, maar mocht niet van de familie; Sidik mocht dit ook niet, maar vroeg aan zijn ouders zoolang, totdat hij permissie kreeg om gedoopt te worden. Als 'n vurig katholiek probeerde Sidik alles om zijn vriend te winnen, maar het hielp niets. Het was pijnlijk voor Sidik, omdat hij wist, dat vriend Soepar den godsdienst voldoende kende, maar geen moed had, de familie het gevraagde verlof te ontwringen. — Soepar is een goeie jongen, beminnelijk, verstandig, maar niet erg flink van karakter. Hij is de lieveling van iedereen, niet het minst van Sidik. — Sidik heeft een getrouwde broer, die een dochtertje had, en dat dochtertje was ziekelijk. Sidik wist wel, dat hij 't nichtje moest doopen als het op sterven lag, maar hij dacht: „Hoe kan ik weten, dat het kindje op sterven ligt?" Soepar gaf hem een goeden raad en zeide: „Kijk, toen mijn zusje stierf, was ik er bij, en zag, dat de oogjes van zusje, voor het sterven, er heel anders uitzagen; ik zag niets dan wit in de oogjes".

„Ja," antwoordde Sidik, „maar hoe kan ik dat zien? Want mijn zuster zit haast altijd binnen met haar ziek kindje, en ons huis heeft slechts één raam, en dat is heelemaal niet voldoende om het huis goed te verlichten, zoodat ik niet zal kunnen zien, of de oogen van het kindje heelemaal wit zijn of niet".

De twee vrienden besloten toen, koste wat het wilde, het kindje te doopen, als de vrouwen begonnen te huilen, want die

wisten in elk geval, zoo redeneerden zij, wanneer het kind op sterven lag.

Op zekeren dag hoorde Sidik zijn schoonzuster huilen, de buurvrouwen kwamen er bij en begonnen ook mee te „zingen", zoo vertelde Sidik aan schrijver dezes. Sidik werd zenuwachtig, maar durfde niet door de menigte heen dringen om het kindje te doopen, „want," zoo vertelde Sidik, „had ik het geprobeerd, dan was ik onmiddellijk buiten de deur gesmeten door den vader van het kind, nog vóór ik m'n nichtje zou hebben kunnen aanraken".

Radeloos liep Sidik naar Soepar om raad te vragen, maar deze wist dien niet te geven. Toen zeide Sidik: „Par, zullen we samen maar gaan bidden? Bid jij maar voor, ik zal antwoorden". Ze kropen het huis in en begonnen in een hoekje te bidden. Nadat ze eenigen tijd gebeden hadden, keken ze elkaar aan en wachtten af wat er zou gaan gebeuren. Het lawaai bij het zieke kind nam af, en de vrienden zagen de buurlui de een na den ander het huis verlaten. Soepar vroeg aan een van hen, hoe het er mee was, en kreeg ten antwoord, dat het oogenblikkelijk stervensgevaar wel geweken was, maar dat het toch wel niet lang meer zou duren.

Sidik zei tegen zijn vriend: „Ik ga toch eens probeeren of het lukt; bid jij ondertusschen een beetje". Hij ging naar het zieke kind, vond het op een kussen liggen, nog wel op den schoot van vader. Het was een beetje onrustig. Sidik bedacht een list, en zei tegen zijn broer: „Je arme kindje heeft het erg warm; wacht, ik zal het voorhoofd met een beetje water bevochtigen".

Broer vond dit erg attent van Sidik en dacht volstrekt niet aan eene list. Sidik kwam met een kopje water en legde, onder het uitspreken der doopformule, een nat doekje op het hoofd van het kind. Daarna liep hij het huis uit en buiten gekomen, huppelde hij van vreugde, dat de list gelukt was, en vertelde aan Soepar, wat hij gedaan had. Maar de goeie, nauwkeurige Soepar vroeg: „hoe heb je het doopsel toegediend?"

Zoo en zoo."

„Verkeerd!" antwoordde Soepar heftig, „het water moet vloeien over het voorhoofd, wat je gedaan hebt is het voorhoofd nat maken en niets meer! het water moet vloeien . . . ."

Sidik voelde den grond onder zijn voeten wegzinken, en sloeg op zijn voorhoofd: „Stommerd die ik ben, dat is waar!"

Soepar zeide: „Probeer het nog eens, maar niet dadelijk; wacht, totdat je het kindje alleen vindt: ze zullen er toch niet den heelen dag bij blijven zitten."

Sidik ging weer heen en zag eenigen tijd later zijn broer buiten het huis staan. Langs den achterkant van het huis wipte hij nu naar binnen en vond het kindje rustig slapen. Gauw ging hij water halen, en met kloppend hart, bang dat het kind wakker zou worden van het koude water, doopte hij zijn nichtje opnieuw, waarbij hij haar den naam Lena gaf. „Als het nu nog niet goed is, dan weet ik het niet meer," dacht hij na afloop. Buiten gekomen gaf hij verslag aan Soepar van wat hij gedaan had, en deze zeide, dat het nu goed was. Beide vriendjes waren echt gelukkig.

De nacht daarop sliepen Soepar en Sidik bij Sidik's broer; na middernacht werd het kindje erg onrustig en hikte verschrikkelijk. De goeie, eenvoudig Sidik kreeg het een beetje op zijn zenuwen en zei tegen zijn vriend: „Zeg, Par, zou dat hikken een straf zijn, omdat ik het kindje eerst niet goed heb gedoopt?"

„Ben je wijs! Als dat waar was, dan had jij den hik moeten krijgen en niet de kleine Lena."

Den volgenden morgen was het kindje dood, en beide vrienden waren blij, dat er weer een engeltje meer was in den Hemel.

De kleine Lena werd begraven op een kerkhof, waar ze als eenige Christin tusschen duizenden anderen den dag der opstanding verbeidt.

In moeilijkheden vragen beide vrienden steeds de hulp van hun kleinen engel, maar toch is tot nu de goeie Soepar er niet toe kunnen komen, om eens manmoedig zijne bangheid af te leggen en katholiek te worden.

„Lieve Lena, vergeet vooral Soepar niet!"



OVER KALI'S EN KALÈNNETJES

DOOR G. VRIENS, S.J.

Een enkel oppervlakkige beschouwing van de kaart maakt het eenieder reeds duidelijk, dat Java bij Hollandsch waterland geenszins behoeft onder te doen wat betreft rijkdom aan kali's — rivieren — en kalèns — riviertjes, beekjes, slootjes, of hoe U het maar noemen wilt —. Water is dan ook voor den Javaan van het allergrootste belang voor zijn bestaan en levensonderhoud. Rijst is immers zijn hoofdvoedsel. De op Java toegepaste rijstbouw is bijna uitsluitend de zoogenaamde natte rijstbouw, d.w.z. de rijstplantjes worden uitgeplant op velden, die daartoe expresselijk onder water zijn gezet. Is in het Hollandsche polderland de groote kwestie: hoe krijg ik al dat water uit mijn polder weg? de grootste zorg van den Javaanschen landbouwer daarentegen is: hoe krijg ik genoeg water op mijn land? Het opstuwen en de goede verdeeling van het rivierwater over de landerijen is dan ook een voorwerp van voortdurende zorg voor het Bestuur.

'n Javaansche kali moet U zich echter niet voorstellen zoo ongeveer als een Hollandsche rivier: dat lijkt er niet op. Kijkt U maar eens naar de foto op bladz. 36. Echt het beeld van een Javaansche kali in den drogen tijd. Een vrij breede vlakte, bezaaid met een ontelbare massa grootere en kleinere keisteenen. Daar tusschen door schuifelt ergens gemoedelijk een heel klein beetje water.

En als het heel lang droog blijft verdwijnt dat ook nog en is het geheel één dorre, drooge zand- en keivlakte. Maar kom nu

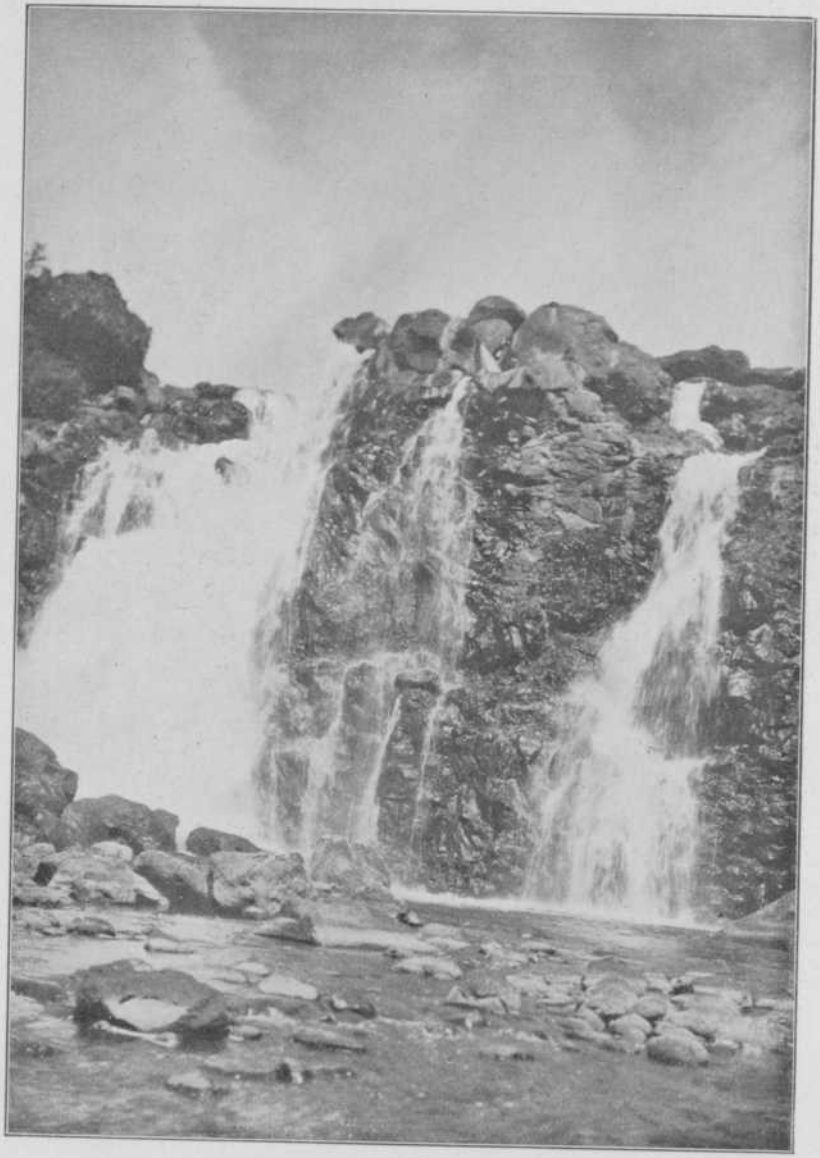


Foto G. Vriens, Moentilan.

Een mooie waterval van de kali Toentang. (Blz. 38.)

eens terug in den regentijd, als er pas een zware bui op de bergen gevallen is en er een bandjir op komt zetten! Dan jaagt de zware watermassa in vliegende vaart voort, terwijl de ontelbare steenen onder geweldig geraas worden voortgestuwd en vaak door hun groote snelheid aan de oppervlakte van de kokende watermassa voortgezweept worden. En nu ziet U op deze foto nog maar betrekkelijk kleine steentjes. Maar b.v. op de foto van blz. 37 is dat al heel wat anders.



Foto G. Vriens, Moentilan.

Hoe een Javaansche kali in den drogen tijd er uit ziet. (Blz. 34.)

Die dikke meneer daar, waar al die jongens op zitten, is ook ergens boven van de bergen af komen rollen en bij een eerstvolgende bandjir zal hij nog wel weer een stuk verder geholpen worden. Dat een bandjir op zulk een manier een ontzettende kracht kan ontwikkelen spreekt van zelf. De bijna loodrecht omhoogstijgende oever op de foto toont wel hoe diep de kali zich in den harden rotswand heeft weten in te vreten. Ieder jaar leest men hier dan ook nog in de kranten van stukgeslagen bruggen, beschadigde stuwdammen en weggeslagen huizen; alles



Foto G. Vriens, Moentilan.

Geweldige rotsblokken door een bandjir meegevoerd. (Blz. 36.)

de jaarlijksche tribuut aan den natten moesson. Nog niet zoo heel lang geleden werd een tweemaal zoo groote spoorbrug, als welke U op de eerste foto ziet, aan de lijn Djocja-Moentilan in één nacht geheel uiteengebeukt. Maar dat woeste werk der brute natuurkracht geeft ook vaak het aanzijn aan de prachtigste natuurtafereelen: de meest grillige bochten in den loop der rivieren, diepe kloven, breede stroomversnellingen en grootsche watervallen. Onder de laatsten behooren die van Toentang in het Zuiden van de Residentie Semarang, welke U op de foto van blz. 35 ziet afgebeeld, wel tot de meest bekenden. Hier wordt ook, zooals op zoovele andere plaatsen, de kracht van het water door het menschelijk vernuft in nuttigen arbeid omgezet: de ANIEM — Algemeen Nederlandsch-Indische Electriciteits-Maatschappij — heeft er een centrale gebouwd, welke geheel Semarang en Salatiga van electriciteit voorziet en uitsluitend gedreven wordt met de kracht van het water.

Is dus het binnen-de-perken-houden en het breken van de geweldige kracht van de plotseling opkomende bandjirs, of beter nog zoo mogelijk het voorkomen ervan, reeds een probleem dat de aandacht van talrijke kundige menschen bezig houdt, daarmede is de kwestie van de bevloeiing nog niet afgeloopen. Door stuwdammen en daarnaast vaak lange, kunstmatig aangelegde kanalen wordt nu het water over de omliggende velden verspreid. Heel Java's bouwland is zoodoende bedekt met een net van kalèns en kalènnetjes om den watertoevoer op de sawahs en suikerrietvelden zoo gelijkelijk mogelijk te verdeelen. Ontelbaar zijn dan ook de kleine stuwen, zie foto blz. 39, sluizen en duikers, die overal zijn aangebracht. Voor de kinderen even zoovele oorden om in het natte element te spelen en te stoeien en te plassen. Want de meeste Javaantjes houden wel van een frisch bad en ploeteren graag in het water rond, ofschoon er toch ook wel vuilpoesen onder zijn, die liefst maar niet al te veel nattigheid aan den lijve voelen.

Voor het gewone dagelijksche leven heeft de aanwezigheid van zoo talrijke rivieren en riviertjes ook al heel veel voordeel. Waarom zou men in 's hemelsnaam een badkamer gaan aanschaffen, om na het zware werk in brandende hitte verricht op de sawahs, een absoluut noodzakelijke verfrissching te nemen, terwijl

er vlak langs de sawah of dessa het heerlijkste frissche water stroomt? zoo redeneert de gewone Javaansche kleine man. Je gaat maar gewoon in het water zitten en het haalt niet bij de de meest moderne koude douche! Altijd schoon stroomend water en het kost geen cent. Wat wil men nog meer! Over de schoonheid van dat heerlijke badwater zouden wij, Hollanders, nog wel een en ander op te merken hebben, want er gebeuren in zoo'n kali ook nog heel veel andere dingen, waar wij hier maar over



Foto G. Vriens, Moentilan.

Een der ontelbare vele kleine stuwen. (Bl. 38.)

zwijgen zullen! Iedere kali is echter niet alleen één groote badkamer voor de Javanen zelf, ook zijn beesten deelen heel eerlijk in dat voorrecht. Voor de karbouwen is het tenminste een waar genot: die voelen zich in het water echt in hun element. Niets zoo lekker voor den karbouw dan heelemaal in het water te liggen met alleen z'n snoet er boven uit, of liever nog in de vette glimmende sawah-modder. De Javaansche sapi of koe daarentegen is niet zoo op water gesteld. Toch krijgen ook zij heel regelmatig hun beurt. Daartoe worden de beesten op ondiepe



Foto G. Vriens, Moentilan.

De Sapi's, die niet zoo op water gesteld zijn, worden aan een boom of paal vastgebonden en krijgen de volle laag. (Blz. 41.)

plaatsen in de rivier bijeen gedreven, daar aan een paal of boom vastgebonden en krijgen dan de volle laag, zie de foto op blz. 40. Met den neus in de lucht en staart omhoog staan ze dan te springen en te spartelen, maar er helpt geen lieve hemel aan: ze worden netjes heelemaal schoongeschrobt.

In den drogen tijd baart de goede en voldoende watervoorziening natuurlijk heel wat zorg. De oeloe-oeloe — het lid van het dessa-bestuur, dat de zorg voor en het toezicht op de waterverdeeling heeft — de mantri waterbeheer en andere hoogere, of lagere ambtenaren zijn dan voortdurend druk in de weer, vooral om te voorkomen, dat de een of andere dessa niet te veel water aftapt en daardoor andere streken gebrek aan water gaan krijgen. Vooral zoo tegen het einde van den drogen tijd, als het soms in vier of vijf maanden heelemaal niet meer geregend heeft en vele rivieren vaak droog staan, is het een heele toer om hier en daar tenminste nog een klein beetje water te krijgen. Het wat lang uitblijven van den regentijd kan dan ook een groote ramp worden: alles verdort en verdroogt, zelfs de diepste putten beginnen dan droog te worden, zoodat er zelfs gebrek aan drinkwater komt. Van alle kanten worden slametans en offertjes en andere bijgeloovigheden gepleegd, om toch maar spoedig regen te verkrijgen. De Mohammedanen organiseeren bij zulke gelegenheden ook vaak groote bede- en offerfeesten. Met oprechte vreugde worden steeds de eerste regenbuien ontvangen. De dikke stoflaag spoelt overal weer eens af, al het groen begint weer op te fleuren. Maar wat het voornaamste is: de kali's en kalèns vullen zich opnieuw met water, de sawahs loopen weer onder, en met nieuwen moed gaat de Javaansche landbouwer aan den arbeid voor zijn dagelijksch brood.





MOENTILAN'S CONVICTEN

DOOR BR. RICHARIUS, B.D.O.O.

Met groote plechtigheid werd in het najaar 1931 het nieuwe „Broederhuis" te Moentilan geopend. Kerkelijke en burgerlijke autoriteiten waren toegestroomd om erbij tegenwoordig te zijn en het is bijna zeker, dat in Midden-Java weinig missiegebouwen zoozeer de aandacht trokken bij hunne opening als dit. 't Gaat hier gewoonlijk met de stille trom. Waarom in dit geval 'n uitzondering werd gemaakt, is moeilijk in 't kort mee te deelen. Zeker is, dat ons orkest en ons zanggezelschap er groote schuld aan hebben. „Ons", dat wil zeggen van het Xaverius-College. Want die twee zijn aardig op weg om, nu ja, zoo'n beetje beroemd te worden. En daar is heusch reden toe; dank zij de energieke leiding van Pastoor Schouten, S.J.

Tegelijk met het nieuwe Broederhuis werd het vijfde convict geopend, dat de rij der convicten, zeker voorloopig, sluit. In de zes laatste jaren zijn in Moentilan vijf convicten gebouwd en wat dat zeggen wil, zouden ingewijden U met getallen kunnen aantoonen, vooral voor wat het financiëele betreft. Allen zijn tot stand gekomen in den tijd, dat Br. Eustachius Overste was en al is het zeker, dat hij niet de eenige is, die hier verdienste heeft, zoo heeft hij toch zeker zeer groote verdienste. Hij moge het vergeven, dat hier zijn naam genoemd wordt.

De convicten zijn zooveel als kosthuizen. Ze staan onder leiding, voor wat de vier eerste betreft, van een onderwijzer; het vijfde wordt door een onzer Broeders bestuurd. Ieder bevat een

veertig tot vijftig leerlingen. Ze bestaan uit het woonhuis van den onderwijzer; 'n slaapkamer, 'n eetzaal, tevens recreatie- en studeerzaal voor de kinderen en nog eenige bijgebouwen. Het vijfde convict is eenigszins anders ingericht. De studeerzaal is bijvoorbeeld tevens tooneelzaal, waar bij feestelijke gelegenheden de bewoners aller convicten samen komen om gezellig den avond door te brengen.

Het prototype der convicten zou men de oude Andreasan, of



Broeder-Overste Eustachius B.D.O.O.,
één der Moentilansche pioniers in de Java-Missie. (Blz. 42.)

het huis van Andreas, kunnen noemen, zie foto blz. 47, waar in Pastoor van Lith's dagen 'n vrij groot aantal kinderen was ondergebracht.

Pak en 'mbok Andreas hebben voor de Missie zonder twijfel groote verdienste gehad, en zullen er in den hemel hun loon voor ontvangen.

Het begrip kosthuis is voor deze convicten eigenlijk te eng, want het zijn meer vormingsinstituten dan wel kosthuizen, en ze staan dan ook feitelijk tusschen 'n kosthuis en 'n kostschool in.

De convicten zijn voortgekomen uit een noodtoestand. Behalve in de Andreasan hadden vele jongens hun tehuis bij onderwijzers, die zonder twijfel hun best deden om de Missie in dezen te steunen. Maar door tweeërlei oorzaak was bestendiging van dien toestand niet langer gewenscht. Ten eerste waren de huizen der onderwijzers door hunne bekrompenheid voor het doel niet geschikt en ten tweede was hun aantal veel te gering. Zoo lang mogelijk heeft men zich beholpen, maar eindelijk moest er naar



Foto Br. Clementinus, Djocjakarta.

De kapel van het Broederhuis der Broeders der Onbevlekte Ontvangenis te Moentilan. (Blz. 42.)

wat anders worden uitgezien. Toen de Broeders in 1921 naar Moentilan kwamen, kregen ze direct al van de toenmalige bestuurders van 't College te hooren, dat het noodzakelijk was om voor de huisvesting der leerlingen van de beide Hollandsch-Inlandsche scholen eene betere regeling te treffen. De eerste drie jaren gingen heen met plannen beramen enz. tot eindelijk bij de visitatie van den Zeereerwaarden Algemeenen Overste in 1924 de definitieve plannen hun beslag kregen. Een plan om een



Foto Br. Clementinus, Djocjakarta.

Overzicht van het nieuwe Broederhuis met rechts op den voorgrond het 5de convict. (Blz. 42.)

groot internaat te bouwen, dat al in een gevorderd stadium verkeerde, werd opgegeven en naar den trant van de reeds bestaande instellingen werd het eerste convict geconstrueerd. Sindsdien zijn er geleidelijk bijgekomen en werden de oudere uitgebreid. Zoo simpel als het hier is neergeschreven, is alles echter niet gegaan en menig lezer, die wel eens achter het laadje heeft gezeten, begrijpt aanstonds, dat er groote financiëele zorgen zijn geweest. Met de huisvesting en verzorging der leerlingen ging het geleidelijk beter en al blijven er nog wenschen, toch mag men niet klagen. Zelfs de Merapi-ramp van het vorige jaar heeft in dit punt ons gelukkig nog geen hoofdbreken bezorgd. Nu komt de malaise weer een ernstig woordje meespreken, doch een vurig gebed der missie-vrienden zal ons helpen ook deze moeilijkheden het hoofd te bieden.

Van het hoogste belang voor de Missie is zonder twijfel de „innerlijke waarde" der convicten. Als de mensch meestal een product zijner omgeving is, dan ligt het voor de hand, dat de instellers der convicten steeds in alles er op bedacht waren voor de Javaansche jongens te scheppen een echt religieuse sfeer.

Het laatste convict, dat onder leiding staat van een Broeder is een nieuwe phase in de convicten-geschiedenis. Het doel is: nog intensiever het goede werk der vorige convicten te verrichten. Of dit doel bereikt zal worden, is een vraag, die de geschiedenis moet beantwoorden. Wij wenschen, voor de eer van God, dat het antwoord „positief" zij. Voor zwartkijkers is het misschien goed terloops op te merken, dat men een open oog heeft gehad voor de schaduwzijden der nieuwe instelling. Zeker, het gaat er, naar Inlandschen maatstaf, te luxueus toe en de overgang, die de jongens later moeten maken, terug naar het dessaleven, is zeer groot. Dat is allemaal waar, maar het levende element, dat in deze onderneming schuilt, zal op voorzichtige wijze de nadeelen tot een minimum trachten te versterken. Op deze wijze hoopt men, voor zoover noodig, te komen tot een nog intenser Katholiek leven van deze nieuwe kinderen der R. K. Kerk.

De nuchtere menschen — en de Hollanders zijn nuchter, ook in hun missie-liefde — vragen misschien al naar cijfers. Uit den aard der zaak kan een zesjarige practijk der convicten nog geen voldoend cijfer-materiaal verschaffen; wel is reeds duidelijk ge-



Foto Br. Clementinus, Djocjakarta.

De „Andreasan", het eerste convict te Moentilan gesticht door Râmâ Fr. v. Lith.
(Blz. 43.)

bleken de juistheid der grondgedachte: hoe langer goede inwerking, des te beter resultaat.

De missie-vrienden kunnen gerust zijn en even gerust als voorheen hunne edelmoedigheid, zelfs tot het uiterste, in dienst stellen der Missie. God loone het hun!





Foto L. v. Rijckevorsel, Ambarawa.

Even schoenen poetsen voor ik de school inga!



HOE MEN BIJ DE JAVANEN DE GELUKS-DAGEN BEREKENT

DOOR H. CAMINADA, S.J.

Het leven is volgens den Javaan geheel afhankelijk van de macht en werkingen van hoogere geesten. Van de goede geesten, die uit hun aard hem geen kwaad zullen doen, behoeft hij niets te vreezen, zoodat de vereering van deze geesten een zeer geringe plaats in zijn leven inneemt. Geheel anders is het echter gesteld met de vereering der booze geesten, die er steeds op uit zijn den mensch kwaad te berokkenen. Deze moet hij door offers en aanroepingen zooveel mogelijk tot vriend houden en door vaak listige daden gunstig ten opzichte van zich stemmen. Verder vermijdt hij de plaatsen, die voor hunne verblijfplaats worden gehouden; zoo zal de Javaan — vooral des nachts, wanneer de booze geesten hun ronde doen — kerkhoven, grillig gevormde boomen enz. vermijden.

Niet alleen op bepaalde plaatsen, doch ook op bepaalde tijden heeft de Inlander de listen van deze geesten te vreezen. Zou hij op 'n ongunstigen tijd rijst of andere gewassen planten, dan zou de oogst zeker op een of andere wijze mislukken. Een kind op zoo'n dag geboren, zal een leven vol rampen en ongelukken tegemoet gaan. Bij alle daden van eenig gewicht is het dus voor den Javaan, volgens zijne opvatting, van belang een geschikten

dag of gunstig uur uit te kiezen, waarop hij de verdervers van zijn geluk niet te duchten heeft.

Deze gelukstijden zijn vaak geheel verschillend voor verschillende dessa's, maar kunnen van te voren worden bepaald en uitgerekend. Iedere groote of meerdere kleine dessa's hebben een zoogenaamden doekoen, een man, die bekend is met de bedoelingen en plannen der geesten. Hij is bezield door een hooger wezen en vooral zeer bedreven in het opzeggen van onverstaanbare formules, waardoor reeds eenieder met eerbied voor hem vervuld wordt. Tegen betaling licht hij de Inlanders in en geeft hun raad in de moeilijkheden van hun leven. Het ambt van doekoen is niet erfelijk. Wie hiertoe neiging gevoelt, gaat voor een tijd in de leer bij een ouderen doekoen. Is de kennis van die geheime wetenschap bij den candidaat-doekoen ver genoeg gevorderd, dan moet deze een examen maken en na gunstig resultaat kan hij als doekoen voor een bepaalde streek worden aangewezen. Lezen en schrijven behoeft hij niet te kennen; voldoende is het, als hij het noodzakelijke uit het hoofd kent, zooals de tooverformules en tooverspreuken en de gebeden, die bij de zegening van een offer te pas komen.

Om nu de gelukstijden te bepalen bezit de doekoen twee lijsten: een, waarmee hij de dagen en een ander, waarmee hij de uren van geluk kan uitrekenen. Het eerste is noodig om bijvoorbeeld te weten, wanneer men een huis moet beginnen te bouwen, op welken dag men een huwelijk moet aangaan om verzekerd te zijn van voorspoed gedurende het verdere leven, het tweede, indien men b.v. wil weten, op welk uur men den aanplant of den oogst van rijst moet beginnen.

De Javanen hebben verschillende tijdrekeningen. Behalve het mohammedaansche jaar, dat twaalf maanmaanden telt, vindt men ook nog een indeeling in 30 woekoe's of weken, ieder van zeven dagen, zoodat dit dus een tijdsverloop van 210 dagen omvat. Daarenboven rekent men ook nog met pasarweken, ieder van vijf dagen.

Het opzoeken van een geluksdag is zeer eenvoudig. Op tabel I staan bovenaan de dagen der week, rechts de namen der woekoe's aangegeven. In de ruitjes zijn verschillende teekens aangebracht, die naar hun vorm een bepaalden graad van geluk of

ongeluk aanduiden. Voor Donderdag in de week Woekir vindt men de teekening van een cirkel, wat „goeroe" d.i. „uitstekend" beteekent. De dagen Zondag en Woensdag blijken ongunstig te zijn, zoodat men op die dagen geen handeling van eenig belang moet stellen.

Omtrent de juiste waarde van de verschillende graden van goed en slecht kan ik slechts een gissing maken. Zeker is wel, dat men aan die benamingen meer een gevoelswaarde dan een begripswaarde moet toekennen. Steunend op de etymologische beteekenis, zou ik deze volgorde willen vaststellen:

goeroe = uitstekend (goed is in de ngèlmoe de godsdienstleeraar zelf, en duidt dus den hoogsten graad van volmaaktheid of geluk aan);

ajoe = gelukkig (ajoe beteekent gelukkig, schoon);

goeroe patjek = uitstekend, maar met leed gepaard, (patjek beteekent pijn hebben);

patjek = men zal leed ondervinden;

sampar = men zal op een grooter leed stooten (sampar beteekent stooten, dus pijn hebben);

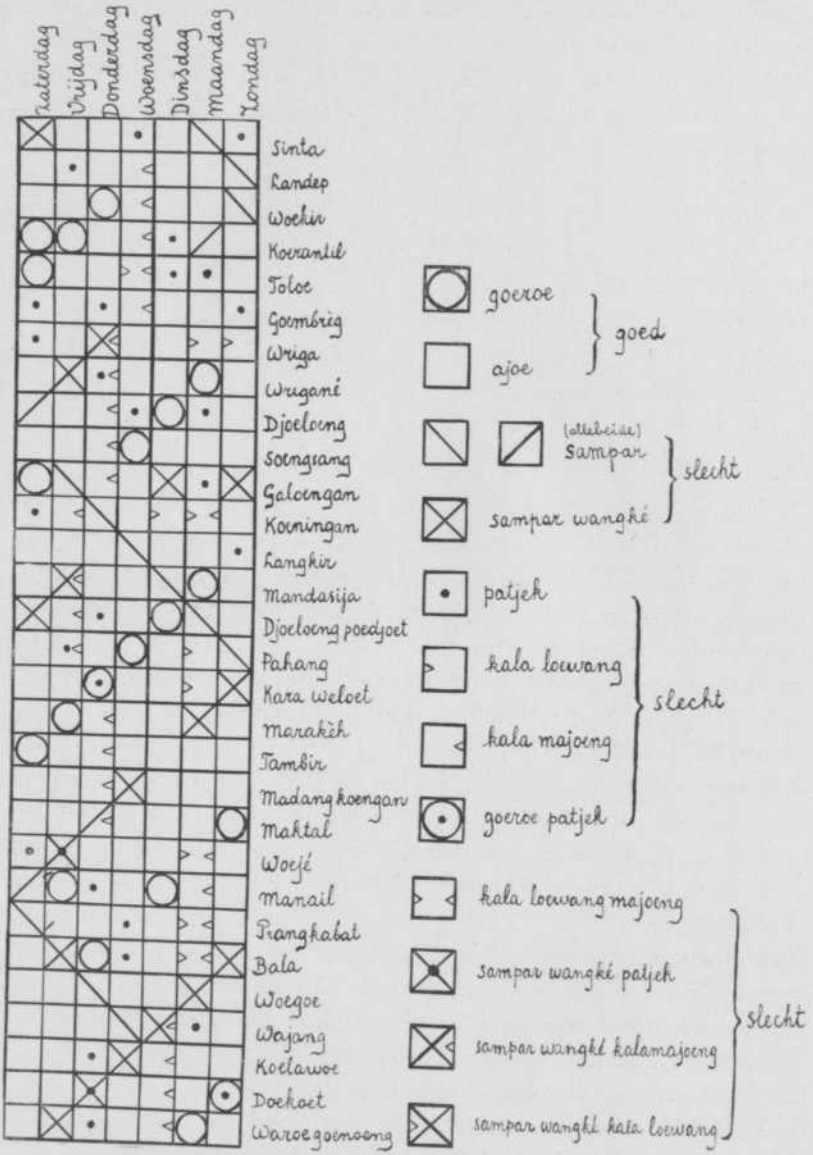
sampar wangké duidt een nog grooteren graad van leed aan (wangké beteekent lijk; sampar wangké is dus letterlijk: stooten tegen een lijk);

kala majoeng is sterker dan sampar wangké, (kala beteekent strik, val; van majoeng is de beteekenis niet zeer duidelijk, waarschijnlijk moet het hier als een verzachting van „kala" worden opgevat. Vergelijk: begdja kamajangan = zeer gelukkig);

kala loewang is weer sterker dan kala majoeng, (loewang beteekent kuil);

De overige graden, die een combinatie van de voorgaande vormen, zou ik dan in de volgende volgorde plaatsen: kala loewang majoeng, sampar wangké patjek, sampar wangké kala majoeng, sampar wangké kala loewang.

Behalve den dag kan men nog het uur bepalen, waarop een werk moet begonnen worden om het gewenschte resultaat te geven. Aan de dagen van een woekoe en aan die van een pasarweek zijn bepaalde getallen toegekend.



Tabel I. Waarmede voor dessa Wânâ-ajoe, district Kandangan, de dagen van geluk worden berekend. Zie, omtrent de waarde der verschillende graden van goed en slecht, blz. 52.

Zoo vindt men dan voor

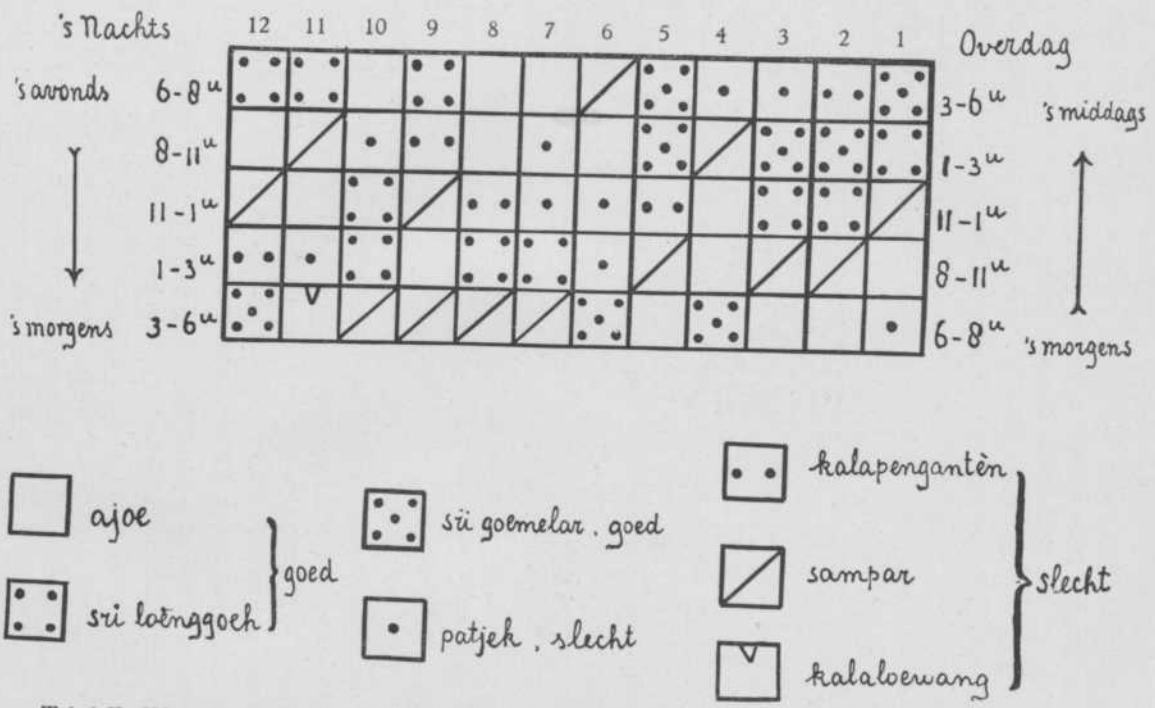
woekoe	Ngahad (Zondag)	5
	Senèn (Maandag)	4
	Slasa (Dinsdag)	3
	Rebo (Woensdag)	7
	Kemis (Donderdag)	8
	Djoemoeah (Vrijdag)	6
	Saptoe (Zaterdag)	9
pasarweek	Kliwon	8
	Legi	5
	Pahing	9
	Pon	7
	Wagé	4

Wil bijvoorbeeld een dessaman op Zondag 14 December naar de pasar, of markt gaan om een karbouw te koopen, dan zal hij bij den doekoen van zijn dessa informeeren, hoe laat hij van huis moet vertrekken, opdat de booze geesten hem niet een karbouw met eenige gebreken in de hand spelen. De doekoen rekent nu als volgt: 14 December valt op een Zondag (Ngahad of Achad) van de woekoe en op Kliwon van de pasarweek. Voor Zondag geldt het getal 5, voor Kliwon 8, te zamen dus 13. Op tabel II, waarop rechts de uren overdag en links de uren 's nachts staan aangegeven, begint hij nu te tellen van links naar rechts tot het getal 12. Daarna gaat hij door, weer van links te beginnen, zoodat dus het getal 13, dat den 14den December bepaalt, in de kolom bij No. 1 valt. De teekens in deze kolom wijzen weer aan een gunstigen of ongunstigen tijd. Tusschen 6 en 8 uur 's morgens moet hij zeker niet vertrekken, ook niet tusschen 11 en 1 uur. Hij zou bepaald een slechten koop doen. De overige tijden van den dag zullen steeds voorspoedig zijn en geenszins behoeft hij te vreezen voor de macht der booze geesten.

Ook hier zijn de aanduidingen van goed en slecht niet zeer helder. Misschien is de juiste volgorde aldus:

ajoe = gelukkig;

sri loenggoeh = tevreden, omdat men zijn doel bereikt, (asri beteekent schoon, loenggoeh beteekent zitten);



Tabel II. Waarmede voor dessa Wånå ajoe, district Kandangan, de uren van geluk worden berekend. Zie, omtrent de waarde der verschillende graden van goed en slecht, blz. 54 en 56.

sri goemelar is een mindere graad van geluk, dan sri loenggoeh, (goemelar beteekent uitgespreid);
patjek = pijn hebben (vergelijk boven);
kala pangantèn beteekent misschien, dat men zich op leed moet voorbereid houden, (anti beteekent wachten);
voor de beteekenis van sampar en kala loewang, zie boven.

De gewone dessaman hecht nog een sterk geloof aan de uitspraken van den doekoen, ook al komen de voorspellingen niet binnen afzienbaren tijd tot werkelijkheid. Wie echter deze lijsten voor zijn dessa heeft opgemaakt, weet hij niet. Misschien dat de stichter van het dorp dit alles bij openbaring of inspiratie te weten is gekomen van den beschermgeest, die iedere dessa bezit en wiens hulp nog door de bewoners bij bepaalde gelegenheden wordt ingeroepen.



TENMINSTE EEN, DIE HET H. DOOPSEL ONTVING

DOOR ....., S.J.

Wat ik vertellen ga, is werkelijk gebeurd in een groote stad van Java. De geschiedenis zal leeren hoe moeilijk het bekeeringswerk verloopt, hoe onnaspeurlijk Gods wegen zijn.

Ik was dan betrekkelijk kort op mijne nieuwe standplaats aangekomen, had nog nauwelijks plannen kunnen maken voor de bewerking van het aan mijn zorgen toevertrouwde missieveld, toen ik van een Javaanschen kweekeling een briefje ontving, waarin mij den naam werd medegedeeld van een mogelijk voor O.L. Heer te winnen ziel. Hij was, zoo heette het, wel iemand, die bereid zou zijn de godsdienstlessen te volgen, ja, was al in 't bezit van een katholieken catechismus! De man — laten we hem noemen Hardjåpawirå — woonde ongeveer een uurtje van de pastorie. De woonplaats werd nog even nader aangeduid, en de schrijver sloot zijn brief met de belofte van een vurig gebed: ondersteund door dat gebed, moest ik 't maar eens probeeren.

Wie schetst mijne vreugde bij dit onverwachte bericht! Nu al contact, tenminste het eerste begin daarvan, nu al een bekeerling in 't verschiet, wat een schoone toekomst was mij weggelegd! Heerlijke toekomstdroomen speelden mij door het hoofd. En met dien éénen bekeerling verbond ik een menigte volgelingen, al te maal nakomelingen van dien éénen baanbreker!

Het leek mij 't best, zoo spoedig mogelijk de hand aan den ploeg te slaan en te gaan zaaien; daar mocht geen tijd worden

verloren. Den eersten Woensdag, die volgde op den dag, dat ik de blijde tijding ontving, toog ik naar het huis van Hardjåpawirå. En de zaaier ging uit om te zaaien met de bede tot den Allerhoogste, dat het goede zaad mocht vallen in goede aarde.

De ontvangst in het nederige, heel armoedige hutje, was naar Javaanschen trant, volgens de aloude voorschriften der gastvrijheid buitengewoon hartelijk en liet niets te wenschen over, zoodat ik vervuld werd met grooten moed en durf, als verzekerd van te zullen slagen. Na de gewone plichtplegingen der eerste kennismaking en een kort gesprek over zaken van minder belang, begon ik met het eigenlijke doel van mijne komst. Ik had namelijk een schrijven ontvangen van zijn familielid, den kweekeling, die studeerde te Moentilan. — Ja, hij wist wel, wien ik bedoelde. — Die had mij over Hardjåpawirå gesproken en hem een Javaanschen catechismus gegeven ter lezing. — Dien had hij al uitgelezen. — En nu kwam ik eens vragen, of vader Hardjåpawirå niet wat meer van dien godsdienst zou willen hooren, gaarne zou ik hem dan willen onderwijzen, en hem eens goed op de hoogte brengen van de eeuwige waarheden, die toch iedere mensch, of hij katholiek is of een anderen godsdienst belijdt, kennen moet. Het is mij ontgaan, hoe ik hem verder heb aangespoord, hoe ik verder het goede zaad in zijn hart heb pogen te zaaien, om hem te bewegen tot het volgen van het godsdienstonderricht, maar dit weet ik wel, dat ik hem in 't eind vragend en smeekend aanzag, opdat hij toch een gunstig antwoord zou geven.

Op dat oogenblik kwam een kleine snuiter binnengehuppeld, een jongetje van goed vijf jaar. Onbevreesd voor den Hollandschen toewan, en dat wil heel wat zeggen, komt hij, op voorstel van zijn vader, een handje geven. 't Is een lief, bruin, engelenhandje! Jammer dat het kereltje nog niet gedoopt is! Maar ik stel mijzelf gerust, het zal niet lang meer duren, zoo hoop ik, of dit jongetje zal ook een engelenzieltje krijgen door de wateren van het H. Doopsel uit mijne hand. Ik heb schik in 't manneke en vader niet minder. Hij is trotsch op zijn jongen, 't is zijn grootste schat.

„Pastoor," zegt hij, „mijn kind kan al spellen, op z'n Hollandsch."

Ik natuurlijk nieuwsgierig, kan mij zoo iets niet indenken. „Is

dat werkelijk waar, papa? Mag ik het eens hooren? Kom, laat het hem dan eens doen." Nu begint de kleine te spellen, dat het een lust is en dringen van de kleine lippen, volledig uitgespeld, tot mij door, de woorden, nat, pad, lat en nog veel meer, zonder eenige fout. Hoe is het mogelijk! Uit dat Javaansche mondje!

Vader vervolgt: „Pastoor, ik weet, dat er bij de pastorie een Hollandsch-Inlandsche school staat en dat daar veel leerlingen zijn. Mag mijn zoon ook op die school komen? Ik zal hem dan morgen aanstonds komen brengen."

Tot mijn spijt moest ik den voortvarenden vader teleurstellen. Nú ging het nog niet. Het knaapje: Soepraptå, moest wachten tot het volgende schooljaar; de leerlingen waren al te ver gevorderd; de kleine zou toch achterblijven; hij zou toch moeten blijven zitten. Beter het schoolgaan dus nog wat uit te stellen.

Hier werd ik een beetje ongerust. Voor het eigen heil van vader en kind had ik me moeten verzetten tegen de plannen van Hardjåpawirå. Maar zou door die tegenspraak mijn Hardjåpawirå niet onhandelbaar zijn geworden? Was het niet verstandiger geweest, wanneer ik dezen keer mijn beslissing had verborgen gehouden en het vonnis, allesbehalve aangenaam voor den man, had verdaagd? Op een geschikteren tijd, met meer omhaal van woorden, zou het hem zeker minder hard zijn gevallen. Zou ik nu den man nog wel kunnen bewegen, om van den katholieken godsdienst kennis te komen nemen?

Met een eenigszins beklemd hart, waagde ik het toch, na eenig stilzwijgen, op het afgebroken gesprek van zooeven terug te komen: „Wat dunkt u, vader, zou u het erg bezwaarlijk vinden, iedere week één keer naar de pastorie te gaan, om te hooren, wat de menschen zoo al doen moeten voor den Grooten God?"

„Neen, heelemaal niet," was het korte antwoord, „maar vóór ik daartoe overga, zou ik toch graag eerst de zaak eens willen bespreken met mijn vrouw. Die is vandaag niet thuis: zij is naar de markt, om bebeds te verkoopen. Woensdag evenwel gaat ze niet uit. Kom dan eens terug, pastoor, dan kunnen we verder zien, dan is u tevens in de gelegenheid, om mijn vrouw te leeren kennen, dan kunt u ook met haar eens praten. Zij heeft vroeger al eenig onderricht genoten aangaande den godsdienst der Christenen. Misschien wil ook zij wel van de partij zijn."

„Afgesproken," liet ik er haastig op volgen, als plotseling bekomen van een hevigen schrik. Neen, zoo'n antwoord had ik niet verwacht. Wat was dat gunstig afgeloopen! Mijn Hardjåpawirå bleek dus nog buitengewoon goed gestemd: ik had hem door mijne weigering heelemaal niet beleedigd: dat was duidelijk. Maar nu moest ik van die goede stemming gebruik maken: ik voelde me eenigszins overmoedig worden. Derhalve nog een andere poging in de goede richting gewaagd! Waarom zou ik nalaten het ijzer te smeden, nu het heet was?

„Prachtig! Wat mij betreft, geen bezwaar, vadertje!" hernam ik. „Dan kom ik Woensdag terug. Maar sta mij toe, vóór ik vertrek, u een gebedje te leeren, dat u van vandaag af, iederen dag tot den Machtigen God moet opzenden. Het is uiterst geschikt, om Gods zegen te verkrijgen over het werk, dat wij samen gaan ondernemen; het is niet moeilijk te onthouden en luidt aldus: Goede God in den hemel, geef mij licht voor mijn verstand, om in te zien, hoe ik U dienen moet en kracht voor mijnen wil, om Uwe heilige geboden te volbrengen."

Toen geschiedde er iets, dat ik niet gemakkelijk vergeten zal, omdat het een diepen indruk op mij gemaakt heeft. Hardjåpawirå stond op, ging naar een ander vertrek en kwam terug met lei en griffel. „Ik vind uw gebedje zoo schoon, pastoor, dat ik het even ga opschrijven," zeide hij. „Wilt u het nog eens herhalen?" Aanstonds voldeed ik aan zijn verlangen en dicteerde wat ik hem zooeven had voorgehouden. Toen hij gereed was gekomen, verklaarde hij mij, dat hij ook zijn vrouw zou laten meebidden. Het kon niet beter! Daarop werd afscheid genomen en hoogst voldaan over het groote succes, God dankend voor de bizondere hulp, keerde ik huiswaarts.

Den volgenden Woensdag was ik natuurlijk weer op mijn post en tot mijn groote vreugde trof ik nu werkelijk de geheele familie bij elkaar, de kleine Soepraptå nog even levendig en druk als de vorige week, vader Hardjåpawirå blij, dat hij mij terugzag, het vrouwtje zwak en tenger van gestalte, op 't eerste gezicht ietwat verlegen voor den vreemden bezoeker.

Al heel spoedig waren wij bezig met het eigenlijke punt van bespreking en spoedig ook waren we het eens en werd de zaak beklonken. Iederen Donderdagmiddag zouden man en vrouw



Foto J. Prennthaler, Bara.

Twee vroolijke Kalibawangsche grassnijdertjes.

beiden in de pastorie godsdienstonderricht ontvangen van drie tot vier uur. Het was wel op het heetst van den dag, dat zij den weg naar de pastorie moesten afleggen: dus niet onder aangename omstandigheden; maar daar deinsden ze niet voor terug. Mijn doel was zoo voor een groot deel bereikt. Geen twijfel meer over: beider harten waren wonderwel bereid; die twee zouden zeker katholiek worden. Hoe waar toch, dat de menschenziel van nature tot Christus' leer getrokken wordt!

Een stevige handdruk en ik vertrok en droomde weer van de gelukkige gevolgen na de bekeering van die twee eerstelingen. Een talrijke kudde schaapjes op de dorre heide van het Javanenland saamgebracht en naar den Schaapstal gevoerd en ik, de overgelukkige herder, daarachter!

Intusschen was het Donderdag geworden en ik zat op het vastgestelde uur in de voorgalerij van de pastorie verlangend uit te zien naar de komst van mijn nieuwe leerlingen. Ze lieten zich niet lang wachten en ik heette hen van harte welkom, terwijl ik er mijn voldoening over uitsprak, dat zij woord gehouden hadden.

Het was bizonder warm dien middag, ik herinner het me nog levendig, doch ik sloeg er geen acht op, omdat ik geheel in beslag genomen werd door de gedachten aan mijn leerlingen: hoe ik ze treffen zou; hoe ik ze in kennis zou stellen van de grondwaarheid, waarop het leven van den mensch steunen moet; hoe ik ze zou bezielen voor de groote verplichting, die elke sterveling heeft, God te dienen en Hem te beminnen. Na eene vrij lange inleiding, om de twee wat op hun gemak te brengen, begon ik dan het eerste catechismus-onderricht. Ik sprak hen over den God van de zon; over den God van de bergen en de boomen en de bloemen; over den God van de zee en van de sterren; over den God van het altijd groene Java; over den Almachtigen God, die heel de wereld, met alles wat er in is, heeft geschapen; over den God van den mensch eindelijk, over den God van Hardjåpawirå en zijne vrouw en van den hun dierbaren Soepraptå. Ik legde hun uit, hoe heel de natuur met stipte nauwgezetheid Gods hooge bevelen volbrengt, om ons ten voorbeeld te zijn, dat ook wij in alles Zijn heiligen wil hebben te volbrengen. Ik verklaarde hun vervolgens met geestdrift Gods onuitputtelijke goedheid, hoe Hij voor ons een liefdevolle Vader is, opdat wij Hem

met kinderlijke liefde wederliefde zouden schenken. Het kwam hier op neer, zoo besloot ik: God onze Schepper is waarlijk onze Koning en daarom moet Hij gediend: Hij is waarlijk onze Vader en daarom moet Hij bemind worden.

Met ingespannen aandacht had het tweetal geluisterd. Men kon het hun aanzien, dat ze voldaan waren en dingen hadden gehoord, geheel nieuw, waarover ze nog nimmer hadden gepeinsd. De eerste vraag van den catechismus hadden ze zich blijkbaar nog nooit gesteld, maar de beantwoording daarvan had hen toch zichtbaar getroffen. Ik was er dan ook vast van overtuigd, dat het hun ernst was, toen ze mij bij het heengaan verzekerden: „den volgenden Donderdag komen wij terug".

Zulk een geloof inderdaad had ik gedurende mijn missionarisleven op Java nog niet gevonden. Telkens weer opnieuw kwamen me Hardjåpawirå en zijne vrouw voor den geest. In school stelde ik ze, zonder hunne namen te noemen, ten voorbeeld aan de jeugd. Tijdens mijn gebed beval ik ze O.L. Heer aan, opdat ze me toch maar niet zouden ontschieten. IJverig bereidde ik me voor, zocht naar de duidelijkste en sierlijkste Javaansche termen en uitdrukkingen voor mijn tweede les, toen de blijde Donderdag weer aanbrak, waarop Hardjåpawirå en zijn vrouw .... niet verschenen.

Het laat zich begrijpen, dat ik danig uit het veld geslagen was, ik wist heusch niet, wat ik er van denken moest. Zou ik me dan zóó in hen vergist hebben? Ik poogde een verklaring te vinden. Mogelijk waren ze om een of andere reden verhinderd geweest te komen. Maar waarom hadden ze dan geen boodschap gestuurd? Zou er een familielid gestorven zijn? In dat geval, waren ze, dat spreekt, naar de begrafenis: daar wijkt immers bij de Javanen eenvoudig alles voor. Of zat de booze geest er tusschen, met de bedoeling, om alles van den aanvang af te bederven? Maar zou die dan nog zooveel macht hebben over de harten van goedwillige menschen? Het zou ook nog kunnen, dat de buren van Hardjåpawirå, toen ze er achter waren gekomen, dat hij katholiek wilde worden, hem met dien pastoor bespot en uitgelachen hadden en hem voor christen-hond hadden gescholden, waarvoor de goede man dan in het eind bezweken kon zijn. Wie weet ook, of de Mohammedanen hem niet tegen hielden: die schenen in den laatsten tijd nog al fanatiek.

Deze en dergelijke mogelijkheden, schoten me te binnen en speelden me door het hoofd, maar brachten me geen stap verder; ik bleef in het onzekere omtrent de ware reden van het wegblijven. Hoewel voor mij het eenige middel om het raadsel op te lossen, was, Hardjåpawirå nog eens op te zoeken, besloot ik toch, dat nu nog niet te doen; ik wilde hen niet verlegen of beschaamd maken, dat moest in ieder geval vermeden worden. Ik besloot dus den komenden Donderdag af te wachten.

Die Donderdag kwam, doch Hardjåpawirå en zijne vrouw kwamen niet. Langer kon ik het niet meer uithouden, mocht ik niet uitstellen en daarom was ik den volgenden morgen al vrij vroeg op onderzoek in Hardjåpawirå's kampong, vast besloten, om, wat er ook gebeurd mocht zijn, alles te doen, wat ik kon, om mijn beide leerlingen over te halen tot doorzetting der lessen. Mocht het noodig zijn, dan zou ik net zoo lang aansporen, aanmoedigen, aandringen, totdat ik beiden bewogen had, vol te houden wat begonnen was.

Het was nog stil in den kampong. Zouden de menschen nog slapen? Was er dien nacht feest gevierd en hadden ze zich nog pas ter ruste begeven? Er woei me een frissche oostenwind tegen: de koude had ze wellicht binnengehouden. Zou ik Hardjåpawirå te spreken kunnen krijgen? Nog een paar klinkerpaden over en ik had zijn woning bereikt en daar zag ik den huisvader zelf aan de deur staan. Hij had zijn bebed over het hoofd geslagen en staarde met doffe oogen wezenloos voor zich uit van kou, van moeheid of van aandoening; het was moeilijk uit te maken. Toen hij mij opmerkte verhelderde z'n blik en plooiden zich zijn lippen tot een lach van vriendschap. Na wederzijdschen groet gaf hij er zijn verwondering over te kennen, dat ik niet eerder gekomen was, want zijn zoon, Soepraptå, was na een kortstondige ziekte gestorven. Of ik dan niet vernomen had, dat hij ziek was? Hij was namelijk zelf aan de pastorie geweest, om het te komen vertellen, had me wel niet thuis getroffen, maar had toch aan den huisjongen opgedragen, mij het bericht aangaande de ziekte van zijn zoon bij mijn thuiskomst aanstonds over te brengen. De kalmte, waarmee mij dit alles werd meegedeeld, deed mij huiveren, want ik voelde die kalmte aan als voortkomend, niet van ingehouden,

verkropte smart, maar uit een kil fanatisme, waarmee de ramp werd aanvaard, omdat het nu toch eenmaal zoo beschikt was, omdat het zoo moest zijn en niet anders kon. Soepraptå was nu al een dag of wat begraven: ziekte en dood van den kleine hadden zooveel drukte met zich medegebracht, dat vader en moeder bezwaarlijk bij mij hadden kunnen komen.

Diep onder den indruk van het gebeurde trachtte ik, zoo goed en zoo kwaad als ik kon, den vader te troosten, maar het ging mij slecht af, want ik had zelf troost noodig, omdat Soepraptå was heengegaan, zonder het H. Doopsel ontvangen te hebben.

Nog meer missionaris-leed wachtte mij echter dien morgen. Op de herhaalde uitnoodiging van Hardjåpawirå binnengetreden, zag ik in het halfduister zijne vrouw op het ziekbed nederliggen. Een vreeselijk zwaar hoesten verbrak zoo nu en dan de stilte en verklaarde mij den ernst van haar toestand. Ik stond als verslagen! En opeens kwam het in mij op, dat mijne hoop vergeefsch was geweest en ijdel, dat nu alles wel verkeken zou wezen. En er zou geen lange stoet van bekeerlingen meer volgen, omdat er geen eerstelingen waren en ik stond in deze stad weer aan het begin van mijn missiewerk. Het was dan een poging geweest zonder resultaat: ik had mij te schoone luchtkasteelen gebouwd! Lang zweeg ik, niet in staat om te spreken. Eindelijk vroeg ik naar de oorzaak van de ziekte. Zij antwoordde mij, met zwakke stem, dat ze zich de laatste dagen erg vermoeid had, dat ze waarschijnlijk een kou had gevat en dat ze pijn voelde over heel haar lichaam. „Manawi makaten, als het zoo is," zeide ik, „dan moet u zich goed warm houden en dan mag in geen geval het bed hier blijven staan, want het staat juist op den tocht. Hier heeft u een kleinigheid van me: daar moet uw man maar eens medicijnen en wat lekkers van koopen. Over een paar dagen kom ik terug, om te zien, hoe het u gaat en dan zullen we verder zien." Het was mij ondoenlijk, langer te blijven. Mijn gemoed was overvol.

In de pastorie en onder mijn werk, dacht ik nog dikwijls na over den samenloop van droeve gebeurtenissen, die een einde hadden gemaakt aan het zoo geestdriftig begonnen catechismusonderricht van de familie Hardjåpawirå. Het kwam mij voor, dat ik wel wat spoedig den moed had verloren. Ik moest ten minste

redden, wat nog te redden was. Het zonnetje van de hoop begon weer te schijnen: ik vormde het plan, om, koste wat het koste, het moedertje vóór haar sterven te doopen en haar den gelukkigen hemel te bezorgen.

Inmiddels waren de paar dagen voorbij gespoed en het werd tijd, dat ik de belofte van het nieuwe bezoek ging vervullen. Vrouw Hardjåpawirå was echter niet meer thuis, maar was opgenomen in het zendingshospitaal. Ik vernam dit per telefoon; tevens werd mij meegedeeld, dat de ziekte was verergerd, en dat ik door het vrouwtje dringend werd uitgenoodigd, om eens even bij haar te komen.

Terstond sprong ik op mijn fiets, om haar zoo spoedig mogelijk ter wille te zijn. In het zendingshospitaal werd ik op buitengewoon welwillende wijze ontvangen — zooals ik persoonlijk steeds mocht ondervinden — en werd terstond bij het vrouwtje toegelaten. Wat was zij achteruitgegaan: het koorts-zweet parelde op haar vermagerd gelaat: haar polsen waren bijna doorschijnend. Ze zou het niet lang meer maken: nog enkele dagen en het zou wel afgeloopen zijn, had de verpleegster mij in het voorbijgaan gezegd. En werkelijk, dat vermoedde ik ook, toen ik haar zag. „Hoe gaat het, vrouw Hardjåpawirå?" vroeg ik. Ze antwoordde me niet, maar sloeg mij angstig gade, om in mijn blik te lezen, hoe ik over haar dacht. Dan bracht zij er met heel veel inspanning uit, een verzoek om gezondheid, om herstel van hare ziekte, en in die bede lag klaar neergelegd de hartstocht, waarmee ze nog aan het leven gehecht was. Ik bracht haar aan het verstand, in bedekte termen, dat ik haar de gezondheid naar het lichaam niet geven kon, maar dat er ook was een gezondheid naar de ziel, een veel grooter goed, dat haar geschikt maakte voor den hemel!

Ik zag op haar gelaat, dat mijn antwoord haar maar matig beviel. Toch ging ik op mijn onderwerp door, ik mocht geen oogenblik verliezen en beproefde haar, heel in 't kort, de noodzakelijkheden des middels duidelijk te maken. Het ontging me niet, dat mijn onderricht haar vermoeide en daarom besloot ik, het daarbij te laten. Na beloofd te hebben, dat ik een anderen pastoor zou zenden, om haar verder te helpen, omdat ik zelf op dienstreis moest, verliet ik haar.

Thuis gekomen stelde ik mijn medebroeder in kennis van het

kritieke geval, drukte hem op het hart, dat hij den noodigen spoed zou betrachten, opdat ons deze ziel niet zou ontglippen: en ik vertrok.

Na een dag of drie van mijn dienstreis teruggekeerd, snelde ik naar mijn collega, om te vernemen, hoe de zaken stonden. Goddank, zij was gedoopt. Het was echter geen gemakkelijk werk geweest. Toen de pastoor haar voor 't eerst had bezocht, was zij in den beginne allesbehalve op haar gemak geweest en had volstrekt niets van een doopsel willen weten, maar hij had de hulp ingeroepen van een Javaansch onderwijzer, een vurig en ijverig Katholiek: deze had haar ten slotte overgehaald en zij had toen het H. Doopsel ontvangen: en was kort daarop naar den hemel gegaan. Juist was het doodsbericht binnengekomen.

Den volgenden dag kreeg ik bezoek van Hardjåpawirå. Hij kwam mij bedanken voor alles, wat ik voor zijn vrouwtje gedaan had, met de mededeeling .... dat hij het godsdienstonderricht niet meer kon vervolgen om de moeilijke omstandigheden, waarin hij zich nu geplaatst zag; als zijn zieke hart weer gezond zou zijn, zou hij mogelijk later wel weer terugkomen.

De Javaansche wijze van spreken kennend, begreep ik, dat Hardjåpawirå mij niet wenschte terug te zien, zeker niet den eersten tijd. 'n Paar maanden later werd ik door mijne Oversten verplaatst, waardoor het mij onmogelijk werd hem nog eens op te zoeken.

Met weemoed in het hart vertrok ik naar de nieuwe standplaats, God dankend, dat ik ten minste had mogen helpen ééne ziel voor den hemel te winnen.





Penteekening van M. Reksăatmădjă.

„O God, mijn God, wat een akelige nacht!"



DE AKELIGE NACHT DE HEERLIJKE DAG

Een gebed van Radjiman.

DOOR M. REKSÅATMÅDJÅ S.J.

De dag is voorbij, de nacht is gekomen: Een dikke duisternis bedekt de aarde. Wat gaat nu gebeuren? O God, wat wilt Gij mij leeren; wat beteekent deze verandering in de natuur? Waar is de zon gebleven, die leven geeft en vreugde schenkt? Waar is het prachtige natuurschoon, dat het oog betoovert en mij opwekt tot bewondering Uwer Majesteit? Er is niets, niets van overgebleven dan deze sombere duisternis.

Oogen heb ik van U ontvangen om Uwe Heerlijkheid, die in heel de schepping uitstraalt, te zien en te bewonderen en daardoor aanbiddend op te stijgen tot U, de Ongerepte Schoonheid, en ach, ik zie niets; niets dan dezen duisteren nacht.

Ooren hebt Gij mij gegeven, en ik hoor niets dan 't gebrul van wilde dieren en onheilspellende geluiden.

Mijn hart, dat Gij geschapen hebt om U te beminnen, en in U rust te vinden, is benauwd en beangst en smeekt om bevrijding.

Mijn verstand is niet meer te vertrouwen; het dwaalt hoe langer hoe verder af en bij ieder geritsel van een of ander blad denk ik, dat er onraad dreigt.

O God, mijn God, wat een akelige nacht! Wanneer wordt het weer dag? Ik kan het niet langer dulden....

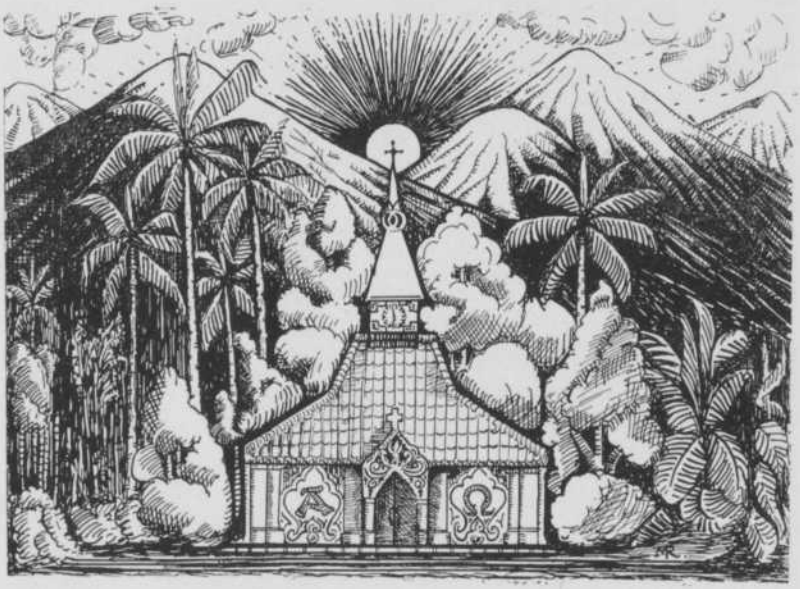
En wee mij! als de dag eens niet meer terugkwam!.... als ik

voor altijd verstoken zoude blijven van het licht der zon .... o, wat zou ik dán ongelukkig zijn! ....

Maar neen, dank zij U, o God, de nacht duurt maar eenige uren en dan komt de dag, de heerlijke dag ....

Zie, daar begint het reeds te schemerlichten in 't Oosten. De zon gaat de duisternis van de aarde verdrijven: Welkom! Gegroet o zon, gij lichtende, troostende bode van mijn Schepper!

* * *



Penteekening van M. Reksåatmadjå.

„Gegroet o zon, gij lichtende, troostende bode van mijn Schepper!"

Nu begrijp ik Uwe les, o Heer. Door dien somberen nacht hebt Gij mij een anderen nacht voorgesteld; den eeuwige, duisteren nacht van het hiernamaals, de hel. Waar geen hoop is op een nieuwen, komenden dag; want eeuwig is daar de sombere duisternis. Wanhoop, wroeging, wilde smart, folteren in eeuwig, lichteloos vuur de rampzaligen, die in 't aardsche leven Uw heilige wetten hebben vertreden en veracht.

Voor hen echter, die U beminnen, hebt Gij, Weldoener der

schepping, een dag geschapen, den eeuwigen dag, schooner dan al de schoone dagen dezer aarde.

Van dien eeuwig schoonen dag zijt Gij zelf, o God, de stralende zon, die eeuwig leven geeft en matelooze vreugde schenkt aan zalige zielen. Want Gij, mijn God, zijt het Eeuwige Licht, de Eeuwige Liefde, het Eeuwige Leven zelf!

* *
*

Heer, denkend aan mijn schoon geboorteland, aan de talloos velen mijner broeders en zusters, denk ik ook aan de woorden eens gevloeid van Uwe lippen: „Wie mij volgt, wandelt niet in duisternis. Ik ben het Licht der wereld".

Ach Heer, zie, mijn onvergetelijk vaderland volgt U niet; millioenen en nogmaals millioenen mijner broeders en zusters kennen U niet, wandelen voort, doelloos voort in de duisternis van een droef bestaan.

O God, ik smeek U: dat Java, mijn Java, U eindelijk leere kennen en eindelijk opjubele in het aanschouwen van U, het Ware Licht, dat ons nederig geloovend doet heenwandelen naar den morgen van den eeuwig blijden dag.





IN MEMORIAM R. P. J. ENGBERS, S.J.

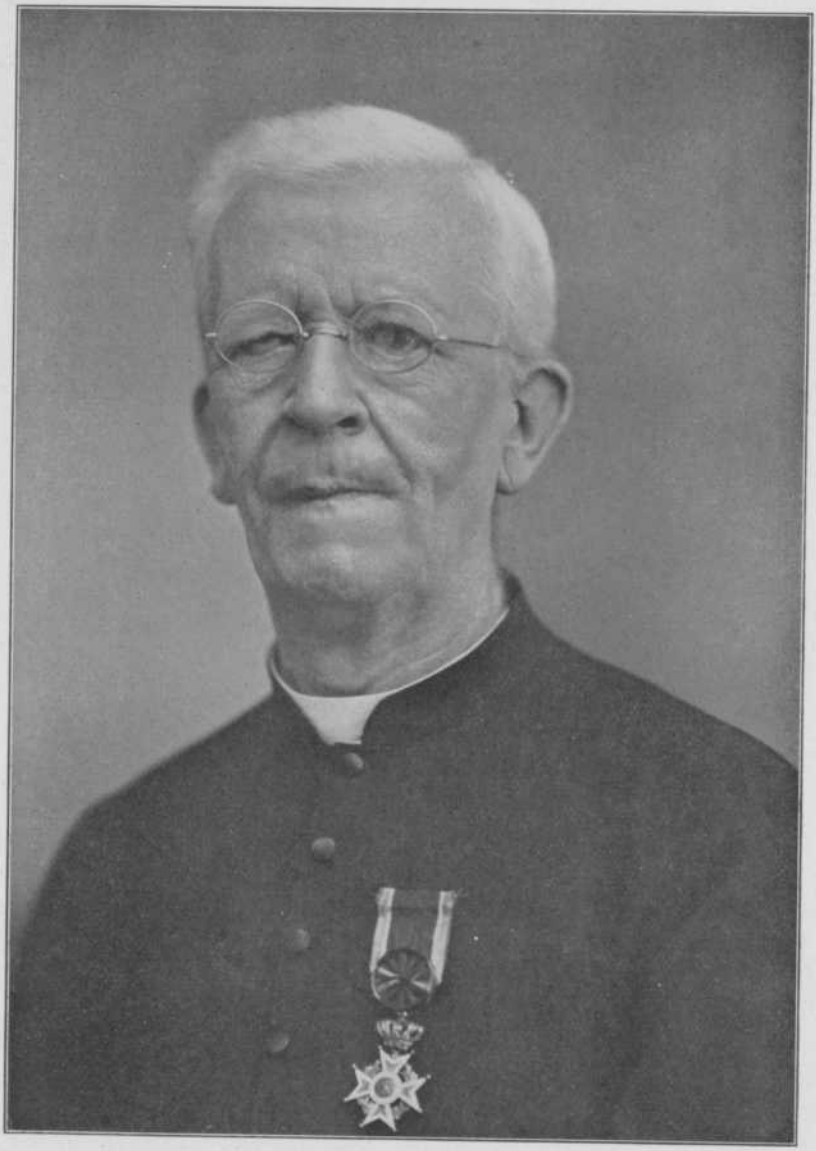
In den avond van 7 Mei 1931 overleed in het ziekenhuis „Onder de Bogen" te Djocja R. P. Joannes Engbers. Hij bereikte den leeftijd van 71 jaren, waarvan hij er bijna 53 in de Sociëteit en 41 in Indië doorbracht. Pater Joannes Engbers was een dier mannen, die door oprechtheid en eenvoud iedereen innemen, die het geluk heeft in hunne omgeving te komen. De schors kon soms een weinig hard schijnen, maar de pit was zoo goedig en zacht.

Hij begreep het grootste gebod: de liefde tot God, en het tweede, hieraan gelijk: Gij zult uwen evenmensch beminnen gelijk u zelven. Uit zijn kinderlijke groote liefde tot God vloeide die tweede rijkelijk op ieder neer.

Daarom ook was het, dat hij met zoo blijde opgewektheid als jong priester in 1889 naar Indië vertrok en er onder de gehoorzaamheid dertig jaar aan één stuk op Flores zijn leven in Christus verborg, om er aan de armsten der armen 't Evangelie te verkondigen.

Altijd gaf hij zich geheel aan die eerste Christenen. Hij werd niet ontmoedigd door hun terugvallen in heidensche gebruiken. Taai geduld en blijheid van geest deed hem alles verdragen, om in hen Christus te vormen. Hij mocht het den Apostel der Heidenen met recht nazeggen: wie lijdt er onder u, zonder dat ik met hem mede lijd?

Groot was hij in zijn liefde voor hen, die Christus in zijne



REV. PATER JOANNES ENGBERS S.J.

geboren 9 Oct. 1859 te Oldenzaal, gestorven 7 Mei 1931 te Djocjakarta.

zorgen aanbeval. En elke dag, die hem vermoeiende en zware tochten voor het heil der zielen bezorgde, werd door hem geboekt als groote winst voor het rijk der hemelen. Op die wijze heeft hij met veel offers het zaad uitgestrooid, dat later zóó zou gedijen.

De overgave van Flores aan de Paters van Steil werd voor hem de oorzaak, dat hij van zijn dierbare missie afscheid moest nemen. Hij kwam toen naar Java, om kort daarop met verlof voor het eerst naar Holland te gaan. Met verjongden moed kwam hij in 1921 op Java terug, om nu vooral onder de Europeanen te werken. Werken ja, dat heeft hij gedaan met onverdroten ijver tot het laatste oogenblik toe. En de meest misdeelden in de maatschappij hebben altijd het grootste deel in zijne warme, christelijke liefde gehad.

Djocja vooral heeft hem leeren kennen als den vromen, innemenden priester, die alles voor allen kon worden. Zeker mag hier wel even vermeld zijn werken voor de St. Antonius-kerk aldaar. Zooals gewoonlijk, was de bouw der kerk dringend noodzakelijk, maar de missiekas leeg, er moest dus gebedeld worden, huis aan huis, bij alle Katholieken. En Pater Engbers, toen toch al over de 65 en daarenboven nog gekweld door een oogkwaal, die hem zoo goed als blind maakte, schrok er niet voor terug om bedelaar te worden voor Djocja's nieuwe kerk aan den Sultansboulevard.

Avond aan avond kon men hem zien uittrekken, gewapend met zijn stok, in 't donker naar den weg tastend. Gevaar kende hij op dat punt niet! En was het doel van zijn bedeltocht wat al te ver, dan huurde hij zoo goedkoop mogelijk van een Chinees een auto, welk vehikel, door zijn medebroeders niet ten onrechte, om het geluid dat het maakte, al spoedig met de naam van „koffiemolen" betiteld werd. In dit voertuig naar de buiten de stad gelegen ondernemingen geschokt en gebotst te worden, was werkelijk geen plezier!.... Maar P. Engbers deed het en hield vol, allen, rijk en arm, werden ijverig bezocht, en ternauwernood iemand is er geweest, die den ouden sympathieken Pastoor, met ledige handen liet vertrekken. Ondanks alle minder gunstige voorspellingen, dat 't toch niet zou gaan, werden P. Engbers' zorgen beloond met meerdere duizenden guldens, samengesteld voor 't overgroote deel uit kleinere bijdragen....

Geen werk was hem ooit te zwaar, over niets zou hij ooit klagen.

Zijn kwaal, Indische spruw, wist hij onder blijheid te verbergen en grootmoedig alleen te dragen voor God. Zoo is hij in zijn naaste omgeving een medebroeder geweest, door iedereen bemind, en voor de parochie van Djocja een priester, die zeer velen ten zegen was.





VAN EEN EIGENAARDIGE, UIT VOLKENKUNDIG OOGPUNT HOOGST INTERESSANTE PLECHTIGHEID

DOOR L. WEVE S.J.

In den nacht van 21 op 22 Januari is Djocja en heel de omgeving getuige geweest van een zeer bizondere plechtigheid, waarvan ik wil trachten een klein denkbeeld te geven aan de leden van den St. Claverbond. Onder de bewoners van Kota-Gĕdeh (of Pasar Gedé), een historisch plaatsje in Djocja's onmiddellijke nabijheid, heerschte sinds eenigen tijd een angstige stemming, naar aanleiding van een vrij groot aantal pestgevallen met doodelijken afloop. Daartegen moest natuurlijk een doeltreffende maatregel worden genomen; wellicht zou menigeen hiervoor dezelfden welgemeenden raad willen geven, die in een Europeesche krant te lezen stond: „geen andere hulp kan worden geboden, dan dat heel Kota-Gĕdeh in vlammen opgaat en een nieuwe plaats wordt gesticht, beter en meer uit elkaar gebouwd," maar van deze moderne opvattingen zijn die van de inwoners zelven nog verre verwijderd.

Zij hebben zich, eerst meermalen tevergeefs, tenslotte met succes, gericht tot Z.H. den Sultan van Djocja om diens toestemming te verkrijgen tot het houden van een rondgang met een der meest mystieke Kraton-poesâkâ's [1]), n.l. de Kjahi Toenggoel Woeloeng. Het is wel iets bizonders, dat men ter afweer

[1]) Een poesâkâ is 'n heilig familiestuk, waaraan een bizondere kracht wordt toegeschreven, gewoonlijk 'n kris, of lans, of ook wel een vlag.



Foto Zindler, Djocjakarta.

Opname gemaakt onmiddellijk na het verlaten van de Sripanganti, het bidvertrek van Z.H. den Sultan. De heilige vlag, Kandjëng Kjahi Toenggoel Woeloeng en de begeleidende vlag, Kandjëng Kjahi Paréanom, worden nog opgerold op de schouders gedragen, boven ieder een goudkleurige pajong. Middenin de meegedragen offergaven.

van de pest in Kota-Gĕdeh een rondgang houdt om de stad Djocja, doch U moet daarvoor maar met de bevolking veronderstellen, dat de magische kracht van dezen poesåkå zich uitstrekt tot over het geheele gewest.

Het is zeer moeilijk over het uiterlijk en nog meer over de geschiedenis van deze poesåkå volkomen betrouwbare berichten te verkrijgen. Geschiedkundige bronnen bestaan zoo goed als niet, en de verschillende legenden, die onder het gewone volk de rondgang doen, zijn dikwijls vol tegenspraak. Het hier volgende dank ik, behalve aan eigen aanschouwing, vooral aan de welwillende mededeelingen van den Heer R. Soedjånå Tirtåkoesoemå, Translateur te Djocja, en aan een brief van een ouden, hoogstaanden prijaji uit den Kraton, dien ik door bemiddeling van een mijner seminaristen mocht ontvangen.

Wat dan het uiterlijk van deze poesåkå betreft, men schreef reeds dagen tevoren in de kranten, dat het wel een blauwe vlag moest zijn, die altijd opgerold in een foudraal wordt bewaard en die sinds 1918, bij de bekende griep-epidemie, niet meer buiten den kraton geweest is. Men zegt, dat ze nog nooit ontplooid is rondgedragen, ook niet in 1918, maar opgerold in de rechterhand boven het hoofd van den drager. Dit werd dus ook nu verwacht, zoodat men zich de verbazing en de vreugde nauwelijks kan voorstellen, toen in den bewusten nacht van 21 Januari de vlag ontplooid aan een lange piek, hoog boven den stoet, voor een ieder te zien was. Daar het echter nacht en haast windstil was en bovendien foto's buiten den Kraton verboden waren, is een nauwkeurige beschrijving mij nog onmogelijk; de meesten zagen een donker-blauw veld, met beneden een roode halve maan en boven eenige witte arabische letters.

De plechtigheid verliep aldus. Reeds den geheelen dag was de poesåkå in de foudraal opgesteld in de Srimanganti, het bidvertrek van Z.H. den Sultan; om 7 uur werd ze na een eerste gebed in een plechtigen stoet, zie foto's blz. 77 en blz. 79, vandaar naar de Siti-inggil overgebracht; deze stoet, onder leiding van een hooggeplaatst regent, bestond behalve uit den hoofdpĕnghoeloe, uit een honderdtal Mohammedaansche geestelijken, eenige afdeelingen Kratontroepen met hun aanvoerders en enkele andere personen, tezamen ongeveer 300 man. Vandaar



Foto Zindler, Djocjakarta.

De vlag in foudraal op den voorgrond is de poesâkâ, Kandjêng Kjahi Toenggoel Woeloeng; boven haar wordt een goudkleurige pajong gedragen; daarnaast eveneens onder een pajong de tweede heilige vlag, Kandjêng Kjahi Paréanom.

daalde men de trappen af naar de aloon-aloon, waar de vlag werd ontplooid en overgenomen door 'n ruiter te paard. Zoo verscheen ze aan de duizendhoofdige menigte, die de groote aloon-aloon tot in de uiterste hoekjes vulde; men schat het aantal belangstellenden — volstrekt niet alleen Javanen — op veel meer dan 30.000!

Al biddend en onder een drukkende stilte der menigte trok men naar het midden der aloon aloon, waar bij de twee heilige waringins de offers van den Sultan stonden en ook de witte karbouw, die na afloop aldaar zou moeten worden geslacht, benevens de overige ingrediënten van het offer.

Het offer van zulk een albino-buffel behoort tot het ceremonieel van dezen omgang; het dier moet bovendien nog omlaaggebogen horens hebben en is dus volstrekt niet zoo eenvoudig te bemachtigen. Men vertelde mij, dat er onder de aanbiedingen, die de Sultan kreeg, een prachtexemplaar was van f 500.—, dat de Sultan echter de goedkoopste, een exemplaar uit Kediri van f 100.— aankocht

Dat slachten van buffels, om de geesten goedgunstig te stemmen, komt bij meerdere gelegenheden voor. Het mooiste van alles is, dat bij dit volstrekt on-Mohammedaansche gebruik, eerst een Mohammedaansch geestelijke een gebed uitspreekt. P. Timmers verhaalde in dit tijdschrift jrg. 1918, blz. 191, van een soortgelijk voorval te Bandoeng, bij het gereedkomen van de laatste der nieuwe passars en voegde eraan toe: „Wel kenschetsend voor den Islam, die zich trouwens overal aan allerlei bijgeloof, zij 't ook in directen strijd met den Koran, aanpast."

Op Djocja's hoofdweg, waar duizenden toeschouwers in wel acht dubbele rijen neerhurkten en stonden, kregen we het volgende te zien. Voorop een dozijn in het rood gekleede bedienden, allen voor zich uitdragend lange, brandende bamboefakkels, waarvan de stinkende walm hen en ons in het gezicht woei, daarna enkelen met dezelfde fakkels boven hun hoofden; daarachter twee kleine afdeelingen Kratontroepen in hun typische, veelkleurige uniformen, onder tromgeroffel en het weeïge blazen van enkele pijpers. Nog werden op draagbaren, hoog op de schouders, mandjes, waarschijnlijk met offerspijzen gevuld, meegevoerd, en dan vlak voor de poesåkå een wierookvat, zooals U op de foto

van blz. 83 kunt zien, waarvan het vuur hoog oplaaide boven de hoofden der dragers.

Dan eindelijk de ruiter op een vurig paardje, met de poesåkå, Kandjĕng Kjahi Toenggoel Woeloeng, bevestigd aan de heilige piek Kjahi Slamet en naast het paard een man met een 5 Meter hoogen, gouden pajong, die heel den tocht boven de vlag werd gehouden, zie de foto op blz. .

Op gelijke lijn met het genoemde paard liep nog een tweede, waarvan de ruiter een andere, eveneens ontplooide heilige vlag droeg, de Kandjĕng Kjahi Paréanom, lichtgroen en geel van kleur, insgelijks door eenzelfden gouden pajong overwelfd. Volgens sommigen moet deze tweede vlag, die niet mag ontbreken, het vrouwelijke element voorstellen, de eerste het mannelijke; ook noemt men de tweede de patih, of rijksbestuurder van de eerste. Hieruit, alsook uit den titel Kjahi, blijkt, dat men zich deze poesåkå's eenigszins als personen voorstelt.

Achter de nu volgende beambten, hadji's en politie-dienaren sloot zich het grootste gedeelte der toeschouwers aan, waarvan velen geheel den tocht meemaakten. De weg liep rondom de oude en nieuwe stad; er werd zes maal op kruispunten halt gehouden voor offers en het bekende mohammedaansche gebed: „Allah is groot," 4 maal, enz., terwijl op vele plaatsen koffie en thee voor de deelnemers was klaargezet.

Zoo trok men den geheelen nacht zonder wanordelijkheden voort en arriveerde weer omstreeks 5 uur op de aloon-aloon, waar de witte buffel geslacht werd. De kop werd tusschen de twee waringis, waar het asfalt was opengehakt, begraven; de rest werd gelijkelijk verdeeld onder de verwanten van den Sultan en de ambtenaren van den missigit. Men zeide mij, dat de meesten het hun toekomende gedeelte opeten, maar dat „de verstandigsten" het begraven in den hoek van hun huis, tot afweer van allerlei rampen.

Na het offer keerde men naar den Kraton terug, waar Z.H. de Sultan, die den geheelen nacht was opgebleven, de heiligdommen weer in ontvangst nam. Z.H. had zich bij den Soesoehoenan van Solo, die juist zijn 40-jarig regeeringsjubileum vierde, laten verontschuldigen, dat hij wegens dezen plechtigen omgang niet naar Solo kon komen.

Nog uren na afloop zag men eenvoudige dessalieden de zandkorreltjes en de grassprietjes van het terrein, waar de buffel gestaan had, doorzoeken, of ze soms een wit haartje van het geslachte dier konden bemachtigen, dat als een zeldzame djimat of amulet geldt.

Nog een woord over de herkomst van het vaandel. Volgens den genoemden R. Soedjånå is het wellicht een stukje van het kleed dat om de Ka'bah, Allah's huis te Mekka, hangt en dat jaarlijks vernieuwd wordt, waarna het oude kleed door de wachters in reepjes gesneden en verhandeld wordt.

De eerbiedwaardige Kraton-prijaji beschrijft mij de komst op Java aldus: In den tijd van Sultan Agoeng (1613-1645) verlangde Njahi Råråh Kidoel, de koningin van de Zuidzee, met hem te huwen. Sultan Agoeng wilde wel, maar vroeg daarvoor een geschenk. Toen gaf zij hem een lange piek, zeggende: dat alle vorsten van Mataram dan met haar moesten huwen en zij zou ze machtig maken. Dit beloofde de Sultan en trad met haar in het huwelijk. Toen de Sultan kort daarop naar Arabië ging, droeg hij slechts heel eenvoudige kleeren als 'n arme man. Daar ontmoette hij een Arabier, die kogels maakte. De Sultan vroeg hem of Arabië oorlog ging voeren, en hij kreeg ten antwoord: Ja, we gaan op expeditie naar Mataran, het rijk van Sultan Agoeng op Java = Djocja. Toen openbaarde de vorst zijn macht, zeggende: Hé, vriend, je maakt daar kogels door middel van een vorm, laat mij er eens een maken. Daarop nam hij de gesmolten massa, die hij met zijn handen kneedde tot het een kogel werd. De Arabier schrok en zeide: Dan zijt gij geen gewone mensch. Waarop de Sultan antwoordde: „Ik ben Sultan Agoeng, de vorst van Mataram; Arabië kan onmogelijk Mataram overweldigen; ziehier mijn bewijs". Toen zette hij zijn muts een weinig schuin en op hetzelfde oogenblik ging heel Arabië schuin staan. Daarop gaf de Arabier zich gewonnen. Maar de Vorst vroeg een bewijs van zijn onderwerping, en de Arabier haalde een vlag voor hem, gaf ze hem en zeide: „Deze vlag kan alle ziekten en epidemieën afweren".

Deze vlag nu, die Sultan Agoeng meenam naar Java, was de Kandjëng Kjahi Toenggoel Woeloeng, waaraan het gewone volk zulk een geheimzinnige kracht toeschrijft. Ondertusschen nemen



Foto Zindler, Djocjakarta

De stoet voor ze den Kraton verlaat in de Tratag-rambat, de ontvangzaal voor gasten, gelegen vlak voor de Siti-inggil. Voorop wordt een groot, dampend wierookvat gedragen, daarachter een mand met wierook, en vervolgens het heilige

de Javaansche intellectueelen meer terecht aan, dat de tegenwoordige mooi-geconserveerde vlag wel moeilijk de oorspronkelijke poesåkå kan zijn, maar ófwel een nieuwe, bovenop de oude bevestigd, ófwel eenvoudig een later-vervaardigde copie.

Dat niet allen het met den omgang eens waren, kan blijken uit het plan van de vereeniging Mohammadijah om tegen deze plechtigheid te protesteeren: men moest zich liever op de medische wetenschap en den zuiveren Mohammedaanschen godsdienst toeleggen. Deze motie, die toch zeker niets zou hebben bereikt, werd den volgenden dag weer wijselijk ingetrokken.

Tot hiertoe de beschrijving volgens de beschikbare gegevens. Hoe interessant dit alles ook moge zijn, uit volkenkundig oogpunt beschouwd, hoe droevig is het tevens zoo'n massa van tienduizenden op de been te zien, door kinderachtig en ongefundeerd bijgeloof meegesleept. Een heelen nacht hebben ze er voor over om mee te loopen achter een vrijwel ordeloos troepje menschen rondom een wellicht nagemaakte vlag, en verwachten daarvan redding en uitkomst!

Bidden wij, dat eens de tijd aanbreke, waarop een even groote massa in diep geloof en eerbiedig gebed in processie door Djocja's straten mee zal trekken, niet achter 'n onbeduidend vaandel, maar achter den gouden monstrans, waarin Christus zelve wordt rondgedragen, weldaden spreidend onder allen, die in Hem gelooven.



Onze H. Patroon
ST. PETRUS CLAVER,
Jezuiet en Spaniaard

Protest-Telegram

Nadat den 22sten Januari in Spanje de Jezuieten-Orde door het Bestuur der nieuwe republiek, zonder eenigen vorm van proces, was ontbonden en beroofd van al hare bezittingen, werden van uit Nederland tallooze protesttelegrammen verzonden aan President Zamora, die zich niet ontzag het met alle rechten spottende decreet te onderteekenen.

Ook de ruim 15.000 leden van den St.Claverbond, die als beschermer van hunnen bond vereeren den Heiligen

Petrus Claver, een Spanjaard en Jezuiet, hebben gemeend niet te mogen zwijgen en het volgende protest-telegram verzonden aan den President der Spaansche Republiek.

Président République

Madrid.

Quinze mille membres Hollandais de la Société Saint Pierre Claver dévoués à leur grand Patron Jésuite et Espagnol protestent contre injustice faite à ses confrères et injure au Saint Siège.

Keller,
Directeur.

Vertaling:

President der Republiek

Madrid.

Vijftienduizend Nederlanders, leden van den St. Claverbond, vol vereering voor hun grooten Patroon, Jezuiet en Spanjaard, protesteeren tegen het onrecht diens medebroeders en de beleediging den H. Stoel aangedaan.



DE ZWARTE BODE VAN GOD

DOOR H. BASTIAANSE, S.J.

Singapore hadden we achter den rug, en Batavia was het einddoel onzer zeereis, waarnaar we met klimmend ongeduld verlangden.

Het was 's morgens vroeg, en een frissche wind joeg hier en daar een schuimkopje over het wijde veld van water, waarachter nog altijd geen land zichtbaar werd.

Een paar matrozen waren bezig, het dek te wasschen.

Een enkele vroege passagier leunde over de railing.

— Gaat U naar Moentilan, Pastoor?

— Nee, naar Djocja.

— Maar U hebt toch een College in Moentilan?

— Ja, daar kom ik later misschien.

Er volgde een pauze. Z'n oogen staarden de wit-spattende golven na, die tegen de boot opliepen, en teruggeslagen, achterbleven in een rand van schuim.

Dan zag hij weer op en zei: Pastoor, Moentilan is berucht wegens de pest!

— Zoo?!

* * *

Op een heeten, stoffigen dag tufte ons stoomtrammetje langzaam, onafgebroken bellend, door de drukke, nauwe winkelstraat van Moentilan. 't Was marktdag, en een bont gekriel van mannen en vrouwen met zwaarbeladen manden op het hoofd, schoof langzaam aan ons voorbij. Druk beweeg voor de lange rij van

Chineesche en Javaansche winkels, die meer op kramen leken. Vruchten, rijst en gebakken visch, en kleurige lekkernijen, die op open schotels lagen uitgestald, en reeds niet meer frisch zagen, omdat niets gespaard bleef voor de wolken stof, die zooveel voeten opjoegen. Wat verder een vleeschwinkeltje, waar vrouwen met de vingers in een stuk vleesch duwden, om te keuren, of het wel malsch was. Dan nog een paar winkeltjes met schel-kleurige lappen, en dan enkele oude vervallen huisjes, vroegere winkeltjes, maar nu dichtgespijkerd, en een groot papier, dat met zwarte duidelijke letters riep: *Pest-gevaarlijk!* en nog één, en nog één, en na een langere onderbreking weer die grimmige woorden: *Pest-gevaarlijk!*

Een kwartier later waren we in het College.

— Ja, in den drogen tijd zijn hier nogal eens pestgevallen, dat wil zeggen, hier in de dessa's rondom, niet in het College.

— Maar bent U niet bang voor besmetting?

— Och, waar zindelijkheid heerscht, is daar weinig gevaar voor. Maar in de dessa's.... En de regeering doet al het mogelijke, om de pest te bestrijden. Maar de dessa-man begrijpt die maatregelen zoo weinig. Z'n vader en z'n grootvader en heel z'n voorgeslacht heeft daken gebouwd met ongespleten bamboe's. Waarom moet hij ze nu splijten? De commissie voor de pest-bestrijding tracht het hun duidelijk te maken: dat ongespleten bamboe's de schuilplaatsen zijn, waar de ratten bij voorkeur hun nesten bouwen. En de ratten zijn de overbrengers van de pest. De wanden moeten met kalk bestreken worden: dat is streng voorschrift als bescherming tegen de pest. Maar de dessa-man begrijpt dat niet: want z'n vader, en z'n grootvader en heel z'n voorgeslacht heeft dat ook niet gedaan, nooit. Wat Allah hem overzendt, dat kan hij tóch niet van zich afwenden. Als Allah de pest zendt, waarom zich daartegen verzetten? De Islam heeft de Javanen fatalisten gemaakt. Ze voelen zich onder den druk van het Noodlot. Wat een verschil: die Mohammedaansche stroeve koppen, en de lach van onze Javaansche Katholieken!

* * *

Pardjan woonde op de hellingen van den geweldigen Merapi in dessa Kemiri-Kebo en liep dagelijks trouw een uur ver naar

de St. Aloysius-dessaschool te Somoïtan, een dessa ten Noorden van Medari.

De St. Aloysius-school te Somoïtan is een school, die van 't begin af aan goed ging, waar de jongens sprongen en dol-blij waren, als Donderdags de Råmå's [1]) kwamen voor den catechismus. Was dat om de plaatjes, die iederen eersten Donderdag van de maand aan de trouwe schoolbezoekers werden uitgedeeld? Of was het ook, omdat hun phantasie graag speelt met de groote gekleurde platen der Bijbelsche Geschiedenis, waarvan de Råmå vertelde? En was het misschien ook wel, omdat het voor de onderwijzers werkelijk een feest was, als de Råmå's kwamen, en de jongens nu onbewust deelden in de vreugde? Hoe dan ook, het was er Donderdags altijd een lachen en een zonnigheid, die dat plekje Roomsche blijheid scherp deed afsteken bij de matte gelatenheid, die er rondom lag op aller gezichten.

Somoïtan ligt in een groep dessa's, waar ieder jaar, als de stoffige droogte het groen van bamboe en pisangblaren grijs heeft gekleurd, de Zwarte Dood rondwaart, en ongezien zijn slachtoffers kiest, die hij overvalt en meesleept naar het graf. In de laatste twee jaar zijn reeds vier leerlingen van Somoïtan aan pest overleden.

Pardjan was er leerling van de tweede klas. Met Kerstmis van 't vorig jaar was de Pastoor naar Somoïtan gekomen, en had er eenige jongens gedoopt. Pardjan was toen naar den Råmå geloopen, met de al enkele malen herhaalde vraag: ook het Doopsel te mogen ontvangen. Maar de Pastoor vond beter, dat hij nog wat wachtte. Een volgend jaar. Pardjan was nog wat jong, twaalf jaar.

Toen het April werd, en de kentering naar den drogen moesson kwam, werden in Pardjan's dessa, Kemiri-Kebo, weer sterfgevallen aan pest geconstateerd. Kort daarop werd Pardjan's vader zelf aangetast. Als vader ziek op de ambèn ligt, spreekt niemand der huisgenooten het gevreesde woord. Maar allen weten: de Zwarte Dood is hun arme woning binnengetreden, heeft vader het eerst aangegrepen, en zal hem wel niet weer loslaten uit z'n ijzeren omarming. Vader beseft dat zelf ook,

---

[1]) Råmå = Vader; aldus spreken de katholieke Javanen hun Missionarissen aan.

al spreekt hij het niet uit. Wat van Pardjan worden zal, z'n jongen die school gaat en zoo z'n best doet, zal hij niet meer beleven. En wat van hem zelf nu worden gaat, nu nog maar enkele dagen hem afhouden van den Dood? Pardjan's onderwijzer geeft catechismus-les in het dorp, 's middags na schooltijd. Hij is daar eenige malen heen geweest, en hij heeft er gehoord van Eeuwig Leven, waartoe de dood de poorten opent. Hij heeft er gehoord, en het dringt nu voor z'n geest met groote duidelijkheid, van Verlossing in Christus, van opname in Zijn Kerk door het Doopsel; van Christus, die Zijn volgelingen is vóórgegaan in het eeuwige leven van geluk. Straks, als hij staan zal voor die Poort, wil hij zijn bij die mannen van Christus. En hij roept Pardjan. Pardjan moet gaan naar zijn onderwijzer, en zeggen, dat vader ziek is, en vurig verlangt naar het Doopsel, dat binnenleidt in het Land van Geluk.

Stil juicht het in Pardjan, en verjaagt voor een oogenblik de droefheid, die de ziekte van vader ook hem heeft gebracht, al is hij dan pas twaalf jaar. En vlug is hij op weg, staat buiten adem voor het huis van den onderwijzer, en roept met angstige gejaagdheid, als hij binnengaat in het voorhuis: Koelå noewoen! Dan komt de vrouw van den onderwijzer, en van haar hoort Pardjan tot z'n schrik, dat de onderwijzer niet thuis is; komt pas laat terug van een vergadering in de stad.

Als hij vader het teleurstellende bericht brengt, voegt hij er aanstonds, wat schuchter, aan toe: Mag ìk U doopen?

Vader begrijpt die vraag niet. Als Javaan heeft hij een hooge vereering voor den ouderdom, die wijsheid en rijke levenservaring goedgunstig overgeeft aan de jongeren. En zou nu zijn Pardjan, een jongen van twaalf? .... Maar Pardjan heeft moed gekregen, en vertelt z'n jonge wijsheid, die hij heeft van den Råmå zelf: in geval van nood mag een ieder doopen. En ten bewijze, dat hij doopen kan, zegt hij de doopformule op.

Dan stemt vader toe.

Twee dagen later stierf Pardjan's vader; in nood gedoopt door z'n jongen.

Maar de Zwarte Dood was met dit ééne offer niet tevreden.

Twee dagen later werd een oudere zuster van Pardjan, die getrouwd was en met haar man bij haar ouders inwoonde, door

de ziekte aangetast. Ook zij had eenige malen de godsdienstlessen gevolgd, en ook zij vroeg om het H. Doopsel, dat Pardjan haar toediende.

Den dag daarop stierf ze.

Maar nog immer gaat de Geesel van het Oosten niet heen uit deze woning. Weer zijn eenige dagen voorbij, waarin den achterblijvenden steeds smartelijker tot bewustzijn komt de leemte, die de overledenen hebben nagelaten. En weer worden nieuwe offers geëischt. Ditmaal is het Pardjan zelf en een andere zuster. En niemand is er thuis, om Pardjan te doopen.

O, kon hij maar opstaan, en water halen, en zijn zuster die groote weldaad schenken!

Maar daartoe is hij te zwak, te ellendig. Hij kan haar slechts aanmoedigen, met zwakke stem, tot het verwekken van een volmaakt berouw over de zonden van haar leven, tot een grenzenloos vertrouwen in Goesti Jesoes en een vurig verlangen naar het Doopsel. De Dood, die de laatste dagen zoo schrikkelijk nabij is geweest, en nu naar hem zelf grijpt, doet z'n stamelende woorden zoo ernstig klinken, niet meer de stem van een kind....

Pardjan herhaalt, altijd weer opnieuw, z'n bede om het H. Doopsel, waarom hij Råmå had gevraagd, nog verleden Kerstmis. En Goesti Allah zegt hem niet, dat hij nog wat klein is en wachten moet, als jongen van twaalf....

Pardjan en zijn zuster stierven twee dagen daarop.

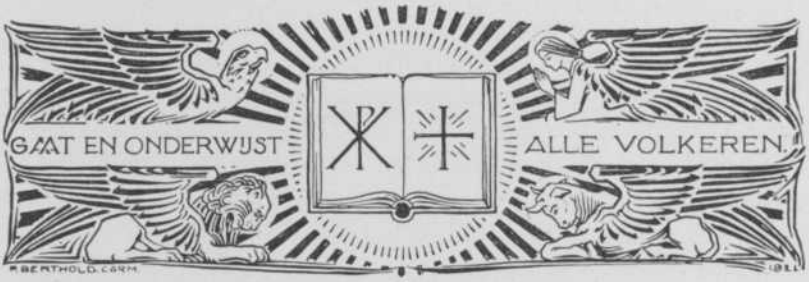
Toen ging de Zwarte Bode van God heen uit de woning van Pardjan's vader. Engel des Lichts was hij geweest, die vier gelukkigen was komen nooden voor de Lichtzalen des Hemels.





Foto Tjie Lan, Semarang.

De bewoners van het St. Stanislaus-College.
Middenin de Z.E. Pater H. Koch, Rector; rechts daarvan de Z.E. Pater G. Schmedding, Novicenmeester.



BIJ DE OPENING VAN HET ST. STANISLAUS-COLLEGE

DOOR J. HELLINGS S.J.

Het is het goed recht der missie-weldoeners dank en erkentelijkheid te ontvangen voor hun groote en kleine gaven en, zoo het mogelijk is, iets te vernemen van het nuttig effect hunner geestelijke en stoffelijke bijdragen. Iedere gift op zich is welkom, maar als van vele zijden de gaven samenvloeien tot één groot geheel, dan verrijst er telkens een nieuw monument van Nederlandsche Missie-actie op Java's vruchtbaren bodem. In dit opzicht was 1931 voor onze missie een zeer gezegend jaar, want werd meer in het zuiden der Midden-Java-missie het R. K. Inlandsche Ziekenhuis en de nieuwe Kerk van Bårå voltooid, in het noorden onder Oengaran kwam met het eerste Retraitehuis „Girisonta", ook het nieuwe Noviciaat der Paters Jezuieten tot stand.

Nu eenige maanden geleden op Allerheiligendag het Stanislaus-college werd ingezegend en geopend, willen we gaarne een en ander over dit belangrijk vormingshuis vertellen, om zoo aan alle weldoeners onzen diepgevoelden dank te betuigen.

In het laatste December-nummer van den „St. Claverbond", blz. 273, gaf de afgetreden Novicenmeester, Pater Franciscus Sträter, een bondig overzicht van den groei en bloei van het eerste missie-noviciaat der Paters Jezuieten gedurende zijn negenjarig bestaan te Djocja. Successievelijk was daaraan het Junioraat en sinds 1925 de drie-jarige cursus wijsbegeerte toegevoegd,

zoodat de laatste zes jaren de Fraters Novicen, Junioren en Philosofen met hun respectievelijke leeraren en professoren en de Broeders samenwoonden in het groote St. Ignatiuscollege. Al zijn er sinds zijn voltooiing in 1925 jaarlijks kamers en lokalen bijgebouwd, toch werden huiskapel, eetzaal en slaapzalen in dit warme klimaat voor een communiteit, die tot bijna vijftig personen was uitgegroeid, een veel te enge behuizing, zoodat de plannen eener reeds voorgestelde afscheiding in betrekkelijk zeer korten tijd tot uitvoering moesten komen. Dit was te meer noodig, omdat in September 1930 de eerste Javaansche Postulant-Broeders tot de Sociëteit werden toegelaten en er dus in het Ignatius-college nog een nieuwe afdeeling moest worden ondergebracht. Uitbreiding der gebouwen was nauwelijks mogelijk; ook verschillende andere redenen van meer internen aard maakten een splitsing tusschen Noviciaat en Philosophie-college zeer gewenscht. Dat dan de Fraters Juniores — die na het noviciaat een of twee jaar Latijn en andere Letteren studeeren — eerder met de novicen zouden verhuizen dan bij de philosofen blijven, ligt nu eenmaal in de lijn der Jezuietische opvoeding. Maar waarom moesten de eerst gekomen novicen het huis uit? De reden hiervoor moet men niet zoeken in het ascetische feit, dat novicen nu eenmaal graag als de minsten des huizes willen behandeld worden, maar in de ligging van het Ignatius-college, naast het Canisius-seminarie, waarvan het studieprogram mettertijd met de cursussen van het Ignatius-college wel eenigszins zal samenvallen. Men mag trouwens sterk betwijfelen, of de Novicen en Juniores het vertrek uit de Sultansstad ook maar eenigszins als een offer gevoeld hebben, tenzij het afscheid van den ex-novicenmeester P. Fr. Sträter, want bij de keuze van bouwterrein en inrichting hebben de Oversten scherp voor oogen gehad wat de Fraters voor hun geestelijke en wetenschappelijke vorming niet enkel noodig hebben, maar ook zelfs in de stilte van hun hart redelijk in een missieland kunnen wenschen.

Het is den Claverbond-leden bekend, hoe in het najaar van 1930 begonnen werd met den bouw van het eerste Retraitehuis op Java in koel klimaat ter hoogte van ongeveer 500 M. op een groot terrein langs den drukken verkeersweg van Semarang naar het zuiden. Zooals op de foto's is te zien, heeft het Retraitehuis



Foto Tjie Lan, Semarang.

„Girisontâ", of „Heilige Berg", het eerste Retraitenhuis op Java.

een U-vorm; aan den voorgevel zijn aan den rechterkant van de entrée de kamers voor twee retraitepaters en een leeszaaltje; links is de voorloopige kapel en sacristie ingericht; de twee evenwijdige zijvleugels bevatten aan weerszijden 15 ruime retraitanten-kamers met bijbehooren; langs een galerij, die de twee zijvleugels verbindt, komt men in de eetzaal en recreatiezaal der retraitanten, die bovendien nog een mooie buitenrecreatie hebben met prachtig uitzicht op de omliggende bergen. Mettertijd zal aan den rechterhoek uitspringend de nieuwe kapel moeten komen, die tevens als parochiekerk zal dienen voor de omwonende Javaansche en Europeesche katholieken, die nu nauwelijks dertig in getal zijn. De retraitanten hebben een flinken binnentuin, die zich in dit koele klimaat uitstekend leent voor bloemencultuur en waarin op een hoog voetstuk een beeld van Christus Koning moet verrijzen, aan Wien het Retraitehuis is toegewijd.

Nog was „Girisonta" niet ingewijd, of reeds was van hoogerhand beslist, dat vlak naast het Retraitehuis een flink en ruim gebouw als Noviciaat en Junioraat ten spoedigste zou worden opgetrokken, want door het groeiend aantal Javaansche en Hollandsche Novicen, Fraters en Broeders, kwam er te Djocja niet te verhelpen plaatsgebrek. De Heer R. Kleiverda, die tot bevrediging der Oversten het Retraitehuis gebouwd had, kon dus op het zelfde terrein doorwerken en beloofde in Maart l.l. bij contract, dat het te bouwen Stanislaus-college begin December zou gereed zijn. In de maanden Mei en Juni werden er verschillende retraites gegeven, maar in Juli en Augustus kwamen de Fraters Philosofen uit Djocja hun vacantie in „Girisonta" doorbrengen. Zij ondervonden het eerst, welke voordeelen het koel klimaat der hoogvlakte van het Oengarangebergte, het natuurschoon der omliggende cultures, het prachtig uitzicht op de omliggende bergtoppen van de Telemojo, Merbaboe en zelfs Lawoe en Wilis aan studeerende en biddende jonge menschen zooal bieden. Dat het direct zielenheil der omwonende bevolking ook behartigd werd, spreekt van zelf en zoo werden er onder de vacantie al eenige zaadjes uitgestrooid.

Het was de bedoeling, dat reeds 7 Sept. l.l. het Noviciaat voorloopig in het Retraitehuis zou aanvangen met de pas in-

tredende drie Javaansche Seminaristen, maar werkzaamheden aan den 18 M. diepen put voor de waterleiding, eischten eenig uitstel. De Novicen traden dus voor den laatsten keer te Djocja in en kwamen na de veertiendaagsche candidatuur met den intusschen nieuwbenoemden Novicenmeester P. G. Schmedding en de juist van Holland uitgekomen vijf Novicen, den 21sten Sept. naar „Girisonta", waar de leeraren met de 7 Juniores reeds een paar dagen gehuisvest waren in afwachting van de voltooiïng



Foto Tjie Lan, Semarang.

Binnentuin van het Retraitenhuis Girisontà.

van het Stanislaus-college. Aan den nieuwbouw werd vlot gewerkt, zoodat al spoedig bleek, dat reeds begin November de definitieve opening van het Noviciaat zou kunnen plaats hebben. Pastoor A. van Hoof van Semarang, wist met uitstekend beleid en toegewijde zorg de inrichting en meubileering voor te bereiden, maar toen de Hoogeerw. P. Superior A. van Kalken van zijn Europeesche reis weer op Java terug was, bleek spoedig dat Zijn Hoogeerwaarde bij alle andere zware bestuurszorgen in het moederland op heel bijzondere wijze de belangen van het nieuwe



Foto Tjie Lan, Semarang.

Front van het St. Stanislaus-College, het nieuwe Javaansch-Hollandsche Noviciaat der P.P. Jezuieten op Java.

Noviciaat had behartigd en voor de allereerste inrichting van dit groote huis verschillende belangrijke giften van onvergetelijke weldoeners had bijeengebracht. 't Was juist, of bij het naderen van den inwijdings-dag steeds meer gedienstige handen aan het werk togen, want onze Broeders met de huisjongens kregen niet enkel volop hulp van de Fraters, maar zelfs van de Zusters Franciscanessen, aan wier fijne handen het werk in sacristie en huiskapel het best was toevertrouwd.



Foto Tjie Lan, Semarang.

Binnentuin van het Noviciaat, St. Stanislaus-College.

31 Oct. Zaterdag-avond laat was dan ook het voornaamste voldoende schoongemaakt en ingericht om op Allerheiligen-Zondag tot de inwijding over te gaan.

's Morgens te 7 uur verzamelde zich heel de communiteit van Paters, Fraters en Broeders, te samen 26 personen, rondom den Z. E. P. van Hoof, die wegens noodzakelijke afwezigheid van R.P. Superior het voorrecht had in diens plaats het college te mogen inzegenen. In een der voorgalerijen nam de liturgische inwijding onder gebed en zang een aanvang en daar het huis

in den vorm van een vierhoek met binnengalerijen gebouwd is, trok men eerst in processie langs den voorgevel, waar verschillende paterskamers zijn, dan langs den linkerzijvleugel, die heelemaal bestemd is voor de Novicen-Fraters en -Broeders, daarna langs den aan beide kanten uitspringende achtergevel, waar de slaapzalen, het ziekenkwartier en het junioraat is ondergebracht en zoo terug langs de eetzaal en de bibliotheek naar de ruime huiskapel. Daar werd de inzegening besloten met een plechtige Hoogmis opgedragen tot dankzegging voor de totstandkoming van dit belangrijke vormingshuis. De Fraters voerden een goed ingestudeerde Gregoriaansche Mis uit, terwijl P. Schouten het pas uit Holland gekomen, zeer welluidend harmonium bespeelde. Heel het huis is naar Indischen trant zonder eenige verdieping, zeer eenvoudig, maar ruim en solied gebouwd; alleen voor de kapel zijn wat meer kosten gemaakt, maar die zijn wel beloond, want door de artistieke, forsche lijn, die de Bandoengsche teekenleeraar, de Heer Truyen, geheel belangeloos aan ramen, altaar, banken en al het andere meubilair heeft weten te geven, was er van af dezen eersten morgen een stemmingvolle wijding in de St. Stanislaus-kapel, waardoor ze aanstonds tot centrum van heel het huis is verheven.

Het zal dan ook niemand verwonderen, dat tegen den middag de Pastoors van Semarang, Salatiga en Ambarawa, die in een driehoek op bijna gelijken afstand rondom ons wonen, met de Rectoren der Colleges van Djocja en Moentilan, die beide veel voor de nieuwe inrichting gedaan hebben, in onze feestvreugde kwamen deelen en met veel waardeering bezichtigden, wat er door de vele missievrienden, vooral voor de eerste inrichting der kapel, is samengebracht.

Zonder eenige luidruchtigheid is het nieuwe Noviciaat geopend als een huis van gebed en studie, van geestelijke training voor een toekomstig intens apostolaat; een paar weken later kwam er nog de zegen van een 30-daagsche Retraite over. In het Retraitehuis vlak er naast kunnen de Novicen evenals in Holland hun gewaardeerde kleine apostolische diensten bewijzen aan de retraitanten, terwijl rondom „Girisonta" zich een zeer groot missiegebied uitstrekt, waar nog maar zelden een Missionaris lang vertoefde en nu de Fraters door hun voorbeeld en gebed ongetwijfeld veel

zullen bijdragen voor een „pénétration pacifique" der Blijde Boodschap. Het landvolk uit de omgeving ziet heel nieuwsgierig naar die witte Råmå's, vooral naar hun eigen landgenooten, die zoo opgewekt broederlijk omgaan met hun blanke confraters, en maakt graag een praatje met die „wandelende lijken", zooals kort geleden een warong-vrouwtje ons heeft betiteld.

Negen jaren zijn verloopen sinds de stichting van het Ignatius-college te Djocja; de bloei der missie heeft er toe geleid, dat van dit vaderhuis uit een tweede opleidingshuis geopend kon worden



De Benjamin-Heilige der Jezuieten-orde
ST. STANISLAUS KOSTKA.

onder bescherming van den Benjamin-Heilige der Jezuieten-orde, St. Stanislaus Kostka, die door zijn vurige Jesusliefde en kinderlijk Mariavertrouwen een pracht voorbeeld is voor jonge mannen, die met heel hun hart zich geven aan het heerlijk ideaal van Missionaris op Java. Door den steun en het gebed van alle missievrienden moge Gods zegen steeds overvloediger neerdalen over deze jongste stichting, dan is er op 1 November 1931 met het Stanislaus-college, waar de toekomstige Jezuieten-missionarissen geestelijk en wetenschappelijk worden opgeleid, en met

het bijbehoorend Retraitehuis „Girisonta", waar door de Geestelijke Oefeningen de echte leekenapostelen worden gevormd, een der invloedrijkste krachtcentralen geopend voor de verdere kerstening van het schoone Java.





DUBBEL WERK VOOR DE MISSIE

Het is nu eenmaal een feit, dat zelfs zeer vele trouwe leden van den St. Claverbond er zich misschien nog nooit rekenschap van gegeven hebben, welk een lastige taak het werk der Zélatricen dikwerf is. Als men geregeld zijn aflevering leest, wekelijks of maandelijks zijn bijdrage voor den Bond betaalt, denkt men al veel voor de Java-missie gedaan te hebben. Maar elke maand, soms elke week zooveel leden te moeten afloopen, waarvan er natuurlijk enkelen niet thuis zijn en anderen de Zélatrice vriendelijk verzoeken nog maar eens terug te komen, vraagt toch nog heel wat meer Missie-liefde! En nu spreken we nog niet eens van de leden, die hun lidmaatschap opzeggen, of van de moeite, welke de Zélatricen vooral in dezen tijd moeten aanwenden om voor de afgeschrevenen plaatsvervangers te vinden. Zeker, O. L. Heer zal zulk een arbeid honderdvoudig beloonen, maar menschelijkerwijze gesproken moet het toch wel eens zwaar vallen. Daar kunnen de leden der St. Clothilde-sectie in Den Haag van meespreken. Voortgekomen uit een Congregatie-sectie, hebben de leden nu reeds ruim $12\frac{1}{2}$ jaar haar verdienstelijk werk verricht. Toch is dit koperen jubileum niet de eenigste en voornaamste reden, waarom heden haar portret in den St. Claverbond staat.

Met dat Zélatricen-werk waren ze nog niet tevreden. Het overgroote deel der leden voelde, dat zij nog meer konden doen voor de Java-missie. Daarom werd een drietal jaren geleden in haar midden een Naaikring opgericht, wel overtuigd als men was, hoe met het steeds groeiend aantal missiekerkjes op Java,



Foto Atelier Vermeulen, den Haag.

Bij het $12^1/_2$-jarig bestaan der St. Clothilde-sectie te Den Haag.

ook toenam de dringende vraag naar kerkgewaden, en ook hoe de aanwas der missieschooltjes met zich meebracht het „Plaatjes- en Baadjes-Apostolaat". Wie daarvan nog niet doordrongen is, leze nog eens wat een alleszins bevoegd Javanen-missionaris schreef in den St. Claverbond van verleden jaar, blz. 250.

Wekelijks komen derhalve een 18-tal leden der St. Clothilde-sectie samen om kerkgewaden en baadjes te maken. Bij vrienden en kennissen bedelen zij gebruikte ansichtkaarten en prentjes....

De grondstoffen voor haar naaiwerk verschaffen zij zich met de offertjes van edelmoedige weldoeners, en als dat nog niet genoeg is, — ondanks alle vrijgevigheid komt ook dit voor — moet de portemonnaie der leden zelf maar voor den dag komen! Hoe zij inderdaad de Java-missie hebben geholpen, heeft een tentoonstelling verleden jaar Januari gehouden, overduidelijk bewezen.

En nu tegelijk met het twaalf-en-een-halfjarig bestaan der Sectie tevens drie der leden — op de foto naast den Z.E. Directeur, Pater J. Nijs S.J., gezeten — haar koperen jubileum als hulp der Java-Missionarissen herdenken, vindt men haar portret in den St. Claverbond niet uitsluitend als een bewijs van dankbaarheid — dat zouden de feestvierenden ook allerminst verlangen — doch nog veel meer als een voorbeeld voor de vele andere Zélatricen van den St. Claverbond. Nog veel meer kerkbenoodigdheden en plaatjes en baadjes zijn op Java niet slechts gewenscht, maar dringend noodzakelijk!



AAN DE LEDEN VAN DEN ST. CLAVERBOND

Houdt vast aan het geloof, zooals ge het geleerd hebt. Coloss. 2, 7.

Gezien de omstandigheden is het niet zonder aarzelende schuchterheid, dat ik dit schrijven tot U richt. Maar de nood dwingt. Het geldt het behoud van den grootsten en kostbaarsten schat, dien de missionarissen hun jongens en meisjes hebben geschonken en méégegeven als ze met weemoed de internaten vaarwel zeggen.

De oud-leerlingen, die in de Missie zelf werken of een openbaar ambt bekleeden in steden, waar zij hun pastoor hebben, blijven veilig. Maar hoe groot is het getal dezer gelukkigen? Java is groot, en over het heele eiland leven de oud-leerlingen onzer scholen verspreid, waar ze dikwijls slechts met moeite één keer om de twee, soms zelfs maar om de vier weken hun herder zien. De heidensch-Mohammedaansche omgeving geeft hun reeds genoeg te doen om onverlet door het leven te komen. Maar nu komt er iets nieuws bij — en hierop wilden we de aandacht van de vrienden van Java vestigen.

Feit is dat wij, Javanen, katholiek wordend, als overloopers worden beschouwd; feit is dat wij het geloof belevend als singulieren, als onverdraagzamen worden aangemerkt; feit is dat wij, het geloof verdedigend, als twistzoekers en ruziemakers worden aangezien. We willen geen verdrukte onschuld spelen, maar vreezen het ergste, nu de vijand voor goed begonnen is een

leugenpropaganda te voeren tegen ons H. Geloof, onder leiding van menschen uit sommige bedenkelijke Islamkringen. Eerst in gewone artikelen, verschijnend in kranten van diverse pluimage; dan in tendentieus-anti-godsdienstige bladen, nu vooral in een blad, opgericht met het rechtstreeksche doel het Christendom te bestrijden. Op het oogenblik is het nog een maandblad, wellicht groeit het binnenkort uit tot een weekblad.



Titelblad van de Tamtâmâ-Dalem, Strijder van Maria. (Zie blz. 108.)

Onze katholieke inheemsche bladen, de „Soeara Katholiek" (Katholieke Stem), met het Maleisch als voertaal, neemt de taak op zich de politieke belangen van de katholieke inheemschen van geheel Nederlandsch-Indië te behartigen.

De „Swårå-Tåmå" (Goede Stem) wil het sociaal blad zijn de Javaansche katholieken. Deze, eigenlijk half aangewezen om tegen de agressieve propaganda te ageeren, ziet zich door beperktheid van plaats gedwongen om in het specifiek godsdienstige

haar verweer tot het meest urgente te bepalen, omdat ze als blad van een in wording zijnde sociale groep genoeg te doen heeft met het haar eigenste eigene.

De „Tamtåmå-Dalem" (Strijder van Maria), waarvan U op pag. 107 het titelblad vindt, vult het tekort zooveel mogelijk aan, door de gewone godsdienstleer uiteen te zetten, die de bekeerlingen nog brood-noodig hebben.

Het meest gelezene en meest-verspreide van deze bladen is de „Tamtåmå", omdat het naast den mooien inhoud .... het goedkoopste is! Dit maandblad kost slechts 75 cent per jaar, en degenen die de „Tamtåmå" echt noodig hebben maar niet kunnen betalen, krijgen het gratis toegestuurd. M.a.w. de menschen willen hun eigen krant betalen, maar ze kunnen het lang niet allen. Van menschen die vrouw en kinderen hebben en in de maand 60-20 gulden verdienen — en deze vormen langzamerhand de meerderheid — kunnen wij niet veel eischen. En toch ook deze menschen krijgen dikwijls de pamfletten in de hand gestopt.

De „Tamtåmå", bij gebleken onmogelijkheid een fonds te vormen (zou dat niets zijn voor den Missie-ijver der R.K. Journalistenvereeniging in Nederland?) zou graag, tenminste nu en dan, een extra-nummer uitgeven met het doel de leugen-propaganda te weerleggen. Katholiek Nederland komt U ons helpen?

Uw dw. in Christus,
D. HARDJÅSOEWONDÅ, S.J.



TERUG OP HET SEMINARIE

DOOR L. WEVE, S.J.

Toen ik in 1925 uit Moentilan vertrok, bestond het heele Seminarie aldaar uit ongeveer 16 leerlingen, die waren ondergebracht in een met bamboe afgeschoten gedeelte van een te lange slaapzaal en beschikte verder over een kamertje, een vreemd vijfhoekig klaslokaal en zeer ver daarvan verwijderd over een afgedankt tooneeltje, dat als eetzaal was ingericht.

Intusschen was men juist in Djocja in een heel veel te klein huurhuis een nieuw Seminarie begonnen; daar diende de autogarage als eetzaal, zie jaargang 1925, blz. 307 en de rest der lokalen was al niet veel geschikter.

Toen ik het vorig jaar, na een afwezigheid van 6 volle jaren weer op het Seminarie terugkwam, stond ik voor een 93 Meter-lang, statig gebouw met twee verdiepingen, dat hoog op den oever van een rivier reeds van verre zichtbaar is bij het binnentreden der nieuwe Europeesche wijk, zie de foto op blz. 111.

Wat een vooruitgang in die weinige jaren. We hebben nu niet 16 maar 66 seminaristen, over een volledigen 6-jarigen cursus verdeeld. Gebouw en seminaristen behooren thans tot het stadsbeeld en doen al meer en meer van zich spreken. Dat het echter nog niet iedereen duidelijk is, wat dit vreemde woord Seminarie beduidt, kan blijken uit het volgende. In het Javaansch bestaat een woord Sri, als titel van zeer voorname personen, en de laag-Javaansche woorden, die op -ari uitgaan, eindigen in het hoog-Javaansch op -antoen. Zoo komt het wel voor, dat een bediende, die natuurlijk hoog-Javaansch tot ons spreekt, het voortdurend

heeft over *Sri-minantoen*, waarmee dan ons Seminarie bedoeld wordt.

Nog vreemdere gewaarwording kreeg ik onlangs bij eene ontmoeting in de voorgalerij van het Seminarie met een eenvoudig man, die om een bijdrage voor een goed werk kwam bedelen en, toen ik hem vroeg op wien hij wachtte, onverstoorbaar antwoordde: „op Vader Seminarie". „Vader Seminarie gaf hem altijd wat, maar Vader Seminarie was nu in de klas en dus ging hij maar een beetje op de trap zitten wachten".

Maar het mooiste is misschien een aanbieding van koffie of thee van een groote zaak hier in Indië, die op het adres liet typen: „Mevrouw Seminarie te Djocja".

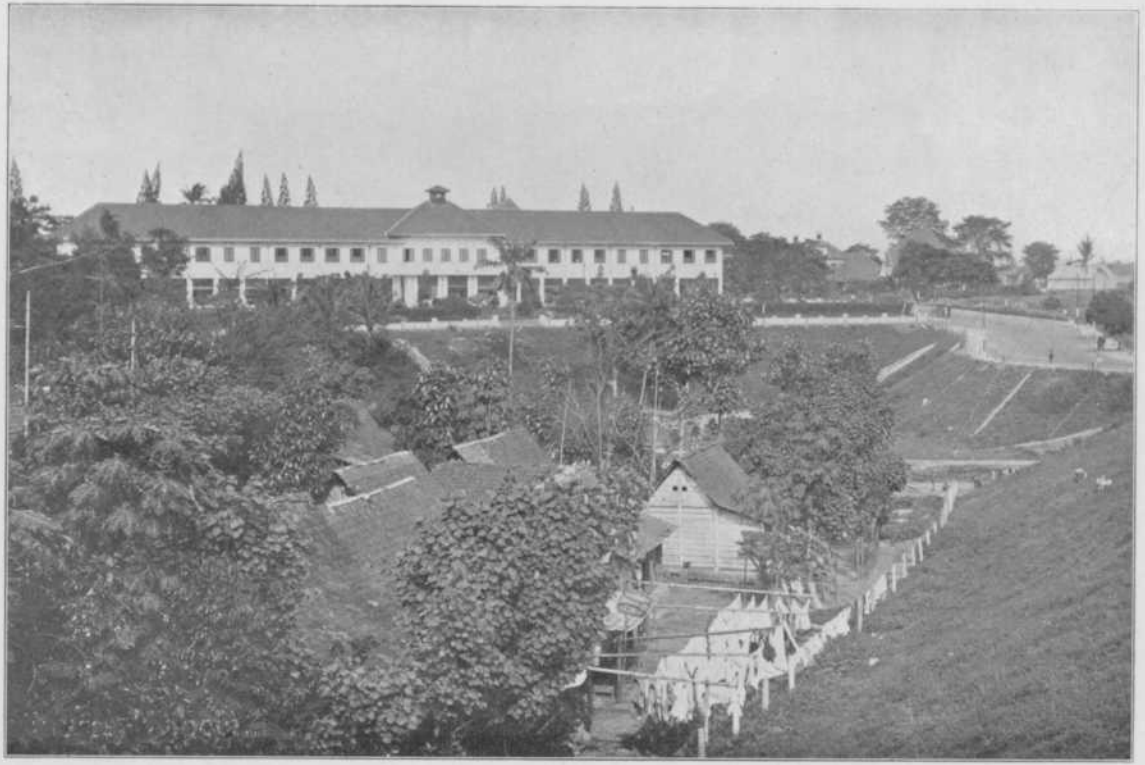
Niettegenstaande dit alles echter blijft het toch waar, dat steeds meerderen beginnen te begrijpen, dat het hier een soort school is, waar men studeert om Pastoor te worden en dat dit niet zoo makkelijk gaat.

Nu zoo heel makkelijk gaat het ook werkelijk niet: het Hollandsch, hoe goed dan ook in de voorafgaande jaren aangeleerd, blijft voor een Javaanschen seminarist toch altijd een vreemde taal en daaruit nog weer eens 3 of 4 andere talen te leeren, is niet aan eenieder gegeven. En nu spreek ik nog niet eens over vele andere oefeningen uit het reglement, die werkelijk edelmoedige jongens veronderstellen.

Doch alles bij elkaar mogen we tevreden zijn over het tot nu bereikte succes, temeer als we bedenken, dat we hier te doen hebben met Katholieken, nog bijna allen uit het eerste geslacht, wier ouders meestal nog niet eens katholiek zijn, en dat onze Javaansche seminaristen bovendien heel broederlijk te samen leven met enkele Europeanen en Indo-Europeanen, ja met 'n Menadonees en 'n Sumatraan.

Ook over de studieresultaten zouden velen uwer verbaasd staan; het komt niet zelden voor, dat een Javaansche seminarist een Latijnsch of Grieksch stukje in heel wat netter Hollandsch overbrengt als een Europeaan en ik geloof, dat menigeen hier na 6 jaar het Seminarie verlaat met meer Latijnsche kennis dan vele Hollandsche Gymnasiasten.

Natuurlijk zijn ze zoo niet allen en ik zou dan ook een heele bloemlezing kunnen opdisschen van goed bedoelde, maar zeer



Klein-Seminarie te Djocjakarta. (Blz. 109.)

vreemdklinkende Hollandsche vertalingen. Wie ooit Homerus gelezen heeft, kent de verhalen der „vrijers van Penelope", die daar dikwijls „verwatene vrijers" genoemd worden. Nu kreeg ik laatst een schrift, waar het ging over de „verwaterde vleiers", maar U zult me toegeven, dat dit ook vreemde Hollandsche woorden zijn.

Een Groot-Seminarie hebben we nog niet en zoo vraagt U misschien terecht, waar de leerlingen van de 6e klas dan blijven. Vooreerst hebben we dit pas eenmaal beleefd namelijk in 1931 en dat was een kleine klas, waarvan er 3 intraden in het Noviciaat der Paters Jezuieten, één bij de Paters Carmelieten en één bij de Missionarissen van het H. Hart. Ook de tegenwoordige 6e klas telt maar 5 leerlingen, maar dan komen grootere klassen; wie zal zeggen wat die verlangen te worden en wanneer dan het Groot-Seminarie noodzakelijk zal worden?

In tegenstelling met sommige andere missie-seminaries hebben onze seminaristen hier ook hun gewone vacanties, waarin zij dikwijls heel wat meer moeilijkheden ondervinden dan hun Hollandsche collega's. Welk een verschil van omgeving: dit luchtige betonnen gebouw en het ouderlijke, sombere dessahuisje; hier een kapel op eenige passen afstand, daar misschien een paar uur fietsen van de kerk verwijderd. Maar ze slaan er zich meestal moedig doorheen en velen zien zelfs kans in hun familie en omgeving onder de vacantie apostolisch werk te verrichten. 't Komt echter ook voor, dat ze maar liever hier blijven; zoo vertelde mij er onlangs een, dat hij meende nog niet sterk genoeg te zijn om de moeilijkheden, waaraan hij thuis was blootgesteld, te overwinnen; daarom bleef hij maar hier, ofschoon hij moeder wel eens graag wilde terugzien, maar „eerst sterker worden, Pater, vindt U ook niet?"

Ik zou U nog wel andere mooie feitjes kunnen noemen, waaruit zou blijken, hoe ons huis zich in het bezit van degelijke seminaristen verheugt, maar ter kennismaking moge dit weinige volstaan.

Wie een Gode-aangenaam gebed verrichten wil, die bidde, dat O.L. Heer vele edelmoedige jongens uit deze streken Zijn roepstem doe vernemen en hun de kracht geve, na lange vorming, eens hun priesterideaal verwezenlijkt te zien.



Djocjakarta, 1932.

Aan de Leden der Congregatie
van O. L. Vrouw Praesentatie
St. Ignatius-Kerk, Rotterdam

Geachte Dames,

Dezen morgen ontving ik een schrijven van onze Missieprocuur te Nijmegen, waarin mij werd medegedeeld, dat de Leden der Congregatie van O. L. Vrouw Praesentatie te Rotterdam bereid waren alvast gedurende één jaar maandelijks 20 gulden bijeen te brengen voor het onderhoud van een catechist. Van harte

bedank ik U voor deze edelmoedige gift! U doet daar buitengewoon veel goed mede. Als Uw beschermeling is aangewezen de catechist J. Mangoendarmå, die werkzaam is te Wonosari en omstreken. Zoodra mogelijk zal ik van hem een portret laten maken en het U opzenden, dan weet U tenminste wien U onderhoudt. Het is een vader van 10 kinderen, die alle nog leven, en waarvan verschillende reeds in betrekking zijn.



J. Mangoendarma,
catechist der Congregatie
O. L. Vrouw Praesentatie
St. Ignatiuskerk. Rotterdam.

Sinds November is deze catechist werkzaam op een terrein, waar de Missie tot dan nog geen contact had met de bevolking. Hij heeft heel wat tegenstand ondervonden van personen, die een anderen godsdienst belijden, doch hij heeft doorgezet, met het gevolg, dat reeds een aanzienlijk aantal personen geregeld zijne catechismuslessen volgen; ja zelfs een tiental reeds gevraagd heeft om het H. Doopsel te ontvangen. Door zoo iemand te onderhouden werkt U dus op uitstekende en zeer practische wijze mede aan de uitbreiding van het Rijk Gods in gindsche streek. Wanneer, zooals wij

hopen, over eenigen tijd een groot aantal personen aldaar den waren godsdienst zal omhelsd hebben, dan zal dit voor een aanmerkelijk deel aan U te danken zijn.



De Schrijver van dezen brief. [1])

Ik wil U ook nog even mededeelen, dat ik juist eenige dagen van te voren met de Kerkelijke Overheid had afgesproken nog 10 nieuwe catechisten aan te stellen, omdat hun arbeid van onberekenbaar groot nut is. „De Voorzienigheid zal wel zorgen voor de noodige middelen om die catechisten te onderhouden", zoo dachten wij. En zie, Uw edelmoedig aanbod kwam als een treffend antwoord op die gekoesterde verwachtingen!

Mogen nog vele edelmoedige katholieken in Nederland, hetzij met meerderen, hetzij afzonderlijk medehelpen een groot aantal catechisten te onderhouden. Er zijn er ook, die slechts enkele guldens per maand ontvangen, en daar-

---

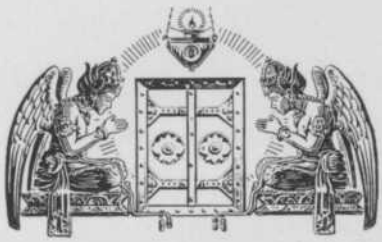
[1]) Noot der Redactie. Zeer terecht veronderstelt de Zeereerwaarde Schrijver van dezen brief, dat de Dames-Congreganisten belangstellen in het portret van den catechist Mangoendarma, intusschen door ons ontvangen. Wij meenen met niet minder recht te moeten veronderstellen, dat zij ook veel belangstellen in den schrijver en zijn daarom zoo vrij zijn portret, dat wij in onze foto-collectie gelukkig aantroffen, hier te reproduceeren.

voor iederen dag een tijd rondtrekken om catechumenen aan te werven.

Nogmaals hartelijk dank.

Uw dienstwillige dienaar in Christus.

F. Sträter, S. J.



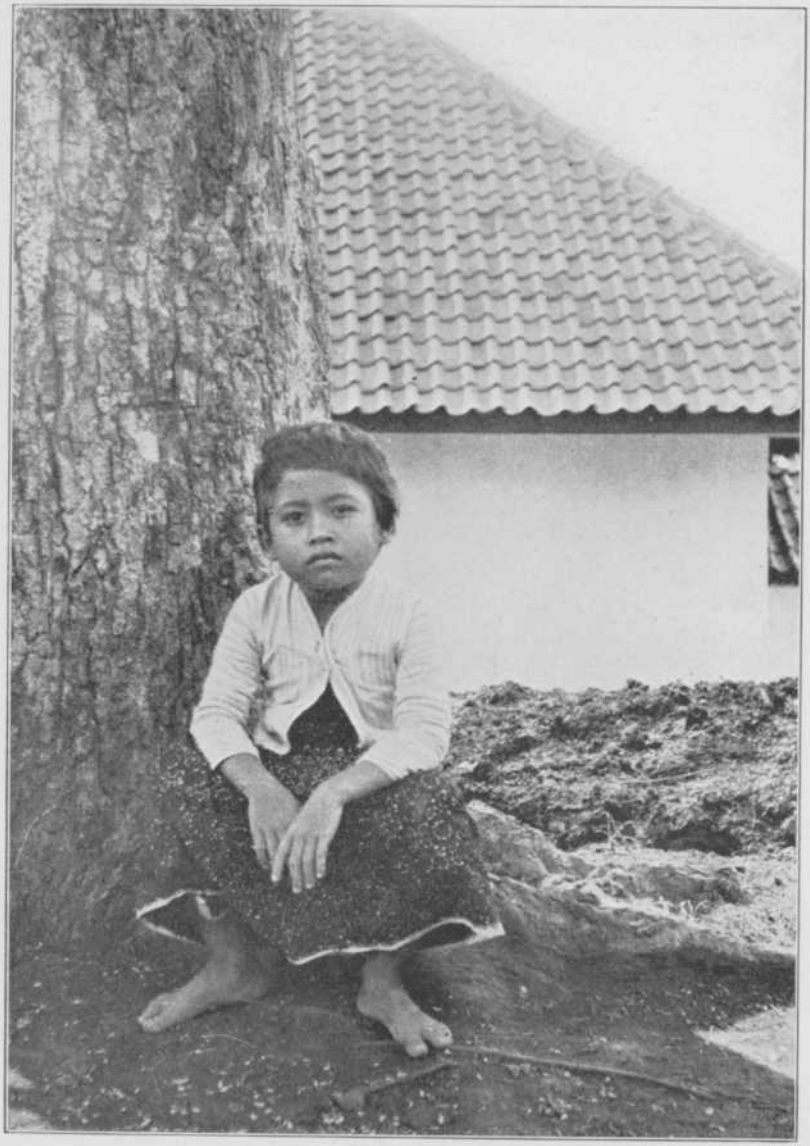


Foto J. Prennthaler, Bårå.

De kleine Maria Immaculata, een ijverige leerlinge der missieschool te Bårå.



EEN DIENSTREIS NAAR SOERAKARTA'S BINNENLANDEN

DOOR J. SCHOTS, S.J.

Wånåsegårå — een sonore naam, een naam die klinkt als het suizen van den wind door de djatibosschen, als het ruischen van de Zuid-zee aan Java's strand. De naam Wånåsegårå, vereenigt in zich beide begrippen woud en zee. De beteekenis moet zijn: onmetelijk bosch, groot als de segårå de zee. Maar och arme, wat is een naam! Een dorp aan den rand van het groote bosch van Noord- Soerakarta met de vrij-arme woning van een onderdistriktshoofd, een school, een paar kleine Chineesche winkeltjes en rondom de Javaansche huisjes, dat is Wånåsegårå.

Maar de natuur! Wilt ge de geheimzinnigheid der tropische nachten op U laten inwerken, wandelt dan langs een van die dessa-paden, terwijl zware druppelen van een voorbije bui van het eene op het andere blad tokkelen, terwijl honderden insecten, torren en kevers hun wondere jazz uitvoeren, en uit kleine, door een oliepitje even verlichte bamboehuisjes U tegenmurmelen zachte, fluisterende gesprekken. En als de maan dan nog eenzaam in het Oosten boven de golvende kruinen der djati-boomen, die den horizon begrenzen, als een verre lamp hangt te gloeien, dan moet de meest-gejaagde mensch wel tot kalmte komen.

Wånåsegårå behoort tot de parochie van Solo: we tellen er twee gezinnen van katholieke onderwijzers en een stokoude Javaansche matrone, weleer de echtgenoote van het distriktshoofd van Karanggedé.

In den Westmoesson is dit deel onzer parochie uiterst moeilijk te bereiken. Het plaatsje immers ligt tusschen twee rivieren, waarvan de grootste, de kali-Serang, er daar juist een dubbele bedding op na houdt. In den Oostmoesson worden, dwars door die beddingen, dammen gelegd van op elkaar gestapelde kalisteenen. Het bovendek wordt geëffend met rivierzand en zoolang de droge tijd aanhoudt, is de overtocht vrij, ook voor voertuigen. Maar komt de Westmoesson met zijne zware regens, dan is soms één banjir voldoende om dat menschenwerk grondig te verwoesten, de steenen rollen hier en ginds en ongehinderd klotst het water op de plaats dier tijdelijke dammen. Mensch en dier waden of zwemmen naar den overkant; die niet noodzakelijk uit moet, blijft thuis, en Wånåsegårå droomt in de eenzaamheid zijn gewone droomen.

En als de regentijd voorbij is, wordt de dessa-bevolking in heerendienst opgeroepen om de dammen weer op te bouwen. Waarom geen bruggen. Bamboebruggen zijn daarvoor te zwak, en steenenbruggen?

Zijne Vorstelijke Hoogheid de Soesoehoenan heeft wel andere zorgen. Hoe zou het bij het Bestuur opkomen dat afgelegen hoekje van het rijk van steenen bruggen te voorzien? Voor het zoover is zullen nog vele kubieke meters water door de kali-Serang afvloeien naar de wijde zee.

Onlangs moest Wånåsegårå een beurt krijgen. Het bezoek was al zoo dikwijls uitgesteld. Eerst werden informaties gewonnen omtrent de rivier. De beide dammen waren nog intact. Pastoor en catechist op reis. 't Is een lange tocht, maar de weg is vrij goed. In 't begin liet de reis zich dan ook voorspoedig aanzien. Maar hoe dichter we kwamen bij ons doel, des te meer sporen van zware regens. In Karanggedé de distriktshoofdplaats, was de weg doorweekt en de regen viel opnieuw. Nog een uur verder en we stonden voor de rivier.

Jawel, de banjir had zijn werk gedaan en grondig. In paniekstemming kwamen de bruine golven aanstormen en stoven voorbij. 't Was of ze werden nagezeten door den boozen geest van het gebergte. Van 'n dam was niets meer te bespeuren.

Maar we waren eenmaal zoover. Kousen, schoenen gingen uit, de rand van mijn toog tusschen de tanden, beide handen steunend

op de schouders van een meer geoefende Javaan. Zoo klotste ik behoedzaam door de bruisende kali, hier en daar wegschuivend tusschen gladde kalisteenen. Bij den tweede, nog breederen en dieperen rivierarm moesten we, onder de welwillende blikken van zoowat heel de dessa-bevolking onze acrobatische toeren herhalen. We kwamen er beter af dan een Javaan, die met zijn vrachtpaardje eveneens de rivier wilde oversteken. Het paard struikelde, de zakken gleden van zijn rug het water in en niet dan met groote moeite kon paard en bagage worden geborgen.

Nog restte ons een drie kwartier loopens. Beslijkt en vermoeid vielen wij bij onzen gastheer, het hoofd der school binnen. De goede man had ons niet verwacht. Een briefkaart uit Solo bereikte hem den dag daarop. We hadden nog geprobeerd hem per telefoon te waarschuwen, maar zoo'n telefoon in een afgelegen hoekje is minstens 9 van de 12 maanden defect. We waren er niet minder welkom door. In allerijl werden jongens uitgestuurd, om belanghebbenden te verwittigen, een ander moest inkoopen doen, die de huismoeder in staat zouden stellen een gastvrij maal voor den avond klaar te maken. En weldra zaten we in de voorgaanderij te midden van belangstellenden, waaronder een schrijver van den assistent Wedånå, een verwoed theosoof, die uiterst verlangend was, om met ons over godsdienst te spreken. Dat dispuut werd uitgesteld tot den avond en duurde tot na twaalven 's nachts!

De oude vrouw, die niet meer gaan kon, was uiterst verlangend met 'n priester te spreken, want ofschoon gedoopt, had ze nog nooit kennis gemaakt met den pastoor zelf. Gedurende een vroegere, zware ziekte was zij onderricht door haar achterneef en toen door hem gedoopt. Daar moesten we dus ook naar toe. De oude vrouw was in de wolken, met beide magere handen greep ze de mijne en kon aan haar vreugde maar niet genoeg uiting geven.

Ze stond erop ons breedvoerig mee te deelen, hoe zij tot het Katholieke geloof was gekomen.

Naast haar zat de 7-jarige Frans, zoon van haar achterneef, die aldoor zijn best deed om haar terwille te zijn, zie foto blz. 121.

Ze vertelde ons dan, hoe ze al lang het gedrag van de weinige Katholieken, vooral van haar neef en nicht en den kleinen jongen had gadegeslagen. Opeens werd zij ernstig ziek. In die ziekte

overviel haar een vreemde droom. Ze voelde zich jong, heel jong, als jaren geleden. Ze was het ouderlijk huis uitgegaan, de dessa door naar buiten, altijd maar verder langs sawah's over de heuvelen, door de bosschen. Eindelijk stond ze op den top van een hoogeren heuvel, en rondom haar lag 'n bosch, in de verte



Pastoor J. Schots, S.J., met den achterneef en zijne familie, waaronder de 7-jarige Frans. (Blz. 120.)

dorpen, die zij niet kende. Toen overviel haar een groote angst. Waar was zij, waar lag haar dessa, waar het ouderlijk huis. In haar angst riep zij om hulp. Ze keerde zich om en zag opeens naast haar een man met een kalm, eerbiedwaardig uiterlijk. Deze stelde haar gerust en bood zich aan om haar te begeleiden, terug naar huis. Ziet, zei hij, daar ginds ligt uw huis, en werkelijk zij

zag het toen heel duidelijk. Toen begon de terugtocht langs moeilijke wegen, eens zelfs over een ravijn, die slechts door eenige dunne bamboestokken overbrugd was. Maar ze voelde geen vrees aan de hand van haar eerbiedwaardigen gids. Opgewekt en blij betrad ze de ouderlijke woning en werd toen wakker. Voor haar op de ambèn zat haar achterneef blijkbaar voor haar te bidden. En plotseling herkende ze in hem haar gids van zoo even. Lang dacht ze na over haar wonderen droom en kwam tot het besluit dat zij haar beide familieleden moest volgen, wilde zij eens Gods vaderhuis binnengaan. Zij liet zich dus onderrichten en ontving het Doopsel.

Zelfs de kleine zevenjarige, die, wanneer ze rondscharrelde in het huis, altijd gereed was om haar te helpen en zijn handje uitstak om haar te geleiden en haar te waarschuwen: „pas op grootmoe, daar is een drempel of daar een steen", die kleine man had het zijne bijgedragen, om haar telkens dichter bij onzen heiligen godsdienst te brengen. Als hij met zijn beide handjes voorzichtig haar theekopje omklemde om het haar te brengen, dan meende zij in die hulpvaardigheid de vrucht te zien eener katholieke opvoeding. En sinds haar Doopsel voelde zij zich gelukkig en hield vast aan het weinige dat ze geleerd had: één God in drie Personen, den Verlossingsdood van Christus, den Tweeden Persoon van den éénen God en de belooning van het goede en de bestraffing van het kwaad door God. Verder kende ze de helft van het Onze Vader, en het Weesgegroet.

Voor haar Eerste H. Communie was het onderricht nog niet ver genoeg gevorderd, maar den volgenden keer zou ze zeker met de anderen ter H. Communie gaan.

Zoover is ze niet gekomen. Een maand voor het volgende bezoek is ze vredig en blij binnengegaan in het Vaderhuis. Alleen had ze zoo graag den Pastoor gezien bij haar sterfbed, maar alles ging zoo vlug dat haar familieleden geen tijd meer hadden om den Pastoor uit Solo te ontbieden.

De eerstelinge van Wånåsegåråå! Wij hopen dat ze thans een voorspreekster moge zijn voor haar familieleden en het eenvoudige, goedwillige volk dier afgelegen dessa.



OPEN BRIEF VAN EEN VERTREKKENDEN MISSIONARIS

Ongeveer een jaar geleden, 1 Juli '31, vertrok ik op last mijner Oversten uit Batavia, om in Holland wat uit te rusten van mijn elfjarigen missiearbeid op Java. Dat uitrusten mag volkomen geslaagd heeten en de vaderlandsche koude heeft me niet weinig verkwikt, zoodat ik mij weer sterk en krachtig voel voor de taak in het tropenland. Nog een weinig tijd, en mijn verlof is ten einde en ik keer terug naar mijn missiegebied. Dies kom ik afscheid nemen van de missievrienden en -vriendinnen, van alle leden van den St. Claverbond.

Nu gaan er evenwel vanuit ons dierbaar vaderland tegenwoordig zoo verbazend veel missionarissen den vreemde in, dat men 't haast niet meer kan bijhouden, en dat vertrek van een missionaris behoort tot de meest gewone gebeurtenissen van den dag. Als er dan ook aan mijn afreis niet iets heel bizonders vastzat, zou ik de eerste zijn, om er geen gewag van te maken. Ik ga mij nader verklaren.

Ik ben er stellig van overtuigd, en U zult me niet uit het hoofd praten, dat U allen het vermoeden heeft, dat ieder missionaris, die naar zijn missie vertrekt, voor zijn armen in Christus een niet onaardig duitje mededraagt. Dat zou dus bij mij ook het geval moeten zijn. Maar daar heeft U nu juist het eigenaardige van mijn terugtocht! Het klinkt eenigszins komisch, als ik het U zeg, en toch is het waar, werkelijk waar, treurig waar, op het tragische af: ondergeteekende gaat terug naar zijn kuddeke met

vijftig heele guldens van een jeugdvriend en met een fiets, dat is alles, letterlijk alles. Ik geloof niet, dat er vele missionarissen zijn, die het tot zulk een minimum gebracht hebben of zullen brengen.

Maar waarom dan in den verloftijd niet gepreekt ten bate van de missie, hoor ik U zeggen. Alsof dat maar zoo gemakkelijk ging. Had men mij een voorstel dienaangaande gedaan, ik zou de gelegenheid volgaarne met beide handen hebben aangegrepen. En als men vraagt, om te mogen preeken, dan wordt zoo'n verzoek lang niet altijd toegestaan. Wat hiervan ook zij: 't is een feit: de arme missionaris krijgt van Nederland niets anders mee dan vijftig gulden en een fiets.

Toch zou ik dat alles verzwegen hebben en met mijn 50 gulden en de fiets stilletjes op reis zijn gegaan, was er niet den 26sten April een brief gekomen uit Djocjakarta, geschreven door mijn Missieoverste, waarin onder meer dit:

„de missie bloeit: daar moeten in 1932 absoluut nog vier kerkjes worden gesticht: elk kerkje kost ƒ 8.000.— en biedt plaats voor 'n 2000 Javanen; helaas weinig of geen middelen. Voelt U er niet iets voor, vier kerken of al vast één mee te brengen?"

Of ik daar niet iets voor voel? Ik voel er alles voor. Daar heb ik heel mijn missionarisleven voor gevoeld. Ik heb in het missieland jaren en jaren gespaard, om zulk een kerkje te kunnen bouwen, maar ben, helaas, nimmer tot de stichting ervan kunnen geraken. Ik weet, wat de arme Javanen missen, wanneer zij Christus in het H. Sacrament niet bij zich hebben, wanneer Hij niet blijvend onder hen woont, of te weinig in hun midden toeft. Is Christus in het H. Sacrament niet het middelpunt van onzen heiligen godsdienst? Ik weet uit ervaring, dat het niet goed en zelfs nadeelig is, dat men zich in zake den eeredienst te veel behelpt en behelpen moet en dat herhaaldelijk in een armelijk hutje voor de nog zwakken van geloof de heilige geheimen moeten worden gevierd. Ik weet, welk een goeden indruk daarentegen een kerk maakt op de omwonende niet-bekeerden en welk een invloed ten gunste van ons katholiek geloof er van zulk een kerk uitgaat, ja dat men het aanzien van onzen godsdienst vaak afmeet naar het aanzien der katholieke gebouwen. Ik weet nog veel meer.... Maar denkt U nu mijn toestand eens levendig

in. Ik word terugverwacht beladen met vier kerken, of minstens met ééne en als Katholiek Nederland mij niet helpt, kom ik terug bij mijn Missieoverste met.... leege handen, breng niets anders mee dan.... 50 gulden en een fiets! Daar is toch bij geen mogelijkheid een kerk van te bouwen.

Heerlijk is het, dat Eucharistisch Congres van Dublin; die machtige hulde van heel de wereld aan den God onzer altaren is schoon en schoon is het ook naar Dublin te gaan en daar te mogen meezingen het loflied aan het aanbiddelijk Sacrament gewijd.

Maar nog mooier lijkt het toch, edelmoedige missievrienden, een tabernakel te stichten of te helpen stichten in het land van overzee, waar millioenen alleen door en bij Christus in H. Sacrament kunnen gered worden.

En hiermee is aan U, Geachte Leden van den St. Claverbond, bekend gemaakt:

1. dat er in onze Java-missie in 1932 nog minstens 4 dessa- of dorpskerkjes moeten worden gebouwd;

2. dat zulk een Javaansch dorpskerkje, plaats biedend voor 'n 2000 Javanen, niet zoo bijster veel kost, n.l. slechts f 8000.—, zegge achtduizend gulden;

3. dat ondergeteekende met groote dankbaarheid offers en offertjes voor den bouw van zulk een kerkje in ontvangst zal nemen.

Als U iets zenden wilt, gelieve U uwe gift te zenden aan den St. Claverbond, Graafscheweg 7, Nijmegen (postgiro **28228**) met de mededeeling: **voor het kerkje van Pastoor Lucas.**

Uw aller dw. dn. in Christus,

Vught, 8 Mei 1932. C. LUCAS, S.J.





Rev. Pater C. VAN DER DEIJL, S.J.

Redacteur van den Algemeenen Missiekalender 1932,
vertrekt 3 Juni per „Dempo" naar de Java-Missie.



TWEE FLINKE JONGENS

DOOR G. VRIENS, S.J.

"Toe, Pastoor, komt U nu ook eens een keer bij ons?" Zoo vroegen mij eens, terwijl ik met een groep jongens stond te praten, twee Javaantjes met blij, open gelaat en schitterend zwarte oogen.

— „Bij jullie thuis komen? Waar wonen jullie ergens?"

— „Heel ver weg, Råmå, in Mendirå op den weg naar Pakem, U weet wel."

— „O, daar. Ja, daar kom ik wel eens. Een volgende keer zal ik ook even bij jullie thuis komen, hoor!"

— „Ja, maar dan onder de vacantie; wij wonen in het convict bij Dèn Mas Poerwå. Alleen onder de vacantie zijn wij thuis."

— „Nu goed dan, als ik onder de vacantie toevallig eens daar kom. Hoe heet vader?"

Even vloog er een donkere, droeve trek over de zonnige gezichten: „O neen, Råmå, wij zijn maar bij tante. Vader en moeder zijn niet daar; Sampoen késah: Die zijn weggegaan!"

Ik begreep, dat achter dit antwoord wel weer een stuk geschiedenis vol bitter leed verborgen zou zitten, zooals de Javaansche kinderwereld er zoo veel kent, en vroeg maar niet verder.

Eenigen tijd later heb ik werkelijk gelegenheid gehad hun dessa te bezoeken. De jongens natuurlijk dolblij; ook de ontvangst bij de familie allerhartelijkst. Bij die gelegenheid ver-

telden zij mij iets van hetgeen zij vroeger zooal beleefd hadden. En het was zooals ik wel had vermoed: een verhaal vol kinderleed. Maar bovendien een verhaal vol van frissche deugd en voorbeeldige geloofstrouw, welke weer een nieuw bewijs zijn, hoe rijkelijk God — zeker, dank ook de vele gebeden in Holland gestort, — zijn genaden over Java uitstrooit.

De beide broertjes heeten radèn Lucianus Moedjånå en radèn Tarcicius Moetédjå. De titel radèn voor hun naam verraadt reeds, dat zij minstens van vrij goede afkomst zijn. Vader was welgesteld en had het toezicht op de passars van een der districten in het Djocjasche. Een oudere broer was vroeger op een der missiescholen geweest en daar Katholiek geworden. Toen Moedjånå, zie foto blz. 131, 6 jaar oud was en vader hem op school wilde doen, zorgde broer er voor, dat hij op de Katholieke Hollandsch-Inlandsche school te Djocja kwam. Zij woonden echter heel ver buiten de stad en Moedjånå was nog te klein om dat iederen dag te loopen. Het was dus zaak in de stad een goed kosthuis voor hem te vinden. Nu, dat was zoo heel moeilijk niet. Vader had veel welgestelde familie in de stad en die zouden wel willen helpen. Een nicht van vader was gehuwd met een Europeaan, mijnheer X. Zij hadden zelf geen kinderen en toonden zich aanstonds bereid de zorg voor Moedjånå op zich te nemen. De jongen had het er werkelijk goed, leidde er een onbezorgd leven en werd met veel liefde behandeld. Mijnheer X zelf was wel Protestant, maar legde hem toch, wat den godsdienst betreft, niet de minste moeilijkheden in den weg. Moedjånå studeerde flink, paste goed op, en toen hij op de vierde klas kwam, werd hij onder de doopleerlingen van pastoor van Driessche opgenomen. De groote dag van zijn heilig doopsel naderde. Nog één maand.... Daar werd mijnheer X plotseling overgeplaatst naar Buitenzorg. Hij had den jongen graag bij zich gehouden, aangenomen als zijn eigen kind. Hij sprak er met vader over. Deze gaf zijn toestemming, mits Moedjånå zelf wilde. En nu werd de jongen — hij was toen ongeveer tien jaar oud, — voor de keuze gesteld: wilde hij meegaan naar Buitenzorg, dan zou hij verder kunnen studeeren: op de Muo of de Technische school, of waar hij zelf wilde; hij zou een mooie toekomst kunnen maken; hij zou het

altijd goed hebben, zooals tot nu toe. En ging hij niet mee, ja, wat dan? Hij had geen tehuis meer in de stad: moest daarom misschien van school en dan thuis maar in de dessa gaan werken! Op alle mogelijke manieren drong men aan: hij behoefde toch maar te kiezen om het voor altijd goed te hebben; hij had er heelemaal niets voor te doen! Er was slechts één „maar" bij: hij moest Protestant worden! Maar wat gaf dat nu eigenlijk. Katholiek en Protestant was immers zoo wat hetzelfde. De protestanten geloofden toch ook in Jezus Christus.

Die eene „maar" echter gaf den doorslag. Moedjånå had zijn geloof en zijn liefde gevonden bij Jezus in het Allerheiligste Sacrament en voor geen geld of goed dezer wereld wilde hij die prijs geven. Paaschzaterdag, 19 April 1924, werd hij gedoopt en koos zich tot patroon den H. Lucianus, den trouwen geloofsheld en martelaar.

Maar wat nu? Op de eerste plaats moest hij een nieuw onderdak zien te vinden. In de dessa Mlati, een klein uur ten Noorden van Djocja, woonde een schoonbroer van hem. Daar zou hij het nu probeeren. Ze hadden het daar echter niet breed: zijn onbezorgd leventje van vroeger was onverbiddelijk uit en hij moest wel voelen, dat hij een offer gebracht had. Hij moest ver naar school loopen en thuis in zijn vrijen tijd bovendien nog werken ook. De menschen meenden het wel goed met hem, maar zij hadden het zelf niet beter. En zoo'n mee-eter was wel heel mooi, maar moest dan zelf ook maar wat doen voor den kost. De overgang was te groot: een paar maanden ging het goed, toen bleek het echter, dat hij het onmogelijk zóó vol kon houden. Dus maar weer op zoek naar een andere oplossing.

Vader had in de stad nog een familielid, die als bijvrouw met een hooggeplaatsten Inlandschen ambtenaar, radèn Toemenggoeng Y, gehuwd was. Tot hen wendde vader zich nu. Met echt Javaansche gastvrijheid werd aan het verzoek aanstonds voldaan en Moedjånå werd welwillend in huis opgenomen. Opnieuw had hij thans een rustig en ruim tehuis, leefde als een echt prijajikind, maar.... na drie maanden stond hij weer op straat! Radèn Toemenggoeng Y was namelijk een rasechte Mohammedaan. Al heel gauw legde hij den jongen allerlei moeilijkheden in den weg en verklaarde ten slotte, dat hij nu

dien christen-godsdienst er maar aan moest geven, of anders kon hij daar niet langer in huis blijven. Opnieuw zag Moedjånå zich voor de keuze gesteld: zijn geloof, of een mooie toekomst. Ook thans aarzelde hij niet, maar trok weg, op zoek naar een nieuw tehuis. Een paar dagen vond hij in gulle gastvrijheid onderdak bij een paar van zijn vriendjes, maar die konden hem toch ook niet definitief helpen. Een van hen gaf hem echter den raad het eens bij den hoogen ambtenaar....., te probeeren. Dat was een heel welwillend en vriendelijk man, die reeds aan verschillende schoolkinderen in zijn woning onderdak verschafte [1]). Moedjånå kende ook een van de jongens, die daar waren en met diens hulp waagde hij een poging. Zeer voorkomend werd hij ontvangen: vol goedheid verklaarde de ambtenaar zich bereid hem bij de andere jongens op te nemen. Ook de godsdienst gaf geen moeilijkheden: hij liet de jongens op dat gebied altijd geheel vrij hun eigen gang gaan. Nu leefde Moedjånå voor de derde maal in een heerlijke omgeving, waar hij aan niets gebrek had. Eindelijk meende hij nu het tehuis gevonden te hebben, waar hij de laatste jaren van zijn lagere-schooltijd rustig zou kunnen doorbrengen. Helaas zou echter ook ditmaal zijn vreugde van slechts zeer korten duur zijn. Al die uiterlijke glans en voorkomendheid verborgen slechts bederf; het geheel was niet meer dan een gepleisterd graf: van buiten vol schoonheid, maar van binnen vol verrotting. Moedjånå kende zijn zesde gebod te goed en had zijne onschuld en eer te lief om die te laten vergooien. Hij pakte daarom zijn kleeren maar bij elkaar en trok er op zekeren morgen heel vroeg stilletjes tusschen uit, zonder iemand iets te zeggen. Maar hij was nu ook ten einde raad en wist niets beters meer te doen dan zich maar tot Pastoor van Driessche te wenden. Deze mocht den jongen — Moedjånå was toen elf à twaalf jaar oud — natuurlijk niet meer opnieuw aan zulke groote gevaren bloot stellen en nam hem onmiddellijk op in het jongensconvict te Ngadisoerjan. Het convict was eigenlijk wel reeds overvol, maar er gaan veel makke

---

[1]) Het komt veel voor dat Javaansche prinsen en hooggeplaatste ambtenaren jongens bij zich in huis opnemen, die hun dan tegelijk tot op zekere hoogte als bedienden en hofhouding dienen.

schapen in een kooi. Moedjånå leeft er nu tenminste in een goede, door-en-door Roomsche omgeving, samen met zijn vriendjes in Roomsche blijdschap, ofschoon de kleine behuizing wel eene erge tegenstelling bleef met zijn vroeger tehuis.

Toen Moedjånå in het convict werd opgenomen trof hij er



Foto G. Vriens, Moentilan.

Lucianus Moedjånå. (Blz. 128.)

ook zijn jongere broertje Moetédjå aan, die daar reeds eenigen tijd voor hem was opgenomen. Ook Moetédjå had zijn geschiedenis beleefd, wel niet zoo wisselvallig als zijn broer, maar toch niet minder een geschiedenis, welke hem de gelegenheid had gegeven om te toonen hoe diep met de genade Gods het

geloof reeds in zijn kinderhart was geworteld. Moetédjå is twee jaar jonger dan Moedjånå, en was dan ook twee jaar na hem op school gekomen, eveneens op de Katholieke H. I. S. Toen vader ook voor hem een verblijf in de stad zocht, was hij terecht gekomen bij een neef, die zelf geen kinderen had. Deze was niet alleen bereid hem in zijn huis op te nemen, maar beschouwde hem als zijn eigen kind. Neef hield veel van den jongen; zijn vrouw echter in het geheel niet: het was een echte stiefmoeder, in den kwaden zin van het woord. Maar afgezien van kleine plagerijen van haar kant, gingen toch voor Moetédjå eenige jaren heel rustig voorbij. Ook wat betreft den godsdienst ondervond hij geen moeilijkheden en hij kreeg heel gemakkelijk toestemming om zich te laten doopen. 31 Maart 1926 werd Tarcicius Moetédjå gedoopt en werd hem de goddelijke deugd van geloof in het hart gestort. Spoedig reeds zou hij de gelegenheid krijgen om te toonen, dat de genade in hem niet ijdel was geweest. Neef werd theosoof en nu was het al heel gauw uit met Moetédjå's vrijheid om Katholiek te zijn. Hij was immers nog maar een kind, — zoo redeneerde neef thans — en kinderen moet men niet in de vooroordeelen van een of anderen godsdienst opvoeden. De opvoeding moet „neutraal" zijn, dan kunnen de kinderen later, als zij eenmaal groot zijn, hun godsdienst zelf kiezen. De jongen moest dan ook maar van die Katholieke school weg en dien godsdienst en dat naar de kerk loopen voorloopig ook maar laten rusten. Later, als hij groot was, kon hij gerust Katholiek zijn; nu was dat nog niet goed voor hem. En Moetédjå moest naar de neutrale school, de school van de loge. Neef had geenszins verwacht, dat de jongen zich daartegen zoo krachtig verzetten zou en meende eerst hem met mooie beloften wel te zullen trekken: hij zou een fiets krijgen, hij zou mooie kleeren krijgen en weet ik allemaal wat al meer. Het hielp echter niets. Toen moesten bedreigingen het doen. Maar daarmee had hij al evenmin succes. Het resultaat van alles was, dat de jongen eenvoudig zonder meer werd weggestuurd. Pastoor van Driessche nam hem toen in het convict op.

Hiermee is echter de geschiedenis van Moedjånå en Moetédjå nog niet ten einde. Want onder al die bedrijven door had de beide broertjes nog een nieuwe slag getroffen, zwaarder dan al

het andere samen. Vader had er thuis — de hemel mag weten om wat voor kleinigheid misschien — genoeg van gekregen en was er op zekeren morgen tusschen uit getrokken, ergens naar Solo, waar hij waarschijnlijk wel een andere vrouw zal hebben getrouwd. Moeder bleef thuis alleen met de overige kinderen zitten. Dat zijn slagen, die men slechts stil uit kan schreien en waarvoor slechts de Goddelijke Trooster den waren troost en noodigen lijdensmoed kan schenken.

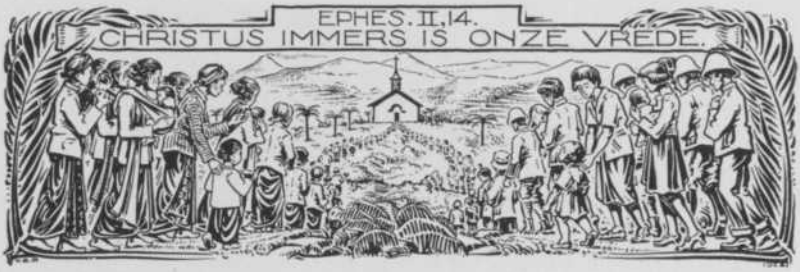
Nog was echter de maat niet vol. Moeder verdroot het alleenzijn en de drukkende zorg voor de kinderen, en zoo kregen de beide jongens bericht, dat moeder opnieuw ging trouwen en wel met een rijken loerah, die reeds drie vrouwen had! Ach, lezer, U begrijpt zelf wel wat dat alles voor onze Katholieke jongens zeggen wil. Dat kan men niet onder woorden brengen.

En nu? Toen moeder bruiloft vierde, waren haar Katholieke jongens er natuurlijk niet bij. Zij voelen zich als zonder thuis. Moeder zegt, dat zij niet goed begrijpt, of misschien beter: moeder wil niet goed begrijpen, waarom de jongens de vacantie niet bij haar willen komen doorbrengen: Zij komen van tijd tot tijd moeder wel even goeden dag zeggen, maar gaan liefst maar weer zoo gauw mogelijk uit dat vreemde huis weg. Gelukkig, dat een goedige tante, die hen eerlijker begrijpen wil, in de vacantie's hen altijd gaarne bij zich heeft: daar hebben zij dan tenminste nog iets van een eigen tehuis. Het geheele schooljaar brengen zij door in het reeds vermelde convict, een wel wat al te wijdsche naam voor een onooglijke combinatie van eenige Javaansche huizen, waar een paar dozijn van onze jongens in zijn ondergebracht. Heel veel is het niet en het is wel erg jammer, dat er voor die jongens niet een ietwat meer vriendelijk en geriefelijk tehuis is, want dat verdienen zij wel. Maar gelukkig zijn zij met een klein beetje tevreden en meestal reeds blij, dat zij tenminste een fatsoenlijk onderdak hebben. Ondertusschen mag ik aan alle lezers en lezeressen van den St. Claverbond bij hun gebedsactie onze Katholieke jongens nog wel eens extra aanbevelen. Er wordt vaak zoo veel van hun jonge geloof gevraagd en de gevaren, waarin zij leven, zijn soms zoo groot.



Foto Atelier Grijpink, Nijmegen.

De Missiesectie van de Maria-Congregatie der Internen van het Canisius-College te Nijmegen met hare geschenken voor de Java-missie, ter waarde van f 681.75. Middenin de Directeur der Congregatie, de Zeereerw. Pater V. van Spaendonck, S.J.



NIEUWE KAPELLEN

DOOR F. STRÄTER, S.J.

Den 6den en 8sten December 1931 werden twee nieuwe openbare kapellen ingezegend, de eerste te Besolé, 45 K.M. van Djocjakarta verwijderd en de tweede te Doewet, op 7 K.M. afstand van Djocjakarta. Beide plaatsen zijn onbeduidende kleine dorpen. Van beide zullen de lezers van den St. Claverbond wel weinig gehoord hebben. Over Besolé is sprake geweest in de aflevering van September 1931 van den St. Claverbond, op blz. 178.

In de nabijheid van deze plaats heeft de Missie eerst sinds November 1930 zich eenigszins kunnen vestigen. Een der catechisten, Pak Mangoendarma, werd er in October 1930 heen gestuurd, om met de plattelandsbevolking aldaar in aanraking te komen. In het begin waren de menschen erg schuw en wantrouwend. Propagandisten van andere godsdienstige secten hadden den naam van „Christenen" zeer in discrediet gebracht, doordat ze van het lesgeven een winstgevende betrekking maakten, en de menschen hun moeizaam-verdiende penningen aftroggelden.

Het gelukte echter aan den catechist om langzamerhand het vertrouwen der eenvoudige menschen te winnen. Bij gelegenheid van het Paaschfeest van 1931 kwamen 5 mannen eens een kijkje nemen in de kerken te Djocjakarta en waren niet weinig verwonderd en opgetogen over den luister van den katholieken eeredienst en over het groote aantal Javanen, die dien „nieuwen"

godsdienst volgden. Zij keerden opgetogen huiswaarts en maakten propaganda voor het Katholieke Geloof in hun dorp.

Langzamerhand groeide het aantal dergenen, die geregeld de godsdienstlessen des avonds bijwoonden, aan. Daarom deed zich al spoedig de behoefte gevoelen aan een geschikt leslokaal, en vooral aan een geschikte gelegenheid om de H. Mis te lezen. Tot nu toe werd in het nabije Wånåsari om de twee maanden de H. Mis gelezen in het huis van een onderwijzer; doch daar



Foto L. Buys, Djocjakarta.
De nieuwe kapel te Doewet. (Blz. 138.)

durfden de meesten der eenvoudige dessabewoners niet heen trekken, dat was „te hoog" voor hen.

Daarom werd besloten een eigen „kapel" in de dessa Besolé zelf op te richten. Voorloopig zou als kapel worden ingericht een stevig woonhuis. Voor weinig geld, — in het geheel f 110.—, — kon men een geschikt huis krijgen, dat voorloopig althans aan de behoeften der Missie in deze streek zou voldoen.

Om beter de heiligheid van een katholiek bedehuis te doen uitkomen, zou de nieuwe „kapel" plechtig ingezegend worden.

De dag der inzegening werd vastgesteld op den 6en December l.l.

Ondertusschen hadden de vijanden der katholieke kerk niet stil gezeten. Vóórdat de Missie zich daar vestigde, was er weinig of niets over godsdienst gehoord. Nauwelijks echter begon de Missie, al was het maar op zeer bescheiden schaal, eenige propaganda te maken, of de heele streek werd in rep en roer gebracht. Van alle kanten kwamen propagandisten van de Mohamedaansche en andere godsdiensten opzetten, om het goede



Foto L. Buys, Djocjakarta.

De jeugd, welke na de plechtige inzegening gefotografeerd werd. (Blz. 139.)

volk te waarschuwen voor het „gevaarlijke Rome". Dát zou hun grootste vijand zijn! Rondom het huis,waar katholieke godsdienstles werd gegeven, kwamen plotseling op verschillende plaatsen godsdienstleeraars het arme volk voorlichten en bang maken. Het gevolg daarvan was, dat een aantal personen, die de katholieke godsdienstlessen geregeld volgden, uit vrees niet meer durfden komen; doch, God zij dank, anderen hielden flink vol; en zelfs van verder gelegen dessa's kwamen hoe langer hoe meer belangstellenden opdagen.

Op den vooravond der inzegening, Zaterdag-avond 5 December, werd door één der Pastoors in de open lucht een uitleg van den katholieken godsdienst gegeven met lichtbeelden, vlak vóór de nieuwe kapel. Honderden menschen uit den omtrek en van verder afgelegen dessa's kwamen vol belangstelling luisteren en kijken.

Doch ook de tegenstanders kwamen opzetten, en trachtten den uitleg door hatelijke onderbrekingen en door licht-schijnwerpers onmogelijk te maken. Zij toonden daardoor eigenlijk nog weinig de psyche van den Javaanschen eenvoudigen landman te kennen: want die heeft eerder verachting voor personen die zooiets durven doen, dan dat hij zich daardoor in de war laat brengen; en dit optreden heeft den tegenstanders dan ook meer geschaad dan gebaat.

Den volgenden morgen had de inzegening plaats; om de tegenstanders niet te veel te irriteeren, was er aan de plechtigheid weinig uitwendig vertoon gegeven.

De kapel staat er dus nu en is toegewijd aan den heiligen Petrus Canisius. Den eersten Zondag der maand wordt er geregeld de H. Mis gelezen en minstens eens in de week wordt er godsdienstles gegeven; terwijl de belangstellenden gelegenheid hebben om aan den godsdienstleeraar, die vlak naast de kerk woont, vragen te stellen over het Katholiek Geloof, van welke gelegenheid veel gebruik wordt gemaakt.

Twee dagen na de inwijding te Besolé werd de kapel van Doewet ingezegend, zie de foto op blz. 136. Hier was de stand van zaken geheel anders. Al sinds verschillende jaren was in den omtrek dezer plaats, gelegen tusschen Djocja en Medarie, gemissioneerd, zoodat de menschen hier niet meer wantrouwend en bang waren. Met behulp der katholieken en catechumenen van Doewet was de kapel, lang 14 Meter en breed 8 Meter, voor ongeveer f 400.— opgericht. Het hoofddoel was, dat de katholieken er des avonds gemeenschappelijke gebeden zouden kunnen verrichten, terwijl zij ook van tijd tot tijd op een gewonen dag der week daar de H. Mis zouden kunnen bijwonen.

Door de ijverige medewerking van velen was de kapel op den dag der inwijding versierd, zie foto op blz. 139. Daar de inzegening zou plaats hebben op den 8sten December, werd zij

toegewijd aan de H. Maagd Maria, Onbevlekt Ontvangen. Van alle kanten stroomden katholieken, catechumenen en belangstellenden toe. Toen de plechtigheden om ongeveer 7.30 des morgens begonnen, waren er ongeveer 350 personen in en vóór de kapel. Het priesterkoor was ook geheel gevuld met leeken;



Foto L. Buys, Djocjakarta.

De nieuwe kapel versierd op den dag der inwijding. (Blz. 138.)

ze zaten tot bijna aan de treden van het altaar toe. Onder de H. Mis naderden 116 personen tot de H. Tafel, terwijl het jongenskoor der kerk van Medari heel verdienstelijk de plechtigheid opluisterde.

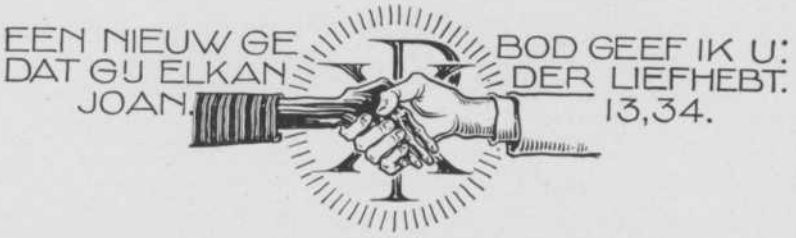
Na de plechtigheid werd er eerst een foto gemaakt van de aanwezige jeugd, zie blz. 137, en had er vervolgens een bijeen-

komst plaats, waarbij kleine versnaperingen werden aangeboden en eenige speeches werden afgestoken. Het ging er echt gezellig en broederlijk toe. Men was vooral getroffen door het feit, dat eenige katholieken en katechumenen die van verre waren gekomen, hier in den vriendenkring als broeders werden begroet en behandeld; dát was echt katholiek voelen!

Als de lezers de foto zien van deze kapel, vooral die van het zij-aanzicht, zullen zij zich misschien verplaatst wanen midden in eene wildernis. Zoo erg is het echter niet! De kapel ligt tusschen bamboe-struiken of bamboe-stoelen, op korten afstand van de dessa-huisjes.

De plaats is zeer gunstig gelegen voor de omliggende katholieken en catechumenen, die gemakkelijk hierheen kunnen komen om gemeenschappelijk te bidden. Voorloopig zal er tweemaal in de maand de H. Mis worden gelezen, waarvan tot nu toe door velen gebruik werd gemaakt. Op een gewonen weekdag naderden onlangs 70 personen ter H. Tafel.

Moge tengevolge van het voortdurend gebed der katholieken in Holland, en zoo mogelijk ook door hun stoffelijke steun, de Missie in staat worden gesteld om nog vele kapellen en kerkjes op te richten, God ter eere, en tot heil der zielen!



DE JEZUIETEN ALS MISSIEORDE

DOOR

DR. L. DE JONGE S.J.



UITGAVE ST. CLAVERBOND, GRAAFSCHEWEG 7, NIJMEGEN.

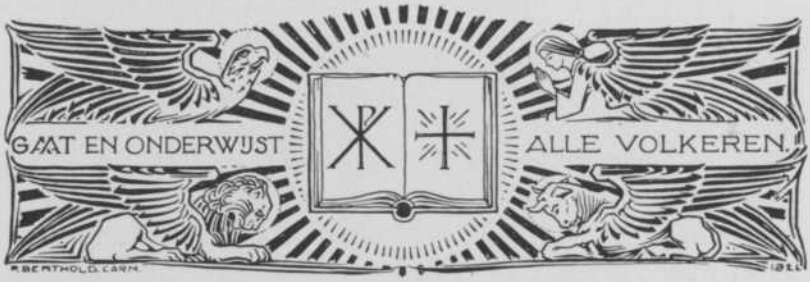


Rubens.

DE H. IGNATIUS VAN LOYOLA

Stichter van de Orde der Jezuieten

Feestdag 31 Juli



SINT IGNATIUS' MISSIECORPS

De voorgeschiedenis is er een uit oude ridderromans. Een kind in het kasteel der Loyola's te Guipuzcoa in het Baskenland, een page van don Juan Velasquez de Cuellar, een jonge edelman aan het hof van „den katholieken koning", droomt van riddereer en ridderplicht....

Een officier der garde van Antonie Henrique de Najera, onderkoning van Navarra, onderscheidt zich in den oorlog tegen de Franschen, houdt stand tot het uiterste in de citadel van Pamplona, valt doodelijk gewond in de macht van den vijand, die hem ridderlijk behandelt en terugzendt naar zijn voorvaderlijk slot....

Een zwaargewonde doorstaat de heftigste pijnen, welke hij zich vrijwillig laat aandoen, omdat hij weigert, hij, elegante caballero, zijn leven lang kreupel te blijven tengevolge van een verkeerd gezette knie: liever het leelijke uitsteeksel met vleesch en been afgezaagd, dan dát! En hij wijdt met hoofsch gebaar zijn lijden aan de vrouwe zijner verbeelding, wier gunstige blik hem sterkt....

Om den tijd te korten van zijn traag herstel vraagt de zieke boeken. Natuurlijk ridderboeken, over liefde en strijd, zooals hij er verslonden had aan de hoven, waar hij was opgegroeid. Maar in het vrome kasteel van Loyola was dergelijke lectuur niet te vinden; wel een „Leven van Jezus", geschreven door den Karthuizer Ludolf van Saksen, wel „Verhalen van Gods heiligen". Zou men hem *die* geven? Zou hij *die* lezen?....

Daar worstelt een ziel met Gods genade. Een groote, een heldenziel met Gods groote, óvermachtige genade.... Die grijpt hem in zijn zwak: eer, roem, strijd voor hooger doel dan wat hij tot-nu-toe als het hoogste heeft gekend....

In de kapel der Lieve Vrouw te Montserrat houdt een bedelaar in lompen de eerewacht, gedurende den nacht van 24 op 25 Maart 1522: ridder van Maria in dienst van Koning Christus.



De H. Ignatius van Loyola wordt op zijn ziekbed getroffen door Gods genade. (Blz. 144.)

De ridderroman gaat over in een heiligen-leven. Uit de grot van Manresa vertrekt een pelgrim naar het heilig Land. Hij is zwak van lichaam door vasten en lijfskastijding, maar sterk van ziel in de kracht van den H. Geest. Sterk is hij, omdat hij *weet*, dat het Rijk Gods alle koninkrijken der aarde overtreft en hij voor dat Rijk mag strijden en sterven; sterk is hij, omdat de goddelijke *Liefde* hem beheerscht en omdat de Liefde alles ver-



De H. Ignatius van Loyola wordt getroffen door Gods genade.

Détail der afbeelding op blz. 144.

mag. Zijn plan is zich te vestigen in Palestina, het land van zijn Koning, dat hij wil bekeeren, veroveren voor Hem.... Zie afbeelding blz. 147.

Maar 't was alles op niets uitgeloopen. Nog geen maand had hij te Jeruzalem mogen blijven. De turksche regeering had hem juist zooveel tijd toegestaan, dat hij de heilige plaatsen kon bezoeken, en zonder ook maar één ziel voor Christus te hebben gewonnen, was hij naar Spanje teruggekeerd.

Toch zou hij doorzetten, maar hoe?

De bekeerde krijgsheld had begrepen, dat voor de uitvoering van apostolische plannen meer vereischt werd dan moed en geloof. Hij moest studeeren, lang en veel studeeren, om zich te wapenen voor dien geestelijken strijd, en ondanks zijn 33 jaren begon hij in 1524 te Barcelona aan de eerste beginselen der latijnsche taal. Achtereenvolgens zien wij hem sinds 1526 aan de universiteiten te Alcala, Salamanca en Parijs, als student der filosofie en theologie. Studie en gebed vullen zijn dagen, maar toch niet zóó uitsluitend, of hij houdt tijd over om zijn medestudenten te ontvlammen voor Christus' Rijk en de bekeering der wereld. Zes hunner weet hij blijvend aan zich te binden.

Op het feest van Maria-Hemelvaart, 15 Augustus 1534, droeg Petrus Fabre, de eenige priester der kleine club, in de kapel der martelaren te Montmartre de H. Mis op. Tegenwoordig waren Ignatius van Loyola, Franciscus Xaverius, Diego Laynez, Alonso Salmeron, Simon Rodriguez en Nicolaas Bobadilla. Vóór de heilige Communie spraken zij een voor een de geloften uit van armoede en zuiverheid en dat zij na beëindiging hunner studiën zouden gaan naar het heilig Land, om daar, op het voorbeeld van den goddelijken Zaligmaker, aan het zieleheil hunner medemenschen te werken. Mochten zij hierin verhinderd worden, dan zouden zij zich ter beschikking stellen van den paus, opdat deze hun werkkring zoude aanwijzen; zie afbeelding blz. 149.

Inderdaad mislukten de pogingen om naar Palestina scheep te gaan. In Januari 1537 waren de zes bovengenoemden, bij wie een drietal anderen zich hadden aangesloten, Claude le Jay, Paschase Broët en Jean Codure, te Venetië aangekomen, waar Ignatius hen reeds wachtte. Van hun kant was alles gereed: zij

kregen van den paus de toestemming voor de reis naar het heilige Land, zij werden priester gewijd, zij oefenden zich in werken van geestelijke en lichamelijke barmhartigheid. Maar scheepsgelegenheid bleef uit en toen ten slotte tusschen Venetië en Turkije een oorlog uitbrak, moest de kans op vervulling van hun belofte als verloren beschouwd worden. Intusschen werkten zij aan een ge-



Christus verschijnt aan den H. Ignatius, die naar Jeruzalem vaart, om in Palestina de Turken te bekeeren. (Blz. 146.)

meenschappelijk levensplan en het was hier te Venetië, dat Ignatius op een ingeving van den Hemel zijn geestelijk strijdgenootschap noemde „de Compagnie van Jezus".

De beslissing, wat er van den nieuwen hulptroep zou worden, lag nu bij den heiligen Vader. In de eerste dagen van Juli 1539 boden Ignatius en zijn gezellen, door bemiddeling van kardinaal Contarini, aan Paulus III het verzoekschrift aan, waarin zij de

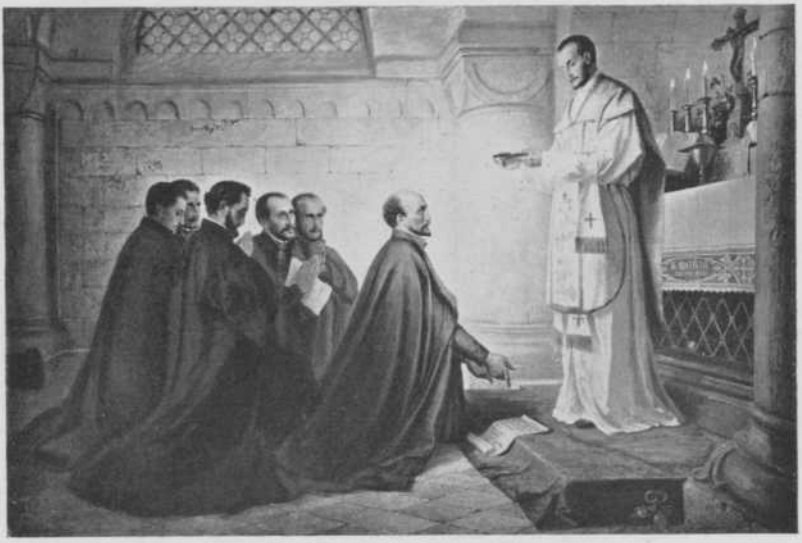
goedkeuring verzochten van den leefregel, welke zij in gemeenschappelijk overleg hadden opgesteld en waarin zij hun missieidealen hadden uitgesproken. „Al wie in onze Compagnie, welke wij graag met den naam Jezus zagen geteekend, onder de banier van het Kruis soldaat voor God wil zijn, uitsluitend in dienst van onzen Heer en diens stedehouder op aarde, den Paus van Rome, stelle zich voor dat hij behoort tot een genootschap, dat vooral gevormd is om te ijveren voor den vooruitgang der zielen in christelijke leer en leven, voor de verbreiding van het geloof, door preeken, geestelijke oefeningen en werken van liefde, niet het minst door godsdienstonderwijs aan kinderen en onwetenden .... Deze compagnie in haar geheel en ieder lid afzonderlijk neemt dienst voor God, onder de trouwe gehoorzaamheid aan onzen heiligen Vader den Paus en zijn opvolgers. En .... zoo hebben wij gemeend, ons door een bijzondere belofte te moeten verbinden, krachtens welke wij gehouden zijn zonder dralen of verontschuldigen uit te voeren, zoover 't in onze macht ligt, al wat de tegenwoordige en volgende Roomsche Opperpriesters willen bevelen in het belang van den vooruitgang der zielen en de verbreiding van het geloof, en te gaan naar ieder land of werk, waartoe zij ons willen zenden, hetzij naar de Turken of andere ongeloovigen, ook naar de bewoners der landen welke wij Indië noemen, of naar ketters of scheurmakers, of ook naar de geloovigen ...."

Een huivering van eerbied en bewondering doorvoer den grijzen opperpriester, terwijl hij dit stuk hoorde voorlezen .... Hier zond God hem een nieuwen hulptroep, die geheel scheen ingericht op de nooden van den tijd; een geestelijke, pauselijke garde, bereid om uit te trekken naar alle landen, als een missieorde, blijkbaar door de Voorzienigheid gesticht voor de evangeliseering der pas ontdekte nieuwe werelddeelen en voor de herleving der oude. „Hier is de vinger Gods," zei hij ontroerd, en hij prees het plan onder herhaalde goedkeuringen. Een jaar later, 27 September 1540, vaardigde hij de stichtingsbulle uit.

Het missiewerk

Aan expedities naar het hart van Ignatius zou het zijn klein leger niet ontbreken. 't Was alsof de paus op hen had gewacht

voor zijn gewichtigste ondernemingen. Alles riep om missionarissen. Europa, door lauwheid en verslapping ondermijnd of door ketterij en schisma verscheurd, had hen even hard noodig als de heidensche landen. Zoo moest de Sociëteit van Jezus reeds in haar eerste dagen optreden als een genootschap van missionarissen voor het binnen- en buitenlandsch missiewerk. Daar wordt alles op ingericht: de opleiding der novicen en scholastieken, de aanneming van leekebroeders, die de paters vrij maken



K. Baumeister.

De missie-club van St. Ignatius legt hare geloften af: de wording der Jezuieten-Orde. (Blz. 146.)

van meer stoffelijke bezigheden, de colleges ter bevordering van priesterroepingen of ter vorming van leeken-apostelen. Ignatius' Geestelijke Oefeningen, bezielende uitnoodiging en inleiding tot het apostolisch leven, zijn het groote middel. De brieven der generale oversten en de verslagen der missiën onderhouden de geestdrift.

De eerste jezuiet, aan wien de paus een zending opdroeg was de gelukzalige Petrus Fabre. Hij moest den voortgang van de ketterij in Duitschland trachten te stuiten en de afvalligen terug-

voeren naar de heilige Kerk. Hem volgde na eenige jaren de heilige Petrus Canisius, Duitschland's grootste apostel na den heiligen Bonifacius; zie afb. blz. 151. Anderen trokken naar Ierland, Schotland, Engeland, de Nederlanden; ook naar de katholiek gebleven maar door dwaling of zedenbederf bedreigde streken van Europa. Onder deze munten uit de heilige Joannes Franciscus Regis en de heilige Franciscus Girolamo. Meer dan 300 van hen zijn den marteldood gestorven.

De heilige Franciscus Xaverius en de missiën in Azië

Intusschen waren tegelijk met de missiën in Europa ook de buitenlandsche missiën begonnen. De heilige Franciscus Xaverius ging hierin voor met zijn heldentocht naar Indië en Japan. 't Was nog in 1540. Ignatius had Xaverius, die pas van een zware ziekte hersteld was, tot zijn secretaris gekozen, toen de paus hem op voorstel van den portugeeschen koning Jan III, missionarissen vroeg voor Indië. Ignatius wees aanvankelijk Rodriguez aan en Bobadilla. De eerste kon onmiddellijk naar Lissabon vertrekken om de reis voor te bereiden, de laatste werd ernstig ziek. Toen zond de heilige stichter Franciscus Xaverius. Het afscheid moet onvergetelijk zijn gebleven bij beide groote mannen en hun aanwezige medebroeders. „Ga, heeft Ignatius gezegd als laatste woord, „ga, steek het vuur aan en zet alles in gloed"; zie afb. blz. 153. Xaverius ging met zijn brevier en wat kleeren als eenige bagage. Intusschen was de koning van Portugal van meening veranderd. Hij wilde de Jezuieten bij zich houden. Slechts met de grootste moeite en door tusschenkomst van den paus werd een minnelijke schikking getroffen, volgens welke Rodriguez te Lissabon zou blijven en Franciscus naar Indië kon vertrekken op den 7den April 1540.

Ruim een jaar later, 6 Mei 1541, komt hij te Goa, het centrum der franciskaansche missie, welke daar sinds geruimen tijd gevestigd was. Met echt apostolische vreugde verwelkomd, begint Xaverius zijn werk in het ziekenhuis en in de gevangenissen, dan door heel de stad. Het Sint-Paulus-college, juist een jaar geleden gesticht voor de vorming eener inlandsche geestelijkheid, wordt hem aangeboden. Onmiddellijk vraagt hij aan Ignatius paters, aan wie hij dat gewichtige werk kan toevertrouwen. Eind

September vertrekt hij naar Kaap Comorin, ruim twaalfhonderd kilometer zuidelijker, bezoekt waarschijnlijk onderweg de weinige posten, welke aan de kust gevestigd zijn, en sticht zelf zijn eerste missie onder de Malabaren, bij wie hij blijft tot September 1543. In December van dat jaar is hij terug te Goa, waar hij aan de nieuwe missionarissen hun taak aanwijst. Een maand later is hij



W. Mengelberg.

De H. Ignatius zendt den H. Petrus Canisius als Missionaris naar Duitschland. (Blz. 150.)

weer op weg. Cochin, Comorin, Travancore, Ceylon worden bezocht. Het aantal christenen stijgt op waarlijk wonderbare wijze. Uit Travancore kon hij aan Ignatius berichten: „In één maand tijd heb ik hier meer dan tienduizend gedoopt." Vier maanden werkt hij op de kust van Coromandel, te Negapatan en San Thomé. Dan vooruit, 2700 mijl verder naar Malakka. Twee jaar

zwerft en zwoegt hij daar in het uiterste Oosten, te Amboina, Ternate en op andere eilanden der Molukken, altijd dezelfde, meer verwachtend van gebed, versterving en aanhoudende liefdediensten dan van preeken. Gelijk overal waar hij komt, geeft God ook hier door wonderen getuigenis, dat Hij met hem is.

Op zijn terugreis, te Malakka, wachtte hem de goddelijke Voorzienigheid met een nieuwe taak. Hij maakte er kennis met een Japanees, die van portugeesche vrienden het christendom had leeren kennen en nu aan Franciscus het doopsel vroeg. In gesprekken met dezen man en ongetwijfeld meer nog in verlichting van den heiligen Geest opende zich een grootsch verschiet: daar moest aan het einde der aarde een begaafd en beschaafd volk wonen, dat, eenmaal gewonnen voor het christendom, een onberekenbaren invloed kon krijgen op de bekeering van Azië. Hij verliet Malakka in December 1547 en kwam over Ceylon en de jonge gemeenten langs de Zuidkust van Voor-Indië in Maart te Goa.

Bij zijn komst 'n blijde verrassing. Twaalf novicen uit portugeesche families der stad hadden zich aangegeven en bovendien had Rodriguez uit Coimbra negen missionarissen gezonden. Franciscus' brieven aan Ignatius en aan de paters te Rome geschreven en door dezen bekend gemaakt in de landen, waar hun medebroeders arbeidden, wekten een geestdriftige missiebeweging, niet ongelijk aan die welke wij nu beleven. Verschillende posten konden thans beter worden bezet en de toekomst der jonge Indische Kerk scheen verzekerd. Persoonlijk wilde Xaverius de troost wel missen om zijn kinderen te zien opgroeien en zelfs om nog nieuwe te doopen, als hij maar door eigen ervaring de volken van Azië leerde kennen. Dit werd meer en meer het beginsel van zijn missiewerk. „Ik zou mij schamen, schreef hij, ergens iemand heen te zenden, als ik niet wist hoe het volk daar is en welke mannen er noodig zijn." Ook dit hoort tot het buitengewone van dien man: hij is een verkenner, een wegbereider, rusteloos voortrennend, vrij en vlug als lichte troepen, en tegelijk is hij de leider, die met wijsheid en in zielskalmte zijn plannen overweegt en lange instructies opstelt voor de paters, die hij met het bestuur belast. Bij dit dubbel leven leidt hij dan nog een derde, dat van den gewonen missionaris, en leert en doopt hij meer heidenen

dan allen, die hij uitzendt, samen.

Einde Mei 1549 is Xaverius voor de derde maal te Malakka om er verschillende zaken, ook met de regeering, te regelen en om de laatste beschikkingen te treffen voor de reis naar Japan. Hij scheept zich den 24sten Juni in met de paters De Torres en Fernandez en komt 15 Augustus te Cangoxima. Het verhaal van



W. Mengelberg.

De H. Ignatius zendt zijn grootsten zoon,
St. Franciscus Xaverius, naar Indië. (Blz. 150.)

zijn ondernemingen, zijn verwachtingen en teleurstellingen in Japan zou te veel ruimte vragen. Vermelden wij slechts, dat hij er in geslaagd is, de moeilijkheden van het eerste contact, welke onoverkomelijk schenen, volkomen te overwinnen, dat hij de methode ter bekeering van dit volk heeft bestudeerd en dat hij de sympathie van vele rijksgrooten voor den christelijken godsdienst

verworven heeft. Bij zijn vertrek telde de Japansche missie nog slechts een kleine 2000 christenen, te Yamachuki en in vier andere steden. Maar de stoot was gegeven. Hij liet er twee uitstekende missionarissen achter, Fernandez en Nunez, die bij hun dood het aantal christenen tot 30.000 zagen toegenomen.

't Was midden November 1551, toen Xaverius met eenige jonge Japaneezen, die hij voor het seminarie van Goa bestemd had, en met twee catechisten de terugreis aanvaardde. Hij nam uit deze eerste kennismaking de overtuiging mee, dat de beste weg om Japan te bekeeren over China moest loopen, en hij besloot eerst in dat geheimzinnige, oude en voor vreemdelingen gesloten land het evangelie te preeken. Doortastend als altijd, zoodra eenmaal een besluit genomen was, trof hij zijn maatregelen al onderweg en had hij zijn plannen klaar, toen hij te Malakka binnenliep. Hier vond hij de laatste brieven van Ignatius, die de missie in Indië tot een zelfstandige provincie had gemaakt en hem nu als eersten provinciaal aanstelde. In den loop van Januari zien wij hem te Cochin en half Februari wordt hij met ontroerende uitingen van vreugde te Goa ontvangen. In onze streken en zeker in onzen killen tijd is 't haast niet mogelijk, een goed begrip te krijgen van de vereering, welke Franciscus reeds lang, maar vooral nu te Goa, vergezelde. Lezende schijnen we in de eeuw van Sint Bernardus te zijn teruggekeerd, of de tafereelen uit de Handelingen der Apostelen voor ons te zien, wanneer zieken buiten worden neergelegd als Petrus voorbijkomt, aangeraakt met kleedingstukken, welke Paulus gedragen had. Franciscus bleef bij die „heiligverklaring" dezelfde nederige man, alleen nóg inniger met God vereenigd, nóg langer biddend 's nachts, nog méér zich gevend overdag. Die dagen waren druk genoeg: in zijn provincie kwelde hem als Paulus „de bezorgdheid voor alle gemeenten", in huis kwam op hem neer de vorming en de leiding zijner broeders, in de stad stond hij voor den strijd tegen de zonde en vooral voor de martelende tegenwerking van overheidspersonen. Maar in zijn ootmoedig vertrouwen op God was hij bij al dien kommer de vrede en blijdschap in persoon.

In April 1552 nam Franciscus afscheid, ditmaal voor het laatst. Het werd een tragische tocht. Over Cochin, Comorin, Malakka bereikte hij het eilandje San Cian, voor de haven van Canton.

Daar lag vóór hem het fel begeerde Chineesche rijk, het beloofde land zijner apostolische liefde. 't Moet hem geleken hebben alsof hij nu pas beginnen zou. Vergeleken bij dat massieve menschenblok waren de eilanden en kuststrooken, tot nu toe bezocht, niet meer dan kinderspeelgoed. — Hij zocht aanraking met de bewoners van San Cian, leerde en doopte er enkelen, in afwachting tot hij in China kon binnendringen. Men zou hem helpen, 't was beloofd.... Maar er kwam geen kans. 't Bleef wachten, maanden en maanden.... De portugeesche schepen, welke voor de haven lagen, gingen het een na het andere weg en de tijd naderde, waarop ook zijn schip, de Santa Croce, naar Malakka moest terugvaren. Franciscus besloot te blijven: een Chinees beloofde hem in een kleine boot aan land te zetten. Toen werd hij ziek en lag in 'n kleine hut, zonder verzorging, zonder voldoende voedsel. Dikwijls moest hij den Chinees uitsturen, om van de Portugeezen op het schip wat brood te bedelen.... In deze uiterste verlatenheid, op Zondag 2 December 1552, stierf de grootste apostel der latere tijden. Bij hem begint een nieuw tijdvak voor de verbreiding van het Evangelie. Hij is *de* patroon der missionarissen geworden en hun altijd aantrekkelijk en altijd onbereikbaar ideaal. Gregorius XV heeft hem den 12den Maart 1622, tegelijk met zijn vader Ignatius, heilig verklaard en Pius X stelde hem aan tot hemelschen beschermer van het „Werk tot Voortplanting des Geloofs". Te Yamachuki, de japansche stad, waar hij tusschen zijn reizen door nu en dan vertoefde, verkondigt een hoog marmeren kruis met medaljon, door volk en regeerders in 1926 opgericht, den lof van „den grootsten bevorderaar van de broederschap der volkeren".

Voor-Indië, China en Japan, waaraan weldra de Filippijnen en later ons Nederlandsch Insulinde werden toegevoegd, zijn de landen, waar Xaverius' medebroeders in Azië het door hem begonnen werk hebben voortgezet, tot in onzen tijd. Ook groote gedeelten van het turksche rijk zijn in den loop der eeuwen aan hun zorgen toevertrouwd. Het is ondoenlijk een overzicht van al deze missiën te geven. Laat ons tevreden zijn met enkele groote namen en feiten. De chineesche missie kreeg in 1580 een man van buitengewone beteekenis in Matteo Ricci, die door zijn sterrekunde de gunst van den keizer en van de geleerden des lands

wist te winnen en daarmee vrijheid van evangelieprediking. Groot waren de gevolgen. In 1622 telde de chineesche kerk 13.000 christenen, in 1657 onder de paters Schall en Buglio 160.000, omstreeks 1700 na het bestuur van pater Verbiest waren er in de Jezuieten-missie ongeveer 200.000. De heftige vervolgingen, welke dan voorgoed beginnen, en tallooze andere moeilijkheden, hielden dezen vooruitgang zeer lang tegen. Eerst in de tweede helft der vorige eeuw trad een verandering ten goede in. Tegenwoordig zijn aan Ignatius' missie-corps 7 vicariaten toevertrouwd, Anking, Hongkong, Nanking, Pengpu, Shiuking, Sienksien en Wuhu, waarin 634 jezieten werkzaam zijn. Over heel de wereld bekend is hun universiteit, de „Aurora", en hun sterrenwacht te Zi-ka-wei.

De japansche kerk is na haar eerste periode van snellen bloei het slachtoffer geworden van een algemeene bloedige vervolging, welke onmeedoogend is volgehouden. In 1614 arbeidden er 127 jezuieten en 29 andere religieuzen onder ruim 500.000 christenen: nog vóór het einde der eeuw was geen missionaris meer in het heele rijk te vinden en moest een klein overschot van geloovigen zich schuil houden in 't gebergte van Nippon. Een kleine honderd jezuieten stierven den marteldood, voor 't meerendeel Japaneezen, van wie tot nu toe 3 heilig- en 33 zalig verklaard zijn. Sinds de godsdienstvrijheid is teruggegeven, hervatten de katholieke missionarissen hun taak. Pius X droeg aan de Sociëteit van Jezus de stichting op eener universiteit te Tokio en gaf haar als missieveld het gebied Hiroshima. Zij werkt er met 34 harer leden.

Op de eilanden der Filippijnen kwamen de jezuieten in 1581 den arbeid deelen der spaansche dominikanen en franciscanen. Hier heeft de heilige Kerk zich rustig kunnen ontwikkelen en geleidelijk zoo goed als alle volksstammen voor Christus gewonnen. In 1668 werd het missieveld uitgebreid met de Marianen en in 1743 met de Carolinen. Thans is de arbeid der jezuieten beperkt tot Mindanao met het beroemde metereologisch instituut te Manilla, waar 67 Amerikanen werkzaam zijn.

De kerken van Tonkin en Cochin-China zijn zoo niet gesticht dan toch tot bloei gebracht door pater Alexander de Rhodes, die er zich in 1624 vestigde. Op het voorbeeld der groote evangeliepredikers heeft hij zijn zorg vooral besteed aan de keuze en

vorming van inlandsche catechisten. Hij is daarin onder Gods zegen zoo uitstekend geslaagd, dat de snelle vooruitgang der missie aan *hun* ijver en bekwaamheid wordt toegeschreven. In 1649 telde de kerk reeds 20.000 geloovigen in Cochin-China en 90.000 in Tonkin. Nog twintig jaar later waren er in beide landen meer dan 350.000. Ook hier heeft het aan vervolging en tegenwerking niet ontbroken. Zestien jezuieten zijn er voor ons heilig geloof gestorven. Reeds bij de Rhodes' leven hadden de „Priesters der vreemde Missiën", die met verloop der jaren in het verre oosten de talrijkste groepen van missionarissen vormden en met ongeëvenaard succes arbeidden, het werk der jezuieten voor 't grootste gedeelte overgenomen. Sinds de opheffing der Sociëteit zijn deze naar dit oude missieveld niet teruggekeerd.

In Indië, waar Franciscus Xaverius zijn geestelijke veroveringen begonnen was, had pater Valignani, die hier zijn pioniersarbeid gelijk in Japan en China organiseerde, den vooruitgang der missie ten zeerste bevorderd. In het zuiden had zich een vrij talrijke gemeente van Nestorianen met de heilige Kerk verzoend; in het noorden, toen het rijk van den Groot Mogol genoemd, werd de prediking der christelijke leer door den keizer zelf, den grooten Akbar, aangemoedigd. In de streek van Bombay offerden de gelukzalige martelaren Rudolf Aquaviva en diens medehelpers hun leven voor de bekeering van het volk. Omstreeks 1615 telden de missiecentra van Maduré, Bengalen en Pegu ruim 300.000 christenen.

Wat Ricci voor China was, werd Robert de Nobili voor Indië. Hij wilde zich zooveel mogelijk aanpassen aan de maatschappelijke en godsdienstige toestanden van het volk en nam daarom het boeteleven der brahmanen over. Anderen volgden zijn voorbeeld. In 1630 werkten twee jezuieten als brahmaan en zeven als pandara, leden eener lagere kaste, terwijl het getal gedoopten uit deze kringen tot over de 40.000 was gestegen. De glorie dezer nieuwe methode is de gelukzalige Joannes de Britto, die als jongen de vriend geweest was van den portugeeschen kroonprins en als missionaris de vriend werd der arme paria's, de verschoppelingen der indische maatschappij. Vervolgingen, oorlogen en niet het minst de opheffing der Sociëteit van Jezus hebben de ontwikkeling der voor-indische missiën langen tijd

vertraagd. Nu staan de kansen, naar het schijnt, weer vrij gunstig. De jezuieten bedienen er negen missiegebieden, Ceylon meegerekend, en tellen er meer dan 1000 missionarissen. Verder zijn nog 140 hunner medebroeders verbonden aan de missie van Syrië en 144 aan onze Java-missie. Van de reeds overleden



van Welie.

De „Soldaten-Pastoor", Henricus Verbraak.

missionarissen in onze Oost blijven in de herinnering voortleven de soldaten-pastoor Henricus Verbraak en de grondlegger der Java-missie Franciscus van Lith.

De heilige Petrus Claver en de missiën onder de negers

Nog bij het leven van den heiligen Ignatius waren zijn zonen

naar Afrika gezonden, Ethiopië, Marokko, Portugeesch Congo, maar zonder groot succes. Voorspoediger ging het onder de arme negerslaven in Zuid-Amerika, onder wie de heilige Petrus Claver zijn apostolaat heeft uitgeoefend. Toen hij in 1605 als scholastiek de filosofie studeerde in het college te Palma, leefde daar de heilige broeder Alfonsus Rodriguez. Deze verrichtte daar de gewone huiselijke bezigheden, onderwijl biddend en lijdend wat ziekte en inwendige kwellingen hem te lijden gaven. Voor het



De H. Broeder Alphonsus Rodriguez en de H. Petrus Claver, die de groote vruchtbaarheid van zijn missionarisleven óók dankte aan het vroom en aanhoudend gebed van Broeder Alphonsus. (Blz. 159.)

oog der menschen een stipte religieus, hulpvaardig, bescheiden, godvruchtig, maar van binnen, waar Gods oog doordringt, één vlam van zuivere Liefde.... Het „apostolaat des gebeds" volmaakt beoefenend. Nu en dan gloeide wel iets ervan naar buiten, op zijn gelaat, in zijn houding, in zijn gesprekken. Gelukkig de bevoorrechte, die hem dan hoorde: 't was of de zalige rust des hemels even over hem kwam en of ook hij iets begreep van de geheimen, welke de heilige zag in God.... Petrus Claver was

een dier gelukkigen. In den omgang met broeder Alfonsus werd hem zijn bijzondere roeping duidelijk. Zij spraken over den slavenhandel en over het geluk om uit liefde voor Christus de slaaf der arme negers te worden; zie afb. blz. 159. Claver vroeg die missie en vertrok, met onderrichtingen, welke Alfonsus voor hem geschreven had, en de broeder beloofde, dat hij voor zijn werk zou blijven bidden.

Minstens iedere maand liep in de haven van Carthagena in Columbia een schip met driehonderd, zeshonderd, duizend „buitgemaakte" afrikaansche slaven binnen. Ze stonden of lagen bij zessen met kettingen aan elkaar gepakt, verwaarloosd, vervuild, met zweren en wonden, in ondragelijken stank. Velen waren ziek, stervend; tien, twintig en meer waren onderweg gestorven en hun lijken verpestten soms de krotten, waar de massa ingepakt was.... Als zij dan aankwamen, stond pater Claver klaar met ververschingen, geneesmiddelen, tabak. Hij sprak hen allen toe, hielp allen en eindigde met hun den kleinen catechismus te leeren en eenige gebeden en dat ze rein en zuiver moesten leven en hun beulen vergeven. De arme zwarten, die in hun eigen land zeer moeilijk te bekeeren waren en gemakkelijk hervielen, namen hier aan den overkant der zee, in de diepte hunner ellende, nu alle hoop hun ontnomen was, van Petrus Claver de liefde aan van Jezus en Maria en vonden het geluk en den vrede des harten.

Het spreekt vanzelf, dat Claver's manier van doen door de „beschaafde" Europeanen overdreven werd gevonden. Zij namen 't hem kwalijk, werkten hem tegen. De handelaars vonden, dat hij hun winst maar tegenhield.... Maar God dacht er anders over. Hij verhief zijn apostel door wonderen en door een ongekende overmacht in woorden en daden. De kritiek sloeg om in bewondering, in vereering. Achtendertig jaren heeft Petrus Claver zijn offerleven volgehouden. Meer dan 300.000 slaven doopte hij er. Wat misschien nog grooter succes mag heeten: hij vormde rondom zich uit de Europeanen helden en heldinnen, die hem hielpen en na zijn dood zijn werk gedeeltelijk voortzetten. In September 1654 werd hij ziek. Reeds geruimen tijd had hij zich uit zwakte en ouderdom moeten terugtrekken. Hij leefde nog slechts met God en de heiligen. Maar op het gerucht dat

hij sterven ging, verdrong zich de bevolking van Carthagena voor de poort van het college en toen die gesloten bleef, — de paters wilden den zieke de vermoeienis besparen — forceerden zij den toegang en stroomden binnen. Zij gingen langs den stervende, kusten zijn handen, plunderden de armoedige kamer om een gedachtenis en relikwie mee te nemen. Tot laat in den nacht liepen zij almaar toe.... Claver stierf den volgenden morgen 8 September, feest van Maria's Geboorte. Hij had in de hand de afbeelding van Alfonsus Rodriguez, wiens gebeden zijn missiearbeid zoo vruchtbaar hadden gemaakt. Beiden zijn op denzelfden dag door Leo XIII heilig verklaard, terwijl Petrus Claver door den paus is uitgeroepen als hemelschen patroon van het apostolaat onder de negers.

Later zijn ook in de Antillen door de jezuieten missieposten onder de negers gesticht, terwijl in den loop der 19de eeuw hun arbeid in het zwarte werelddeel zelf hervat is. In Belgisch Congo en op Madagascar besturen zij vier bloeiende vicariaten; verder werken zij in Egypte en in drie uitgebreide districten van Zuid-Afrika. Hun aantal missionarissen bedraagt er 442.

De eerbiedwaardige Jozef Anchieta en de Indianen-missiën

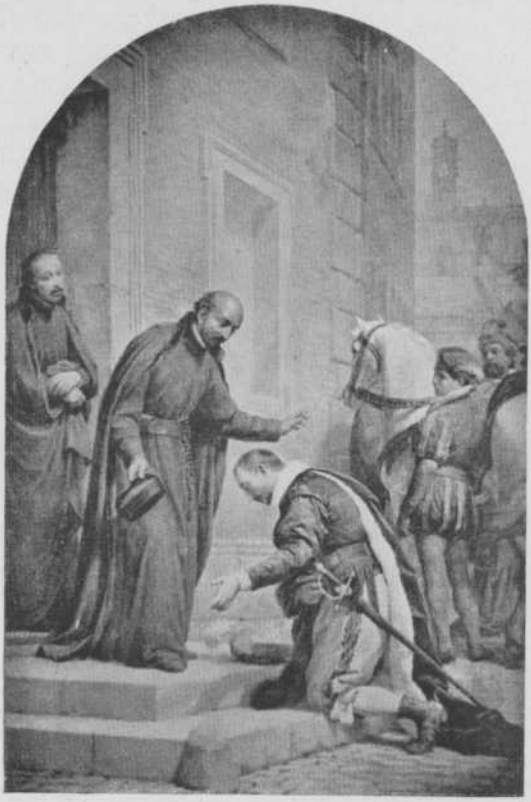
Meer algemeen bekend nog dan de neger-missiën der Sociëteit van Jezus zijn haar apostolische werkzaamheden onder de Indianen van Amerika. Ook tot hen heeft Ignatius zelf de eerste jezuieten gezonden, de paters Nobrega en Anchieta. Zij waren Portugeezen, aangenomen en gevormd door Simon Rodriguez, die aanvankelijk bestemd was om Xaverius te vergezellen naar Indië, maar daarna aan het hoofd gesteld was van de snel aangroeiende compagnie te Lissabon en in het koninkrijk. Geholpen door talrijke medebroeders, die hun arbeid kwamen deelen, zijn zij er in geslaagd een groot aantal Indianen van Brazilië geleidelijk uit hun wilden staat in de bosschen te brengen tot een maatschappelijk, eenigszins beschaafd leven en tot het heilig geloof. Ignatius' eerste opvolgers, vooral de heilige Franciscus Borgia, hebben de Indianen-missie uit alle macht bevorderd; zie afb. blz. 163. In 1566 nam Borgia de missie van Florida aan, in 1567 die van Peru. Één jaar later werkten in Peru reeds 44 jezuieten-missionarissen. Borgia hield van groote ondernemingen en stond zijn

beste krachten af voor missiën, welke veel beloofden. God heeft deze edelmoedigheid beloond: van Peru uit betraden zijn zonen Argentinië en Paraguay, waar hun christelijk-communistische dorpen eens de bewondering der geheele wereld zouden afdwingen. Naar het voorbeeld van Franciscus Xaverius verlangde hij, dat de missie op vaste kernposten, liefst in een stad, steunen en van daaruit haar actie uitbreiden zou. Ook waarschuwde hij tegen overijling. Langzaam moesten de christengemeenten groeien, niet met vooropgezette bedoeling om gauw een groot getal gedoopten bijeen te hebben. — In 1570 zond hij een groep van 70 missionarissen naar Brazilië, onder leiding van den gelukzaligen Ignatius de Azevedo. Nog vóór hun aankomst waren 52 hunner gemarteld door fransche calvinisten! Maar de tijding van hun dood wekte in alle provinciën der orde een ware explosie van edelmoedigheid om de open plaatsen te mogen bezetten. In 1571 kwam Mexico aan de beurt, waar Borgia 15 paters heenzond.

Over het algemeen is de bekeering van Zuid- en Midden-Amerika voortgegaan zonder die verschrikkelijke vervolgingen, welke haast overal elders de prediking van het evangelie voor korten of langen tijd tegenhielden en soms geheel verdrongen. Wat niet zeggen wil, dat de uitbreiding van Christus' Rijk in die landen niet op offers te staan kwam. Alleen van de jezuieten waren er vóór 1615 al 20 gemarteld, een getal dat in de 18de eeuw tot 120 opliep. Om niet te spreken van de heiligen en martelaren uit oudere orden, die er de Kerk hebben gesticht. Maar een „georganiseerde vervolging", van regeeringswege, of door geheime genootschappen opgestookt, is er niet geweest en de gewone geloovigen bleven dan ook meestal gespaard. Wonderbaar mochten de missionarissen de snelle toename hunner compagnie in de „Nieuwe Wereld" noemen. De Mexicaansche provincie telde omstreeks 1615 340 leden, de peruaansche 400, de vice-provincie van Columbia 100 en die van Chili-Paraguay 116. Nog grooter troost gaf hun de tevredenheid van den heiligen Vader. Paulus V richtte een schrijven aan alle bisschoppen der heilige Kerk, waarin hij zijn uitdrukkelijken wensch uitsprak, dat zij het missiewerk der compagnie van Jezus zouden bevorderen. — Ten slotte ondervonden zij de blijde zekerheid, dat God hun arbeid niet minder zegende, dan dien hunner groote broeders in

Indië en Japan, ja, dat Hij eenigen hunner tot een zelfden hoogen graad van heiligheid verhief en met buitengewone charismen toerustte.

De man, in wien deze bijzondere gaven van den heiligen Geest



Gagliardi.

De H. Ignatius neemt den H. Franciscus Borgia, den grooten bevorderaar der Jezuieten-missiën, in zijne orde op. (Blz. 161.)

het sterkst uitkwamen, was de eerbiedwaardige Jozef de Anchieta, „de wonderdoener van Brazilië", of met eerbiedigen scherts „pater Adam" genoemd, omdat hij in de heerschappij van onzen eersten vader over de dieren scheen te deelen. Aan de wilde natuurmenschen, onder wie hij veertig jaar heeft geleefd, moet

hij zijn voorgekomen als een bovenaardsch wezen; zoozeer behaagde het God, aan zijn dienaar macht te geven over zijn schepping. Gelijk Franciscus van Assisi of Antonius van Padua, riep hij de vogeltjes bij zich. Die kwamen dan en luisterden en speelden met hem, tot hij ze verzocht om weer weg te gaan en Gods lof te zingen. Jaren lang begeleidden hem twee groote vogels op zijn reizen, als gidsen voor den weg. We lezen van wonderbare vischvangst, op vele plaatsen herhaald, van wilde apen, die hij beknorde en verbood nog verder schade aan te richten, waarna de beesten zich voortaan als tamme huisdieren gedroegen; van adders, aan wie hij hun vergif scheen te ontnemen, van tijgers en panters, met wie hij praatte als „mijn goede vrienden" en „mijn kleinen".... Hij stierf in 1597, het missieveld achterlatend in vollen bloei. Zijn zaligverklaring wordt met hoop tegemoet gezien.

Over geheel Midden- en Zuid-Amerika ging de evangelieprediking vooruit. Er werden missieposten gesticht onder de Indianen van Californië, langs de oevers van de Amazone, in Bolivia, op de Gran Chaco en naar het Zuiden, tot in Patagonië toe. Minstens honderd groote gemeenten waren er omstreeks 1750, waarin ongeveer 350.000 christenen woonden. Het meest bekend zijn de christendorpen van Paraguay, 30 in getal, welke ieder een missie en als 't ware een kolonie op-zich-zelf uitmaakten. De bevolking van ieder dorp varieerde tusschen de 2000 en 7000. Alle gezinnen hadden hun eigen huisjes met 'n stuk grond, in blokken van tien of twaalf, en voor de huizen liep een overdekte gaanderij. Er was een grootere woning voor weduwen, welke gemeenschappelijk leefden, voor gebrekkigen en voor degenen, die naar 't oordeel van de overheid liever niet het gewone gezinsleven moesten leiden. Alle gebouwen, die noodig waren voor den arbeid, stonden buiten het eigenlijke dorp; ook het nachtverblijf voor reizende niet-Indianen, die men over 't algemeen liever op 'n afstand hield. Verderop lagen de gemeentelanderijen. Geen enkel stuk grond was persoonlijk eigendom; de huisvader had het vruchtgebruik van den tuin achter zijn woning, dien hij zelf bewerkte, tot onderhoud van zijn gezin, en de opbrengst van de gemeente-landerijen diende om de belasting te betalen aan den Spaanschen koning, en om het te-kort der kleine

tuinen aan te vullen. De arbeid was verplichtend en stond onder streng toezicht. Een aantal eenvoudige wetten en voorschriften, door de spaansche regeering goedgekeurd, verzekerde aan den bestaanden toestand de vereischte duurzaamheid. Het heele leven was doortrokken van den godsdienst. De dag begon met een gemeenschappelijk morgengebed en een heilige Mis en eindigde met gemeenschappelijke avondgebeden, welke niemand mocht verzuimen zonder geldige redenen. Gebed en zang onderbrak of begeleidde nu-en-dan ook den dagarbeid. Het katechismus-onderricht en de preeken werden op feestdagen door mysteriespelen vervangen. — De goederen-verdeeling was — zonder geld — zoo geregeld, dat nergens overvloed van bezit, maar ook nergens gebrek was. Iedereen kreeg, als loon voor zijn arbeid, voldoende om eenvoudig en gelukkig te leven.

Zou men gelooven, dat er menschen waren, duivelachtig genoeg, om dit allerheerlijkste missiewerk met geweld te vernielen? Om de arme Indianen weer terug te jagen in hun wilden staat? Het is gebeurd helaas in 1758, door de regeeringen van Portugal en Spanje, op aanstoken van hen, die Sint Ignatius' missiecorps haatten en ten doode vervolgden in zijn bestaan en in zijn werk.

In Noord-Amerika begon de geloofsverkondiging door de jezuieten in 1633, eerst alleen onder de engelsche kolonisten aan de kust, weldra ook onder de Indianen. Deze woonden toen verspreid in stammen over heel het ontzaggelijke gebied van de tegenwoordige Vereenigde Staten en van Canada. Tot de eerste groep missionarissen behoorde de heilige Jean de Brébeuf. Binnen de tien jaar waren er reeds 50 paters en broeders werkzaam. Wat zij en hun opvolgers hebben doorstaan voor de bekeering dier wilde volken, lijkt bovenmenschelijk. Honger, kou, het meest volslagen gebrek, verlatenheid, tegenslag op tegenslag, mislukking, gevangenschap, marteling, kwamen niet nu-en-dan voor, maar maakten het dagelijksch leven uit, of dreigden met dagelijksche kans, tien, twintig, dertig en meer jaren lang. Voor zeer velen was het eind een wreede dood. En als dit alles nu maar gestrekt had tot de bekeering dier arme heidenen!.... Maar, behalve een menigte kinderen en onbekende ouden, zijn slechts weinigen aan de genade van het heilig doopsel deelachtig geworden. Hoevele jezuieten in deze streken hun leven voor het

geloof gegeven hebben, is niet met mogelijkheid aan te geven. Den bloedigen marteldood zijn minstens 26 gestorven, maar ontelbaren zijn omgekomen van ontbering. Acht hunner, Isaac Jogues, Jean de Brébeuf en zes medebroeders heeft Pius XI in 1930 heilig verklaard, daartoe „gedwongen", zouden we haast zeggen, door God zelf, die in den laatsten tijd zóó vele en zóó tastbare wonderen op de aanroeping zijner bloedgetuigen verrichtte als in geen honderden jaren waren geschied. Van dorp tot dorp werden hun relikwieën rondgedragen, de zieken bijeengebracht, terwijl het volk luide de hulp zijner martelaren afsmeekte. Plotselinge genezingen van vergevorderde tering en kanker, van etterende wonden, van ongeneeslijk-verklaarde doofheid, van kinderverlamming, vijf, acht en tien tegelijk, waren om zoo te zeggen aan de orde van den dag. Niet alleen katholieken ondervonden de bescherming onzer heiligen; ook protestanten deelden in hun gunsten. In den loop van den zomer 1927 bezochten tienduizend protestanten als vrome pelgrims de graven der martelaren. Reeds worden de nieuwe heiligen, waarvan er twee in den tegenwoordigen staat New-York, zes in Canada zijn gestorven, genoemd als de patronen van Noord-Amerika.

Ook hier heeft de opheffing der Sociëteit van Jezus het missiewerk voor een groot gedeelte stil gelegd. Na het herstel der orde in 1814 is het echter met nieuwe geestdrift weer opgenomen. De meest beroemde Indianen-missionaris in de vorige eeuw is ongetwijfeld de Vlaming Peter de Smet. Hij had in 1821 met eenige vrienden, Mechelsche seminaristen, den oproep gevolgd van een der missionarissen in Kentucky, was in 1827 priester gewijd en werkte sindsdien met ongelooflijk succes onder de Indianen, die tot hem opzagen als ware hij hun eigen opperhoofd. Van New-Orleans tot Milwaukee, van Westport tot Assiniboine, van Oregon en 't Vancouver-eiland over de volle lengte en breedte van het Rotsgebergte loopen de niet-te-ontwarren lijnen zijner reizen. Hij was jarenlang de populairste man, zoowel onder de roodhuiden als onder de blanken van Noord-Amerika, de onmisbare, die de rechten der verdrukte Indianen tegenover het gouvernement kon verdedigen en de beloften van 't gouvernement deed aannemen door de Indianen. Misschien is echter zijn hoogste eeretitel deze, dat hij door zijn brieven en



H. Gabriel Lalemant. *H Joannes de Brébeuf.* *H. Isaac Jogues.*
H. Natalis Chabanel. *H. Antonius Daniel.*
H. Carolus Garnier.
H Joannes de la Lande. *H. Renatus Goupil.*

De acht Jezuieten-Missionarissen, door de Indianen gemarteld, in 1930 door Z.H. Paus Pius XI heilig verklaard. (Blz. 166.)

„werftochten" zooveel flinke jongemannen in Europa voor zijn missie heeft begeesterd. Dankbaar vermelden wij hierbij, dat zeer velen zijner jonge strijdmakkers — en niet de minsten — Noord-Brabanders waren. Tegenwoordig bestaat de Sociëteit van Jezus in Amerika, Noord-Zuid, uit 15 provincies en vice-provincies en heeft zij missiegebieden onder de Indianen van Alaska, Canada, 't Rotsgebergte, Dakota, Tarahumar, Matto Gross, Paraguay, in Britsch Guyana, Jamaica, Honduras en omliggende eilanden. Daar werken 277 missionarissen.

Wij mogen dit korte overzicht van den apostolischen arbeid onder de heidenen en mohammedanen, waartoe Sint Ignatius' missiecorps gezonden is, niet sluiten, zonder den man te hebben genoemd, aan wien de herleving der missiën in de herstelde Sociëteit te danken is, den Nederlandschen generaal, wiens zaligverklaring wij verhopen, pater Joannes Roothaan; zie afb. blz. 169. Hij heeft de orde bestuurd van 1829 tot 1853, in de moeilijke periode, welke volgde op de eerste jaren nadat Pius VII haar over heel de wereld had hersteld. De moeilijkheid kwam voornamelijk hieruit voort, dat de Sociëteit letterlijk overal werd overstelpt met werk, waarvoor haar voorloopig de beschikbare personen ontbraken. In wezen een missie-orde en van haar eerste optreden af aan het missiewerk gewijd, had zij nooit of nergens, zelfs niet in haar russischen schuilhoek haar roeping vergeten. Ook daar had zij met haar geknotte krachten gedaan wat zij kon, om in Letland, aan de Wolga en in Siberië het Rijk van Christus te verbreiden. Nauwelijks hersteld werd zij gevraagd in Syrië, in China, in Noord-Amerika. Om niet plotseling boven haar kracht te groeien moest het élan voor de missie met een zekeren dwang worden onderdrukt. Toen Roothaan echter de orde eenige jaren bestuurd had, oordeelde hij, dat zij sterk genoeg was om haar apostolische roeping wederom in den vollen omvang te aanvaarden. Den 3den December 1833, feestdag van den heiligen Franciscus Xaverius, richtte hij een oproep: „Tot de paters en broeders der compagnie van Jezus, om hun verlangen naar de buitenlandsche missiën op te wekken en te versterken." Geen brief van den heiligen generaal heeft voller weerklank gevonden in de harten der jezuieten. „Tot de buitenlandsche missiën, aldus de verkorte inhoud, dringen ons de voorbeelden onzer vaderen,

de droevige toestand dier afgelegen volken, de uitnoodigingen, welke tot ons worden gericht uit de Vereenigde Staten van Amerika, uit den Libanon en de eilanden van den Griekschen archipel, uit de kustlanden van Afrika en Azië, uit Indië en China. Wie dus voelt, dat God hem het verlangen naar de missie toezendt, neme dit als een bijzondere genade in zich op



De Nederlandsche Generaal der Jezuieten
P. JOANNES ROOTHAAN
aan wien de herleving der missiën in de herstelde Sociëteit te danken is, en wiens zaligverklaring verhoopt wordt. (Blz. 168.)

en biede zich dikwijls daarvoor aan de goddelijke Majesteit aan; hij spreke er over met zijn geestelijken leidsman en geve persoonlijk, of door den overste zijner provincie, zijn naam op. De provinciaals moeten niet bang zijn, dat hun provincie er onder zal lijden. Immers het evangeliewoord: „geeft en U zal

gegeven worden", zal hier ongetwijfeld van toepassing zijn. Zij moeten niet wachten, totdat hun provincies zóóveel leden tellen, dat als 't ware uit den overvloed, uit het overtollige sommigen hunner worden bestemd voor de missiën. Er staat niet: „geeft wanneer U gegeven is", maar het omgekeerde. Daarom moeten wij ons overtuigd houden, dat hoe edelmoediger een provincie is en hoe bereidvaardiger zij haar beste mannen aanbiedt voor den missiearbeid, Gods goedheid haar des te ruimer zal verrijken met nieuwe toename van geschikte leden .... Noodig evenwel is, dat wie verlangt als missionaris te worden gezonden, zich ernstig voorbereide. Zijn motief zij steeds de zuiverste meening om voor Gods glorie en de zaligheid der zielen te werken. Hij oefene zich in geduld en naastenliefde; hij trachtte uit te munten in vertrouwen op God en in zelfverloochening. „De hand des Heeren is niet verkort" en daarom: laat ons verzekerd zijn, dat God ook in deze rampspoedige tijden door ons genootschap tot glorie van zijn Naam zal tot stand brengen, wat Hij zich vroeger gewaardigd heeft door haar te verrichten."

Het resultaat van dezen brief heeft de stoutste verwachtingen overtroffen. Sinds het Franciscus Xaverius feest van 1833 zien wij de missiën der Sociëteit van Jezus in alle werelddeelen herleven. Nog geen twintig jaar later, in 1851, was het getal harer missionarissen reeds tot 975 gestegen, onder wie 443 priesters, 201 scholastieken en 322 broeders. Meer nog. Na de opheffing der jezuieten in 1773 waren, tengevolge van vele en uiteenloopende oorzaken, niet alleen haar eigen missiën maar ook de meeste andere in kwijnenden toestand geraakt, zoo niet geheel ten onder gegaan. Door een beschikking van Gods voorzienigheid werd nu de hervatting van het buitenlandsch missiewerk door de jezuieten het sein, waarop honderden, weldra duizenden missionarissen van andere orden en congregaties zijn gevolgd. Pater Roothaan staat dan ook, naar 't algemeen gevoelen, voor 't aanschijn der Kerk als de grootste bevorderaar van het missiewerk der 19de eeuw en een der grootste van alle tijden.

Aan den blijden vooruitgang der Katholieke missiën over de geheele wereld, welken wij thans beleven, mocht Ignatius' missiecorps door Gods goedheid, zijn medewerking in ruime mate verleenen. Een congres van afgevaardigden der orde, te Rome in

1926 gehouden, bevestigd opnieuw, dat de Sociëteit van Jezus, krachtens de bedoelingen van haar stichter en de bijzondere gelofte, waardoor zij zich aan den paus heeft verbonden, een missieorde is. Meer dan 50 paters, scholastieken en broeders, tot den oosterschen ritus overgegaan, met eigen noviciaat en studiehuizen, zijn vereenigd in afzonderlijk verband, om mede te werken aan den terugkeer — de „hereeniging" zooals men graag zegt — der schismatieke Slavische volken.

Aan de missionarissen der Sociëteit is de prediking van het evangelie toevertrouwd in 46 apostolische vicariaten of praefecturen, onder ruim 180 millioen heidenen en mohammedanen, en de vorming van inlandsche priesters in meer dan 30 diocesane of regionale seminariën.



DE JEZUIETEN EEN MISSIEORDE.

Feiten, die spreken.

1523. Ignatius van Loyola, de latere stichter der Jezuieten-orde, gaat, gedreven door missie-ijver naar Palestina scheep, om de Turken te bekeeren.

1534. Ignatius van Loyola legt met 6 vrienden, evenals hij student aan de Parijsche universiteit, de belofte af na de beëindiging der studies zich in te schepen naar het H. Land om daar het Geloof te verkondigen. Mocht dit plan niet uitvoerbaar blijken, dan beloven zij zich ter beschikking te stellen van den Paus, om het geloof te prediken waar deze het wenscht.

1540. Ignatius van Loyola zendt zijn besten vriend, Franciscus Xaverius, als Missionaris naar Indië met de woorden: „Ga, steek het vuur aan en zet alles in gloed!" Franciscus Xaverius gaat, werkt als een tweede Paulus, wordt heilig verklaard en door de H. Kerk verheven tot Patroon van het Pauselijke Liefdewerk tot Voortplanting des Geloofs.

1540. 27 Sept. De leefregel der door Ignatius van Loyola gestichte Jezuieten-orde wordt door den Paus goedgekeurd. In dezen regel is vervat, dat de Jezuieten zich bij gelofte verbinden, om zonder dralen naar de missiën te vertrekken, indien de Paus zulks verlangt. De vierde plechtige gelofte der Jezuieten luidt: *„Ik beloof aan den Paus bizondere gehoorzaamheid met betrekking tot de missiën".*

1858. De Nederlandsche Provincie der Jezuieten-orde, opgericht in 1850, aanvaardt reeds 8 jaren na haar ontstaan de Missie van Nederlandsch Oost-Indië.

Getallen, die roepen.

Aantal Jezuieten in 1932	22.933
waarvan er in de missiën werken	3.905
Aantal Nederlandsche Jezuieten in 1932	670
waarvan er in de missiën werken	147

De Jezuieten-orde telt onder hare dooden:

23 Heiligen	waarvan . .	13	Missionaris	waren
138 Zaligen	„ . .	109	„	„
38 Eerbiedwaardigen . .	„ . .	30	„	„
93 Dienaren Gods . . .	„ . .	80	„	„

Uit deze cijfers volgt, dat van de 292 Jezuieten, welke door hun heilig leven en sterven geheel bizonder de aandacht trokken der Katholieke Kerk, er 222, of ruim 75 % als Missionaris hebben geleefd en gearbeid.

IN MEMORIAM Dr. J. W. KLEINEN HAMMANS

DOOR Prof. Dr. W. MULDER, S.J.

Velen in Indië, velen in Nijmegen ook, waar hij de laatste jaren van zijn welbesteed leven doorbracht, zullen zich, bij het lezen van dezen naam en het zien van dit portret, den eenvoudigen, bescheiden, hulpvaardigen man weer voorstellen zooals hij zich gaf aan de verpleging van zijn zieken en in de laatste levensjaren, zooals hij zoo lief met zijn kleinkinderen wist om te gaan.

Men moest van hem houden, hetzij men hem leerde kennen, toen hij als Officier van Gezondheid in 1880 naar Borneo vertrok, nadat hij zijn studiën te Freiburg, Jena en Leipzig met groot succes had voltooid; hetzij men hem bezig zag op Atjeh, waar hij aan de Edi-expeditie deelnam, of op Riouw en te Batavia, waar de Zusters van het Kleine- en Groote Klooster nog aangename herinneringen aan hem bewaren; hetzij men hem later ontmoette.

Hij was intusschen een man van groote reputatie geworden. In 1899 werd hij benoemd tot Dirigeerend Officier van Gezondheid 2de klasse en toen hij, na verlof wegens eene ernstige ziekte, in 1904 naar Indië terugkeerde, tot denzelfden post 1ste klasse met standplaats te Semarang. In 1907 vroeg en verkreeg hij eervol ontslag met den rang van Kolonel titulair en vestigde zich te Nijmegen, waar hij zich in de vijfentwintig jaren, die hem nog te leven restten, eveneens veel vrienden verwierf. De Regeering erkende zijn verdiensten door zijn benoeming tot Ridder in de

Orde van den Nederlandschen Leeuw en de Koning van Siam verhief hem tot Ridder in de Orde van den Witten Olifant.

Die erkenning van verdiensten zal den goeden „dokter" Kleinen Hammans misschien niet zooveel hebben kunnen schelen. Hij was zoo weinig op aardsche eer gesteld. Hij begreep, als vroeger de groote Gouverneur-Generaal Coen, dat er nog zooveel andere belangen in het spel waren, die door ridderorden en andere eerbetooningen niet kunnen worden gediend. Te veel had



Foto C. Nieuwenhuis, Padang.
Kolonel Dr. J. W. Kleinen Hammans.

hij zich gebogen over het ziekbed van armen, wien het kostbaarste, wat zij ooit gehad hadden, de deugd, was ontnomen. Deze barmhartige Samaritaan had bij het gieten van olie en wijn in de wonden des lichaams, met te veel ontzetting gestaard in de wonden der zielen, om niet vervuld te worden van diepe deernis, waarmee hij de jammerlijk mishandelden zoo graag op zijn lastdier zou hebben gebeurd, naar een veilig verblijf zou hebben gebracht en er twee, tien, meer tienlingen voor over zou hebben gehad.

Zoo werd hij een trouwe vriend van de Missie. En ook later, wanneer hij zijn aanzienlijk, jaarlijksch offer voor de Javamissie persoonlijk en met groote stiptheid kwam brengen, dan was het, alsof hij den Samaritaan die woorden nasprak, doelend op Indië, dat hij had leeren kennen en beminnen: draag zorg voor hen en wat gij meer aan hen ten koste zult gelegd hebben, dat zal ik U weergeven, als ik wederkom.

Wederkomen zal hij nu niet meer; voor dezen barmhartigen Samaritaan is de levensreize geëindigd en zelf heeft hij reeds geklopt aan het karavaanshuis der eeuwigheid, waar hij ongetwijfeld het loon heeft mogen ontvangen van allen, die aan medemenschen barmhartigheid bewijzen.

Hij ruste in vrede!



NEDERLANDSCHE PROVINCIE

DER ZUSTERS FRANCISCANESSEN VAN BOETVAARDIGHEID EN CHRISTELIJKE LIEFDE.

Noviciaten: Heijthuijsen, Nederland en Semarang, Java.

STATISTIEK VAN 31 DEC. 1931.

LEDEN EN KLOOSTERS.

	Zusters	Novicen	Postulanten	Totaal aantal leden	Kloosters
Nederland	905	24	20	949	33
Java	205	7	3	215	12
Nederl. en Java .	1.110	31	23	1.164	45

WERKZAAMHEDEN.

	In de scholen			In de ziekenhuizen		In de poliklinieken
	internen	externen	totaal	zieken	verpleeg-dagen	hulp verleend
Nederland	275	15.583	15.858	987	20.190	20.688
Java	911	3.536	4.447	3.363	51.681	131.395
Nederl. en Java .	1.186	19.119	20.305	4.350	71.871	152.083

N.B. Neemt men alle provinciën dezer Congregatie te zamen, dan bedraagt volgens de statistiek van 31 Dec. 1931 het aantal:

Leden	4.006	Verpleegde zieken . . .	90.855
Kloosters	155	Verpleegdagen	1.272.496
Leerlingen	49.631	Hulpverl. in poliklinieken	512.022



VAN DE LANDEN AAN MERAPI'S ZUIDKANT.

DOOR A. SPÉKLE, S.J.

De Merapi schijnt weer voor eenige jaren tot rust gekomen te zijn. Toch staat de ingekerfde kop van den berg nog als een bedreiging aan den hemel.... Op de geteisterde flanken drong het groen al door de grijze Merapi-asch en schiet weer de mais op, dragend pluimen en kolven. Hier en daar staan nog hooge geraamten van boomen, verschroeid, bladerloos uitstekend boven het landschap en daarnaast zandhoopen, inderhaast opgeworpen, vormend de graven van karbouwen, sapi's en.... menschen, die door de gloedwolken gedood werden, terwijl fundamenten of stukken aangestampte grond de plaatsen wijzen, waar eens hunne huizen stonden. Nieuwe dessa's, met nieuwe, heldere bamboewanden en regelmatig afgemeten erven zijn ontstaan, beneden en naast de plaats des onheils en elders.

De berg is tot rust gekomen, maar de verbeelding van sommige „denkers" nog niet: De „dedemit" (geest) van de Merapi heeft zijn kop geschud en vuur gespuwd. Nog zou hij niet tevreden zijn. En een „goeroe ngèlmoe" had zich in het hoofd gezet, dat de Merapi moest verzoend worden met menschenoffers. De Kjaï goeroe had uitgevonden, dat de Merapi vroeg om zeven menschenlevens, vrijwillig geofferd. Zijn theorie om de menschen met offermoed te bezielen, was zeer simpel: „De Zuidzee dat is eigenlijk de hel, de Merapi is de hemel. Stort u dus in den krater van de Merapi."

Niet allen echter, die hij als zijn toegewijde leerlingen beschouwde en aanzocht voor het offer, voelden zich geroepen, om gevolg te geven aan zijn vreemde en tevens huiveringwekkende uitnoodiging. Maar vier leerlingen zaten met open mond te luisteren naar de orakeltaal van den Kjaï. Vier kwamen onder den indruk. De vier trokken op een zekeren dag mede de Merapi op, de Kjaï aan het hoofd — maar zonder hoofd. —

Op de hoogste bekende plaats werd een brief achtergelaten, waarin het voornemen werd uiteengezet, en hooger ging het, den berg op tot bij den krater. Daar werden de kleeren uitgetrokken en neergelegd en de afdaling begon....

Een paar maanden geleden werden lijken ontdekt, dichtbij den eigenlijken krater, maar de rook belette de lijken te naderen. Een foto werd genomen en hierop waren drie lijken te onderscheiden.

Denk niet, lezer, dat wij hier met echt heilige menschen te doen hebben. De een liet jaren geleden zijn vrouw met kleine kinderen zitten en ging elders wonen. Ook een tweede liet zijn vrouw aan haar lot over, haar troostend met het volgende bericht:

Met Senèn-Kliwon [1]) zou hij terugkomen. Als hij met Senèn-Kliwon niet terugkwam, dan kon zij hem verwachten met Djoemoewah-Kliwon [1]). Zou hij dan nog niet terug zijn, dan zou hij misschien op een lateren datum nog verschijnen en als hij dan nog niet kwam, dan moest ze maar in haar lot berusten...."

Na dit relaas behoef ik U niet te vragen, of onze godsdienst nog iets kan doen voor een bevolking, waar zulke leeraars onderrichten en gehoor vinden.... Er zijn bij deze Merapi-ramp heel wat Kjaï's opgestaan, die meenden te kunnen profeteeren. Maar het waren profeten, die brood aten! De menschen luisterden, maar de gloedwolken ontzagen hen niet, noch de lavastroom! De ondervinding heeft ondertusschen wel een of anderen Kjaï wat geleerd, maar nog niet de eenvoudige bevolking, hoog op den Merapi.

---

[1]) Senèn = Maandag; Djoemoewah: Vrijdag; Kliwon is één van de vijf Javaansche weekdagen.

Waren er in het Moentilansche maar meer Kjaï's van een andere soort, n.l. catechisten, die gezonden kost aan de menschen voorzetten in plaats van de fantasieën van eenige droomers. Nu heet het, en nog wel uit den mond der ouderen: „Adja mèrèng-mèrèng ...." Waag het niet op de hellingen van den Merapi te stijgen, voordat ge permissie gevraagd hebt aan den dedemit. Nu worden tijd en krachten verspild aan leege bespiegelingen, die niet tot bloei van volk en land dienstig zijn en nog minder



Foto G. Vriens, Moentilan.

Het vereenigingsgebouw Sasana Moeda van den Katholieken Jongensbond te Moentilan. (Blz. 180.)

versteviging van karakter of deugdbeoefening brengen. „Men" ziet buigende en knikkende bamboestengels, terwijl er geen adempje aan de lucht is; men verklaart de losbarsting van den Merapi door het feit, dat vreemden den gouden potlepel van den geest van den Merapi stalen, waarop de berggeest hevig toornig werd, enz. En bleef het maar bij nuttelooze bespiegelingen of bangmakerij: helaas komt men soms tot onverantwoordelijke dwaasheden, als hierboven verteld werd.

Wij hebben in het Moentilansche op de uitloopers en hellingen van den Merapi eene gevoelde behoefte aan catechisten, niet alleen in reeds bestaande centra van katholiek leven, doch ook in tal van andere plaatsen, waar men om catechismusonderricht met allen aandrang vraagt. Een missionaris heeft maar zeven avonden in de week, maar met tien catechisten heeft hij er zeven en zeventig!

Het woord Gods is als „zaad". Maar waar is de zaaier, die uitgaat om Zijn zaad te zaaien?

Råmå van Lith ging zaaiende uit. Velen kennen Pater van Lith z.g. enkel als den oprichter van scholen en schooltjes, maar niet als den grondlegger der missie van Kalibawang en der omstreken van Moentilan. Waar hij jaren geleden geregeld kwam, zijn thans middelpunten van Katholiek leven ontstaan. Dit werk werd voortgezet door P. L. Groenewegen z.g. en andere nog levende missionarissen, doch kan nog veel meer worden uitgebreid, indien er maar meer catechisten komen. Mag ik onder deze omstandigheid een beroep doen, een dringend beroep doen, op edelmoedige katholieken in Nederland? Hoeveel zou het waard zijn voor de uitbreiding van het geloof hier op de hellingen van den Merapi, indien ik in staat werd gesteld mijn aantal catechisten te vermeerderen? [1]).

Dank zij de hulp van de „Katholika Wandawa" of Katholieken Mannenbond zijn wij in het Moentilansche ook begonnen met het oprichten van een „Moeda-Katoelik", of Katholieken jongensbond, die de dikwerf ver verspreid wonende Katholieke jongens en catechumenen wil samenbrengen. Een vaste en prettige band! Over de honderd jongens bezoeken geregeld de vergaderingen, 's Zondags na de Hoogmis, en maken deel uit van verschillende secties. Eene afbeelding van ons Vereenigingsgebouw „Sasana-Moeda", ziet U op blz. 179; terwijl blz. 181 U toont het bestuur van den Katholieken Jongensbond met de besturen van de verschillende secties. Het schilderij, voorstellend

---

[1]) Het onderhoud van een catechist bedraagt f 20.— per maand. De Dames-Congregatie der St. Ignatius-kerk te Rotterdam gaf het goede voorbeeld en was de eerste, welke in onze Java-Missie het onderhoud van een catechist op zich nam; welke Congregatie volgt haar na? (Redactie.)

St. Michael, die den helschen draak verslaat, en de fijn besneden lijst werd door de jongens zelf vervaardigd.

Niet minder dan de jongens hadden de Katholieke meisjes behoefte aan zulk een band. En zeer is het te prijzen, dat, wat de Katholieke Mannenbond voor de jongens deed, door de



Foto G. Vriens, Moentilan.

Het bestuur van den Katholieken Jongensbond te Moentilan, met de besturen der verschillende secties. (Blz. 180.)

„Wanita Katoelik" of Katholieke Vrouwenbond, voor de meisjes werd gedaan.

Juist nu de missionaris weet, dat de Katholieke jongens en meisjes door deze jeugdbonden meer uiterlijken steun hebben, durft hij met meer vertrouwen in de toekomst en dus ook spoediger het heilig doopwater over de jeugdige hoofden uitstorten en zeggen: „Ik doop U...."



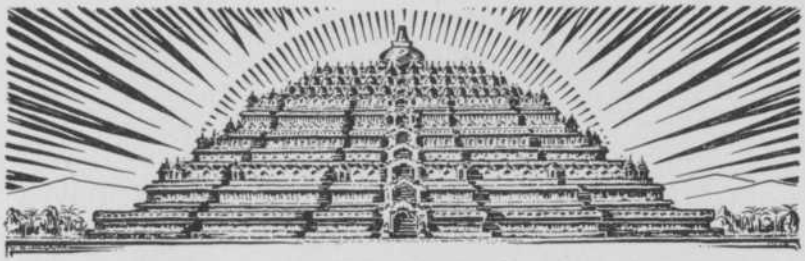
Foto W. K.

De Novicen-Fraters: J. Overes; C. Jeuken; L. v. d. Werf; Ch. Krekelberg; B. Schouten en J. Reynders, welke 26 Augustus per „Dempo" vertrokken naar de Java-Missie der Paters Jezuieten.



Foto W. K.

R.P. J. Versteegh S.J. R.P. S. Jorna S.J. R.P. C. v. d. Linden S.J.
vertrokken in Augustus naar de Java-Missie der Paters Jezuieten.



EEN HEUSCHE GEBEURTENIS

DOOR D. HARDJÅSOEWÅNDÅ, S.J.

"Pastoor, onder de vacantie, dien en dien dag, 's namiddags heb ik gevochten met den duivel en met mijn grootvader!"

Bij die eigenaardige mededeeling schrok de Pastoor niet weinig en dacht aan de vele onaangenaamheden, die Paul sinds zijn bekeering van grootvader had ondervonden, en trok terecht of ten onrechte, de conclusie, dat Paul korte metten had gemaakt met zijn grootvader.

„Foei, foei, antwoordde de Pastoor, mag je grootvader zoo noemen?"

„Hoe noemen, Pastoor?"

„Wel, duivel".

„Welneen, Pastoor, U verstaat me verkeerd! Ik zeg, ik heb met den duivel gevochten en tegelijkertijd met grootvader. En dit laatste moet U niet verstaan alsof grootvader en ik elkaar te lijf zijn gegaan.... Ja, ja, ik had eens moeten probeeren om met grootvader te vechten.... Hij is nog sterk en ik denk, dat hij me met gemak in een lus of een knoop kan leggen".

„Maar wat is er dan eigenlijk gebeurd?"

„Pastoor, ik lag 's middags te dutten, want den vorigen avond was ik minstens tot middernacht opgebleven"....

„Foei, foei", kwam de Pastoor er tusschen door.

„Wacht eens Pastoor, den volgenden dag behoefde ik niet

naar de kerk te gaan, daarom was er toch niets tegen, dat ik tot laat in den nacht opbleef?"

„Maar, waar was dat dan toch voor noodig?"

„Bij buurman was 'n slamatan, en ik mocht mee met vader; er werd in de Koran gelezen en men bad op zijn Mohammedaansch; ik zat er gewoon bij te gapen en slechts te denken aan het lekker eten. Den volgenden dag had ik slaap en sliep en sliep — ik weet niet meer of ik toen van al het heerlijks droomde — totdat ik opeens een geschreeuw hoorde, als van iemand, die vermoord wordt. Ik stond op en liep met grootvader het huis uit naar een buurman achter ons, waar het geschreeuw vandaan kwam. En daar zag ik een van mijn kameraden, buurmans eenigen zoon, Sari, op de balé-balé spectakel maken, zich draaien en wringen als een slang, waarvan de kop aan den grond genageld zit. Het was akelig om te zien!"

„Wat scheelde hem?"

„Wel, Sari had het ontzettend te kwaad; hij lag te spartelen van de pijn. De familie dacht, dat Sari door den duivel van een boom boven een badplaats, tien dorpen verder dan het onze, gekweld werd. Toen ze ons zagen binnenkomen, vroeg een oom van Sari aan grootvader een heilige Arabische formule over den zieke uit te spreken, om den duivel te verdrijven. En waarachtig, grootvader maakte aanstalten, om het gevraagde te doen. Maar ik dacht: Grootvader, we zullen eens zien, wie van ons beiden de machtigste is; ik ga stiekumpjes Wees-gegroetjes bidden. Zoo gezegd, zoo gedaan. En toen, Pastoor, werd de zieke waarachtig kalm! O ja, ik moest er nog iets bij vertellen. Onder het bidden beloofde ik O. L. Vrouw, dat ik, als Sari beter werd, moeite zou doen, om hem Katholiek te maken. Daarom werd ik, toen de zieke kalm was, een beetje onrustig. Hoe kon ik een jongen van mijn leeftijd, waarover ik niets te zeggen had, bekeeren?

Daarbij begon ik te twijfelen, wie dien jongen genezen had, de Arabische formule van grootvader, of mijn Wees-gegroetjes! Heusch Pastoor, ik was heelemaal niet op mijn gemak. Maar mijn onrust en twijfel werden vrij spoedig weggenomen, want Sari begon weer opnieuw vervaarlijk te schreeuwen".

De Pastoor moest even lachen.

„En toen Pastoor, begon de heele familie onder leiding en voorzitterschap van grootvader te overleggen, en ze besloten den duivel van den boom bij de bewuste badplaats te verzoenen met een beetje opium! Een neef van Sari ging er inderdaad op uit om opium te koopen! Ik ging naar Sari toe, streek met mijn hand over hem heen en bad ondertusschen weer Wees-gegroetjes. Weet U, wat er toen gebeurde?"

„Wel, jonge, Sari begon zeker weer te schreeuwen".

„Mis, Pastoor! Sari stond op en zeide tegen mij: „Help mij ik ga naar buiten!"

„En toen?"

„Wel toen was hij in eens heelemaal genezen! Maar Pastoor, wie heeft hem nu eigenlijk genezen? Ik, of grootvader?"

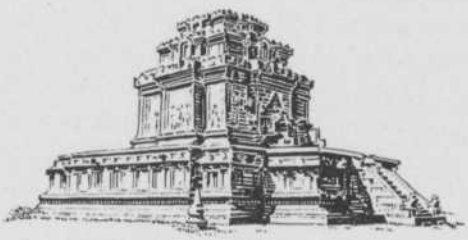
„Ik geloof de H. Maagd, die je aangeroepen hebt!"

„Moet ik Sari toch bekeeren?"

„Natuurlijk, als je daartoe in staat bent! Voorloopig is het genoeg als je maar goed blijft bidden, dat Sari zich mag bekeeren."

„En bidt U mee, Pastoor?"

„Heel zeker! Ik bid elken dag voor de bekeering der Javanen, dus ook voor Sari!"





MISSIE-STEUN DOOR GROOT-INDUSTRIE

DOOR Fr. STRÄTER, S.J.

Wanneer er van „Missie-*steun*" wordt gesproken, begint menigeen misschien terstond te denken: „wordt er alweer *geld* voor de Missie gevraagd? Men blijft daarmede aan den gang! Ik heb in deze moeilijke tijden geen geld meer beschikbaar voor de Missie!"

Ik kan de lezers van dit artikel terstond gerust stellen: er wordt hier heelemaal niet over geldelijken steun gesproken: doch wèl over een steun, die dengene, die steunt, zelf ook tijdelijk bevoordeelt; namelijk over steun door bevordering van industrie èn nog wel groot-industrie op Java!

Een van de grootste moeilijkheden voor een missie, vooral voor een missie die opgericht is in een groote stad, is deze: hoe kan het contact bewaard blijven tusschen de Katholieke Kerk en de reeds gedoopten; hetgeen nog meer bijzonder geldt van de gedoopte jeugd. Zoolang de gedoopte jeugd nog één der missiescholen bezoekt, is dat contact zeer gemakkelijk. De leerlingen gaan van zelf des Zondags naar de kerk, krijgen geregeld godsdienstonderricht op school, en blijven zoodoende onder den invloed der Katholieke Kerk. Voor katholieke volwassenen is dit contact natuurlijk ook gemakkelijk als zij op eenigerlei wijze aan de Missie verbonden zijn, zooals de missie-onderwijzer, of anderen die een betrekking hebben, welke onder het missiebestuur staat.

Grooter, ja dikwijls heel groot wordt de moeilijkheid, als leerlingen de lagere school hebben verlaten en dan, óf wel zonder

werk in een groote stad onder nog ongeloovige familieleden „den tijd moeten zoek maken", óf wel werk vinden in een ongeloovige, soms bedorven omgeving. 't Is gemakkelijk te begrijpen, dat velen der pas-gedoopte katholieke jongeren daar niet tegen bestand zijn, dat hun geloof begint te kwijnen, ja, helaas, na korten tijd geheel te niet gaat. Het einde is dan dikwijls, dat zij in den mĕsigit met een niet-katholieke trouwen, en dan soms jaren lang hun katholieke plichten niet meer waarnemen; totdat zij eindelijk door wroeging gedreven, of door een gelukkige ontmoeting met een priester hun zondig leven weer in orde brengen.

Dé groote zorg voor den priester, die belast is met de zielzorg van de katholieke Javanen in de grootere steden is daarom, een middel te vinden om de jeugd „vast te houden".

In Europeesche steden bestaat die moeilijkheid evenzeer. Daar tracht men de jongeren in bonden te vereenigen, om zóó het contact met de Kerk te doen voortbestaan, en de jeugd verder in den katholieken godsdienst te blijven onderrichten.

In de Javaansche steden is die moeilijkheid veel grooter, omdat vooreerst het aantal Javaansche katholieken een klein percentage vormt van de geheele bevolking, en er daardoor veel meer gevaar bestaat, dat de katholieken „verloren raken" in de groote menigte: doch vervolgens zijn in een jonge missie van een groot aantal gedoopte jongeren de ouders en overige familieleden nog heidensch, zoodat de pas-gedoopte katholieken ook thuis weinig of geen steun te verwachten hebben. Wél zijn de kinderen met goedvinden der ouders gedoopt: doch van eigenlijken steun in hun geloof van de zijde der ouders kan geen sprake zijn.

Om de katholieke jongeren bij katholieke Javaansche families te werk te stellen, of ze een betrekking te bezorgen bij een katholieken Europeaan is slechts voor betrekkelijk weinigen mogelijk: zoo ook hen te verbinden aan katholieke instellingen, zooals een katholieke drukkerij, of kleermakerij: of hun werk te verschaffen wanneer er door de Missie iets gebouwd wordt. Op die manier kan men slechts betrekkelijk weinigen helpen. Bij de uitbreiding op ruime schaal van de Missie, vooral in de grootere steden, moet naar andere middelen worden uitgezien, om te behouden, wat voor de Kerk met moeite gewonnen werd.

Een zeer voornaam middel daartoe blijkt te zijn: groot-industrie

onder practisch katholiek beheer!

Het klinkt misschien wel zeer vreemd, dat groot-industrie wordt aangegeven als een middel om het katholiek geloof te behouden; daar in Europeesche steden juist de groot-industrie het communisme, onverschilligheid en afval van het geloof in de hand werkt!

Doch op Java en vooral voor Javanen zijn de toestanden in dat opzicht heel anders dan in Holland. De ondervinding van enkele jaren heeft hier al duidelijke lessen gegeven. Wanneer een groot-industrie onder *practisch katholiek beheer staat*, wanneer de bestuurders zich op echt katholiek standpunt stellen, en niet alleen zoo groot mogelijke materieele winst voor zich zelf zoeken, doch ook de belangen, vooral de geestelijke belangen der werknemers behartigen, dan is de groot-industrie een *zeer krachtig middel* om aan een groot aantal katholieken niet alleen een behoorlijk bestaan te verzekeren, maar vooral hen voor de Kerk te behouden en in hen den katholieken geest te versterken.

De patroons hebben het immers in hun macht om vooral, of uitsluitend katholiek personeel aan te nemen, en daarvan verwijderd te houden schadelijke elementen. Door gemeenschappelijk gebed voor en na het werk kan de echt katholieke geest bevorderd worden. Zóó zal het personeel van zelf zijn godsdienstplichten vervullen. Missie en industrie kunnen prachtig samenwerken om den geest onder het personeel goed te houden, en zoo voor de geestelijke belangen der katholieken zorg dragen.

Voor de Nederlandsche eigenaars der groot-industrie is hier echter ook nog een andere factor aanwezig, die aanspoort de groot-industrie naar Java zoo spoedig mogelijk over te brengen. Deze factor is: hun eigenbelang! De groot-industrie in Holland, vooral voor sommige goederen is in de laatste jaren schrikbarend achteruitgegaan wat betreft den invoer van goederen in Oost-Indië *)

*) Eenige voorbeelden van den grooten achteruitgang van den Nederlandschen invoer in Indië:

A. Uit Nederland was van de in Nederlandsch-Oost-Indië ingevoerde:

papierwaren	in 1915	afkomstig	51.58 % ;	in 1930	slechts	35.3 %.
glas en glaswerken	„ 1915	„	56.95 % ;	„ 1930	„	30.4 %.
machines	„ 1915	„	64.60 % ;	„ 1930	„	27.1 %.

B. Van den totalen invoer in Nederlandsch-Oost-Indië werd door Nederland in 1915 geleverd 26.8 %, of ruim 1/4, doch in 1930 nog slechts 16.8 %, of juist 1/6.

en vooral op Java. De invoer op Java is reeds voor een zeer groot deel overgegaan in Japansche handen *). In Japan is men er in betrekkelijk korten tijd in geslaagd, een reusachtige groot-industrie op te richten, die hare producten om zoo te zeggen op Java en geheel Oost-Indië „uitspuit"!

Daar de loonen en de levensomstandigheden in Japan veel goedkooper zijn dan in Europa, zal op den duur geen enkele Europeesche industrie het kunnen volhouden tegen een groot-industrie in Oost-Azië. De productiekosten, alsmede het vervoer kunnen daar veel geringer zijn.

Het zou onbillijk zijn de inheemsche bevolking van Oost-Indië te dwingen de *noodzakelijke* goederen duurder te koopen, doordat er hoogere invoerrechten werden geheven van Japansche goederen, om zoo de *Nederlandsche* industrie te bevorderen. Want de Nederlandsche industrie is voor Java geen inheemsche industrie. De koopkracht van het arme inheemsche volk zou dit ook niet kunnen dragen.

Het eenigste middel voor de Nederlandsche groot-industrieelen, om aan de gevaarlijke Oost-Aziatische concurrenten het hoofd te kunnen bieden is: hun industrie voor een groot gedeelte naar Java te verleggen, om van daaruit te kunnen voorzien in de behoeften van Oost-Indië.

Want ook op Java zijn de productiekosten natuurlijk veel geringer dan in Holland; in dat opzicht is een groot-industrie op Java opgewassen tegen de Japansche, ja zelfs in betere conditie.

Hoe eerder de groot-industrieelen tot dit overbrengen overgaan, des te meer kans bestaat er, dat ze niet geheel verdrongen worden door de Japansche concurrentie.

Voor *katholieke* groot-industrieelen komt, zooals reeds gezegd, er nog het mooie motief bij, om daardoor op een zeer krachtige en blijvende wijze de Missie te steunen en tot bloei te brengen.

---

*) Van de op Java en Madoera ingevoerde katoenen goederen leverde:
in 1913 Nederland 45 % en Japan 0.15 %.
„ 1930 „ 28 % „ „ 36.5 %.

Verder belangstellenden verwijzen wij naar: **De vestiging eener katoen-industrie in Nederl.-Indië,** inaugurale rede van Prof. Dr. J. Wisselink, bijzonder hoogleeraar aan de Handels-Hoogeschool te Rotterdam. Uitgave: Nijgh en van Ditmar N.V., Rotterdam, 1931.

Nu wordt door personen, die niet met Javaansche toestanden bekend zijn, somtijds gemeend, dat de Javanen niet in staat zijn in eene groot-industrie te werken. Die zoo iets meenen, vergeten, dat er sinds vele jaren op Java een groot-suiker-industrie bestaat, die ± 180 fabrieken telt; verreweg het grootste gedeelte van het personeel dezer fabrieken zijn inheemschen; alleen de leiding is in handen van Europeanen.

Zoo zou ook de leiding van een groot-industrie op Java voor textielgoederen, aardewerk, papier, enz. in handen van Europeanen, en liefst van practisch-katholieke Europeanen, moeten berusten. Voorloopig is het Javaansche volk nog niet in staat zelf een groot-industrie te beginnen en te beheeren.

Dat de Nederlandsch-Indische Regeering sympathiek staat tegenover het vestigen van groot-industrieën in Indië mag wel blijken uit de woorden van Jhr. Mr. B. C. de Jonge, Gouverneur-Generaal van Ned. Oost-Indië, gesproken bij de opening van den Volksraad in Juni l.l.: *„Plannen om meer dan tot dusver Indië zelf goederen te doen voortbrengen, welke hier worden gebruikt, hebben steeds de bizondere aandacht der Regeering. Zoo ondervindt de bevordering van de weef-nijverheid groote belangstelling."*

Mochten er onder de lezers van dit artikel misschien personen zijn, die óf wel direct, óf wel indirect aan de verwezenlijking van deze voor de Missie zoo gewichtige plannen kunnen medewerken, dan is het te hopen, dat zij spoedig en krachtig aanpakken, vertrouwende op de machtige hulp van God, die niet in gebreke zal blijven Zijn rijken zegen te verleenen aan een onderneming, die zulke overvloedige vruchten voor den bloei der Missie kan voortbrengen.





HET NUT VAN DE FIETS IN DE MISSIE

DOOR J. VAN LEENGOED, S.J.

Op een missietentoonstelling stond ik eens te luisteren naar de spannende verhalen van een missionaris uit Afrika. Het was een Witte Pater, die twaalf jaren achtereen had gewerkt in het hartje van het zwarte werelddeel, waar tochten door oerwouden en ontmoetingen met olifanten nog bijna dagelijks voorkomen. Toen bij die gelegenheid werd gevraagd, of op gindsche missiepost ook gebruik werd gemaakt van fietsen, was het antwoord van den Pater: „Ik heb, toen ik naar mijn missie vertrok, wel een fiets meegenomen, maar die moest ik al spoedig opbergen wegens totale onbruikbaarheid in de streken, waar mijn standplaats was gelegen.

Ook op Java zijn zulke streken. Zoo bijvoorbeeld het welbekende Kalibawang-gebied. Hier zou de missionaris de fiets moeten dragen in plaats van de fiets den missionaris.

Doch ik wil U vertellen hoe de fiets uitstekende diensten bewijst, ja nagenoeg onmisbaar is in de groote vlakte van het sultanaat Djocjakarta, welke vlakte wellicht wel het bloeiendste deel onzer Midden-Java-Missie mag worden genoemd. Hoe is het hier gesteld?

Omdat het zoo moeilijk is zich uit een lange beschrijving een goede voorstelling te vormen van een vreemde, onbekende landstreek, wil ik een soort vergelijking bezigen. Laten we het heele Sultanaat Djocjakarta eens overgeplaatst denken op ons kleine Holland. Daar Djocjakarta ongeveer even groot is als de provincie

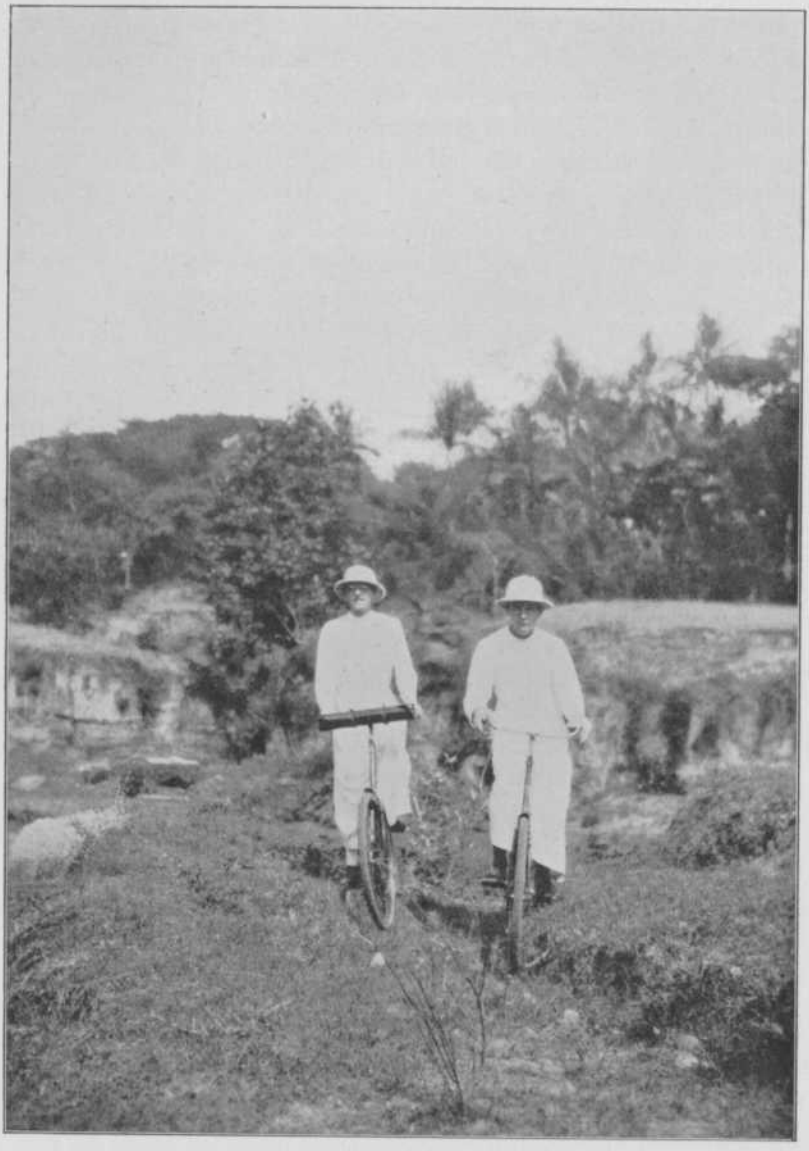


Foto L. Buijs, Djocjakarta.

Langs den dessa-rand .... komen we weer in het open veld. (Blz. 197.)

Noord-Brabant, krijgen we dan het volgende. Even beneden de provincie Utrecht zou de geweldige vuurspuwer „Goenoeng Merapi" oprijzen en zichtbaar zijn over heel de provincie Brabant en nog ver daarbuiten. Kalibawang's heuvelland zouden we vinden in het Noord-Westen van Brabant en op de Zuid-Hollandsche eilanden. Het dorre, dunbevolkte Zuidergebergte zou in de Meierij een plaats krijgen. Verder zou de stad Tilburg vervangen worden door de sultansstad Djocja en de Belgische grens de zuidkust vormen, waar de Indische Oceaan zijn ontelbare golven stuk rolt. Het groote overblijvende gedeelte van Brabant, met Tilburg ongeveer als middelpunt, stelt dan voor de vlakte van Djocja, waarvan het niveau zeer langzaam stijgt in de richting van den breeden Merapi-voet. De glooiing is zóó geleidelijk, dat we tot ruim 20 K.M. ten Noorden van Djocja nog goed gebruik kunnen maken van een fiets. In die groote, met ontelbare dessa's overzaaide vlakte, liggen vele missie-schooltjes verspreid. De stad Djocja is — meer dan Tilburg in Noord-Brabant — het middelpunt van alles. Hier snijden elkaar de spoorwegen van Noord naar Zuid en van Oost naar West; hier komen samen breede asphalt-wegen en kleine zanderige binnenwegen. Hierheen gaat aller belangstelling bij groote Javaansche feesten, en er geweest te zijn, is een gebeurtenis in het leven van iederen dessa-jongen. Hierheen en van hier snorren de haastige autobussen, vol menschen, of liever overvol, want gewoonlijk hangen de twee of drie laatste passagiers achter uit het openstaande portiertje. In één woord, de stad Djocja is het begin- en eind-punt van alles wat in Midden-Java ten Zuiden zich beweegt.

En de Missie? Ook deze heeft hier haar centrum, wat niemand zal verwonderen. We vinden er kerken, een ziekenhuis, vele scholen, het klein seminarie, en ook het St. Ignatius-College, waar een 20-tal fraters[1]) philosopie studeeren. In den tijd die hen hierna overblijft, trachten de Hollandsche fraters de moeilijke Javaansche taal zoo goed mogelijk machtig te worden. Doch dit

---

[1]) De jeugdige Jezuieten, welke tot het H. Priesterschap worden opgeleid noemt men Frater. In het St. Ignatius-College te Djocjakarta, doen Javaansche en Hollandsche Fraters hun 3-jarige studie in de wijsbegeerte.

is niet de eenigste voorbereiding voor later. Wat is er dan nog meer?

Volgens aloud gebruik in de Sociëteit van Jezus, wordt voor de nog studeerende fraters, iedere week de studie één dag onderbroken. Die dag nu wordt op Java gebruikt voor de zoogenaamde dessatochten. Ik zal trachten het algemeene verloop te beschrijven van zoo'n dagje naar de dessa, dan zal meteen het groote nut van een fiets voor het missiewerk in dit missiegebied duidelijk zijn aangetoond. De uitgangsdag is gewoonlijk Donderdag. 's Morgens voor het vertrek zoeken we eerst eenige groote platen uit, welke straks in de dessa van onschatbare waarde zijn bij het uitleggen van de les, of bij het vertellen van verhalen uit het Oude en Nieuwe Testament. Zijn deze ingepakt en hebben we ons verder gewapend met een flinken helmhoed tegen de nu nog streelende, maar straks brandende zonnestralen, dan kunnen we op weg. Maar hoe komen we bij de ons aangewezen school? 't Kan treffen, dat die school dicht bij een spoorlijn ligt. Dan is de trein een geschikt middel. Van het dichtstbijgelegen stationnetje immers kunnen we te voet de school bereiken.

Maar vele scholen liggen niet dicht bij een spoorlijn. Dan met een bus. Hiermee worden de verbindingsmogelijkheden al gunstiger. Toch blijven nog tal van streken over, waar noch trein, noch bus verschijnt. En ook daar liggen scholen. De fiets is nu het eenig bruikbare hulpmiddel, dat hier niet alleen nuttig, maar zelfs noodzakelijk is.

Stel, we gaan naar zoo'n afgelegen dessa-school. De opgerolde platen worden op het stuur geriemd en, na nog even een bezoek gebracht te hebben bij O.L. Heer in 't Heilig Sacrament, begint de tocht. Rustig gaat het eerst door de overschaduwde straten van de nog stille, nieuwe stadswijk. Hier en daar fietsen we een tweetal andere jonge apostelen voorbij, die op een bus wachten, of zich naar het station begeven. Buiten de stad gekomen, verdwijnen de boomen langs de wegen en maken we kennis met het tropenzonnetje, wat ons verder zal vergezellen tot we in een huis of onder het dicht gebladerte van een dessa verdwijnen. In de verte verschijnt bij helder weer de altijd opnieuw indrukmakende Merapi. Langs de wegen ontmoeten we vele menschen; vrouwtjes met manden op den rug, vlug en bijna onverstaanbaar

Javaansch pratend. Ze komen van, of gaan naar de pasar en spreken met elkaar over de opbrengst van hun koopwaar. Zoo nu en dan ook eenige mannen, meer zwijgend van aard, hun koopwaar dragend op het hoofd, of aan den pikolan, een stok op de schouders. Vele bruine gezichten kijken ons verwonderd aan. Ze begrijpen nog niet wat die lange witte „klambi" [1]) moet beteekenen. Straks wordt dit anders. We zijn nu in de buurt van een onzer schooltjes gekomen. Zoodra de kinderen ons in de verte hebben ontdekt, komt er ongekend leven in dat kleine volkje. Ze hebben juist speeltijd. In een oogwenk staan er 10 tot 20 op den weg en komen ons tegemoet. „Dag Råmå," klinkt het van alle kanten met vroolijke stemmetjes op. Maar neen, 't zal tegenvallen dezen keer, want we moeten naar een andere school. We lachen eens tegen al die blijde kindergezichten, die ons even later teleurgesteld nakijken. Al fietsende zijn we op een binnenweg gekomen, tusschen twee hooge wanden van suikerriet, zie foto blz. 197. Ginds voor ons ligt onder de breed neerhangende bladeren van hooge klapperboomen weer zoo'n kostbaar missie-kleinood verscholen. Hier zullen de kinderen ons niet zoo spoedig ontdekken, want de speeltijd is reeds voorbij. Meestal echter hebben eenige loeroogjes onze witte toog door de spleten van den bamboe-wand, of door een openstaande deur reeds opgemerkt, en dan hooren we, al voor we binnentreden, het blijde: „O, Råmå rawoeh, Råmå rawoeh," de Råmå komt, de Råmå komt. Nauwelijks binnen, klinkt ons de eeuwig terugkeerende vraag om plaatjes in de ooren. 't Is echter niet altijd feest, en we hebben ook niet altijd plaatjes. Na afspraak met den onderwijzer, wordt de lesrooster een weinig veranderd, zoodat spoedig de godsdienstles kan beginnen. Gespannen zitten de kleine oogjes het moment af te wachten, waarop de plaat wordt vertoond. 't Is werkelijk vermakelijk te zien, hoe ze erdoor worden in beslag genomen. Geheel vergetend dat ze in de school zijn, roepen ze soms ineens de namen van datgene wat ze op de plaat het eerst zien. 't Is duidelijk welk een machtig middel we in die platen bezitten, om den kinderen iets scherp in te prenten. Vooral voor de Hollandsche fraters is het een onmis-

---

[1]) klambi = korter of langer kleed om het bovenlijf.

baar hulpmiddel, om hun nog gebrekkig Javaansch aan te vullen.

Na de les begint het tweede gedeelte van onze dagtaak, n.l. het bezoeken van de ouders der schoolkinderen. Nu vooral kan de fiets ons vele diensten bewijzen, daar de kinderen ook van de in den omtrek verspreid liggende dessa's komen. In de school worden de namen der ouders even opgeschreven met de plaats waar ze wonen. Daar gaat het weer. Eerst door smalle kronkelende dessawegen, waar bange kinderen spoorloos, doch niet



Foto L. Buijs, Djocjakarta.

Al fietsende zijn we op een binnenweg tusschen hooge wanden van suikerriet gekomen. (Blz. 196.)

geluidloos verdwijnen; verder langs den dessa-rand, waar we nog even kunnen genieten van de koele schaduw der hooge bamboebosschen en klapperboomen, komen we weer in het open veld, zie foto blz. 193. Nu eens omringen ons frissche sawah's, dan weer de uitzichtbenemende riettuinen, of we gaan even de diepte in door een bijna droogstaande kali, als tenminste geen steenen- of bamboe-brug ons helpt, zie foto blz. 199. De fiets brengt ons aldus in eenige minuten waar we zijn willen. Als we te voet al

die afstanden moesten afleggen, zouden we veel tijd verliezen en dus ook veel minder menschen kunnen bezoeken.

Laat ik een paar voorbeelden verhalen, waarin het groote nut van een fiets nog duidelijker blijkt. Vrij ver van de school die we bezocht hadden, woonde een jongen, die vroeger op een missie-school was geweest. Hij heette Panoet en was de eenigste gedoopte van zijn dessa. Of neen, toch niet, want een oom van Panoet was pas in stervensgevaar gedoopt. Daar had Panoet voor gezorgd, door den Råmå in Djocja op tijd te waarschuwen. Met de fiets konden we die dessa in een half uur tijds bereiken; te voet was het zeker onmogelijk geweest. De vrucht van dit ééne bezoek was, dat Panoet sindsdien een twintigtal flinke jongens tweemaal in de week in zijn huis verzamelde en hen daar leerde bidden en onderricht gaf in de voornaamste waarheden. Toen we daar later terugkwamen, werden we onder algemeene vreugde ontvangen. Dagen lang hadden ze telkens gedacht en vurig verwacht, dat de Råmå nu zelf eens les zou komen geven. Een mooie vrucht van een enkel bezoek niet waar?

Een anderen keer werden we door de fiets in de gelegenheid gesteld een vrouw te bezoeken, die acht jaar geleden, tijdens een zware ziekte, was gedoopt. Door den grooten afstand kon ze maar zelden door de Råmå's zelf bezocht worden. En toch, zulke menschen hebben bijzonderen steun noodig, omdat ze zoo alleen staan als katholiek. Dergelijke voorbeelden zijn hier veelvuldig.

Maar laat ik verder gaan. We waren immers op bezoek bij de ouders. Als het geen oogsttijd is, vinden we vader of moeder meestal thuis. Overal worden we vriendelijk ontvangen, want ze stellen ons bezoek op prijs. Is onze gastheer spraakzaam van nature, hetgeen nog al eens voorkomt, dan duurt het bezoek gemakkelijk een uur of nog meer. Als we maar over de kinderen beginnen te praten, is het hart van den vader spoedig gewonnen. Dan wordt hij vertrouwelijk en gemoedelijk zelfs, terwijl toch niets van de echt-Javaansche beleefdheid verloren gaat. Zonder er op aan te sturen, ja, zeer dikwijls door vragen van den gastheer zelf, komt het gesprek op het terrein van den godsdienst. Dit is wel een teeken, dat heel zeker vele Javanen er over nadenken, al is het dikwijls heel anders dan wij. 't Gebeurt wel, dat zoo'n eerste kennismaking ook is de eerste stap naar ons



Foto L. Buijs, Djocjakarta.

Langs een bamboe-brug over de kali Winângâ. (Blz. 197.)

heilig Geloof. Komt het niet zoo ver, dan is de goede verstandhouding van de ouders met den Råmå in ieder geval een steun en een hulpmiddel voor de bekeering der kinderen.

Zoo bezoeken afleggend is intusschen het felle zonnetje aan het dalen geraakt. 't Wordt dus tijd te denken aan onzen terugtocht naar Djocja. De fiets maakt het ons weer gemakkelijk. Immers, waren we met een bus of trein gekomen, dan moesten we eerst naar de plaats terug waar we 's morgens zijn uitgestapt. Dit kost weer eenigen tijd en dan kan het nog gebeuren, dat de trein weg is en de bus vol.

Geachte lezers, U begrijpt reeds was hieruit volgt ten voordeele van de fiets. U zult ook wellicht reeds de conclusie hebben getrokken, dat er dus wel vele fietsen in gebruik zullen zijn. Maar neen! Hoe dit komt? Wel, bij al de goede eigenschappen van de fiets heeft ze dit groote nadeel voor een missionaris, dat ze, oud geworden en versleten zijnde, hem in den steek laat, zonder zelf voor een opvolgster te zorgen.

Ik hoop aldus een eenigszins begrijpelijk beeld gegeven te hebben van een dessatocht der fraters philosophen uit Djocja. Veel goeds wordt er reeds nu bereikt, maar nog veel meer wordt er geleerd voor later. Tegelijkertijd zal ook duidelijk geworden zijn het groote nut van een fiets in een missie als deze, waar ze niet noodgedwongen wordt opgeborgen, doch volop in dienst staat van het bekeerings-werk, tot heil der Javanen en tot meerdere eer van God.

Wellicht dat dit feit en de mededeeling, dat meerdere der thans in gebruik zijnde fietsen reeds jaren meeloopen en danig zijn versleten, een of meerdere lezers aanzet ons met een nieuwe missie-fiets te verrassen....

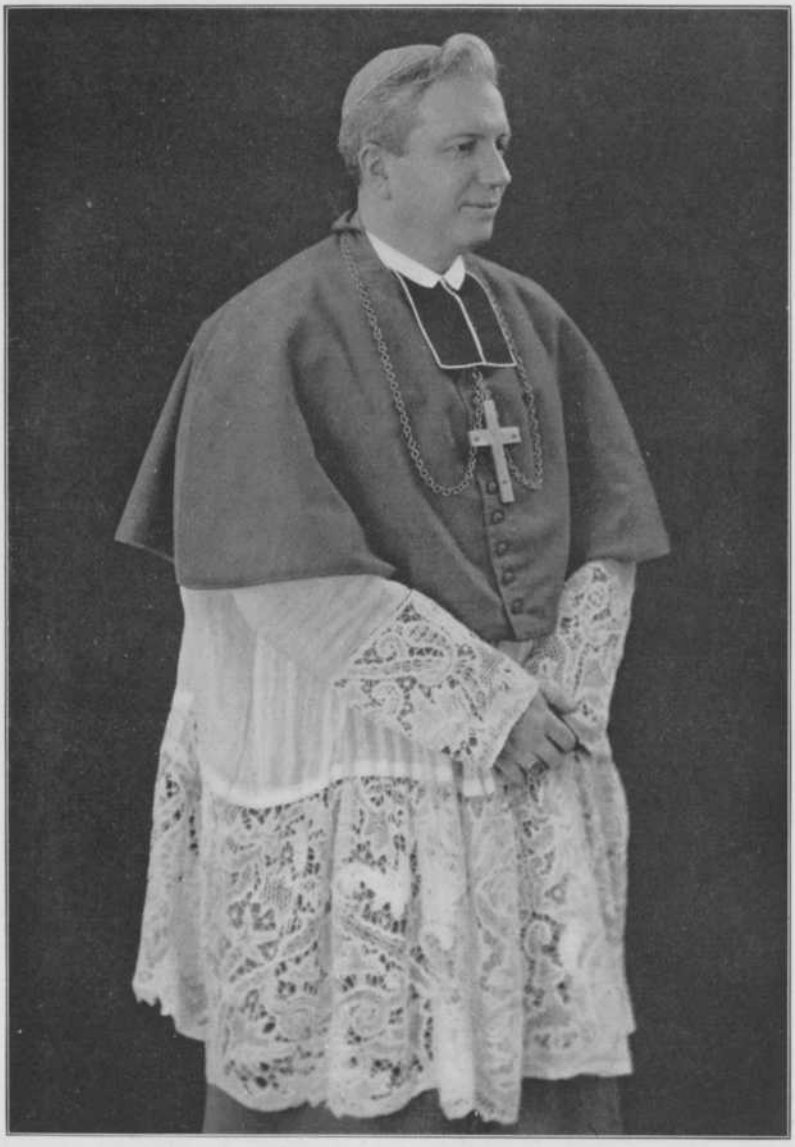


Foto Atelier van Binsbergen, Roermond.

„Als Bisschop en Opvolger der Apostelen heb ik mede te zorgen voor de uitbreiding van het Rijk van Christus op aarde. En ondervinden wij het niet.... dat juist de groote, opofferende, Apostolische Christus-liefde, die men toont voor de arme kinderen, die nog ver dolen van 't vaderhuis, weer grooten zegen brengt in eigen huis!" (Blz. 204 en volgende.)

ZIJNE HOOGWAARDIGE EXCELLENTIE, MGR. DR. G. LEMMENS
BISSCHOP VAN ROERMOND



DE SITTARDSCHE MISSIE-WEEK!

6—15 AUGUSTUS

DOOR A. SOEGIJÅPRANÅTÅ, S.J.

Fijn getroffen! Ja, dat hebben wij 't! Want een missieweek in Limburg mee te maken en wel als Javaansch priester-missionaris, is een voorrecht, dat slechts aan weinigen te beurt valt. Nergens hebben we ons zoo echt thuis gevoeld als in Limburg met z'n groenende heuvels, welvarende velden, kleurige en fleurige dorpen, met z'n verzorgde kerken en kapelletjes aan den weg en vooral met z'n hartelijke, joviale menschen, wien de vriendelijkheid uit het gezicht spat.

Met genoegen dan ook gingen we naar Sittard om er de S. I. M. A.-dagen van 6 tot 15 Augustus te beleven. Onderweg, in den trein reeds, mochten we 'n voorteeken der gulle ontvangst waarnemen. Een moeder in een compartiment naast ons kon geen rust vinden, voordat haar kindertjes ons netjes een handje hadden gegeven ter begroeting! Bij den uitgang van het station werden we verwelkomd door eenige leden der Commissie voor huisvesting, die ons naar ons logies brachten door de frisch versierde straten, onder klapperende spandoeken met missieleuzen, of waarop S. I. M. A. te lezen stond, d.i. Sittardsche Missie-actie, dat naar eene populaire interpretatie ook kon beteekenen: „Sittard is maar alles!"

Van het eerste oogenblik af voelden wij ons in Sittard thuis. Overal de welbekende Limburgsche hartelijkheid en eerbied voor

de geestelijkheid, overal warme sympathie ook voor ons, bruine Paterkes, zonder het hinderlijke, dat een vreemdeling van het gekleurde ras zich dikwerf in vele plaatsen van Nederland ge-



Foto Grijpink, Nijmegen.

P. M. Reksâatmâdjâ vertegenwoordigde met P. Alb. Soegijâpranâtâ op de Sittardsche tentoonstelling de Java-missie der P.P. Jezuieten.

troosten moet. Op de straten hadden we 't druk met het beantwoorden van de groeten, die ons van alle kanten werden toegezonden. Van de kruipertjes op den stoep tot de grijsaards op hunne gemakkelijke stoelen, spelende en rennende kinderen, loopjongens, melk- en groenten-boeren, ijsco-witkielen, chauffeurs van vrachtauto's en luxewagens, arbeiders en verkeersagenten, ze gunden zich de moeite en den tijd voor een knikje of een eeresaluut. Groepjes familie's, die op het trottoir de frissche buitenlucht zaten te genieten, lieten niet na de voorbij loopende missionarissen vriendelijk te groeten. In de dagen immers der missieweek stonden de missionarissen, en niet het minst de Javaansche Paters, in het brandpunt hunner belangstelling. Het gebeurde meer dan eens dat de kinderen op straat ons een kruiske kwamen vragen.

Onze Gastheer!

Het huisvestings-comité had voor ons geen beteren gastheer kunnen kiezen dan Mgr. J. D. Claessens, Oud-Missionaris van Java, die gedurende 30 jaar z'n beste krachten heeft gewijd aan den dienst van God in de Java-missie en heel z'n leven letterlijk besteedde in 't belang der Koloniale Missies; zie afb. blz. 205. De Voorzienigheid heeft gewild, dat de volijverige grijsaard in zijn levensavond de eerstelingen van den oogst der Java-missie voor eenige dagen aan huis mocht hebben, als 'n onderpand der overheerlijke vrucht, dien hij eens voor eeuwig zal mogen genieten, tot loon van zijn apostolisch, onvermoeid werken.

Wij van onzen kant beschouwden 't als 'n voorrecht en groote eer, dat wij eenigen tijd mochten doorbrengen in het huis van dezen Hoogwaardigen Oud-Missionaris, wiens hart nog warm klopt voor het zielenheil van ons mooi Java-land.

Z.H. Excellentie Mgr. Dr. G. Lemmens aan 't woord.

Na den feestelijken intocht der Missionarissen door de stad en langs 't stadhuis, waar de Hoogedel Achtbare Heer M. Coenders, Burgemeester van Sittard, den stoet hartelijk begroette en na een plechtig pontificaal lof door Z. H. Excellentie Mgr. Dr. G. Lemmens gecelebreerd in de imponeerende, groote kerk, werd de plechtige openingsvergadering der S. I. M. A. gehouden in de versierde aula der Eerw. Zusters Ursulinen. Wat ons bijzonder trof was de korte, echt hartelijke, geestdriftig uitgesproken rede van Limburg's beminden Kerkvorst. Dank zij eene bijzondere welwillendheid van Zijne Hoogwaardige Excellentie, zijn wij in staat den volledigen tekst er van hier te kunnen laten volgen.

Geachte Vergadering!

Toen de President van mijn Diocesaan Missie-Commité voor enkele maanden bij mij kwam om te vragen, of ik goed vond, dat thans in Sittard een missie-week zou worden georganiseerd, heb ik werkelijk met vreugde van dat plan kennis genomen; en later, toen ik hoorde, hoe de Sittardenaren met opoffering en



Foto W. K.

De Hoogwaardige Sittardsche Oud-Missionaris, Monseigneur J. D. Claessens met den schrijver van dit artikel, P. Alb. Soegijåpranåtå S.J. (Blz. 204).

ONZE GASTHEER!

eensgezindheid dat groote plan bezig waren te verwezenlijken, was mijn vreugde nog veel grooter.

Ik weet, wat het zeggen wil een missie-week te organiseeren, wat al werk en moeite daarvoor noodig is. Maar ik weet ook hoeveel goeds zulk een missie-week sticht, hoeveel moreele en zelfs ook materieele steun daardoor aan de missie wordt gegeven.

Ons Bisdom is niet het minste, God-dank, tusschen de Bisdommen, die voor de missie's werken en ijveren. Zelfs mag ons Bisdom onder een of ander opzicht beschouwd worden als voorop te staan in Nederland en zelfs in de heele wereld. In plaats van daarover spijt te hebben, alsof misschien te veel aan de nooden van elders zou worden gedacht, is het daarentegen mijn grootste vreugde en trots. Als Bisschop en opvolger der Apostelen heb ik mede te zorgen voor de uitbreiding van het Rijk van Christus op aarde. En ondervinden wij 't niet — wij mogen dat allen wel bedenken — ook de heele geestelijkheid in eigen parochie, dat juist de groote, opofferende, apostolische Christusliefde, die men toont voor de arme kinderen, die nog ver dolen van 't vaderhuis, weer grooten zegen brengt in eigen huis!

Daarom ben ik blijde hier openlijk mijn innigste sympathie en hartelijke liefde te kunnen uitspreken voor de missies, voor de missionarissen, voor alle missievrienden in ons Bisdom, maar bijzonder voor U allen, die deze missie-week hebt georganiseerd en gaat maken tot een grootsch succes en breng ik U allen hier openlijk nu reeds mijn hartgrondigen dank.

Moge Jezus, onze Verlosser en Hoogepriester U zegenen. Moge Hij duizenden en duizenden hierheen trekken om eenerzijds te genieten van al het schoone, dat hier wordt geboden en anderzijds in nieuwe liefde voor de Missie te onvlammen.

Laat het een missie-feest worden, dat grootsch en zegenrijk wordt door de samenwerking van allen, niet alleen van Sittard, maar ook van heel de omgeving.

Het is tegenwoordig een kleine kunst om groote getallen van menschen te trekken naar profane feestelijkheden en sportuitvoeringen. Hier geldt het een feestelijkheid van geestelijk gehalte, hier geldt het een wedstrijd in de renbaan van Christus onzen Koning.

Gunt Hem het genoegen, dat het aantal bezoekers en be-

langstellenden grooter zij dan waar ook. Maakt dat niet alleen Hij, die de Koning is der Missionarissen, maar ook de Missionarissen zelf, uit uw belangstelling en sympathie, uit uw steun en medewerking den troost en de voldoening mogen smaken, dat het geloof der Limburgers nog altijd sterk, edel, offervaardig en groot is.

Op dan allen, met Maria — Stella Duce — voor Christus, onzen Koning! Stellen wij deze missie-week bijzonder onder de bescherming van Maria O.L. Vrouw van het H. Hart. Geven wij door Haar aan Hem, onzen Koning, 't Goddelijk Hart, alles, wat deze stad te aanschouwen biedt, ook ons werk, onze moeite, onze liefde voor de Missie, dan zal Hij ons daarvoor geven getrouwheid in ons geloof, zegen in ons missiewerk en een overgroot loon in Zijn Rijk, het eeuwige Rijk van Christus onzen Koning, geprezen in eeuwigheid! Ik heb gezegd."

Gesterkt door die Bisschoppelijke woorden stapten na de openingsplechtigheid tal van Missionarissen in gereedstaande auto's, die hen naar verschillende plaatsen in den omtrek van Sittard zouden brengen, om er den volgenden morgen te preeken en de geloovigen op te wekken tot werkdadige missie-liefde. Ook wij, Javaansche Priesters, mochten behooren onder het getal der uitgezondenen, en 't ons welbekende Geleen werd ons aangewezen als de plaats, waar wij 't missie-vuur moesten trachten nog hooger te doen opvlammen.

't Is te hopen, dat het den menschen nog lang zal blijven heugen, dat een paar Javaansche Priesters, die na God aan Nederlandschen missieijver alles danken, getracht hebben hen te overtuigen van het schoone, het edele, het goddelijke van goed-begrepen missie-actie.

De Missie-optocht.

Missie-week zonder missie-optocht is haast ondenkbaar. Daarom zorgde de S. I. M. A., dat den eersten dag na de officieele opening, Zondag 7 Augustus, des namiddags, duizenden uit Sittard en omgeving hun hart weer eens konden ophalen aan een missie-optocht.

Tegen drie uur stelde zich in de Parklaan de groote missie-

optocht op. Het weer was prachtig en duizenden bezoekers waren naar Sittard gestroomd, dat zijn gevestigden naam van mooie optochten te houden op buitengewone wijze hoog hield. Groot is de lof die de organisaties verdienen, welke dit heerlijke geheel tot stand brachten; van personen die in andere groote steden de missie-optochten gezien hebben, vernamen we, dat Sittard werkelijk op een schitterende wijze voor den dag is gekomen. De geheele stoet was een lust voor het oog doordat voor een



Foto Willems, Sittard.

„Van de aarde verheven zal ik allen tot Mij trekken".

rijke en passende costumeering was zorg gedragen; in keurige groepen, waaronder meerdere engelengroepen en een maagdenkoor, en in tal van schitterende wagens werd uitgebeeld Christus' triomf.

Enkele opnamen, welke wij op blz. 208, 209 en 210 reproduceeren, getuigen luide dat er veel te zien viel.

Ook op het gebied van optochten is men tegenwoordig verwend. Hoe dikwijls ziet men niet bij publieke feestelijkheden stoeten voorbij trekken, boeiend van schoonheid, sprankelend van

oorspronkelijkheid en kunstzin, tintelend van fijnen smaak en geestigheid. En toch maken dergelijke profane optochten geen diepen indruk op ons. Ze lijken op een vuurwerk, dat ons voor een oogenblik enthousiast maakt en zelfs ook aesthetisch aangrijpt; maar dat reeds voorbij is voor wij het merken. Heel anders is het gesteld met een optocht, gelijk de S. I. M. A. ons te zien gaf. Deze optocht was wel geen toonbeeld van gratie of machtige uitbeeldingskracht, maar trof ons diep, omdat hij zoo



Foto Willems, Sittard.

Praalwagen voorstellend : doop van een heiden in de Catacomben.

simpel weer gaf wat ons het dierbaarst van alles is, n.l. de geschiedenis van het groote verlossingswerk.

Van jongs af aan hebben wij Javanen geleerd, om bij het bijwonen van tooneelopvoeringen niet alleen gebruik te maken van ons oog en oor, maar ook van onze verbeelding, zoodat wij niet veeleischend zijn op 't gebied van decors en zelfs tevreden zijn met symbolen in plaats van de zaak zelf, wat sterk tot uiting komt in de wajangvoorstelling, die een dosis kennis veronderstellen van 't verband tusschen 't zinnebeeld en de zaak. Daarom

spraken verschillende groepen uit de S.I.M.A.-optocht, hoe eenvoudig ze overigens ook waren, heel veel tot ons en wisten in ons allerlei gevoelens en emoties te wekken.

De wagen met den afgod Jupiter er op, omstuwd door geketende slaven deed ons b.v. denken aan hetgeen geschreven staat in 't Boek der Wijsheid, XIIIe Hoofdstuk.

„IJdel", zoo lezen we daar „zijn al de menschen, wien de kennis van God ontbreekt, en die uit het goede, dat zichtbaar is, niet vermochten te kennen Hem, die is; en op de werken lettend niet inzagen, wie de kunstenaar is; maar of vuur, of wind, of de snelle luchtstroom, of de sterrensfeer, of het ontstuimige water, of zon, of maan hielden voor de wereld-besturende goden".

Voorwaar een pakkende uitspraak der H. Schrift over de dwaling van vele arme heidenen. En omdat zij niet allen onschuldig dwalen laat God toe, dat velen van hen in de grootste zedelijke ellende vervallen, hetgeen de H. Paulus zoo raak zegt in zijn brief aan de Romeinen.

De aanbeden Jupiter en de geketende slaven symboliseeren de tragiek van den mensch zonder Christus. Zet in plaats van Jupiter: geld, goed, eer, aanzien, lichaamscultuur, egoïsme enz. en ge hebt zoovele scènes uit de tragedie, die dagelijks gespeeld worden in landen, die Christus niet kennen of verloochend hebben.

Naast een pakkende voorstelling van het heidendom, dat zit te tobben met den zondenvloek zagen we groepen en tafereelen die ons den kruiszegen van Christus vertolkten. Rijen kinderen dragende het Evangelieboek, de lijdenswerktuigen als geesel, roeden, mantel, rietstok, doornenkroon, hamer, nagels, kruis, dobbelsteenen, lans, spons. Alles dingen, die ons Javaansche Priesters, toen wij nog heidenen waren, raadselen, ja een ergernis zijn geweest, doch die nu bij het voorbijtrekken van den stoet wederom spraken een taal, die ons verstand verlicht, ons gemoed diep bevredigt. Dankbaar waren wij gestemd toen de laatste praalwagen en groepen, die Christus' triomf in Zijn Kerk uitbeelden, voor ons voorbij trokken en wij, we voelden ons gelukkig in het bezit van het ware geloof. Onwillekeurig dachten we aan de woorden van Onzen Goddelijken Zaligmaker, toen Hij het in den H. Geest uitjubelde en sprak: „Ik dank U, Vader, Heer van

hemel en aarde, omdat gij deze dingen voor wijzen en verstandigen hebt verborgen en aan kleinen hebt geopenbaard". St. Lucas X, 21.

We zijn God dankbaar en na God de Missionarissen en met de Missionarissen zoovele missie-vrienden, dat wij mogen geteld worden onder het getal van de eenvoudigen des harten, aan wie de volle goddelijke openbaring is geworden. We voelen niet de minste spijt bij de gedachte aan de offers, die wij ons hebben



Foto Willems, Sittard.

Groep voorstellend: Heilige Ordestichters en Belijders.

getroost om wille van ons geloof. Met genoegen zelfs denken we nog dikwijls terug aan de pijnlijke dagen van ons bekeeringsproces, aan de anstige oogenblikken van den beslissenden strijd tegen allen en alles, wat ons dierbaar was. Gods genade heeft ons als jeugdige overwinnaars gevoerd uit den uiterst pijnlijken strijd met personen, die met ons nauw zijn verbonden door den band van 't bloed.

In de stand.

De meest interessante en genoeglijke oogenblikken der

S.I.M.A.-dagen beleefden wij in de stand. Het viel ons wel op den duur niet mee elken dag ± 3 uur te staan praten tegen dikwijls opeengepakte menschen in een Hollandsche atmosfeer met tropische warmte. Maar de belangstelling van het publiek gaf ons moed. En wij behoefden niet altijd onzen lach in te houden! Velen hadden plezier in ons en omgekeerd wij in hen. Sommigen, die op een afstand ons ongemerkt stonden te bestudeeren, bezorgden ons de meeste pret, omdat ze blijk gaven van hunne onwetendheid in de kunst om te zien zonder te kijken. Ook voor variatie en afwisseling werd er genoeg gezorgd door 't publiek. De een toch stelde belang in 't huisje en karretje van den Javaanschen landbouwer, een ander in het eenvoudige huisraad, een derde in den praktischen zin van den Javaan om uit de natuur te halen wat er uit te halen is, zooals het uitbuiten van bamboe en klapper, die letterlijk van de stam tot aan 't blad worden benut, en 't omtooveren van afgedankte gloeilampen in elegante olielampjes en nachtpitjes.

Allen waren vooral verbaasd over de Javaansche kunstnijverheid: zooals het batik- en houtsnij-werk, de leer-, koper- en hoorn-bewerking.

Wat hen het meest bevreemdde en bespottelijk toescheen waren onze wajangpoppen. 't Was een heele toer om hen eenigszins te doen aanvoelen, dat er toch, afgezien van de fijne bewerking, dingen aanwezig waren, die het aannemelijk maakten dat wij, Javanen, die poppen mooi vinden. 't Meest afdoende antwoord op hunne bevreemding was een zucht: „kwestie van smaak meneer!"

Daar wij in de stand stonden niet om onze waren aan te prijzen, of een beetje volkenkunde of aardrijkskunde te leeren, — daarvoor kunnen wij betere adressen recommandeeren — brachten we de verschillende voorwerpen zooveel mogelijk in verband met de Missie. Dat was op slot van rekening waar het om te doen was. En de meesten onder 't publiek vonden daarin juist de grootste voldoening. Het resultaat van het zwoegen, lijden en bidden der Missionarissen, het resultaat van hun arbeiden en offeren wilden ze hooren en zien. In ons zagen ze op de eerste plaats de vrucht van hun gebed en missie-ijver. De innerlijke blijdschap stond op hun gezicht te lezen, wanneer we 't hadden



Foto Stassen, Sittard.

De stand onzer Java-Missie op de Sittardsche tentoonstelling.

over de betrekkelijk bevredigend aantal roepingen onder de eerste generatie bekeerlingen op Java, zoowel voor Priester, Broeder als voor Zuster. Met genoegen bekeken ze dan de keurige maquette van ons klein seminarie, die op een afstand van onze stand stond te prijken; in welk seminarie op 't oogenblik 70 jongens zich voorbereiden voor 't priesterschap.

Vriendelijkheid is toch maar alles!

Wie de Sittardsche missie-tentoonstelling bezocht, werd van alle kanten met vriendelijke gezichten ontvangen, maar niet voor niets. We hadden soms medelijden met de bezoekers, die uit louter goedheid bezweken voor lastige, jonge dames, die voor de missie het apostolaat van vriendelijkheid uitoefenden. Met het vriendelijkste gezicht van de wereld spelden ze iedereen een bloempje in den jas en onwillekeurig greep men naar z'n portemonnaie uit dankbaarheid voor die kleine attentie. Op haar verzoek — want weigeren kon niemand — moesten velen hun geluk beproeven met visschen, ringen gooien enz. waarna ze tot troost mochten hooren: „Meneer, U heeft geen geluk". Gelukkig werd men na een vermoeienden zwerftocht geleid naar een gezellig zitje, waar men zich zelf kon onthalen op een glas bier en eens kon klinken op de gezondheid van hen, die zich alle moeite getroostten om 't op de tentoonstelling zoo gezellig mogelijk te maken. De laatste twee dagen der tentoonstelling werd telkens voor meerdere duizenden toeschouwers opgevoerd het mooie Gemeenschapsspel „Omnis terra". Dit aangrijpende spel, waarvan iedereen vol was, vormde een waardig en pakkend slot der Sittardsche Missie-week.

Wij zijn de Katholieken van Sittard en omgeving dankbaar voor al het genotene. Ook wij wenschen met Gods genade mede te werken aan de vervulling van 't „Omnis terra adoret Te". God geve, dat wat wij in Sittard gezien en beleefd hebben, voor ons een spoorslag zal blijven in den dienst van God en den naaste.



Foto A. Panoedjoe, Soerabaja.

EVEN VOOR MOEDER WATER PUTTEN.



KALASAN'S VREUGDE-DAG

DOOR A. BUSCH, S.J.

Kalasan! Ja, ik kende het. Een half jaar geleden, op weg naar het tjandi-veld van Prambanan, had men mij in deze desa gewezen op een langs den weg gelegen tempeltje, het begin van de reeks, die komen zou. Een eindje van den weg af, op een drassig stuk land, zag ik daar het pronkjuweeltje van Hindoe-kunst: mooi van vorm in zijn geheel, in zijn onderdeelen afgewerkt tot in de fijnste bijzonderheden. Daar, bezijden van den weg, bij die hooge koele kamer, was 't eenzaam en stil; mijn oogen gleden rond van beeld tot beeld, uitgebeiteld in de rijk bewerkte muren, zagen naar binnen in de leege ruimte, naar omhoog, waar de technisch-kunstige plafonds samenkomen — en mijn gedachten gingen uit naar het verleden, een twaalf eeuwen terug, toen op deze nu zwijgzame plaats dit sierlijk bouwwerk was opgericht door menschen, die toonden in gemeenschap iets grootsch tot stand te kunnen brengen en zoo tevens vastlegden in steenen symbool, wat er leefde onder het volk. Is het in oorsprong een graf-monument van een der grooten uit dien tijd? Bewaart dit graf volgens overlevering de asch van Boeddha, of is het misschien een plaats van offerdienst geweest? Wat er van zij: het rijke decoratief van beelden en symbolen maakt dit bouwwerk tot een godsdienstig monument, maar.... een monument, dat slechts spreekt van wat vroeger eens was en niet meer is. Leeft er nu godsdienstzin onder het volk, en vooral wordt nu



Foto L. Buys, Djocjakarta.
Front der nieuwe kerk te Kalasan.

gekend de ware God, die een God van Liefde is en van Geluk? Men wees mij een school: daar was tevens de kerk, want twee keer per maand werden de tusschenschotten weggenomen om één groote ruimte te verkrijgen voor het vieren der heilige geheimen. Een eigenlijk kerkgebouw was er niet. Wanneer zou komen de blijde dag, dat hier zou verrijzen het ware Godsgebouw, waarheen zou samenstroomen het volk van dezen, ònzen tijd; een Godsgebouw, verkondigend, dat God leeft onder Zijn volk?

Gekomen is die dag! 29 Juni, op het feest der eerste Missionarissen van Gods Kerk, heeft Z.H. Exc. Mgr. A. van Velsen de eerste katholieke kerk van Kalasan plechtig ingewijd, bij welke plechtigheid ik het geluk had als subdiaken tegenwoordig te mogen zijn. Dagen tevoren reeds was alles in gereedheid gebracht: per vrachtauto waren aangevoerd stoelen en een bisschoppelijke troon, koffers met benoodigdheden voor de plechtigheid en alles wat maar luister zou kunnen bijzetten aan dezen voor Kalasan zoo gewichtigen dag. Zoo vol verlangen hadden de Katholieken van Kalasan er naar uitgezien en met offers en daden bewezen, dat het hun ernst was met hun vurige wensch: een kerk te bouwen voor hun God. Blij klepte dan ook het klokje, toen Z.H. Excellentie kwam aangereden om terstond in den vroegen morgen, om 7 uur, de plechtigheid te beginnen.

De Superior der Jezuieten-missie, de Hoogeerwaarde Pater A. van Kalken S.J. stond Mgr. als diaken terzijde, terwijl de

Rector van het St. Ignatius-College te Djocjakarta de functie van ceremoniarius vervulde. Al zegenend en biddend trok men rond de kerk om daarna in het nieuwe Godshuis, voordat de menschen zouden worden toegelaten, de gansche Zegepralende Kerk om voorspraak te vragen voor al degenen, die als leden der Strijdende Kerk op aarde, steun en kracht zouden komen zoeken in deze woning van God. Na de wijdingsplechtigheid



Foto L. Buys, Djocjakarta.

Het nieuwe kerkje te Kalasan, geschenk eener weldoenster in Nederland.

werd een solemneele Hoogmis opgedragen, waaronder eenige honderden Javanen ter H. Tafel naderden. Is de pracht der Liturgie in gewaden en bewegingen reeds een weldaad voor het Javaansch gemoed, het solemneel karakter werd niet weinig verhoogd door het feit, dat een jongeman van Kalasan als scutifer of edelknaap bij den troon fungeerde en de handwasschingen verrichtte. Gekleed in zuiver Djocjaneesch kostuum, met op den rug een in de saboek [1]) gestoken kris, stond

[1]) saboek = een breede sierband om het middel.

hij daar als de tolk en vertegenwoordiger van gansch het Djocjaneesche volk, dat hulde kwam brengen aan God. Na afloop der plechtige Hoogmis sprak Pater F. Sträter S.J. in warme bewoordingen de geloovigen toe, om te besluiten ten slotte met een gezamenlijk dankgebed voor de edelmoedige weldoenster in Holland, die door haar ruime gift, geschonken uit dankbaarheid ter eere van Maria, de Moeder der Goddelijke



Foto G. Vriens, Maastricht.

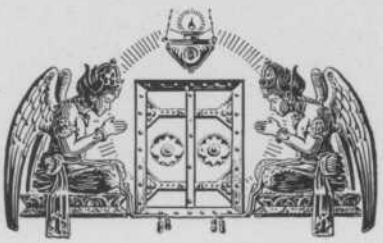
De drukte voor het kerkje na de plechtige inwijding door Z.H. Exc. Mgr. A. van Velsen.

Genade, den bouw van deze grootste der dessa-kerken had mogelijk gemaakt.

De plechtigheid is ten einde: Kalasan heeft haar kerk, de tempel van den waren God. En al is de eeuwenoude Hindoetjandi rijk door beeldhouwwerk, mooi door vorm — de Katholieke kerk wint het door haar gloedvolle bezieling, want de schoonste kerk is een **volle** kerk en haar voornaamste sieraad is: het **biddende volk.** De steenen van de tjandi zijn dood — de steenen van Gods Kerk zijn levend: uitverkoren steenen,

geslepen op den slijpsteen van het leven, afgerond door de ruwe wrijving van 't aardsch bestaan, maar zóó pasklaar gemaakt door den Bouwheer van het Hemelsche Jeruzalem. Moge voor de bewoners van Kalasan in vervulling gaan de bede uit de wijdingsliturgie der H. Kerk:

„O God, die uit levende en uitverkoren steenen voor uwe Majesteit een eeuwige woonplaats bereidt, kom uw smeekend volk te hulp, opdat deze plaats, wier stoffelijke ruimte aan uw Kerk van nut is, met geestelijke zegeningen moge verrijkt worden."





EENE VERKLARING

NAMENS DE KATHOLIEKE JAVANEN, 19 JULI, IN DEN VOLKSRAAD AFGELEGD DOOR DEN HEER KASIMÅ ENDRÅHWAJÅNÅ.

In de October-aflevering van den vorigen jaargang, blz. 207, gaven wij weer de maidenspeech van het Katholieke Javaansche Volksraadslid, den Heer Ign. Kasimå Endråwahjånå, gehouden bij gelegenheid der Algemeene Beschouwingen. In deze, zijne eerste rede, kwam o.a. de Heer Kasimå krachtig op tegen de misvatting, als zou het volgen van nationale aspiraties onmogelijk samen gaan met het trouw blijven aan de katholieke beginselen, en verklaarde tevens, dat volgens zijn opvatting het regeeringsbeleid moest gericht zijn op het zoogenaamde beginsel der nationaliteit.

Bij de Algemeene Beschouwingen van 1932 hield, in de vergadering van 19 Juli, de Heer Kasimå wederom eene rede, waarvan het laatste deel geheel bizonder de aandacht trok en door de Regeering werd genoemd eene „belangrijke verklaring". Het bedoelde gedeelte luidde:

„Ook mij heeft het getroffen, dat, terwijl in verschillende landen in het Oosten het politieke leven in felle ontwikkeling is — b.v. in de Philippijnen, waar een staatkundige hervorming op het punt staat zich te voltrekken en in Britsch-Indië, waar voortdurend op politiek terrein woelingen voorkomen, waarvan het einde niet is te voorzien — toch in de openingsrede met

geen enkel woord gewag is gemaakt van de politieke ontwikkeling van dit land, zooals de Regeering die ziet. Nu echter de Regeering in de Memorie van Antwoord duidelijk te kennen heeft gegeven, dat zij continuïteit in het politieke beleid op den voorgrond stelt, ben ik gerust.

Uit mijn korte, principiëele rede, bij de algemeene beschouwingen van verleden jaar [1]), weet men, welk standpunt ik inneem ten aanzien van het te voeren koloniale regeerbeleid, n.l., dat het gericht behoort te zijn op het z.g. beginsel der nationaliteit. Ter vervollediging van hetgeen ik toen zeide en mede om elke misvatting te dier zake te voorkomen, moge ik, hoewel deze tijd wegens het op den voorgrond tredende financieele probleem, hiervoor wellicht niet de meest geëigende is, in mijn kwaliteit van vertegenwoordiger der Inheemsche Roomsch-Katholieken een verklaring afleggen ten aanzien van het politieke beleid, een beginsel-verklaring, die eigenlijk niets anders is dan een samenvatting van hetgeen de toenmalige leider der Roomsch-Katholieke Volksraadsfractie, Dr. J. Schmutzer, nu ongeveer drie jaar geleden in deze zaal bij de algemeene beschouwingen heeft gezegd.

Ik verklaar dan bij dezen, dat de onder Nederlandsch staatsgezag vereenigde Indonesische volksgemeenschappen van nature het recht en den plicht hebben, om eigen volksbestaan te cultiveeren, en dat aan die volksgemeenschappen mitsdien het recht toekomt, om naar eigen staatsordening te streven, als middel om het volkswelzijn naar nationale behoefte zoo volmaakt mogelijk te dienen.

Hieruit volgt, dat het op den weg ligt van den Nederlandschen Staat, die als cultuurstaat is geroepen om aan de ontwikkeling van de menschengemeenschap in haar geheel mede te werken, en als koloniale mogendheid in het bijzonder is aangewezen om de opvoeding van de volksgemeenschappen in dezen archipel te leiden en te voltooien, en in zulke mate, dat daarmede het volkswelzijn gebaat zal wezen, zelfbestuur en eindelijk zelfregeering aan de Indonesische volksgemeenschappen toe te kennen.

---

[1]) Zie vorige jaargang blz. 207 en volgende.

Z.H. Exc. de Apostolische Vicaris van Batavia heeft mij gemachtigd te verklaren, dat hij aan deze beginselverklaring, welke in volmaakte overeenstemming is met de Katholieke staats- en maatschappij-leer, Zijne goedkeuring heeft gehecht.

In de diepgevoelde overtuiging, dat de aanvaarding van deze richtlijnen een hechten grondslag biedt voor de richtige oplossing van het koloniale vraagstuk, verklaar ik bij dezen die beginselen ten richtsnoer te zullen leggen aan den arbeid, die God mij moge vergunnen met Zijnen onmisbaren bijstand in het belang van deze landen en zijn inwoners te verrichten.

Waar de zoo juist afgelegde beginselverklaring, zooals overigens haast elk beginsel in zijn doorvoering ruimte laat tot groote divergentie, is het noodzakelijk, dat ik mij uitspreek omtrent het practisch koloniaal beleid, waartoe een consequente doorvoering van de door mij aanvaarde richtlijnen moet leiden.

Wanneer ik dan terugzie naar hetgeen door Nederlandsche Landvoogden gedurende de laatste 20 jaren in het belang van den zelfstandigmaking der Indonesische volksgemeenschappen in den breedsten zin van het woord is gedaan, moet ik erkennen, dat het Regeeringsbeleid in groote trekken zich dien tijd heeft bewogen overeenkomstig de lijn, welke in de beginselverklaring is getrokken.

Het is om deze reden, dat ik het door de Gouverneur-Generalen Idenburg en Graaf van Limburg Stirum ingeleid en door Jonkheer De Graeff bevestigd koloniaal beleid als grondslag voor de verdere staatkundige en economische emancipatie van deze landen aanvaard. Met erkentelijkheid heb ik dan ook kennis genomen van hetgeen in de Memorie van Antwoord is vermeld omtrent het voornemen der huidige Regeering, om het gedurende de vorige bewindsperiode gevolgde bestuursbeleid te continueeren.

Overigens zal ik het voorbeeld der Regeering volgen, en noch terzake der groote lijnen, waarlangs het koloniaal beleid zich heeft bewogen, noch omtrent de door mij noodzakelijk geachte doortrekking van die lijnen, in breedvoerige beschouwing treden.

Ik doe dat niet, omdat daaromtrent zooals ik in de Memorie van Antwoord lees, een **communis opinio** zou bestaan, doch

omdat ik — op grond van opgedane ervaringen — niet geloof, dat de tegenstanders van het tot dusverre gevolgd beleid, die ongetwijfeld bestaan, door beschouwingen zijn te overtuigen. Als ik mij daarom bepaal met op te merken, dat het financieel beheer van den vorigen Landvoogd terecht aanleiding heeft gegeven tot kritiek, dan doe ik dat slechts, teneinde geen aanleiding te geven tot het misverstand, dat het aanvaarden van het practisch beleid van de vorige bewindsperiode zoude insluiten, dat ik tegenover een voorzichtiger financieele politiek afwijzend zou staan.

Na de door mij afgelegde beginselverklaring en de instemming, die ik heb betuigd aan het tot dusverre gevolgd beleid, is het welhaast overbodig te verklaren, dat ik een voorstander ben, niet slechts van samenwerking met de Regeering, doch in beginsel — met handhaving van eigen standpunt, — ook een voorstander ben van samenwerking met alle groepen, zoo in als buiten dit college, voorzoover zij niet streven naar omverwerping van de bestaande orde en voorzoover zij niet zelve door hun houding die samenwerking onmogelijk, of nutteloos maken.

Deze samenwerkingsgedachte vloeit van zelf voort uit het heilig Katholiek geloof, dat, uit zijnen aard hoog verheven boven de vooroordeelen, die landaarden en nationaliteiten scheiden, steeds heeft geleerd, dat het waarachtig geluk der menschheid slechts wordt gediend door over en weer rechtvaardigheid en naastenliefde te betrachten, en daarom in zijn daadwerkelijke beleving welhaast noodzakelijk tot gezamenlijken arbeid met waardeering en eerbiediging van elkaars standpunt noopt en daardoor wederom leiden moet tot het verzachten van vele tegenstellingen, die op andere wijze niet zouden kunnen worden overbrugd.

Het is hier de plaats om dien Landvoogd te eeren, wiens werk in deze landen bezield is geweest door de deugd van samenwerking, waaraan ik zoo juist aandacht heb gewijd en waardeering ook uit te spreken voor die Nederlanders, die zich niet achtergesteld hebben geacht door hetgeen de heengegane Landvoogd ons heeft gegeven, zonder zijn eigen volk ook maar in het minst tekort te doen.

Ik moge eindigen met de hoop te uiten, dat het voorbeeld van rechtschapenheid in de afgesloten bewindsperiode gegeven, navolging moge vinden tot heil van allen, die deze landen bewonen."

Naar aanleiding dezer door den Heer Kasimå op den 19den Juli gehouden rede, heeft de Regeerings-gemachtigde voor Algemeene Zaken, de Heer Kievit de Jonge, in de volksraadsvergadering van 30 Juli een antwoord gegeven, dat getuigt van groote waardeering der Regeering voor de beginsel-verklaring door den Heer Kasimå namens de Katholieke Inheemschen gedaan.

Wij laten het antwoord van den Regeerings-Gemachtigde hier volgen :

„De Regeering vernam twee belangrijke verklaringen, welke betrekking hebben op het beginsel-program der R.K. Javanen en op dat der Nationale Fractie. De eerste verklaring, door den Heer Kasimå met de hooge instemming van Z.H. Exc. den Apostolisch Vicaris van Batavia afgelegd, heeft de Regeering opnieuw doordrongen van de belangrijke en schoone taak, welke deze organisatie (der R.K. Javanen), ten aanzien van Nederlandsch-Indië, vervullen kan. Bij het nastreven daarvan zal Zij de vereeniging met groote belangstelling volgen, hopende, dat de P.P.K.D.[1]) in samenwerking met de Regeering, haar streven met succes zal zien bekroond."

[1]) P.P.K.D. = **P**akempalan **P**olitik **K**atoliek **D**jawi, d.w.z. Vereeniging, die in de politiek de belangen der Katholieke Javanen behartigt.

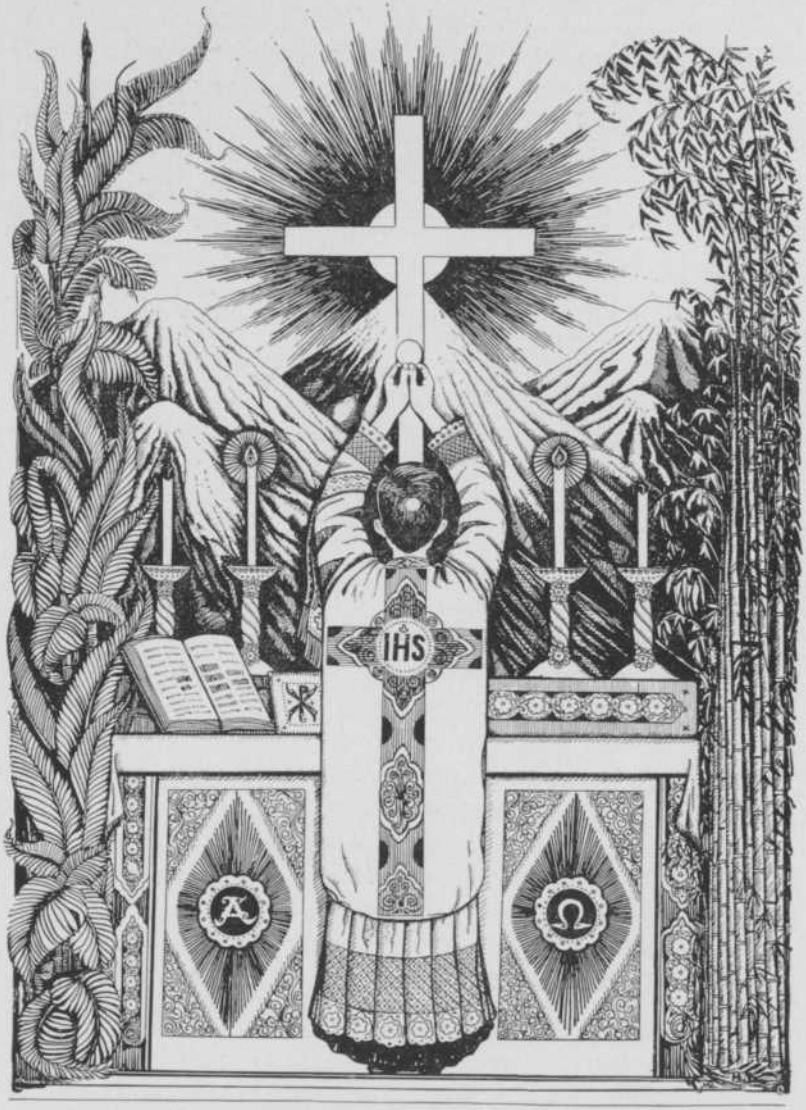


GEEF JAVA HET GELOOF, EN EERST DAN ZAL 'T ECHT SCHOON ZIJN!

DOOR M. REKSÅATMÅDJÅ, S.J.

In 't voorjaar, als hier het jonge, frissche groen weer begint op te komen, en wat later, als de boomen in bloei staan en de velden met wondere kleurenpracht bedekt liggen, dan lijkt 't mij, alsof heel Limburg slechts een groot schilderstuk is. En het is werkelijk een genot om er naar te turen: Wat een kleurendans in parken en velden, ja over het heele land. Wat geven die witte en roode landhuizen nog een apart cachet aan 't geheel. Maar bovenal spreken tot mijn Christen-hart de slanke torenspitsen, hoog in de blauwe lucht: zij geven niet alleen een eigenaardig aspect aan 't landschap, maar wijzen ook naar iets hoogers, naar den goeden God en zijn hemel. Dit land is een katholiek land! Dat zien we ook aan de groote kruizen langs de landwegen en de versierde kapelletjes met een beeld der Moedermaagd, of van een Beschermheilige. Limburg is een mooi land, maar zijn diep Roomsch geloof, dat overal tot uiting komt, maakt het nog veel, veel aantrekkelijker.

Men vraagt ons, Javanen, weleens, of Java, ons vaderland, ook zóó mooi is. Zeker, Java is ook schoon. Java immers is 't wondere land der altijddurende zomer-zon en van 't eeuwige groen. De forsche lijnen zijner natuur; zijn machtige bergen, dalen en rivieren met al hun tooverachtige kleurschakeeringen, maken een onvergetelijken indruk op den beschouwer. Het is



Penteekening van M. Reksaatmadja.

GEEF JAVA HET GELOOF
EN EERST DAN ZAL 'T ECHT SCHOON ZIJN!

bekend, dat Indië rijk is aan grootsche natuurtafereelen, dat Indië een zeldzaam stuk natuurschoon is, anders toch zou één van Nederland's zonen 't niet bezongen hebben als een gordel van smaragd, die zich slingert om den evenaar.... Maar Indië mist 't voornaamste: den kostbaarsten schat des geloofs. Waar zijn de slanke torenspitsen, die naar den hemel wijzen? Waar zijn de groote kruizen en versierde kapellen, die getuigen van een geloovig volk? Waar zijn de priesterscharen? Waar zijn de vrome geloovigen, die de kerken vullen? Helaas, Indië bezit nog nagenoeg niets van dien aard; en daarom is Indië arm! Wat baat immers al de rijkdom der natuur, indien de mensch nog niet geleerd heeft uit het schoone wat hem omringt, op te klimmen tot den Gever van alle goed? Voor de meesten is dan ook de natuur slechts dood en een gesloten boek! Of meent gij, dat de dessa-menschen, die 's avonds vermoeid van den dagelijkschen arbeid zitten te rusten, zich de moeite geven om te lezen in 't boek der natuur? Denkt gij misschien, dat de herdersjongen, die zijn karbouwen hoedt, zich bekommert om den Maker der grootsche omgeving? Neen, dat kennen zij nog niet. Maar leer den Javaan Jezus vinden, Hem beminnen; leer de Javanen bidden tot God, hun Vader in den Hemel, dan zullen hun oogen zich openen voor al wat grootsch en verheven is rondom hen. Dan zullen zij in den geest 't Kruis zien staan, hooger dan de hoogste toppen der hooge bergen, schitterender dan de fel-stralende tropische zon. Dan zal de blanke Hostie, door steeds meer bruine handen opgeheven, licht en genade doen nederdalen in de harten der millioenen Javanen, die blij en dankbaar hun kerken zullen bouwen op de hellingen hunner bergen en in hun uitgestrekte, vruchtbare valleien. Geef Java het Geloof en eerst dan zal het echt schoon zijn!





EEN NIEUWE LEERSTOEL AAN DE PAUSELIJKE UNIVERSITEIT TE ROME

MISSIE-WETENSCHAP

Mr. Dr. J. BEUNS, S.J.

De Pauselijke Universiteit van Rome, de Gregoriana, heeft aan de reeds bestaande faculteiten een nieuwe toegevoegd, die uitsluitend de missie-wetenschap of missiologie zal beoefenen. Het is thans mogelijk ook te Rome in de missie-wetenschappen te promoveeren. Eerst na de gewone seminarie-opleiding mogen de colleges der nieuwe faculteit worden gevolgd. Voldoet een student aan de voorgeschreven eischen, dan kan hij na twee jaren het licenciaat en na drie jaar het doctoraat in de missiologie behalen. Bovendien wordt een praktische cursus van één jaar ingericht voor hen, die de uitgebreide studie en het doctoraat niet verlangen.

Het doel van deze uitbreiding der leervakken van de Gregoriaansche Universiteit is uit de jonge mannen der religieuse congregaties, die het onderwijs aan de Universiteit plegen te volgen, uitgelezen missionarissen te vormen, maar tevens om mannen op te leiden, die over het missiewerk met wijsheid zullen spreken en van uit het vaderland de missies met kennis van zaken zullen leiden.

Er wordt dus verband gelegd tusschen missie en wetenschap.

Velen zal de verbinding van deze beide woorden nog eenigszins vreemd lijken, al bestaat dan reeds sedert 2 jaren in ons

eigen vaderland, aan de Nijmeegsche Universiteit, dank zij de niet genoeg te waardeeren bemoeiingen van den Priester Missiebond, een leerstoel in de missiologie.

Die er echter in slaagt dit verband goed te gaan zien, krijgt een geheel nieuwen kijk op het missie-leven van onze Moeder de H. Kerk.

Wat heeft, zoo meent allicht een eenvoudige geloovige het trekken door ijskoude of verzengde streken om aan onwetende heidenen het Evangelie te brengen, te maken met wetenschap: het van een katheder verkondigen van dingen, die maar weinigen kunnen vatten en gelukkig niemand noodig heeft om braaf te leven? Toch eischt het met vrucht arbeiden aan de bekeering van volkeren, die een geheel andere beschaving bezitten dan de Europeesche, heel wat meer dan deze eenvoudige-van-hart denkt.

Zeker, zonder zielenijver bij de missionarissen, zonder gebed en zonder de met veel moeite opgespaarde penningen van hen, die achterblijven, kan geen missie-arbeid slagen. Iedere professor in de missie-wetenschap zal luide verkondigen, dat bekeeringen slechts mogelijk zijn, indien in de harten der missionarissen het Pinkstervuur brandt, indien de geloovigen offervaardig en vrijgevig zijn. En toch moet er iets bijkomen. Het werk in de missielanden moet op deze twee zuilen rusten, maar tegelijk op een andere grondzuil: op de missie-wetenschap. Waarom?

Laat uw blik eens gaan over de niet-Christelijke wereld. Wat een verschillen tusschen de landen, waar het Christendom niet wordt gekend, wat een onderscheid van klimaat, dichtheid van bevolking, beschaving en denkwijzen. Toch moet ook deze wereld voor het H. Evangelie worden gewonnen. Maar hoe dat machtige blok te bewerken? Het zal een buitengewoon verstand moeten zijn, dat én aardrijkskundig èn statistisch èn ethnografisch geschoold is, dat in staat zal zijn om te beslissen naar welke streken vooral de stormtroepen moeten gezonden worden en aan welke behoeften het eerst moet worden voldaan, een zeer scherp vernuft, want tegelijk zal aangegeven moeten worden, hoe die actie kan worden gevoerd om welslagen te verzekeren.

Degenen, die van de missie-wetenschap zullen profiteeren, zijn op de eerste plaats de leiders van het Romeinsche missie-centrum, de Propaganda; verder de oversten der groote missie-orden en

congregaties. Dus zal in Rome ook het wetenschappelijk centrum moeten liggen.

Reeds gaven de Pausen, ook gebruikmakende van hetgeen in vroeger tijden wetenschappelijke mannen adviseerden, richtlijnen voor het missioneeren. Maar deze Pauselijke bevelen moeten worden verklaard en uitgewerkt. Het Pauselijk missie-recht, dat voorschrijft wat in de verre landen missie-oversten en onderdanen mogen en moeten doen, is zoo uitgebreid, dat het een lijvig wetboek gelijkt. Wie anders dan wetenschappelijke mannen zijn geschikt om de Pauselijke bevelen te verklaren, om het missierecht te bestudeeren, te doordenken en toe te passen op de uiteenloopende gevallen? En waar zal dat beter kunnen geschieden dan in Rome, als het ware onder de oogen des Pausen. Denk slechts aan het Pauselijk bevel, dat een inlandsche geestelijkheid overal moet worden gevormd. Veel studie is noodig om de juiste middelen te vinden, die voorkómen, dat nationalistische gevoeligheden van Europeanen dien eisch tegenwerken, zooals er ook studie noodig is om het tegengestelde gevaar te keeren, dat een inlandsche geestelijkheid meer nationalistisch dan Katholiek zou gaan handelen.

De eerste vraag, hoe de beschikbare missiekrachten over de wereld verdeeld moeten worden, doet andere vragen rijzen. Hoe moeten de anders-beschaafde, hoe moeten de onbeschaafde volken gegrepen worden om hen voor Christus te winnen? Hoe moeten de missionarissen de mahomedanen, boeddhisten, animisten tegemoet treden? Liefde, hoeveel zij vermag, is niet voldoende, ook inzicht in de vreemde beschavingen is noodzakelijk, zooals het ook noodig is om de anti-Katholieke stroomingen, die deze volkeren willen overmeesteren, met name het Bolchewisme, te doorgronden. Het zou een kinderlijk antwoord zijn te zeggen, dat elke missionaris zich deze kennis maar door ondervinding of door te treden in het voetspoor van voorgangers moet verwerven. Iedere missionaris, die volop werk wil doen, moet voor zijn taak worden opgeleid, zooals op hun beurt zijn leiders vorming noodig hebben, en zullen het niet de Romeinsche leerstoelen zijn, waar juist de leiders der missionarissen, de generaals achter het front, de krijgskunst voortaan zullen leeren? Daar in het centrum der katholieke missie-beweging zullen de

diepere grondslagen der Oostersche beschaving het gemakkelijkst worden opengelegd, daar zal de mentaliteit van andere volkeren worden geopenbaard, daar zal ook op de fouten worden gewezen, die vroegere missionarissen begaan hebben, opdat uit het kwade het goede worde geboren, daar zal opnieuw het succesvol werken van vroegere geslachten getoond worden en aldus zal dit dubbel vruchtbaar zijn.

De taak van de missie-wetenschap, hoeveel reeds genoemd werd, is hiermede niet beëindigd. De Katholieke leer is één en van alle tijden, maar die onvergankelijke leer moet in zulk een vorm worden voorgedragen, dat zij spreekt tot elken leeftijd, elke generatie en elke beschaving. Hoe moeten de goddelijke lessen voorgesteld worden aan menschen, die een andere wijze van denken hebben dan wij? Zal het eeuwige Rome, waar de blik zoo wijd is, niet de plaats bij uitstek zijn om de oude leer, die de Griek, de Jood, de Romein zijn gaan belijden, ook te doen aanvaarden door den Animist, den Boedhist en den Mahomedaan?

De wetenschap is een dienares, dus ook de missie-wetenschap. Maar omdat zij dienares is van het hooge gebod: „gaat en onderwijst de volkeren", is zij zelf hoog van waarde.





NAWEEËN DER MERAPI-UITBARSTING

DOOR G. VRIENS S.J.

Toen ik den lezers van den St. Claverbond het vorig jaar verhaalde van wat wij beleefden te Moentilan tijdens de jongste Merapi-uitbarsting, eindigde ik mijn artikeltje met de opmerking, dat, nu de Merapi wel is waar weer tot rust was gekomen, toch de groote massa eruptie-materiaal, welke rondom den krater opgestapeld lag, nog gevaar zou kunnen opleveren. Misschien dat het daarom den lezers van den St. Claverbond wel interesseert te vernemen, hoe het ons nu hier in Moentilan en omgeving in den afgeloopen regentijd of West-moesson is gegaan.

Wellicht herinnert gij U nog hoe, kort na de uitbarsting, alle rivieren rond Moentilan geweldige modder- en steenen-bandjirs afvoerden, waarbij eens zelfs een groot deel van het Xaverius-college werd overstroomd, zie afb. blz. 102 en volgende van den vorigen jaargang. Elke nieuwe regenbui bracht weer modder-bandjirs naar beneden, echter niet meer in zoo groote mate als de eerste malen. Het bleek hierbij al dat de Batang, een rivier een paar kilometer ten Zuiden van Moentilan, de kwaadste was. En ten slotte heeft dan ook deze kali nog voor eene leelijke verrassing gezorgd. Op het einde van April, toen men meende dat wel alles afgeloopen zou zijn, kwam er op een avond onverwacht een geweldige bandjir opzetten. Tallooze zware keisteenen werden meegevoerd, die tegen de brug van den weg Djocjakarta-Moentilan, een eenvoudige steenen boogbrug, met

geweldige kracht werden geslingerd. Maar de brug bleek van stevig maaksel te zijn: wel werden haar randen beschadigd, doch zij zelf hield braaf stand; zie afb. hieronder. Erger echter was de daarachter gelegen spoorbrug er aan toe. Deze, een losliggende ijzeren brug met onderspanning, werd totaal vernield. Een paar kilometer verder vond men de geheel verbogen stukken terug, diep onder zand bedolven; zie afb. blz. 235. Men sloeg natuurlijk onmiddellijk aan het graven, metselen en heiën, zie



Foto G. Vriens, Maastricht.

„Maar de brug bleek van stevig maaksel te zijn, wel werden haar randen beschadigd doch zij zelf hield braaf stand." (Blz. 234.)

afbeelding blz. 236, en met bewonderenswaardigen spoed werd een nieuwe, ijzeren spoorbrug gelegd, ditmaal extra sterk en stevig ingemetseld. Bovendien werd de Batang genormaliseerd; zie afb. blz. 237. Nu was men op alles voorbereid: de ouderwetsche steenen wegbrug zou er een volgend maal wel aan moeten gelooven, maar voor die nieuwe spoorbrug er aan zou gaan, zou er toch nog heel wat moeten gebeuren. Maar.... ja, 't was toch ook niet onmogelijk, dat er werkelijk „heel wat" zou

gebeuren! En voor alle zekerheid werd er dus op eenigen afstand maar vast een nieuwe spoorbrug in voorraad klaar gelegd. Echter: de mensch wikt en.... dan komt 't vaak toch nog heel anders uit! Dat zullen wij zoo aanstonds zien.

Zoo kwam de droge tijd en daarmede had men nu de gelegenheid de situatie eens rustig te overzien. De kali Lamat, die langs ons college stroomt, zie afb. blz. 238, had juist bij het college — de rivier is daar heel smal — ook leelijk huis gehouden en groote



Foto G. Vriens, Maastricht.

„Een paar kilometer verder vond men de geheel verbogen stukken der spoorbrug terug." (Blz. 234.)

stukken van de oevers weggeslagen. Bovendien waren sommige plaatsen erg ondermijnd, zoodat de mogelijkheid van nieuwe neerstortingen niet was uitgesloten, zie afbeelding blz. 239. Gevaar voor de gebouwen bestond echter nergens.

Ondertusschen hadden ook verschillende geleerde mannen den Merapi beklommen om boven de situatie op te nemen. En zij kwamen weer naar beneden met meerdere belangrijke gegevens. Een paar bezochten ook het college en daarbij kregen wij het

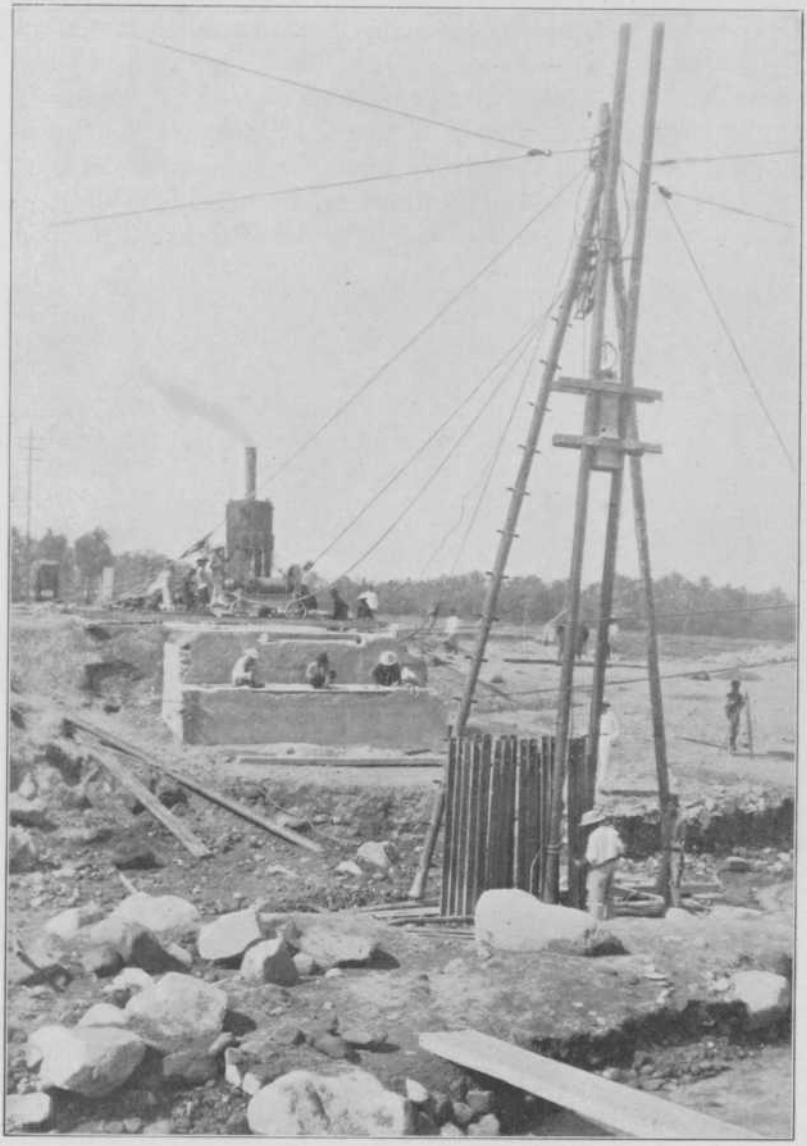


Foto G. Vriens, Maastricht.

„Men sloeg natuurlijk onmiddellijk aan het graven, metselen en heiën." (Blz. 234.)

volgende te hooren:

De Lamat zou in den volgenden regentijd wel geen gevaar opleveren. Anders zou het echter staan met de Blongkèng, een grootere rivier, die op verschillende plaatsen zeer dicht bij de Lamat stroomt. Deze rivier zou misschien een zeer groote massa steenen en zand te verwerken krijgen. Bij heel groote bandjirs zou de bedding dan niet alles kunnen bevatten en zoo bestond de mogelijkheid dat de Blongkèng zich overstortte in de Lamat.



Foto G. Vriens, Maastricht.

„Bovendien werd de kali Batang genormaliseerd." (Blz. 234.)

En wie weet: de stroom zou zich dan naar het college kunnen richten, waarbij de rampen niet zouden te overzien zijn. Wij kregen daarom den raad, iederen keer als er een bandjir op komst was, maar allemaal onmiddellijk beenen te maken; 25 keer zou het misschien voor niets zijn, maar den 26sten keer kon het gevreesde dan toch gebeuren.

Nu, wij waren de Heeren zeer dankbaar voor hun welgemeenden raad, maar wat dat beenen maken betrof, besloten wij toch maar ineens op den 26sten keer te wachten en onder-



Foto G. Vriens. Maastricht.

„De kali Lamat, die langs ons college stroomt, had juist bij het college ook leelijk huisgehouden." (Blz. 235.)

tusschen rustig te vertrouwen op de Goddelijke Voorzienigheid. En ik kan de lezers vast mededeelen, dat wij thans, na een jaar, nog heel rustig in het college zitten en nog héél, héél lang op dien 26sten keer hopen te moeten wachten!

Zoo kwam de regentijd en menigeen zat in spanning te wachten op de dingen die komen zouden. Om geheel op alles voorbereid te zijn, had men bovendien nog de volgende maatregelen genomen. Zoo hoog mogelijk op de helling van den

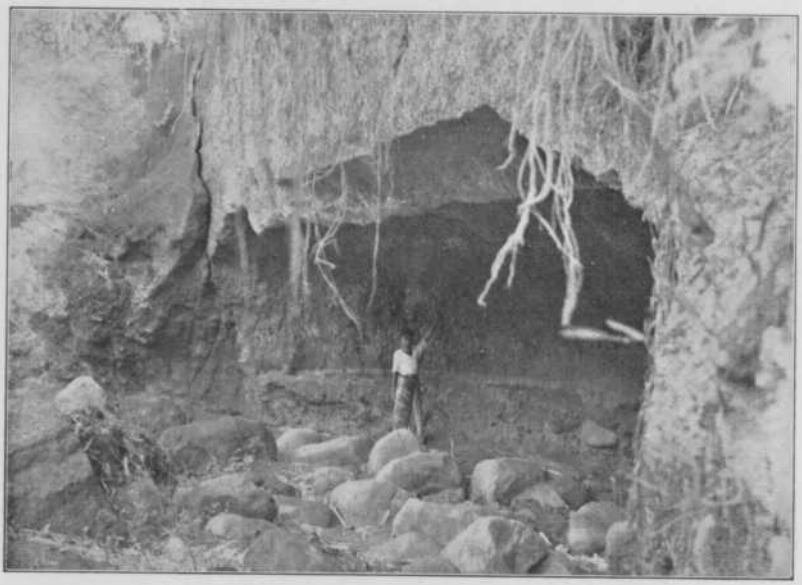


Foto G. Vriens, Maastricht.

„Bovendien waren sommige plaatsen erg ondermijnd." (Blz. 235.)

Merapi was een permanente waarnemingspost opgericht. Nog hooger, dicht bij den top, was een regenmeter geplaatst, die langs electrischen weg automatisch den regenval naar den observatiepost overseinde. Van hieruit zou dan bij grooten regenval de bevolking langs de rivieren gewaarschuwd worden, om zich tijdig uit de voeten te maken.

De regentijd zette heel kalmpjes in met kleine buitjes, die een hoop zand en modder naar beneden voerden, maar overigens niets om het lijf hadden. Op zekeren middag echter zou het

gaan gebeuren. In de dessa's ontstond plotseling een algemeen sauve-qui-peut! Van boven was ik-weet-niet-hoeveel regenval gemeld en binnen een half uur zou een reuzen bandjir komen opzetten. De St. Claverbond-fotograaf maakte zijn toestel al gereed om de komende dingen te vereeuwigen. Wij wachtten een half uur, een uur, twee uur, een heele middag .... maar de kali vervoerde geen druppel water meer dan gewoonlijk! Langzaamaan trokken de op de vlucht geslagen menschen maar weer naar



Foto G. Vriens, Maastricht.

„Een enkele maal is nog door uitscheuring een stuk van den Lamat-oever ingestort, zonder echter de gebouwen te beschadigen." (Blz. 241.)

huis. Een paar dagen later herhaalde zich ditzelfde spelletje nog eens. Nu, dat was niet bepaald bevorderlijk voor het vertrouwen in den berichtgevingsdienst. Gelukkig echter werd de fout spoedig ontdekt. Het bleek n.l. dat de electrische berichtgever van den regenmeter ook op den bliksem reageerde en een flinke bliksem seinde dus een geweldigen regenval, zonder dat er maar één druppel gevallen was! Toen dit euvel eenmaal verholpen was, heeft het vernuftige toestel echter werkelijk uitstekende diensten

bewezen, vooral om de bevolking te waarschuwen bij de zware bandjirs, welke de kali Batang nog te verwerken kreeg. Want daar zijn nog heele zware gekomen.

Zooals boven reeds gezegd, begon de regentijd heel kalm. Langzamerhand kwamen er echter zwaardere buiën opzetten, welke meerdere malen bandjirs veroorzaakten. De bandjirs in de Lamat en Blongkèng — de beide rivieren, die heetten gevaar te kunnen opleveren voor het college — namen echter nooit ver-

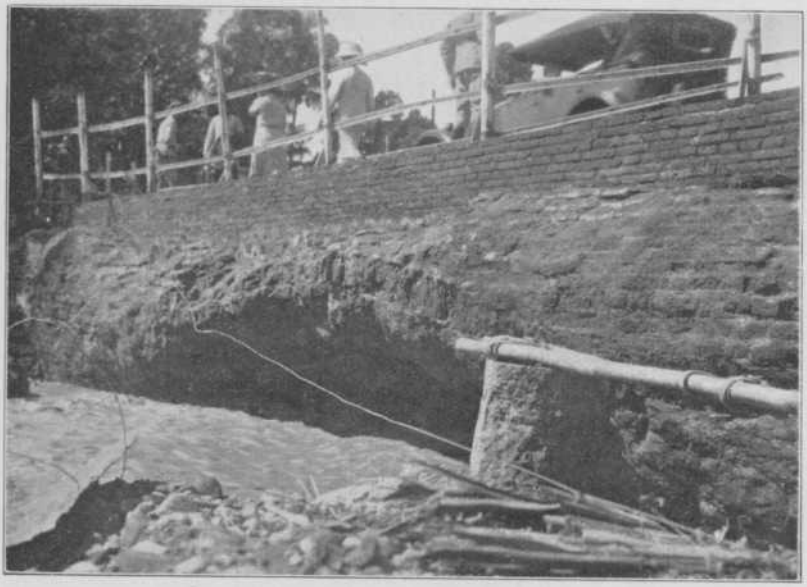


Foto G. Vriens, Maastricht.

„De steenen brugleuning werd aan gruiselementen geslagen maar de brug zelf hield weer schitterend stand." (Blz. 242.)

ontrustende vormen aan. Een enkele maal is nog door uitschuring een stuk van den Lamat-oever ingestort, zie afbeelding blz. 240, zonder echter iets aan de gebouwen te beschadigen. Het begon er dan ook al aardig op te lijken, dat alles zonder verdere ongelukken zou afloopen. Maar dat ware toch al te mooi geweest! En het bleek dat de laatste loodjes ook hier het zwaarst zouden wegen. Het was evenals het vorig jaar weer de Batang, die voor de verrassingen zorgde.

Begin April kwam er al een zeer zware bandjir opzetten, die zelfs den geheelen weg overstroomde en het verkeer eenigen tijd stop zette, zonder echter verdere verwoestingen aan te richten. Maar half April ging het gebeuren. Toen kwam op een avond een bandjir door de Batang naar beneden, zooals niemand er zich een herinnerde. Een enorme massa reusachtige keisteenen en een niet te schatten hoeveelheid zand en modder werden in razenden vaart naar omlaag gesleurd. Het eerst kwam



Foto G. Vriens, Maastricht.

„De plaats waar de spoorbrug gestaan heeft." (Blz. 243.)

natuurlijk weer de steenen wegbrug aan de beurt. Meer dan een uur lang werd deze nogmaals aan een donderend bombardement onderworpen, de steenen brugleuning werd totaal aan gruiselementen geslagen, maar de brug zelf bleek tegen de razende kracht der ontketende elementen opgewassen en hield weer schitterend stand, zie afb. blz. 241. Een eeresaluut aan de Indische waterstaat-ingenieurs der vorige eeuw, die zulk degelijk werk tot stand brachten.

En de nieuwe extra-sterke spoorbrug daarachter? De ijzeren

brug met de betonnen bruggenhoofden incluis verdwenen weer totaal! Ik geloof, dat ze nog naar de resten loopen te zoeken. Misschien dat die over een paar eeuwen nog wel eens worden opgegraven en een of andere vorscher ze dan nog beschouwd als bewijs, dat de praehistorische mensch ook al ijzeren bruggen bouwde. Zie afb. op blz. 242, zij toont de plaats waar de spoorbrug gestaan heeft; de telefoonpalen geven aan waar de spoorlijn liep. En van de andere, nieuwe brug, die men alvast op een



Foto G. Vriens, Maastricht.

„Van de nieuwe brug, die men alvast in voorraad had klaar gelegd, staken slechts eenige stukken ijzer boven zand en steenen uit." (Blz. 241.)

„veilige" plaats in voorraad had klaar gelegd, staken nog slechts eenige stukken doorelkaar geworpen ijzer boven het zand en de steenen uit, zie de afb. hierboven.

Een groote massa zand en steenen had zich ook voor de bovengenoemde oude wegbrug opgehoopt, zoodat de bandjir tenslotte geen voldoende doorgang onder de brug meer vond. Het gevolg was dat hij zich in de langs de oevers liggende dessa's stortte en ook daar groote verwoestingen aanrichtte. Sommige

huizen werden totaal vernield, zie afb. hieronder, anderen waren — hoewel zwaar beschadigd — blijven staan, maar half met zand en modder gevuld, zie afb. blz. 245. Gelukkig had, dank zij de waarschuwing van den inlichtingspost, de bevolking tijdig een goed heenkomen gezocht, zoodat geen slachtoffers vielen.

Een ander gevolg van de groote hoeveelheid meegevoerde steenen en zand was, dat de rivierbedding eenige meters werd opgehoogd, zoodat na de bandjir onder de verkeersbrug slechts



Foto G. Vriens, Maastricht.

„Sommige huizen werden totaal vernield." (Blz. 243.)

een zeer nauwe opening voor den afvoer van het water overbleef, zie nog eens de afb. op blz. 241. Men kan op de plaat zien hoe de brugleuning reeds gedeeltelijk weer is opgebouwd; vandaar het nieuwe rechte steenen muurtje onder de tijdelijke bamboe-leuning. Slechts een kleine verhooging van den watertoevoer zou dus noodzakelijk nieuwe overstroomingen geven. En zoo is de oude brug per slot van rekening toch nog moeten vallen: wel niet door de krachten der natuur, maar door sloopershanden. De oude brug werd afgebroken, de weg aan beide

zijden aanzienlijk opgehoogd en een nieuwe brug gelegd eenige meters hooger dan de oude, zoodat ook een grootere waterafvoer ongehinderd zou kunnen plaats hebben.

Grootere moeilijkheden bood de spoorweg. Op de eerste plaats terwijl de baan vroeger over een dijkje liep, moest deze thans formeel worden uitgegraven, zie afb. blz. 246, zoozeer had het achtergebleven bandjirmateriaal het omliggende land opgehoogd. En wat moest men met de brug doen? Weer een nieuwe



Foto G. Vriens, Maastricht.

„Andere huizen, hoewel zwaar beschadigd, waren blijven staan." (Blz. 244.)

bouwen? Maar wie weet hoe spoedig deze weer weggeslagen zou zijn! Aangezien de Batang in gewone omstandigheden slechts weinig water heeft, besloot men dit water eenvoudig naar een nabijgelegen klein riviertje af te leiden en de spoorlijn gewoonweg dwars over het zand- en steenenveld heen te leggen. Een volgende bandjir zou dan wel weer een deel der rails wegslaan, maar dat is tenminste gemakkelijk te herstellen en beter te betalen dan telkens een nieuwe brug. Zoo geschiedde dan ook.

En nu eindelijk weer de droge tijd is ingevallen — deze was

dit jaar zeer laat: de maand Juni bracht nog bijna dagelijks regen en ook in het begin van Juli vielen nog een paar flinke buiën — is de Batang weer een onschuldig stroompje geworden, dat vriendelijk door de dessa's stroomt. 't Is dus nu weer eenige maanden rustig, maar allen zijn er van overtuigd, dat de naweeën van de jongste Merapi-ramp nog niet ten einde zijn. Wel is gebleken dat de Lamat en de Blongkèng niet zoo gevaarlijk zijn, als oorspronkelijk wel gedacht werd, maar wat zal de Batang in



Foto G. Vriens, Maastricht.

„De spoorbaan, die vroeger over een dijkje liep, moest thans worden uitgegraven!" (Blz. 245.)

den eerstvolgenden regentijd gaan doen? Want men heeft bij nader onderzoek op de hooge Merapi-hellingen nog een merkwaardige ontdekking gedaan. Door de uitbarsting van December 1930 werd blijkbaar de Batang-bedding op eene plaats geheel verstopt door geweldige massa's steenen en zand. De rivier heeft toen een anderen loop genomen en is daarbij terecht gekomen in een steenenveld, dat daar was neergeworpen bij een kleinere uitbarsting in het jaar 1920. Deze steenen waren het, die bij de

jongste bandjirs naar omlaag werden gevoerd. Het eruptiemateriaal echter van 1930 ligt dus voor het overgroote deel nog rustig op de hoogere berghellingen. En nu is het geenszins uitgesloten, dat de rivier bij een volgenden regentijd toch de verstopping in de oude bedding met geweld zal doorbreken en de daar opgestapelde massa's mee omlaag zal sleuren. Het is dus de eerstvolgende jaren zeker noodig steeds op zijn qui-vive te zijn om ernstige onheilen te voorkomen.





HET ZIEKENHUIS TE BÅRÅ

DER Z.Z. FRANCISCANESSEN VAN HEIJTHUIJSEN

UIT TWEE BRIEVEN

Zuster Theresa over het werk in het ziekenhuis.

Het ziekenhuis te Bårå telt op het oogenblik een kleine 60 patiënten en dat het hier druk is, blijkt wel hieruit, dat er onlangs op één dag niet minder dan 14 werden binnengebracht en op één morgen in de polikliniek niet minder dan 116 behandeld werden. Het spreekt dan ook van zelf, dat de Zusters de handen vol hebben, vooral als er gevallen voorkomen, die veel werk meebrengen. Zoo hadden we heel wat werk met een vrouwtje, wier geheele gezicht met leelijke brandwonden overdekt was, doordat zij zittend bij een vuur in slaap viel en voorover in de vlammen was gevallen. Verwonderlijk, of juister gezegd bewonderenswaardig is het, hoe flink die eenvoudige menschen hunne pijnen weten te verdragen. Niet lang geleden werd een man binnen gedragen, wiens oor half was afgeslagen en letterlijk langs het hoofd hing te bengelen. Het oor werd door de Zuster weer vastgenaaid, onder welke pijnlijke bewerking de arme patiënt zijn gezicht zelfs niet vertrok! De jonge verpleegster, welke de Zuster bij dit werkje assisteerde en het hoofd van den gewonde vasthield, vond het zulk een akelig gezicht, dat zij flauw viel. De patiënt zelf had toen nog courage genoeg om met de Zuster de bewusteloos geraakte verpleegster op een stoel te zetten! Een ander had houthakkend bijna zijn heele voet afgekapt, zijne makkers, die hem

naar ons toebrachten, hadden om den voet, die er bij hing, gras gebonden en hem zoo uren ver gedragen, ook deze patiënt bedwong zijn smart-gevoel bewonderenswaardig en liet niets merken. 't Grenst aan het ongelooflijke en men zou haast gaan denken, dat die goede menschen door al hetgeen zij reeds doormaakten, het gevoel verloren hebben. De subsidie, welke ons ziekenhuis tot nu ontvangt, is nog zeer gering; voor iedere patiënt, die in de kliniek behandeld wordt, ontvangen wij per behandeling eene subsidie van 3 cent en voor iederen zieke, dien wij in ons ziekenhuis opnemen en verplegen, ontvangen wij per dag eene subsidie van 2 cent! Gelukkig, dat onze Zusters in Nederland zóó ijveren voor het ziekenhuis te Bårå en het aldus mogelijk maken, dat wij hier de zieke en gewonde Javanen blijven helpen. Zonder de giften en giftjes der goede menschen en edelmoedige kinderen in Holland zouden wij er heusch niet komen ....

Zuster Florentia over haar eerste ziekenbezoek.

Het had de laatste dagen veel en hard geregend, maar nu was het mooi weer en dus trokken wij de zware bergschoenen aan en zou ik voor het eerst mee de bergen in gaan op ziekenbezoek. Het doel van den tocht was: een oud vrouwtje, dat ernstig ziek was geweest, bij ons in het ziekenhuis verpleegd en gedoopt werd, en later naar hare dessa terugkeerde. Het was wenschelijk, dat de oude stakkerd nog eens bezocht werd om te controleeren, of de beterschap aanhield. Welgemoed trokken wij er dan op uit, doch nauwelijks op weg moesten wij al een klein beekje over, we raapten gauw steenen bij elkaar, wierpen die in het beekje en kwamen langs ons geïmproviseerd bruggetje aan den overkant, al lukte dit niet droogvoets. Op den anderen oever ging de weg steil omhoog, tot wij weer voor water stonden, doch nu was het geen klein beekje, maar een vrij breede kali. Vlug trokken wij nu schoenen en kousen uit en waadden door het water voorzichtig voorwaarts, om niet uit te glijden op gladde bodem-steenen. Zuster Bernolda, steunend op haar pajong, liep voorop; zij zou mij wel eens veilig door het riviertje gidsen! Alles ging goed tot midden in de kali, daar opeens stapt Zuster Bernolda mis, en zit pardoes geknield in de kali, terwijl het stroomende water haar pajong meevoerde. Onwillekeurig schoten

wij in een lach. Zuster Bernolda stond weer op en bereikte, al was het dan druipnat, zonder verdere ongelukken den anderen oever. Na dit ongelukje waren wij er echter nog niet. De weg voerde aan de andere zijde der kali weer steil opwaarts en was, daar de kleigrond nog doorweekt was van den regen der voorafgaande dagen, zeer glad en glibberig. Eindelijk na heel wat moeite bereikten wij midden in een bosch het armzalige bamboehutje van 't arme vrouwtje. We traden binnen, doch konden in het begin nagenoeg niets zien, want in de hut was het, gelijk in vele Javaansche woningen, erg donker, daar de deuropening en de spleten in den bamboewand de eenige gelegenheid waren voor het licht en de lucht om naar binnen te dringen. Toen wij aan het halfduister gewend waren, zagen wij onze zieke in een hoekje languit op den harden grond liggen; een oud, versleten kussen onder het hoofd was de eenige verzachting harer harde ligging. We vroegen haar, of ze niet liever weer bij ons in het ziekenhuis wilde komen, we zouden goed voor haar zorgen. Maar dat wilde ze niet, het was nog niet zoo erg met haar en zoo lang mogelijk wilde ze blijven in haar eigen huisje, bij haar zoon. We verzorgden haar naar best vermogen, gaven haar het een en ander dat Moeder had mee gegeven en baden wat met de zieke. Het goede moedertje was blijkbaar erg voldaan en ons zeer dankbaar voor het bezoek. Daarna ondernamen wij den terugtocht; een meisje, dat bij onze Zusters op school ging, wilde ons een anderen, beteren weg wijzen. Doch die betere weg viel ook al niet erg mee. Heel voorzichtig, want we moesten weer langs een steile, gladde helling omlaag, ging het naar huis toe. Maar al waren wij nog zoo voorzichtig, we zouden ook op den terugweg een avontuurtje beleven en nu was ik aan de beurt. Opeens gleed ik op een glibberig klei-pad uit en schoof gauwer dan mij lief was eenige meters over het weggetje omlaag. Behalve een paar flinke schrammen kreeg ik geen letsel, maar dat de klei mij wel wat potsierlijk toetakelde en dat wij bij dit tweede komisch ongelukje weer eens hartelijk moesten lachen, spreekt van zelf. Zonder verdere ongelukken kwamen wij tenslotte in het ziekenhuis te Bårå terug, voldaan, dat wij een arme stakkerd hulp en troost hadden mogen verschaffen ....



DOOD EN BEGRAFENIS VAN TWEE SEMINARISTEN

DOOR L. WEVE, S.J.

Als het waar is, dat God zijn bizonderen zegen door het vragen van bizondere offers aankondigt, dan staan ons Seminarie in het komende jaar nog groote gunsten te wachten. In de laatste maanden toch heeft O.L. Heer tot tweemaal toe aangeklopt aan het Seminarie en aan twee priesterstudenten gevraagd, of zij bereid waren Hem nu reeds voor goed te volgen. En beiden zijn vol overgave, ja met blijdschap zelfs, hun goeden Meester achterna gesneld, terwijl ze hun leeraren en medestudenten in droefheid achterlieten. Laat mij U iets van deze edelmoedige jongens mededeelen.

Martinus Jozef Soenardi was een brave jongen uit een haast geheel bekeerde familie; na de lagere school te hebben doorloopen bij de Broeders te Moentilan, volgde hij zijn ouderen broer op het Seminarie, waar hij het reeds gebracht had tot de derde klas. Hij had nu en dan wel eens geklaagd over pijn in de ingewanden, maar niemand beschouwde dit als een ernstige kwaal. Toen hij einde Februari wegens toenemende pijnen enkele dagen op bed bleef en een dokter werd ontboden, bleek een blindedarm-operatie noodzakelijk. Deze had 22 Februari in het ziekenhuis „Onder de Bogen" plaats en bijna terstond bleek het hopelooze van den toestand; men had hier met een langdurige verettering der ingewanden te doen. Martinus werd den 24sten bediend en stierf den 26sten, volkomen overgegeven aan Gods

wil en zijn leven offerend voor de missie van Java. Toen de Directeur van de Maria-Congregatie den laatsten avond bij hem was en hij temidden van zijn ijlkoorts de klok 6 uur hoorde slaan, zeide hij opeens: „Pater, als het 6 uur is, dan moet U toch weg, want het is dadelijk immers congregatie." De Directeur is toen heengegaan, na hem eerst nog gevraagd te hebben, of hij in den hemel aan de H. Maagd een bizondere zegen over de Congregatie zou vragen; en hij antwoordde met duidelijke stem:



Martinus Jozef Soenardi overleden 26-2-'32.
Beschermeling der Congr. O.L.Vr. Onb. Ontv. 2de Afd., Teresia-kerk, den Haag.

„Ja Pater, dat zal ik niet vergeten, in het bizonder voor de pas-opgerichte sectie, waarvan ik lid ben". En we mogen eraan toevoegen, dat hij woord heeft gehouden; deze sectie bidt onder anderen voor een groot aantal seminaristen en nu beginnen we over enkele weken met een 21 nieuwe, een mooi aantal, al werd dan reeds eenmaal 23 bereikt. Hij werd op den feestdag van den Tweeden Patroon zijner Congregatie, den H. Gabriel dell' Addolorata, begraven, en zijn arme medestudenten brachten uit hun beperkte middelen het stipendium bijeen om H. Missen

voor zijn zielerust te laten lezen. Moge hij zijn dierbare Congregatie vanuit den hemel blijven bijstaan.

Nauwelijks was dit offer gebracht, of het werd duidelijk, dat O.L. Heer nog een tweede en pijnlijker ging vragen. Een voorbeeld van waarlijk heldhaftigen lijdensmoed gaf aan zijn medeseminaristen **Aloysius Soemardi.** Reeds bijna twee jaar geleden — hij zat toen op de 4e klas — was zijn lijden begonnen met een gezwel achter in de neusholte; door meerdere specialiteiten



Aloysius Soemardi overleden 2-4-'32.
Beschermeling van het Pauselijke Sint Petrus Liefdewerk.

in ver-verwijderde ziekenhuizen behandeld, tijdelijk ontslagen en dan weer opgenomen en eindelijk geheel genezen verklaard, keerde hij begin 1931 op het Seminarie terug en gaf blijk zoo'n goed student te zijn, dat hij in Mei met zeer voldoende cijfers naar de 5e klas kon worden bevorderd. Helaas reeds enkele maanden later openbaarde zich de kwaal opnieuw, die wegens voorgeschreven bestraling opname in het Centraal Burgerlijk Ziekenhuis te Semarang noodzakelijk maakte. Het was een zware slag voor Aloysius zoover van de zijnen en dan nog wel in een



De lijkstoet van Aloysius Soemardi, priesterstudent van het Pauselijke Sint Petrus Liefdewerk, verlaat de St. Antonius-kerk te Djocja. (Blz. 256.)

niet-katholiek ziekenhuis te moeten worden opgenomen, maar ook dit offer bracht hij met groote gelatenheid. Op doktoren, verplegers en medepatiënten maakte hij door zijn zachtheid, berusting en groote dienstvaardigheid zulk een verheffenden indruk, dat hij, zeer opmerkelijk, in deze neutrale inrichting met nog veel grooter zorg behandeld werd, dan dat bij andere patiënten het geval is. Het opdringende gezwel bleek echter aan alle bestraling te weerstaan, zoodat hij in het begin van dit jaar met totale blindheid werd geslagen. Toen tenslotte dan alle hoop op behoud



De eenvoudige lijkwagen gevolgd door seminaristen. (Blz. 256.)

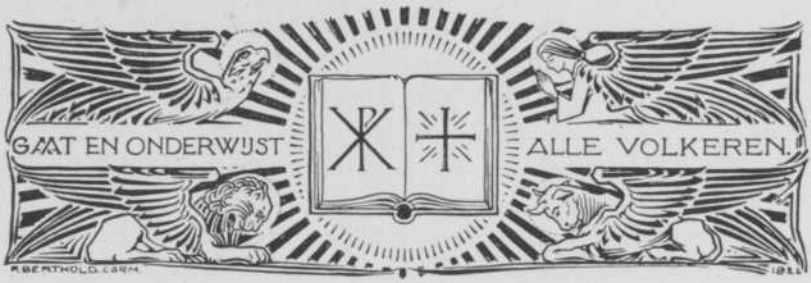
was geweken, werd hij, daar overbrenging naar Djocja wegens zwakte was uitgesloten, naar het Elisabethsziekenhuis der Zusters Franciscanessen te Semarang vervoerd; daar lag hij dan blind en met vreeselijke pijnen in het hoofd, maar hij was gelukkig, hij stond onder de liefderijke verpleging der Zusters en kon dagelijks de H. Communie ontvangen; na hevig lijden zou thans onverbiddelijk de dood volgen. Toen heeft een der doctoren, getroffen door zijn vreeselijk lot en met volkomen instemming van den patiënt nog een laatste poging gedaan om hem

te behouden door een zeer gevaarlijke operatie. P. President bezocht hem tevoren en diende hem het H. Oliesel toe en vooral bij dit bezoek bleek, dat men hier met een meer dan gewoon begenadigde ziel te doen had; wat een rust en een overgave, wat een blijheid en opgewektheid. „Zuster," zoo zeide hij later in den middag in allen eenvoud, „ik ben al meer in den hemel als op aarde, en als O.L. Heer me morgen onder de operatie plotseling komt halen, ga ik graag met hem mee." Nog ontving hij dien Zaterdagmorgen de H. Communie, alvorens de operatiekamer te worden binnengedragen, en zoo is hij enkele uren later, bijgestaan door een priester, godvruchtig ontslapen; in enkele maanden twee voorsprekers voor ons Seminarie bij God.

Dien eigen dag nog werd het lijk van Aloysius afgehaald en in de kapel van het Seminarie door de bedroefde studenten opgesteld. Den volgenden morgen had de plechtige begrafenis plaats, waarvan U hier twee foto's ziet in de blakende tropenzon genomen; de eerste, op blz. 254, bij het verlaten van de kerk, de tweede, op blz. 255, een weinig verder langs den openbaren weg. De lijkkoets, door 4 kleine paardjes getrokken, wordt door alle seminaristen gevolgd, met hun congregatielinten om: ze brengen hem, dien ze tot eersten assistent hadden gekozen, naar zijn laatste rustplaats.

Daar liggen ze nu naast elkaar met nog een derden seminarist, die hen reeds was voorgegaan, zij, die hun jonge leven ten offer hebben gebracht op weg naar hun eenig ideaal, het priesterschap, verwachtend den dag der opstanding, en een blijvende voorspraak bij God voor hun land, hun nog-onbekeerde familieleden, hun Seminarie en hunne weldoeners in Nederland!





JAVANEN-KOLONIE IN ZUID-SUMATRA

DOOR FR. STRÄTER, S.J.

Door den Missie-Overste van de Congregatie der „Priesters van het H. Hart", aan wie de geestelijke verzorging der bevolking van Zuid-Sumatra is toevertrouwd, was ik uitgenoodigd eens een bezoek te brengen aan de Javanen-kolonie, die in dat gebied gelegen is.

De lezers van den St. Claverbond zullen er misschien belang in stellen, de reisindrukken van een „vreemdeling in Sumatra" te vernemen, vooral daar deze reis plaats had in het belang der Javanen-missie, èn op Sumatra èn op Java.

De kolonie Gedang Tataän

Daar Java hoe langer hoe meer „lijdt" aan overbevolking, hetgeen zich vooral duidelijk doet gevoelen in dezen malaise-tijd, stelt de Regeering van Nederlandsch-Indië ernstige pogingen in het werk om Javaansche landbouwers, die op Java geen grond, geen werk, geen eten meer hebben, naar de Buitengewesten te doen verhuizen.

Daar liggen nog reusachtige stukken grond, duizenden, ja tienduizenden vierkante Kilometers, braak: of liever zijn bedekt met ondoordringbare oerwouden, die voor de menschelijke maatschappij tot nu toe geheel waardeloos zijn.

Sinds een dertigtal jaren, vooral in de allerlaatste jaren, is het oog in het bijzonder gevestigd op ontzaggelijk uitgestrekte streken van Zuid-Sumatra, dat dicht bij Java ligt, waar de bevolking

zeer schaarsch is, n.l. anderhalf millioen bewoners op een oppervlakte ruim $5^1/_2$ maal zoo groot als Nederland en waar de grond zeer vruchtbaar is, alsmede gemakkelijk kunstmatig bevloeid kan worden.

Tot dat doel worden in Zuid-Sumatra, met name in de „Lampongsche districten", groote uitgestrektheden grond voor Javanen-kolonisatie gereserveerd en langzamerhand ter ontginning aan „liefhebbers" uitgegeven. De meest bekende Javanen-kolonie is thans wel: „Gedang-Tataän": deze is ongeveer 30 K.M. lang en 8 breed, en begint bij paal 27 van de havenplaats Teloek-Betong af.

Een mooie geasphalteerde autoweg leidt er heen; deze weg gaat verder door naar de veelbesproken Indo-Europeanen-kolonie „de Giesting".

Wanneer men langs dezen weg rijdt, merkt men aanstonds het groote verschil op tusschen de vlakke streken in Midden-Java en de streken in Zuid-Sumatra. In Midden-Java ligt, om zoo te zeggen, de eene dessa naast de andere, terwijl men in Zuid-Sumatra slechts kleine dessa's, dikwerf op grooten afstand van elkander gelegen, tegenkomt.

Bij den ingang der kolonie Gedang-Tataän woont de „Leider", de Heer Barkmeyer, die met veel succes dat ambt sinds 5 jaar waarneemt.

Zoodra men de kolonie binnentreedt, waant men zich weer verplaatst op Midden-Java. Zag men op den weg hierheen slechts de typische Lampongsche huizen op palen gebouwd — zie afb. blz. 259 — in de kolonie ontmoet men niet anders dan de echt-Javaansche huisjes, met precies denzelfden vorm, dezelfde hoogte als op Midden-Java. Ook de namen der dessa's herinneren U aan Java: zoo treft men er aan de dessa's: Djocjakarta, Mataram, Koetoardjo, Poerworedjo, Blitar, Solo, Klaten, Wates, enz. enz.

Met opzet werden deze namen gekozen, om de koloniseerende Javanen op hun gemak te stellen in hun nieuw vaderland.

In het begin heeft het heel wat moeite gekost, om de Javanen, die in Midden-Java gebrek leden, over te halen naar Sumatra te verhuizen, en zich daar als landbouwers te vestigen. Zelfs voor een aanzienlijke som gelds waren de menschen er niet toe te bewegen op Sumatra te gaan wonen.



LAMPONGSCH HUIS. (Blz. 258.)
Vóór het huis de schrijver van dit artikel de Zeereerw. Pater Fr. Sträter, S.J.

Na lang tasten en zoeken is de Regeering er eindelijk in geslaagd het koloniseeren op groote schaal voor de Javanen aantrekkelijk te maken.

Gunstig aanbod voor Javaansche kolonisten

Iedere Javaan kan thans, als hij naar Sumatra wil gaan, kosteloos in bezit ontvangen $1^1/_2$ of 2 bouw — 1 bouw is ruim 7000 M.^{2} — vruchtbaren akkergrond, geschikt voor rijstbouw, en nog ongeveer $^1/_2$ bouw voor huis en erf. Doch dan moet hij zelf het stuk oerwoud, dat zijn bezit zal worden, ontginnen. Nu is dat niet zoo'n gemakkelijke taak, zooals de afb. op blz. 261 laat zien. De Javaan moet 'n maand of drie formeele houthakker worden, en soms reuzen van boomen neervellen.

Zoo deelde één der ingezetenen mij mede, dat op het erf, waar hij thans woont, een boom stond zoo groot, dat ze met z'n vieren twee dagen noodig hadden gehad om hem om te hakken; en van het hout had men drie huizen kunnen bouwen.

Wanneer het stuk oerwoud na veel moeite geveld is, en de boomen kris-kras door elkaar liggen, laat men alles ongeveer een maand drogen, waarna er de brand in wordt gestoken. Door de groote hitte van dat reuzen-houtvuur worden ook de zware boomstammen aangetast, soms bijna geheel verteerd.

Is het hout niet geheel verbrand — zie afb. op blz. 263 — dan laat men de half verkoolde boomstammen eenvoudig liggen; ook wordt er geen moeite gedaan om de wortels en boomstronken uit den grond te halen. Dat is heelemaal niet noodig. De grond is de eerste jaren zóó vruchtbaar, dat men volstaan kan met de rijst, of de mais, of wat anders te planten tusschen de boomstronken in; alles schiet toch welig op!

Na verloop van eenige jaren zijn de wortels in den grond en het hout boven voldoende verteerd, of langzamerhand tot brandhout verhakt, om van den grond een bevloeibare sawah te maken.

Ondertusschen moet de gekoloniseerde landbouwer zelf zijn huis bouwen. Bouwmaterialen heeft hij in overvloed. Het hout voor de wanden kost hem niets; hij moet het alleen maar zagen uit een of anderen boom dien hij geveld heeft; en bamboe levert hem het oerwoud ook genoeg. Voor dakbedekking gebruikt hij



TWEE JAVANEN UIT DJOCJA BEZIG MET HET ONTGINNEN VAN EEN STUK OERWOUD. (Blz. 260.)

voorloopig atap, een soort gedroogd gras. Is hij na eenigen tijd in beteren doen, dan kan hij zich dakpannen aanschaffen, die gemaakt kunnen worden van den leem, die overal aangetroffen wordt.

De Regeering heeft ondertusschen gezorgd, dat door het oerwoud groote wegen zijn aangelegd, die later de verkeerswegen worden tusschen de nieuw op te richten dorpen. Daardoor is het voor de houtkappers niet zoo lastig om naar hun woud-terrein te komen.

Om nu de kolonisten zonder te veel onkosten van Staatswege naar Sumatra te doen verhuizen, is een heel vernuftig, echt practisch systeem uitgedacht. Vroeger, toen 's Lands geldmiddelen het toelieten, ontvingen de kolonisten in het begin gedurende eenigen tijd ondersteuning van Regeeringswege; doch dit heeft thans niet meer plaats. Tegenwoordig worden vóór den oogsttijd de nieuwe kolonisten gratis naar Sumatra overgebracht. In het begin van 1932 bedroeg hun aantal ongeveer 7000. De kolonisten, die reeds in Zuid-Sumatra gevestigd zijn, hebben ieder zulk een groot stuk rijstveld gekregen, dat zij onmogelijk de groote hoeveelheid rijst zelf kunnen oogsten. Daarvoor hebben zu hulp van anderen noodig. Die hulp kunnen zij niet van hun mede-Javanen op Sumatra ontvangen: want daar heeft ieder zijn eigen stuk sawah, dat hij niet alleen kan afoogsten, dus heeft hij de hulp van nieuwe kolonisten noodig. Deze worden dan ook als welkome medehelpers met open armen ontvangen. Iedere oudgediende herbergt voor eenige maanden, minstens zoolang de oogst duurt, zooveel nieuwelingen als hij noodig heeft voor den oogst, liefst stads- of dorpsgenooten.

De nieuw-aangekomenen mogen dus eenigen tijd met de ingezetenen mee-eten, doch moeten in ruil daarvoor meehelpen met het oogsten. Van den oogst mogen zij daarenboven het vierde, soms zelfs het derde gedeelte voor zich zelf houden. Door de vruchtbaarheid van den bodem is dit vierde, geoogste deel zóó groot, dat ze daarvan 'n heel jaar tot aan den volgenden oogst kunnen leven.

Een eigenaardigheid van dit oogsten is nog, dat op Sumatra zoowel mannen en jongens, als vrouwen meehelpen de rijst „te plukken", terwijl dat op Java uitsluitend door vrouwen geschiedt.



HOE EEN REEDS SCHOONGEBRAND TERREIN ER UITZIET. (Blz. 260.)
Middenin de Hoogeerwaarde Pater H. v. d. Oord, S.C.J., Apostolisch Pro-Prefect van Benkoelen.

Is eenmaal de oogst afgeloopen, dan moet de nieuw-gekomene er werk van maken om zich een eigen „home" te scheppen, tenzij de eigenaar van het huis waar hij woont, hem langer, misschien voor altijd in huis wil houden. Dan begint dus voor den nieuweling de periode van het houthakken en het maken van een eigen, voorloopig huisje.

Goede zorgen van het Binnenlandsch Bestuur

Op deze wijze behoeft de Regeering niets bij te dragen tot het onderhoud van de nieuw-gekomenen, wat een groote kosten-besparing beteekent.

De eerste drie jaren behoeft de nieuwe kolonist geen belasting te betalen en ook geen verplichte heerendiensten te bewijzen. Al zijn zorg kan hij besteden aan het in orde brengen van zijn toekomstig rijstveld, zijn erf en huis.

Door het Binnenlandsch Bestuur is ook in de nieuwe kolonies nauwkeurig aangegeven, welk gedeelte van het woud later als rijstveld, welk gedeelte als erf en dorp mag worden gebruikt. Zoo is er van het begin af voor orde en regelmaat in den aanleg der kolonie gezorgd.

Na de eerste drie jaren van overvloed is de bodem niet meer zoo rijk, dat hij zonder kunstmatige bevloeiing dezelfde groote hoeveelheid rijst zou kunnen opbrengen. Daarom heeft de Regeering er voor gezorgd, dat soms vele K.M.-lange waterleidingen zijn aangelegd, die het water aftappen van den bovenstroom der vele rivieren. Men krijgt respect voor de Nederlandsche ingenieurs bij het zien van den prachtigen aanleg dier waterwerken, soms midden door de nog niet-ontgonnen oerwouden heen, om de reeds ontgonnen rijstvelden toch maar te bevloeien.

Voor het onderzoek der terreinen en der hellingen, en der bevloeingsmogelijkheden moeten dikwijls dagenlange verkenningstochten door de oerwouden worden ondernomen, om den loop der rivieren, de hellingen der terreinen enz. nauwkeurig op te nemen. Een „mantri-irrigatie" of opzichter der bevloeingswerken, vertelde, hoe hij met 8 koelie's 21 dagen op tocht was geweest, altijd maar door de bosschen trekkend; overal moest men een weg openkappen; doch de resultaten beantwoordden ten volle aan de gedane moeiten.

Door het aanleggen van vruchtbare sawah's of natte rijstvelden, is het na eenige jaren mogelijk geworden de kuststeden van Zuid-Sumatra van rijst en andere levensmiddelen te voorzien. Vóór eenige jaren moesten deze nog uit Java ,of, wat de rijst betreft, uit Siam worden aangevoerd. Thans kan Zuid-Sumatra in zijn eigen onderhoud voorzien; ja zelfs zal het binnen korten tijd aan uitvoer van rijst kunnen denken; en, als het plan der Regeering doorgaat, om telken jare een groot aantal kolonisten uit



Een tijger, gevangen in het oerwoud bij de kolonie Gedang-Tataän. (Blz. 266.)

Java te doen overkomen, zal Zuid-Sumatra de rol van Siam kunnen overnemen, namelijk om Java van de ontbrekende rijst te voorzien.

Wilde dieren?

„Zijn er in Zuid-Sumatra ook wilde dieren?" hoor ik één der lezers vragen. Zeker, en veel; doch het gevaar voor de menschen is over het algemeen niet groot. Men treft er o.a. tijgers aan en onlangs heeft men nog in de bosschen dicht bij Gedang

Tataän een prachtigen koningstijger gevangen, die in een kooi opgesloten voor 150 gulden te koop werd aangeboden, zie afb. blz. 265 — doch meestal blijven de tijgers diep in de bosschen; waar men met het openkappen der bosschen begint, trekken zij weg. Groote kudden olifanten komen van tijd tot tijd uit de oerwouden eens een kijkje nemen in de aangrenzende bebouwde velden; misschien willen ze zich eens op de hoogte stellen van de moderne beschaving! Dat de eigenaars der velden



De leerlingen van de Hollandsche School der Z.Z. Franciscanessen van Denekamp, op een ruim 3 meter hoogen mierenhoop. (Blz. 267.)

niet op hunne komst gesteld zijn, spreekt; want ze vernielen al de gewassen. Gelukkig is er in de nabijheid veldpolitie; deze wordt dan ontboden om door het „neerleggen" van eenige dier vernielers, de overigen op de vlucht te drijven.

In de rivieren, tot diep in het binnenland, treft men krokodillen of kaaimannen aan. Door onvoorzichtigheid bij het baden gebeurt het meermalen, dat Inlanders aan die ongure beesten ten prooi vallen. Gewoonlijk komen ze er met een flinken beet af: doch een enkelen keer heeft de ontmoeting met zoo'n monster den dood

van den Inlander ten gevolge.

Een eigenaardigheid van het landschap in Zuid-Sumatra is het groote aantal mierenhoopen, van witte mieren, die een hoogte van drie tot vier meter kunnen bereiken. De foto op blz. 266 geeft er U een idee van. Deze „mierenhoop", waarop de leerlingen van de Missieschool te Pringsèwoe staan, ligt vlak achter de school. Zooals men ziet is het 'n flinke hoogte. Meestal zijn ze thans verlaten. 't Is een overblijfsel uit den tijd dat de tegenwoordig ontgonnen streek nog met oerwoud bedekt was. Dikwijls liggen deze hoopen op 20, 30 Meter van elkander. De eigenaars der velden of erven maken heelemaal geen haast om ze op te ruimen. Na vele jaren blijven ze soms nog liggen. Er ligt toch bouwgrond genoeg om heen: waarom zou men zich noodeloos moe maken?

De Missie in Gedang-Tataän

Hoe staat het nu met de Missie in Zuid-Sumatra? Sinds Mei van dit jaar is men begonnen met de vestiging der Missie in Gedang-Tataän, namelijk te Pringsèwoe, midden in de kolonie. Een zusterhuis met schoollokaal en pastorie, en miniatuurkerkje in het midden, is er verrezen, dank zij de voortvarende zorgen der Priesters van het H. Hart, zie afb. blz. 268. Sinds Juni van dit jaar zijn daar vier Zusters Franciscanessen van den H. Georgius te Denekamp werkzaam met de verpleging van zieken in polikliniekken, en het geven van Hollandsch onderwijs op twee Hollandsche scholen. Zij doen er met de Paters prachtig missiewerk en hebben door haar opofferend werk thans reeds de sympathie en hoogachting der bevolking verworven. Zij zijn echte baanbreeksters voor de kerstening van dit niet-katholieke volk. Want slechts enkele katholieke Javanen en Javaansche huisgezinnen zijn hierheen overgehuisd.

Een zestal scholen, zoowel jongens- als meisjesscholen zijn geopend, die een mooi aantal leerlingen tellen. Zoo telt één school op de eerste klas niet minder dan 140 leerlingen, die in gesplitste leertijden, met 70 tegelijk „binnen komen". Zie afb. blz. 271.

Eén Pastoor, namelijk Pater B. Hermelink, van de Congregatie der Priesters van het H. Hart, heeft de geestelijke verzorging van het nog kleine „kuddeke". Zie afb. blz. 269.



DE NIEUWE STATIE PRINGSÈWOE DER PRIESTERS VAN HET H. HART, IN DE JAVANEN-KOLONIE GEDANG TATAÄN.

Links de pastorie met Pastoor B. Hermelink en Broeder Vincentius ; middenin het kerkje en de Hoogeerw. Pater H. v. d. Oord, Apost. Pro-Prefect van Benkoelen ; rechts het Zusterhuis met school der Z.Z. Franciscanessen van Denekamp. (Blz. 267.)

De vooruitzichten dezer Missie der Priesters v. h. H. Hart zijn werkelijk schitterend en de lezers van den St. Claverbond zullen een zeer goed werk doen als zij meehelpen door vurige gebeden Gods overvloedige zegen over deze beginnende Missie af te bidden.

Een groot verschil met de gekoloniseerde Javanen vormen de oorspronkelijke bewoners van de „Lampongsche districten", de z.g. „Lampongers". Hun aantal is uiterst klein. Ongeveer 120.000



Het nog kleine kuddeke. (Blz. 267.)
Katholieken en catechumenen voor het kerkje te Pringsèwoe.

in het geheel, en dit aantal gaat nog langzamerhand achteruit.

De Lampongers zijn tot nu toe nog volstrekt ontoegankelijk voor het Christendom ; hun ondeugden zijn daarvan misschien de oorzaak. Zij munten uit door luiheid en trotschheid. In plaats van zelf flink aan te pakken laten ze liever anderen, vooral Javanen, werken. In de rijke pepertuinen, die weinig onderhoud vorderen, vinden zij een gemakkelijk bestaan ; en daarom brengen zij hun leven in vadsigheid en niets-doen door. De Javanen steken zeer gunstig bij hen af, ofschoon deze voor pas-aangekomen Euro-

peanen toch ook al niet „modellen van ijver" zijn! Misschien dat later de Javanen de brug zullen vormen, om ook de Lampongers tot het ware geloof te brengen.

In Gedang-Tataän eindelijk gevonden!

Een korte „bekeeringsgeschiedenis" moge dit artikeltje besluiten. In Pringsèwoe ontmoette schrijver dezes een Javaan, afkomstig van Banjoemas, Java, die het volgende levensverhaal over zich zelf deed. Als kind was hij gedoopt door zijn moeder. Of dit doopsel katholiek of protestantsch was, wist hij niet. Op jeugdigen leeftijd had hij zijn moeder door den dood verloren. Deze had hem gezegd: „Kind, op Java zijn drie groote godsdiensten: de Islam; de godsdienst der Hindoes, en de godsdienst van Soeltan Roem (= Rome). Als jij groot bent, moet je den laatsten godsdienst zoeken, want dat is de ware godsdienst." Met die „opdracht" van zijn moeder, was de Javaan de wijde wereld ingegaan. Overal was hij geweest: in Deli, in Singapore, dan weer op Java terug, dan weer in Sumatra. Als een andere graalridder had hij maar steeds gezocht naar den godsdienst van Soeltan Roem, doch hem nergens kunnen vinden. In Maos, op Java, was hij in aanraking gekomen met protestanten, die hem een bijbel hadden bezorgd; doch door het onderricht in het protestantsch geloof voelde hij zich niet bevredigd.

In den laatsten tijd woonde hij te Pringsèwoe in de kolonie Gedang-Tataän. Toen daar nu het missiegebouw werd gebouwd, informeerde hij wat dat voor 'n huis was. Men deelde hem mede, dat dát een „grédja Roem" of Roomsche kerk was. Toen gingen hem de oogen open! Daar moest dan wel de godsdienst van Soeltan Roem zijn! Spoedig kwam hij in aanraking met den catechist, en den Pastoor. Groot was zijn vreugde, dat hij nu eindelijk gevonden had, waar hij zoolang naar gezocht had.

Dat zijn wil goed is, blijkt hieruit, dat hij terstond bereid is geweest om twee van zijn drie vrouwen weg te zenden, toen hij vernam dat het volgens „den godsdienst van Soeltan Roem" slechts geoorloofd was ééne vrouw er op na te houden.

Thans is hij ijverig leerende; en zijn plan is, om niet alleen zelf het ware geloof te belijden, doch ook al zijn dorpsgenooten wil hij brengen tot den waren godsdienst. Moge hem dit met



Missieschool te Goemoekmas in de Javanen-kolonie Gedang-Tataän. De eerste klas telt 140 leerlingen, die in gesplitste leeftijden, met 70 tegelijk binnenkomen. Op de foto de afdeeling der kleintjes. (Blz. 267.)

Gods genade gegeven zijn!

Eindelijk beveelt schrijver dezes de Missie op Zuid-Sumatra ook aan in de belangstelling, wat betreft financieelen steun. De Missionarissen zitten er, vooral in dezen tijd, zwaar voor. Zij besturen verschillende ziekeninrichtingen en vrij veel scholen; doch geen enkele inrichting of school wordt nog gesubsidieerd, terwijl ook geen enkele der 11 priesters, die er thans werkzaam zijn, eenige ondersteuning uit 's Lands kas ontvangt. Hier moet de Goddelijke Voorzienigheid bijzonder helpen. Mogen ook de Katholieken van Nederland deze veelbelovende Missie zoowel in hun gebeden als in hun vrijgevigheid dikwijls indachtig zijn.

P. S.

Giften voor de Missie in Gedang-Tataän gelieve men te zenden aan de Missieprocuur der Priesters v. h. H. Hart, Walenburgerweg 9, Rotterdam. Gironummer 108807.

Terwijl ook de St. Claverbond gaarne bereid is voor Gedang-Tataän ontvangen giften aan voornoemd adres over te maken.



EEN WOORD VAN DANK

DOOR A. SPÊKLE S.J.

Langs dezen weg kom ik onze goede weldoeners in Nederland bedanken voor de drie Angelusklokjes, die ik onlangs mocht ontvangen. Zij werden opgehangen in drie dessa's rond Moentilan; in ieder dezer dorpjes wonen ongeveer 100 Katholieke Javanen.

De bedoeg's of trommen van meerdere Mohamedaansche bedehuizen, met hun zwaar-brommende, ver-dreunende tonen zijn tegenwoordig vervangen door ijzeren staven of stukken rails met heldere tonen, die voor de Mohamedanen de gebedsuren aankondigen. Onze Katholieke Javanen in boven bedoelde dessa's werden tot nu door geen teeken herinnerd aan den „Engel des Heeren" of het avondgebed, hun bidstonden. Als 's avonds in de misdjid's eenige ijverigen hun gebeden deden op Arabischen toon, of de Javanen in de huizen luid den kor'an lazen, of slawatan hielden, of Arabische lofliederen zongen, klonken uit de huizen onzer Katholieken, geen stemmen op, die dank brachten aan den Vader der lichtende sterren, die den rijst doet gedijen en de tabaksplanten doet groeien en hooger leven geeft aan de zielen....

Voor de katholieken was, gelijk gezegd, tot nu alles stil, totdat de klokjes der Hollandsche weldoeners hun blijde intrede deden in de drie dessa's. Het waren dagen van druk beraad in de drie

uitverkoren dorpjes, toen de klokjes aankwamen. Als conditie om een klokje te ontvangen was gesteld: gezamenlijk avondgebed. Er moest dus in iedere dessa een bidkapelletje ingericht worden en aan de klok een goede plaats gegeven worden. In een der dorpjes, dessa Djagalan, werd een collecte langs de huizen gehouden; alle katholieken offerden, de rijkeren gaven meer en de armeren wat minder, maar het was genoeg om voor het klokje op een stevig betonnen fundament een ijzeren geraamte te laten maken, niet minder dan zeven en een halve meter hoog, een Eiffeltoren in het klein, daar bovenin werd het klokje opgehangen.

Van het nog resteerende bedrag werd een heel eenvoudig kapelletje ingericht, met kruis, kandelaars, schilderijen enz. In de andere dessa's moest aan het klokje een meer bescheiden plaats gegeven worden, doch ook daar werd besloten tot gezamenlijk avondgebed, dat den echt katholieken geest zal bevorderen.

En nu kleppen de Angelusklokjes door de drie dessa's en klinken er 's avonds uit de katholieke bidkapelletjes stemmen op van mannen en vrouwen en kinderen, stemmen die danken, smeeken en bidden: „Wees gegroet Maria," zoo bevestigend wat in het Javaansch, met bronzen letters als randschrift op ieder klokje staat te lezen: „Maria, óók Java's kinderen groeten U!"

Op een bijzondere wijze zijn zoo de dessa's toegewijd aan de H. Maagd Maria en Zij, de goede Moeder in den hemel, zal met blijheid en liefde neerzien op haar Javaansche kinderen en de.... weldoeners in het verre Nederland!

Op blz. 275 ziet U de afbeelding van het klokje en het klokkentorentje te Djagalang met een groep geloovigen. Het torentje werd door 16 jongemannen uit Djagalan van het huis van Dèn Bråtå, die het maakte, gedragen naar de plaats van bestemming en met gezamenlijke krachten opgericht.

In de beide andere dessa's moest ik zelf, uit mijn toch reeds met schuld beladen kas, het ophangen der klokjes bekostigen; de menschen wilden wel goed, maar ze konden het niet betalen, want er heerscht daar werkelijk groote armoede. Al hebben wij dan ook reeds veel ontvangen, toch durf ik nog eens voor mijn arme Javaansche Katholieken de edelmoedige vrienden onzer



Foto Lie Sam, Moentilan.

ANGELUS KLOKJE TE DJAGALANG.
Het klokkentorentje is bijna 7½ meter hoog. (Blz. 274.)

missie in Nederland vragen: helpt mij door eenige giften en giftjes ook in de andere dessa's een heel eenvoudig altaartje met kruis en kandelaars oprichten in de kapelletjes, waar 's avonds de pas-bekeerden zich verzamelen en bidden tot God en Zijn Lieve Moeder. In hun gebed — ik verzeker het U — zullen zij niet vergeten hun edelmoedige weldoeners en geloofsgenooten in Nederland [1]).



[1]) De prijs van een mooi metalen kruis komt op f 7.50; een paar eenvoudige degelijke kandelaars op totaal f 8.—. Wij belasten ons gaarne met den aankoop van het een en ander en de verzending aan Pater Spëkle, Missionaris te Moentilan.

St. Claverbond, Graafscheweg 7, Nijmegen.



MISSIE-WETENSCHAP TE ROME

DOOR Mr. Dr. J. BEUNS S.J.

In de November-aflevering van dit tijdschrift werd melding gemaakt van de oprichting eener missiologische faculteit aan de pauselijke Universiteit de Gregoriana te Rome, en naar aanleiding daarvan het verband tusschen missie en wetenschap uiteengezet. Gelijk sindsdien nader bekend werd, is echter de Gregoriana niet alleen bevoorrecht met die verrijking. Evenals aan de Gregoriaansche Universiteit is aan het Athenaeum der Propaganda Fide de reeds bestaande leerstoel der missiologie uitgebreid tot een heele faculteit. Mocht onder het totale gebied van kerkelijke wetenschappen dat een Pauselijke Universiteit omvatten moet, het missieterrein niet ontbreken, aan een Athenaeum dat met name onder de Propaganda Fide ressorteert, en wiens studenten voor een aanzienlijk gedeelte voor missielanden worden opgeleid en zelfs uit missielanden afkomstig zijn, moet zeker eveneens de wetenschap der missie ruimschoots worden bedacht. En het is dan ook te begrijpen, dat de overleden Prefect der Propaganda er nog op 't laatst van zijn leven zoo voor geijverd heeft, om ook hier een theoretische en practische beoefening der wetenschap mee te doen werken aan de uitbreiding van het geloof. Het overvloedige materiaal dat in het Archief en de Bibliotheek der Propaganda zich jaar in jaar uit opstapelde, lag als 't ware klaar om, na reeds lang voor wetenschappelijke bewerkers toegankelijk geweest te zijn, nu als instrument van arbeid te worden

verbonden aan de nieuwe faculteiten. Ook het missiemuseum van Lateranen, de voortzetting der algemeene Vaticaansche missietentoonstelling van 1925, krijgt nu in de omlijsting dezer faculteiten nog een waarde te meer.

De inrichting der beide faculteiten is dezelfde, gebaseerd als beide zijn op de beginselen van kerkelijke studies, zooals Pius XI deze in zijn bulle *Deus, scientiarum Dominus* heeft aangegeven. Vóór de inschrijving moet men minstens de gewone seminariecursus in philosophie en theologie hebben volbracht. De vakken zijn verdeeld in hoofd-, bij- en speciale vakken. Tot de eerste behooren o.a. missievraagstukken van dogmatisch en moreel gebied, missierecht en missiegeschiedenis. Tot de tweede categorie: vergelijkende godsdienstwetenschap, ethnographie en algemeene linguistiek. Speciale vakken zijn onder meer koloniale geschiedenis, physieke en politieke aardrijkskunde, en allerlei studies over primitieve volken, over Indië, den Islam enz. 't Is maar een kleine bloemlezing uit het vele dat door bekwame professoren aan die faculteiten over en ten bate van de missie gedoceerd gaat worden, om ook met behulp daarvan het geloof in den waren God, die tevens de Heer der wetenschappen is, zooals de aanvangswoorden van 's Pausen bovengenoemde Bulle luiden, steeds verder uit te breiden.



DJÅNTRÅ - 'T SPINNEWIEL

DOOR M. REKSÅATMÅDJÅ, S.J.

Ngantih of spinnen, dat in vroegeren tijd door vrouwen en meisjes in bijna elk huisgezin beoefend werd, behoort thans zoo goed als tot 't verleden. Slechts zéér sporadisch treft men de „wong ngantih" d.i. spinsters, nog aan. De reden hiervan is gemakkelijk te raden: Deze kleine en op zich zelf staande handnijverheid kan onmogelijk de concurrentie verdragen van de moderne, machinale industrie, die in korten tijd eene ontzaglijke hoeveelheid goedkoperen draad kan leveren. De arme bevolking, die trouwens toch bijna niets meer bezit dan kracht en handen, heeft dan ook 't niet-loonende spinnen gestaakt, en gaat liever werk zoeken daar, waar alleen handen en kracht de vereischte voorwaarden zijn. Vandaar ziet men tegenwoordig duizenden meisjes en vrouwen in de suikerplantages of bij 't bouwen van huizen, werk verrichten, dat vroeger alleen door mannen gedaan werd.

Nenoen of 't weven daarentegen blijft hier en daar in de dorpen nog bestaan, maar is zeer afhankelijk van de tusschenhandelaren. In de omstreken van Djocja ziet men nog al eens een „wong nenoen" of weefster, die in de vrije uren, vooral wanneer er op de sawah niets te doen is, aan 't weefgetouw zit. De weefsters behoeven zelf niet te spinnen, maar krijgen

gewoonlijk de lawé d.i. draden van Chineezen of Hadji's, op voorwaarde, dat ze later 't gewevene bij hen zullen leveren tegen 'n bepaalden, tamelijk lagen prijs, zoodat de arme weefsters gewoonlijk bitter weinig verdienen. De Chineezen op hun beurt verkoopen de aldus geweven stoffen aan de dessamenschen tegen tamelijk hoogen prijs. De naam van deze stof is loerik d.i. gestreept. Voor de blauwe kleur gebruikt men indigo en voor de roode of lichtbruine kleur een verfstof, kětèl genaamd. De loerik is zeer duurzaam en is de eigenlijke, oude,



Een Javaansche aan de djântrâ of het spinnewiel.

nationale Javaansche kleedingsstof, thans echter wordt deze als minderwaardig beschouwd en alleen gedragen door eenvoudige menschen, hoofdzakelijk in de dessa. De meeste Javanen gebruiken voor hunne kleeren thans bij voorkeur de meer modern gekleurde stoffen, welke Nederlandsche, Engelsche en voornamelijk Japansche fabrieken in groote hoeveelheden importeeren. Vandaar dan ook, dat de huis-industrie van het weven sterk achteruitging.

Maar gelijk in meerdere takken van huisvlijt is ook in 't ngantih en nenoen in den laatsten tijd eene opleving waar te

nemen. Hier ziet U zelfs 'n niet-dessa-vrouw ijverig aan 't spinnen. Misschien plant ze de katoen-kapas wel op haar eigen erf. Men doet tegenwoordig pogingen om de weefsters eene goede opleiding te geven, verbeteringen aan te brengen in de instrumenten, alsook in de kleuren en figuren der te weven stoffen. Moge het gelukken om langs dezen weg de huis-industrie van het spinnen en weven weer te doen herleven.



INHOUD 44STE JAARGANG.

1932.

Bladz.

AFL. 1. — Afbeeldingen van Jezus' H. Hart en der Onbevlekte Ontvangenis in de Javaansche woningen 2
Open brief aan de leerlingen der Z Z. Franciscanessen van Heijthuijsen in Nederland door F. X. Satiman, S.J. 6
Processie te Medarie, door Fr. Sträter, S.J. 9
Missionarissen der H. Familie naar Java 14
Statistiek van de missie-gebieden en Missionarissen der P.P. Jezuieten 16
De kerstwacht uit de bergen, door H Bastiaanse, S.J. 19
Huize „Mater Dolorosa", door J. v. Driel, S.J. 23

AFL 2 — Nog eens wie helpt mij een kerk bouwen voor mijn Javanen, door B. Hagdorn, S.J. 29
Hun kleine Engel, door D. Hardjasoewanda, S.J. 31
Over kali's en kalènnetjes, door G. Vriens, S.J. 34
Moentilan's convicten, door Br. Richarius, B.D.O.O. 42
Hoe men bij de Javanen de geluksdagen berekent, door H. Caminada, S.J. 50

AFL. 3. — Ten minste een, die het H. Doopsel ontving, door ..... S.J. 57
De akelige nacht, de heerlijke dag. Een gebed van Radjiman, door M. Reksaatmadja S.J. . 69
In memoriam R P. J. Engbers S.J. 72
Van een eigenaardige, uit volkenkundig oogpunt hoogst interessante plechtigheid, door L. Weve S.J. 76

AFL. 4. — Protest-telegram 85
De zwarte bode van God, door H. Bastiaanse S.J. 87
Bij de opening van het St. Stanislaus-College, door J. Hellings S.J. 93
Dubbel werk voor de Missie 103
Aan de leden van den St. Claverbond, door D. Hardjasoewonda S.J. 106
Terug op het Seminarie, door L. Weve S.J. 109

AFL. 5. — Brief van R. P. Sträter S.J. aan de Dames-Congregatie te Rotterdam 113
Een dienstreis naar Soerakarta's binnenlanden, door Jac. Schots, S.J. 118
Open brief van een vertrekkenden Missionaris, Pastoor C. Lucas, S. J. 123
Twee flinke jongens, door Fr. Sträter, S.J. 135

AFL. 6. — De Jezuieten als Missieorde, door Dr. L. de Jonge S.J. 142
Statitische gegevens 172

AFL. 7. — In memoriam Dr. J. W. Kleinen Hammans, door Prof. Dr. W. Mulder S.J. 173
Nederlandsche Provincie der Zusters Franciscanessen van Heijthuijsen (Statistiek) 176
Van de landen aan Merapi's Zuidkant, door A. Spèkle S.J. 177
Een heusche gebeurtenis, door D Hardjasoewanda S.J. 194
Missiesteun door groot-industrie, door Fr. Sträter S.J. 187
Het nut van de fiets in de missie, door J. van Leengoed S.J. 192

AFL. 8. — De Sittardsche Missieweek, door A. Soegijapranata S.J. 202
Kalasan's vreugde-dag, door A. Busch S.J. 216
Eene verklaring namens de katholieke Javanen in den Volksraad 221
Geef Java het Geloof, en eerst dan zal het echt schoon zijn, door M. Reksaatmadja S.J. . . 226

AFL. 9. — Een nieuwe leerstoel aan de Pauselijke Universiteit te Rome, door Mr. Dr. J. Beuns S.J. 229
Naweeën der Merapi-uitbarsting, door G. Vriens S.J. 233
Het Ziekenhuis te Bara, uit twee brieven 248
Dood en begrafenis van twee seminaristen, door L. Weve S.J. 251

AFL. 10. — Javanen-kolonie in Zuid-Sumatra, door Fr. Sträten S.J. 257
Een woord van dank, door A. Spèkle S.J. 273
Missie-wetenschap te Rome, door Mr Dr. J. Beuns S.J. 277
Djantra, 't Spinnewiel, door M. Reksaatmadja S.J. 279

PLATEN.

Bladz.

AFL. 1. — H. Hartschild . . . 3
Schild der Onbevlekte Ontvangenis . . . 5
Monstrans, geschenk der leerlingen van de Z.Z. Franciscanessen van Heijthuijsen . . . 7
Het St Jozefkerkje te Medarie . . . 10
Kapelletje met rustaltaar . . . 11
De bruidjes en onderwijzers, die zich voor de processie verdienstelijk maakten . . . 13
Missionarissen der H. Familie bestemd voor Java . . . 15
Huize Dolorosa:
Het Zusterhuis . . . 24
Achterzijde en zijvleugel . . . 25
Recreatiezaal der meisjes . . . 26
Afdeeling meisjes van het St. Vincentiusgesticht te Kramat . . . 27

AFL. 2. — Een mooie waterval van de Toentang . . . 35
Een Javaansche kali in den drogen tijd . . . 36
Door de bandjir's meegesleepte rotsblokken . . . 37
Een der ontelbare kleine stuwen . . . 39
Sapi's krijgen de volle laag water . . . 40
Broeder-Overste Eustachius B.D.O.O. . . . 43
De kapel van het Broederhuis te Moentilan . . . 44
Overzicht van het Broederhuis te Moentilan . . . 45
De „Andreasan", het eerste convict te Moentilan . . . 47
Even schoenen poetsen . . . 49
Tabellen van Javaansche geluksberekening . . . 53 en 55

AFL. 3. — Twee vroolijke Kalibawangsche grassnijdertjes . . . 61
O God, mijn God, wat een akelige nacht! . . . 68
Gegroet o zon . . . 70
Rèv. Pater Joannes Engbers, S.J. . . . 73
Optocht met het heilige Kraton-vaandel Kjahi Toenggoel Woeloeng . . . 77, 79, 83

AFL. 4. — Onze H. Patroon, St. Petrus Claver . . . 85
De bewoners van het St. Stanislaus-College . . . 92
Het eerste retraitenhuis op Java . . . 95
Binnentuin van het retraitenhuis . . . 97
Front van het St Stanislaus-College . . . 98
Binnentuin van het St. Stanislaus-College . . . 99
De Benjamin-Heilige der Jezuieten-orde . . . 101
Bij het 12½-jarig bestaan der St Clothilde-sectie . . . 104
Titelblad van de Tamtama Dalem . . . 108
Het Klein-Seminarie te Djocjakarta . . . 111

AFL. 5. — De catechist J. Mangoedarma . . . 114
R P. Fr. Sträter, S.J. . . . 115
De kleine Maria Immaculata . . . 117
Pastoor J. Schots, S.J. met een katholieke Javaansche familie . . . 121
Rèv. Pater C. van der Dcijl, S.J. . . . 126
Lucianus Moedjana . . . 131
De Missiesectie der Externen v/h Canisius-College te Nijmegen . . . 134
Kapel te Doewet . . . 136
De jeugd, na de inzegening . . . 137
De versierde kapel te Doewet . . . 139

AFL. 6. — De H. Ignatius van Loyola . . . 142
De H. Ignatius wordt getroffen door Gods genade . . . 144 en 145
Christus verschijnt aan den H. Ignatius . . . 147
De missie-club van St Ignatius legt hare geloften af . . . 149
De H. Ignatius zendt de H. Petrus Canisius naar Duitschland . . . 151
De H. Ignatius zendt St Franciscus Xaverius naar Indië . . . 153
De „Soldaten-Pastoor", Henricus Verbraak . . . 158
De H. Broeder Alphonsus en de H. Petrus Claver . . . 159
De H. Ignatius neemt den H. Franciscus Borgia aan in de Societeit van Jezus . . . 163
De door de Indianen gemartelde Jezuieten-Missionarissen . . . 167
De Nederlandsche Jezuieten-Generaal, R. P. Joannes Roothaan . . . 169

AFL. 7. — Kolonel Dr J. W. Kleinen Hammans . . . 124
Vereenigingsgebouw van den Kath. Jongensbond te Moentilan . . . 179

Bladz.

Het Bestuur van den Kath. Jongensbond te Moentilan 181
Negen nieuwe krachten voor de Java-missie der P.P. Jezuieten . . . . . 182 en 183
De fiets in de Missie:
in het open veld 193
tusschen hooge wanden suikerriet 197
langs een bamboebrug over de kali 199

AFL. 8. — Z.H. Excellentie Mgr. Dr. G. Lemmens 201
P. M. Reksaatmadja S.J. 203
De Hoogeerw. Heer Mgr. J. D. Claessens 205
Missie-optocht te Sittard 208, 209, 210
De stand onzer Java-Missie op de tentoonstelling te Sittard 213
Even voor moeder water putten 215
Het nieuwe kerkje te Kalasan 217, 218, 219
Geef Java het Geloof, en eerst dan zal het echt schoon zijn 227

AFL. 9. — Brug over de kali Batang 234
Vernielde spoorbrug 235
Herstel der spoorbrug 236
De kali Batang genormaliseerd 237
De kali Lamat stroomend langs het Xaverius College te Moentilan 238
Ondermijning door de kali Lamat . . . . . 239 en 240
De brug over de kali Batang voor den 2den keer beschadigd 241
Vernieling der spoorbruggen . . . . . 242 en 243
Vernieling in de dessa . . . . . 244 en 245
De spoorbrug wordt uitgegraven 246
Martinus Soenardi 252
Aloysius Soemardi 252
De lijkstoet van Al. Soemardi . . . . . 254 en 255

AFL. 10. — Lampongsch huis 259
Javanen-kolonie in Zuid-Sumatra: 261
Ontginning van het oerwoud 263
Een schoongebrand terrein 265
Een tijger gevangen in het oerwoud 266
De leerlingen der Hollandsche School op een mierenhoop 271
De nieuwe statie der Priesters van het H. Hart 269
Katholiek en catechumenen 271
Missieschool der Priesters van het H. Hart 275
Het Angelus-klokje te Djagalang 280
Een Javaansche aan het spinnewiel 280

4.44.8261


JAVA
H.HART
AAN HET